

Slovník onkologických výrazov

#

10-propargyl-10-deazaamínópterín

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú folátové analógy.

12-O-tetradekanoylforbol-13-acetát

TPA. Liek, ktorý sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny krvotvorných orgánov.

13-cis-retinoová kyselina

Liek, ktorý sa používa pri liečbe akné a psoriázy a ktorý sa skúma v súvislosti s prevenciou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú retinoidy. Tiež sa nazýva izotretinoin.

17-N-allylamíno-17-demetoxygeldanamycín

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú protinádorové antibiotiká.

1H-nukleárna magnetická rezonancia – spektroskopické zobrazenie

Neinvazívna zobrazovacia metóda, ktorá poskytuje informácie o bunkovej aktivite (informácie o metabolizme). Používa sa spolu so zobrazovacou metódou magnetickej rezonancie (MRI), ktorá poskytuje informácie o tvare a veľkosti nádoru (priestorové informácie). Tiež sa nazýva spektroskopické zobrazenie magnetickej rezonancie a spektroskopické zobrazenie protónovej magnetickej rezonancie.

2-metoxiestradiol

2ME2. Liek zabraňujúci tvorbe nových krvných ciev, ktoré nádor potrebuje, aby mohol rásť. Je odvodený z estrogénu a patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory angiogenézy.

2IT-BAD monoklonálna protilátka 170

Druh monoklonálnej prílátky, ktorá sa používa na detekciu alebo liečbu rakoviny.

Monoklonálne protilátky sú látky vytvorené v laboratóriu, ktoré dokážu lokalizovať rakovinové bunky a naviazať sa na ne.

3-amínopyridín-2-karboxaldehyd tiosemikarbazon

3-AP. Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory ribonukleotidovej reduktázy. Nazýva sa tiež Troapine®.

3-AP

3-amínopyridín-2-karboxaldehyd tiosemikarbazon. Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory ribonukleotidovej reduktázy. Nazýva sa tiež Triapine®.

3-D

Trojrozmerný. Grafické zobrazenie hĺbky, šírky a výšky.

3-rozmerný

3-D. Grafické zobrazenie hĺbky, šírky a výšky.

3-rozmerná konformná rádioterapia

Postup, pri ktorom sa využíva počítač na vytvorenie 3-rozmerného obrazu nádoru. To umožňuje lekárom pri rádioterapii nádoru podať najvyššiu možnú dávku, pričom sa do maximálnej miery zachová normálne tkanivo. Nazýva sa tiež 3-rozmerná rádioterapia.

3-rozmerná rádioterapia

Postup, pri ktorom sa využíva počítač na vytvorenie 3-rozmerného obrazu nádoru. To umožňuje lekárom pri rádioterapii nádoru podať najvyššiu možnú dávku, pričom sa do maximálnej miery zachová normálne tkanivo. Nazýva sa tiež 3-rozmerná konformná rádioterapia.

4-demetoxydaunorubicín

Liek, ktorý sa používa pri liečbe rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú protinádorové antibiotiká. Nazýva sa tiež idarubicín.

4-nitrochinolín-1-oxid

4-NQO. Látka, ktorá sa používa pri výskume rakoviny a ktorá spôsobuje u laboratórnych zvierat nádory. Využíva sa pri testovaní nových diét, liekov a postupov, ktoré sa používajú na prevenciu a liečbu rakoviny.

4-NQO

4-nitrochinolín-1-oxid. Látka, ktorá sa používa pri výskume rakoviny a ktorá spôsobuje u laboratórnych zvierat nádory. Využíva sa pri testovaní nových diét, liekov a postupov, ktoré sa používajú na prevenciu a liečbu rakoviny.

5-FU

Liek, ktorý sa používa na liečbu rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antimetabolity. Nazýva sa tiež fluóruacil.

5-hydroxyindolactová kyselina

5HIAA. Produkt rozpadu sérotonínu, ktorý sa vylučuje do moču. Sérotonín je hormón, ktorý sa nachádza vo vysokej koncentrácii v mnohých telesných tkanivách. Sérotonín a 5HIAA sa vytvárajú v nadmernom množstve v karcinoidných nádoroch, pričom hladiny týchto látok sa dajú stanoviť v moči, čím sa testujú karcinoidné nádory.

5-hydroxytryptamín

Hormón, ktorý sa nachádza v mozgu, v krvných doštičkách, v tráviacom trakte a v epifýze. Pôsobí ako neurotransmiter (látka, ktorú nervy využívajú na vzájomné odovzdávanie informácií) a vazokonstriktor (látka, ktorá spôsobuje zúženie krvných ciev). Nedostatok 5-hydroxytryptamínu v mozgu sa považuje za príčinu depresie. Nazýva sa tiež sérotonín.

506U78

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antimetabolity. Nazýva sa tiež nelarabin.

5Q- syndróm

5Q mínus syndróm. Zriedkavá porucha zapríčinená stratou časti dlhého ramena (Q ramena) ľudského 5. chromozómu. Tento syndróm ovplyvňuje myeloidné (kostná dreň) bunky a spôsobuje anémiu rezistentnú voči liečbe, a myelodysplastické syndrómy, ktoré môžu viesť k akútnej myelogénnej leukémii.

6-hydroxymetylacylfulven

Látka, ktorá sa používa pri liečbe rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú alkylačné činidlá. Nazýva sa tiež irofulven.

9-cis-retinoová kyselina

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s prevenciou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú retinoidy.

90Y-DOTA-biotín

Rádioaktívna látka (ytrium-90), ktorá sa viaže veľkou chemickou väzbou (DOTA) na vitamín biotín.

A**AAP**

Alanínaminopeptidáza. Enzým, ktorý sa používa ako biomarker na zistenie poškodenia obličiek a ktorý sa môže používať pri diagnostike niektorých porúch obličiek. Keď sú problémy s obličkami, nachádza sa v moči vo vysokej koncentrácii.

abarelix

Liek, ktorý sa používa na zníženie množstva testosterónu u pacientov s pokročilou symptomatickou rakovinou prostaty, pre ktorých nie je dostupná žiadna iná liečba. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antagonisti hormónu uvoľňujúceho gonadotropín (GnRH). Nazýva sa tiež Plenaxis.

abdomen

Oblasť tela, ktorá obsahuje pankreas, žalúdok, črevá, pečeň, žlčník a iné orgány.

abdominálny

Týkajúci sa brucha, čo je časť tela medzi hrudníkom a bokmi, ktorá obsahuje pankreas, žalúdok, črevá, pečeň, žlčník a iné orgány.

abdominoperineálna resekcia

Chirurgický zákrok, pri ktorom sa odstraňuje anus, konečník a časť esovitej časti hrubého čreva pomocou rezu vedeného v bruchu. Konec čreva sa napojí na otvor na povrchu brucha a výkaly a zbierajú v jednorazovom vrecku mimo tela. Tento otvor sa nazýva kolostómia. Pomocou tejto operácie sa môžu tiež odstrániť lymfatické uzliny, ktoré obsahujú rakovinové bunky.

ABI-007

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Je to zvláštna forma protinádorového lieku paklitaxelu, ktorý môže mať menej vedľajších účinkov a môže sa podávať vo vyšších dávkach. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú mitotické inhibítory a taxány.

ablácia

V medicíne odstránenie alebo zničenie časti tela, tkaniva alebo jeho funkcie. Ablácia sa môže uskutočniť pomocou chirurgického zákroku, pomocou hormónov, liekov, rádioterapie, tepla alebo iných metód.

ablácia kostnej drene

Zničenie kostnej drene ožiarením alebo liekmi.

abnormálny

Nenormálny. Vzhľadom na léziu alebo rast môže byť kanceróznym alebo premalígnym (pravdepodobne vyústi do rakoviny).

absces

Nahromadenie hnisu uzavretého v tkanivách, orgánoch alebo v ohraničených priestoroch tela. Absces je príznakom infekcie. Je zvyčajne napuchnutý a zapálený.

ABT-510

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory angiogenézy.

ABT-751

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú sulfónamidy.

ABX-EGF

Druh monoklonálnej protilátky, ktorá sa skúma v súvislosti s diagnostikou a liečbou rakoviny. Monoklonálne protilátky sú látky vytvorené v laboratóriu, ktoré dokážu lokalizovať rakovinové bunky a naviazať sa na ne.

acetamínofen

Liek, ktorý zmierňuje bolesť a znižuje horúčku (ale nie zápal). Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú analgetiká.

acetylcysteín

Liek, ktorý sa zvyčajne používa na redukcii hlienu a uľahčenie jeho odstránenia. Používa sa tiež na odstránenie toxicity vysokých dávok acetamínofenu. Nazýva sa tiež N-acetyl-L-cysteín.

acidóza renálnych tubulov

Zriedkavá porucha, pri ktorej sú poškodené štruktúry v obličke, ktoré filtrujú krv, pričom sa vytvára moč, ktorý je oveľa kyslejší ako za normálnych okolností.

acitretin

Látka, ktorá sa používa na prevenciu rakoviny a na liečbu psoriázy. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú retinoidy.

acyklovir

Látka, ktorá sa používa na prevenciu alebo liečbu infekcií spôsobených cytomegalovírusom a vírusom herpes simplex, ktoré sa môžu vyskytnúť pri potlačení telesnej imunity. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antivirotiká.

AD 32

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú protinádorové antibiotiká. Je to antracyklín.

Adderall

Kombinácia liekov, ktorá sa používa pri liečbe poruchy pozornosti s hyperaktivitou (ADHD) a pri narkolepsii (porucha spánku). Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú stimulanty. Nazýva sa tiež dextroamfetamín-amfetamín.

adenokarcinóm

Rakovina vznikajúca v bunkách vystielajúcich určité vnútorné orgány, ktoré majú vlastnosti žliaz (sekrécia).

adenokarcinóm priehľadných buniek

Zriedkavý druh nádoru, nachádzajúci sa zvyčajne v ženskom genitálnom trakte, pri ktorom vnútorná časť buniek pozorovaná pod mikroskopom je priehľadná. Nazýva sa tiež karcinóm priehľadných buniek a mezonefróm.

adenoidná cystická rakovina

Zriedkavý druh rakoviny, ktorá sa zvyčajne začína v slinných žľazách.

adenóm

Nerakovinový nádor.

adenopatia

Zväčšené alebo napuchnuté lymfatické žľazy.

adenovírus

Skupina vírusov, ktoré spôsobujú infekcie dýchacích ciest a očí. Adenovírusy používané pri gébovej liečbe sú zmenené tak, aby niesli špecifický gén bojujúci proti nádoru.

adenozíntrifosfát

ATP. Látka prítomná vo všetkých živých bunkách, ktorá zabezpečuje energiu pre mnohé metabolické procesy a ktorá sa podieľa na tvorbe RNA. ATP vytvorený v laboratóriu sa skúma u pacientov s pokročilými solídnymi nádormi, aby sa zistilo, či dokáže znížiť úbytok hmotnosti a zlepšiť svalovú silu.

adjuvantná liečba

Liečba poskytnutá po primárnej liečbe, aby sa zlepšili vyhliadky na uzdravenie. Adjuvantná liečba môže zahŕňať chemoterapiu, rádioterapiu, hormonálnu terapiu alebo biologickú terapiu.

adrenalín

Hormón a neurotransmitter. Nazýva sa tiež epinefrín.

adrenokortikálny

Týkajúci sa vonkajšej vrstvy nadobličky alebo vytvorený vonkajšou vrstvou nadobličky, ktorá produkuje steroidné hormóny. Nadoblička sa nachádza na vrchnej časti každej obličky.

Adriamycín

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú protinádorové antibiotiká. Je to antracyklín. Nazýva sa tiež doxorubicín.

adultná primárna rakovina pečene I. stupňa

Je prítomný jeden nádor, ktorý nie je väčší ako 2 centimetre.

adultná primárna rakovina pečene II. stupňa

Platí jedno z nasledujúceho: (1) jeden nádor, ktorý nie je väčší ako 2 centimetre a rozšíril sa do okolitých krvných ciev; alebo (2) viac ako jeden nádor, pričom žiadny nie je väčší ako 2 centimetre a všetky sa nachádzajú len v jednom laloku pečene; alebo (3) jeden nádor, ktorý je väčší ako 2 centimetre.

adultná primárna rakovina pečene III.A stupňa

Stupeň III sa delí na stupeň IIIA a IIIB. Pri stupni IIIA sa zistilo jedno z nasledujúceho: (1) jeden nádor, ktorý je väčší ako 2 centimetre a rozšíril sa do okolitých krvných ciev; alebo (2) viac ako jeden nádor, pričom žiadny nie je väčší ako 2 centimetre a všetky nádory sa nachádzajú len v jednom laloku pečene a rozšírili sa do okolitých krvných ciev; alebo (3) viac

ako jeden nádor, pričom najmenej jeden z nich je väčší ako 2 centimetre a všetky nádory sa nachádzajú len v jednom laloku pečene a môžu sa šíriť do okolitých krvných ciev.

adultná primárna rakovina pečene III.B stupňa

Stupeň III sa delí na stupeň IIIA a stupeň IIIB. Pri stupni IIIB sa rakovina šíri do okolitej lymfatickej uzliny a platí jedno z nasledujúceho: (1) jeden nádor, ktorý môže byť väčší ako 2 centimetre, alebo (2) jeden nádor, ktorý môže byť väčší ako 2 centimetre a rozšíril sa do okolitých krvných ciev; alebo (3) viac ako jeden nádor, pričom žiadny z nich nie je väčší ako 2 centimetre a všetky nádory sa nachádzajú len v jednom laloku pečene; alebo (4) viac ako jeden nádor, pričom žiadny z nich nie je väčší ako 2 centimetre a všetky sa nachádzajú len v jednom laloku pečene a rozšírili sa do okolitých krvných ciev; alebo (5) viac ako jeden nádor, pričom najmenej jeden z nich je väčší ako 2 centimetre a všetky sa nachádzajú len v jednom laloku pečene a môžu sa šíriť do okolitých krvných ciev.

adultná primárna rakovina pečene IV. stupňa

Stupeň IV sa delí na stupeň IVA a IVB. Pri stupni IVA sa vyskytuje viac ako jeden nádor, ktorý sa môže šíriť do okolitých lymfatických uzlín, a tieto nádory (1) sa nachádzajú v oboch lalokoch pečene; alebo (2) postihuje hlavnú vetvu krvných ciev v pečeni; alebo (3) sa rozšírila do okolitých orgánov (okrem žlčníka), alebo (4) prenikla cez výstelku peritoneálnej dutiny. Pri stupni IVB sa rakovina rozšírila mimo pečene na iné miesta v tele. Nádory môžu byť akejkolvek veľkosti a môžu sa šíriť do okolitých krvných ciev a lymfatických uzlín.

adultná T-bunková leukémia / lymfóm

ATLL. Agresívny (rýchlo postupujúci) druh T-bunkového non-Hodgkinovho lymfómu zapríčinený ľudským T-bunkovým leukemickým vírusom typu 1 (HTLV-1). Príznačné sú preň lézie kostí a kože, vysoká hladina vápnika, zväčšené lymfatické uzliny, slezina a pečeň.

adultný Hodgkinov lymfóm I. stupňa

Stupeň I sa delí na stupeň I a stupeň IE. Pri stupni I sa rakovina nachádza v jednej skupine lymfatických uzlín. Pri stupni IE sa rakovina nachádza v jednej oblasti alebo v orgáne inom ako sú lymfatické uzliny.

adultný Hodgkinov lymfóm II. stupňa

Stupeň II sa delí na stupeň II a stupeň IIE. Pri stupni II sa rakovina nachádza v dvoch alebo viacerých skupinách lymfatických uzlín na rovnakej strane bránice (tenký sval pod pľúcami, ktorý pomáha pri dýchaní a oddeľuje hrudník od brucha). Pri stupni IIE sa rakovina nachádza v jednej oblasti alebo v orgáne inom ako sú lymfatické uzliny a v lymfatických uzlinách vedľa tejto oblasti alebo orgánu a môže sa šíriť do iných skupín lymfatických uzlín na rovnakej strane bránice.

adultný Hodgkinov lymfóm III. stupňa

Stupeň III sa delí na stupeň III, stupeň IIIE, stupeň IIIS a stupeň IIIS+E. Pri stupni III sa rakovina nachádza v skupinách lymfatických uzlín na oboch stranách bránice (tenký sval pod pľúcami, ktorý pomáha pri dýchaní a oddeľuje hrudník od brucha). Pri stupni IIIE sa rakovina nachádza v skupinách lymfatických uzlín na oboch stranách bránice, v okolitej oblasti alebo v orgáne a v slezine. Stupeň III sa tiež delí na stupeň III(1) a stupeň III(2). Pri stupni III(1) je rakovina obmedzená na hornú časť brucha nad renálnou žilou. Pri stupni III(2) sa rakovina nachádza v lymfatických uzlinách v panve a/alebo v blízkosti srdca.

adultný Hodgkinov lymfóm IV. stupňa

Rakovina sa nachádza najmenej v jednom orgáne inom ako sú lymfatické uzliny a môže sa nachádzať v lymfatických uzlinách v blízkosti tohto orgánu (orgánov); alebo rakovina sa

nachádza v jednom orgáne inom ako sú lymfatické uzliny a šíri sa do lymfatických uzlín vzdialených od tohto orgánu.

adultný non-Hodgkinov lymfóm I. stupňa

Stupeň I sa delí na stupeň I a stupeň IE. Pri stupni I sa rakovina nachádza v jednej oblasti lymfatických uzlín. Pri stupni IE sa rakovina nachádza v orgáne alebo tkanive inom ako sú lymfatické uzliny.

adultný non-Hodgkinov lymfóm II. stupňa

Stupeň II sa delí na stupeň II a stupeň IIE. Pri stupni II sa rakovina nachádza v dvoch alebo viacerých oblastiach lymfatických uzlín na rovnakej strane bránice. Pri stupni IIE sa rakovina nachádza v orgáne alebo v tkanive inom ako sú lymfatické uzliny a môže sa šíriť do jednej alebo viacerých lymfatických uzlín na rovnakej strane bránice.

adultný non-Hodgkinov lymfóm III. stupňa

Stupeň III sa delí na stupeň III, stupeň IIIE, stupeň IIIS a stupeň IIIS+E. Pri stupni III sa rakovina nachádza v oblasti lymfatických uzlín na oboch stranách bránice. Pri stupni IIIE sa rakovina nachádza v oblastiach lymfatických uzlín na oboch stranách bránice a v okolitom orgáne alebo v tkanive inom ako sú lymfatické uzliny. Pri stupni IIIS sa rakovina nachádza v oblastiach lymfatických uzlín na oboch stranách bránice a v slezine. Pri stupni IIIS+E sa rakovina nachádza v oblastiach lymfatických uzlín na oboch stranách bránice, v okolitom orgáne alebo tkanive a v slezine.

adultný non-Hodgkinov lymfóm IV. stupňa

Rakovina (1) sa nachádza najmenej v jednom orgáne alebo tkanive inom ako sú lymfatické uzliny a môže sa nachádzať aj v okolitých lymfatických uzlinách; alebo (2) rozšírila sa do jedného orgánu iného ako sú lymfatické uzliny a do lymfatických uzlín vzdialených od tohto orgánu.

AE-941

Látka vyrobená zo žraločej chrupavky, ktorá sa skúma pre schopnosť brániť rastu nových krvných ciev solídnych nádorov. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory angiogenézy.

aeróbna respirácia

Chemický proces, pri ktorom sa na vytvorenie energie z uhlohydrátov (cukrov) využíva kyslík. Je tiež známy ako oxidačný metabolizmus, bunkové dýchanie alebo aeróbny metabolizmus.

aeróbny

V biochémií reakcie, ktoré potrebujú na svoje uskutočnenie kyslík alebo ktoré sa uskutočňujú za prítomnosti kyslíka.

aeróbny metabolizmus

Chemický proces, pri ktorom sa na vytvorenie energie z uhlohydrátov (cukrov) využíva kyslík. Je tiež známy ako aeróbne dýchanie, oxidačný metabolizmus alebo bunkové dýchanie.

aerodigestívny trakt

Orgány a tkanivá dýchacieho traktu spolu s hornou časťou zažívacieho traktu (vrátane pier, úst, jazyka, nosa, hrdla, hlasiviek, časti pažeráka a priedušnice).

aerosolizovať

V medicíne zmena kvapalného lieku na jemnú hmlu, ktorá sa dá inhalovať.

aferéza

Postup, pri ktorom sa zhromaždí krv, časť krvi – napríklad krvné doštičky alebo biele krvinky - sa odoberie a zvyšok krvi sa vráti donorovi. Nazýva sa tiež feréza.

afta

Stav, pri ktorom *Candida albicans*, druh kvasinky, nekontrolovane rastie na vlhkých miestach kože. Je to zvyčajne následok oslabenia imunitného systému, ale môže to byť aj vedľajší účinok chemoterapie alebo liečby antibiotikami. Afty zvyčajne postihujú ústa (ústna afta); v zriedkavých prípadoch sa rozšíria do celého tela. Nazýva sa tiež moniliáza alebo kandidóza.

aflatoxín

Škodlivá látka, ktorú vytvárajú určité druhy plesne (*Aspergillus flavus* a *Aspergillus parasiticus*) a ktorá sa často nachádza na zle uskladnenom obilí a orechoch. Konzumácia jedla kontaminovaného aflatoxínom je rizikovým faktorom primárnej rakoviny pečene.

AFP

Alfa-fetoproteín. Proteín, ktorý za normálnych okolností vytvára vyvíjajúci sa plod. Hladiny AFP sa zvyčajne nenachádzajú v krvi zdravých negravídnych žien. Zvýšená hladina AFP naznačuje prítomnosť buď primárnej rakoviny pečene alebo nádoru zárodočných buniek.

AG-013736

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory angiogenézy a inhibítory proteínu tyrozínkinázy.

AG2037

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory glycínamidribonukleotidformyltransferázy.

AG3340

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory angiogenézy. AG3340 je inhibítor matrixu metaloproteinázy. Nazýva sa tiež prinomastat.

AG337

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory tymidylátsyntetázy. Nazýva sa tiež nolatrexed.

aglutinín

Látka, ktorá spôsobuje zlepovanie častíc (napríklad baktérií alebo buniek), pričom sa vytvárajú zhluky.

agonista

Liek, ktorý spúšťa účinok z bunky alebo z iného lieku.

agonista hormónu uvoľňujúceho luteinizačný hormón

Agonista LH-RH. Liek, ktorý inhibuje vylučovanie pohlavných hormónov. U mužov agonista LH-RH spôsobuje pokles hladiny testosterónu. U žien agonista LH-RH spôsobuje pokles hladiny estrogénu a iných pohlavných hormónov.

agranulocyt

Druh bielej krvinky; k agranulocytom patria monocyty a lymfocyty.

agresívny

Rýchlo rastúci rakovinový nádor.

agresívny lymfóm

Druh lymfómu, ktorý rýchlo rastie a šíri sa a ktorý má závažné symptómy. Často sa vyskytuje u HIV-pozitívnych pacientov (lymfóm spojený s AIDS). Tiež sa nazýva lymfóm stredného alebo vysokého stupňa.

achlórhydria

Nedostatok kyseliny chlórovodíkovej v tráviacich šťavách žalúdka. Kyselina chlórovodíková pomáha tráviť potravu.

AIDS

Syndróm získanej imunodeficiencie. Získaná porucha funkcie imunitného systému spôsobená ľudským vírusom imunodeficiencie 1 (HIV-1). AIDS sa spája so zvýšenou náchylnosťou na určité druhy rakoviny a oportúnne infekcie, čo sú infekcie, ktoré sa vyskytujú zriedkavo, s výnimkou jedincov so slabým imunitným systémom.

akceleračná fáza

Vzťahuje sa na chronickú progresívnu myelogénnu leukémiu. Počet nezrelých abnormálnych bielych krviniek v kostnej dreni a v krvi je vyšší ako v chronickej fáze, ale nie tak veľký ako v blastической fáze.

akné

Porucha kože, v ktorej sa zapalujú mazové žľazy a vlasové vačky.

akridín karboxamid

DACA. Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory topoizomerázy.

akrylonitril

Látka, ktorá sa používa na výrobu plastov, gumy a textílií. Expozícia voči akrylonitrilu môže zvýšiť riziko vzniku určitých druhov rakoviny, napríklad rakoviny pľúc, mozgu alebo prostaty.

aktinická keratóza

Prekanceróznny stav zhrubnutia a šupinatena častí kože. Nazýva sa tiež solárna lebo senilná keratóza.

aktivátor tkanivového plazminogénu

tPA. Proteín, ktorý vytvára telo a ktorý pomáha rozpúšťať krvné zrazeniny. Môže sa tiež vyrobiť v laboratóriu. Používa sa na liečbu srdcového infarktu a mozgovej príhody. Skúma sa tiež v súvislosti s liečbou rakoviny. Aktiváza patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú systémové trombolytické lieky. Nazýva sa tiež rekombinantný aktivátor tkanivového plazminogénu (r-tPA), Aktiváza a Altepláza.

Aktiváza

Proteín, ktorý vytvára telo a ktorý pomáha rozpúšťať krvné zrazeniny. Môže sa tiež vyrobiť v laboratóriu. Používa sa na liečbu srdcového infarktu a mozgovej príhody. Skúma sa tiež v súvislosti s liečbou rakoviny. Aktiváza patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú systémové trombolytické lieky. Nazýva sa tiež aktivátor tkanivového plazminogénu (tPA), rekombinantný aktivátor tkanivového plazminogénu (r-tPA) a Altepláza.

aktivovať

V biológii stimulovať bunku v pokojovom stave, aby sa stala aktívnou. To v aktivovanej bunke vyvolá biochemické a funkčné zmeny.

akupresúra

Aplikácia tlaku alebo lokalizovaná masáž na špecifických miestach tela na ovládanie takých symptómov ako je bolesť alebo nevoľnosť. Je to druh komplementárnej a alternatívnej medicíny.

akupunktúra

Technika zasúvania tenkých ihl do kože v špecifických bodoch tela na ovládanie bolesti a iných symptómov. Je to druh komplementárnej a alternatívnej medicíny.

akustická neurofibromatóza

Genetické ochorenie, pri ktorom sa na nervoch vnútorného ucha vytvárajú nádory spôsobujúce stratu sluchu a rovnováhy. Nádory sa môžu tiež vyskytnúť v mozgu a na nervoch v lebke a mieche, pričom môžu zapríčiniť stratu reči, pohybu očí a schopnosti prehĺtať. Nazýva sa tiež neurofibromatóza 2. typu.

akustický

Týkajúci sa zvuku alebo sluchu.

akustimulácia

Jemná elektrická stimulácia akupunktúrnych bodov na ovládanie takých symptómov ako je nevoľnosť a vracanie.

akútna bolesť

Bolesť, ktorá prichádza rýchlo, môže byť prudká, avšak trvá relatívne krátky čas.

akútna leukémia

Rýchlo postupujúca rakovina, ktorá sa začína v krvotvornom tkanive, napríklad v kostnej dreni, zapríčiňujúca tvorbu veľkého počtu bielych krviniek, ktoré sa dostávajú do krvného obehu.

akútna lymfoblastická leukémia

ALL. Rýchlo postupujúce ochorenie, pri ktorom sa v krvi a v kostnej dreni nachádza príliš veľké množstvo nezrelých bielych krviniek (ktoré sa nazývajú lymfoblasty). Nazýva sa tiež akútna lymfocytická leukémia.

akútna lymfocytická leukémia

ALL. Rýchlo postupujúce ochorenie, pri ktorom sa v krvi a v kostnej dreni nachádza príliš veľké množstvo nezrelých bielych krviniek (ktoré sa nazývajú lymfoblasty). Nazýva sa tiež akútna lymfoblastická leukémia.

akútna myelogénna leukémia

AML. Rýchlo postupujúce ochorenie, pri ktorom sa v krvi a v kostnej dreni nachádza príliš veľké množstvo nezrelých bielych krviniek (nie lymfocytov). Nazýva sa tiež akútna myeloidná leukémia alebo akútna nelymfocytická leukémia.

akútna myeloidná leukémia

AML. Rýchlo postupujúce ochorenie, pri ktorom sa v krvi a v kostnej dreni nachádza príliš veľké množstvo nezrelých bielych krviniek (nie lymfocytov). Nazýva sa tiež akútna myelogénna leukémia alebo akútna nelymfocytická leukémia.

akútna nelymfocytická leukémia

Rýchlo postupujúce ochorenie, pri ktorom sa v krvi a v kostnej dreni nachádza príliš veľké množstvo nezrelých krvotvorných buniek. Nazýva sa tiež akútna myeloidná leukémia alebo akútna myelogénna leukémia.

akútny

Symptómy alebo príznaky, ktoré sa rýchlo začnú a zhoršujú; nie chronický.

alanínaminopeptidáza

AAP. Enzým, ktorý sa používa ako biomarker na detekciu poškodenia obličiek a ktorý sa môže využívať pri diagnostike niektorých obličkových porúch. Keď sú problémy s obličkami, v moči sa nachádza vo veľkom množstve.

alaníntransferáza

Enzým, ktorý sa nachádza v pečeni a v iných tkanivách. Vysoká hladina alaníntransferázy uvoľnenej do krvi môže byť príznakom poškodenia pečene, rakoviny alebo iných ochorení. Nazýva sa tiež sérová glutamátpyruváttransamináza alebo SGPT.

alanozín

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antimetabolity. Nazýva sa tiež SDX-102.

aldesleukín

Laboratórne vyrobený faktor stimulujúci kolónie, ktorý počas chemoterapie stimuluje tvorbu krvných buniek, zvlášť krvných doštičiek. Je to cytokín patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú hematopoetické (krvotvorné) lieky. Nazýva sa tiež interleukín-2 alebo IL-2.

alemtuzumab

Druh monoklonálnej protilátky, ktorý sa používa pri liečbe leukémie. Monoklonálne protilátky sú laboratórne vyrobené látky, ktoré dokážu lokalizovať rakovinové bunky a naviazať sa na ne. Nazýva sa tiež Campath-1H.

alendronát sodný

Liek, ktorý ovplyvňuje metabolizmus kostí. Používa sa pri liečbe osteoporózy a Pagetovej choroby a skúma sa v súvislosti s liečbou hyperkalcémie (abnormálne zvýšené hladiny vápnika v krvi), liečbou a znížením rizika výskytu bolesti kostí zapríčinených rakovinou. Alendronát sodný patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú bisfosfonáty.

alfa-fetoproteín

AFP. Proteín, ktorý produkuje ľudský plod. Hladina AFP sa v krvi zdravých mužov a žien (ktoré nie sú gravidné) zvyčajne nenachádza. Zvýšená hladina AFP naznačuje prítomnosť primárnej rakoviny pečene alebo nádor zárodočných buniek.

alkalizácia

Proces, pomocou ktorého sa látka stáva alkáliou. Alkália je opak kyseliny.

alkaloid

Člen veľkej skupiny chemických látok, ktoré vytvárajú rastliny. Obsahujú dusík. Dokázalo sa, že niektoré alkaloidy pôsobia proti rakovine.

alkaloid zo zimozeleňa

Protirakovinový liek, ktorý inhibuje rast rakovinových buniek zastavením bunkového delenia. Nazýva sa tiež antimitotické alebo antimikrotubulárne činidlo alebo mitotický inhibítor.

alkylačné činidlo

Liek, ktorý sa používa pri liečbe rakoviny. Interferuje s bunkovou DNA a inhibuje rast rakovinových buniek.

ALL

Akútna lymfoblastická leukémia. Rýchlo postupujúce ochorenie, pri ktorom sa v krvi a v kostnej dreni nachádza príliš veľa nezrelých bielych krviniek nazývaných lymfoblasty. Nazýva sa tiež akútna lymfocytická leukémia.

aloe-emodin

Látka, ktorá sa nachádza v určitých rastlinách vrátane aloe vera. Patrí do skupiny zlúčenín, ktoré sa nazývajú antrachinóny a ktoré majú protizápalový a protirakovinový účinok.

alogenický

Odobratý z rôznych jedincov rovnakého druhu.

alogénna transplantácia kmeňových buniek

Postup, pri ktorom jedinec dostane kmeňové bunky (bunky, z ktorých sa vyvíjajú všetky krvné bunky) od geneticky podobného, ale nie identického donora.

alogénna transplantácia kostnej drene

Postup, pri ktorom jedinec dostane kmeňové bunky (bunky, z ktorých sa vyvíjajú všetky krvné bunky) od geneticky podobného, ale nie identického donora.

alogénny

Odobratý z rôznych jedincov rovnakého druhu.

alopécia

Nedostatok alebo strata vlasov v oblastiach tela, kde sa zvyčajne nachádzajú vlasy. Alopécia môže byť vedľajším účinkom určitej protirakovinovej liečby.

alopurinol

Liek, ktorý znižuje vysokú hladinu kyseliny močovej (vedľajší produkt metabolizmu) v krvi, spôsobenú určitou protirakovinovou liečbou.

Alovektín-7

Látka, ktorá sa skúma ako liek génovej terapie pri liečby rakoviny. Zlepšuje schopnosť imunitného systému rozoznávať rakovinové bunky a ničiť ich.

Altepláza

Proteín, ktorý vytvára ľudské telo a ktorý pomáha rozpúšťať krvné zrazeniny. Môže sa tiež vyrobiť v laboratóriu. Používa sa pri liečbe srdcového infarktu a mozgovej príhody. Tiež sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Altepláza patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú systémové trombolytické lieky. Nazýva sa tiež aktivátor tkanivového plazminogénu (tPA), rekombinantný aktivátor tkanivového plazminogénu (r-tPA) a Aktiváza.

alterácia

Zmena, výsledkom ktorej je nejaký rozdiel oproti pôvodnému stavu.

alternatívna medicína

Postupy používané namiesto štandardnej liečby. Lekárska komunita ich vo všeobecnosti neuznáva ako štandardné alebo konvenčné lekárske prístupy. Alternatívna medicína zahŕňa výživové doplnky, megadávky vitamínov, rastlinné prípravky, špeciálne čaje, akupunktúru, masáže, magnetoterapiu, duchovnú liečbu a meditáciu.

altretamín

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú alkylačné činidlá.

alveoly

Jemné mechúriky naplnené vzduchom na konci predušničiek v pľúcach.

Amanita phalloides

Druh jedovatej huby, ktorý má škodlivé účinky na obličky a pečeň. Je zodpovedná na mnoho smrteľných prípadov otravy hubami. Nazýva sa tiež muchotrávka zelená.

amelanotický melanóm

Druh rakoviny kože, pri ktorom bunky nevytvárajú melanín. Kožné lézie sú často nepravidelné a môžu byť ružové, červené alebo môžu mať svetlohnedé, žltohnedé alebo šedé okraje.

amfotericín B

Liek, ktorý sa používa na liečbu infekcií zapríčinených hubami. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú fungicídy.

amifostin

Liek, ktorý sa používa ako chemoprotektívum na zmiernenie niektorých vedľajších účinkov chemoterapie a rádioterapie.

amikacín

Antibiotikum, ktoré sa používa na liečbu infekcie. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú aminoglykozidové antibiotiká.

amínoglutetimid

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú nesteroidné inhibítory aromatázy. Amínoglutetimid sa používa na zníženie tvorby pohlavných hormónov (estrogénu u žien alebo testosterónu u mužov) a potláča rast nádorov, ktoré pre rast potrebujú pohlavné hormóny.

amínoglykozidové antibiotikum

Druh antibiotika, ktorý pôsobí proti mnohým druhom baktérií. Zahŕňa streptomycín, gentamycín a neomycín. Amínoglykozidy sa používajú na liečbu bakteriálnych infekcií.

amínokamptotecín

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory topoizomerázy.

amínopterín

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antimetabolity.

AML

Akútna myelogénna leukémia. Rýchlo postupujúce ochorenie, pri ktorom sa v krvi a v kostnej dreni nachádza príliš veľa nezrelých krvotvorných buniek. Nazýva sa tiež akútna myeloidná leukémia alebo akútna nelymfocytická leukémia.

amonafid

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory topoizomerázy a interkalačné činidlá.

amoxicilín

Antibiotikum, ktoré sa používa na liečbu infekcie. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú penicilíny alebo deriváty penicilínu.

ampula

Rozšírenina kanálka alebo trubice, podobná vrecúšku.

amputácia

Chirurgický zásah, pri ktorom sa odstráni časť končatiny alebo privesku alebo celá končatina alebo privesok.

amsakrin

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory topoizomerázy.

amyláza

Enzým, ktorý telu pomáha tráviť škroby.

amyloidóza

Skupina ochorení, pri ktorých sa bielkovina ukladá v špecifických orgánoch (lokalizovaná amyloidóza) alebo v celom tele (systémová amyloidóza). Amyloidóza môže byť buď primárna (neznámej príčiny) alebo sekundárna (spôsobená iným ochorením vrátane niektorých druhov rakoviny). Primárna amyloidóza zvyčajne postihuje nervy, kožu, jazyk, kĺby, srdce a pečeň; sekundárna amyloidóza často postihuje slezinu, obličky, pečeň a nadobličky.

anafylaktický šok

Závažná a niekedy život ohrozujúca reakcia imunitného systému na antigén, ktorému bol pacient vystavený. Reakcia môže zahŕňať svrbenie kože, opuch, kolaps krvných ciev, mdloby a ťažkosti pri dýchaní.

anagrelid

Liek, ktorý sa používa na zníženie počtu krvných doštičiek, aby sa zabránilo zrážaniu krvi.

anakinra

Látka, ktorá sa používa na liečbu reumatoidnej artritídy a skúma sa v súvislosti s liečbou rakoviny. Anakinra blokuje účinok interleukínu 1 (IL-1). Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antagonisti receptora interleukínu. Nazýva sa tiež Kinaret®.

analgetikum

Liek, ktorý zmierňuje bolesť. K analgetikám patrí aspirín, acetaminofen a ibuprofen.

análny

Týkajúci sa anusu, čo je spodný otvor hrubého čreva.

analóg

V chémii látka, ktorá je podobná, ale nie identická s inou látkou.

analóg geldanamycínu

Antineoplastické antibiotikum patriace do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú ansamycíny.

analóg kamptotecínu

Protirakovinový liek, štruktúrou podobný kamptotecínu, inhibítorovi topoizomerázy. Jedným takým liekom je amínokamptotecín.

analýza podskupiny

V klinickej štúdií vyhodnotenie výsledkov niektorých, ale nie všetkých pacientov, ktorí sa zúčastnili na štúdií. Vybraní pacienti majú jednu alebo viac spoločných charakteristík, napríklad rovnaký stupeň ochorenia alebo rovnaký stav receptora hormónu.

anamycín

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antracyklínové antibiotiká.

anaplastická rakovina štítnej žľazy

Zriedkavý, agresívny druh rakoviny štítnej žľazy, pri ktorej malígne (rakovinové) bunky vyzerajú úplne inak ako bunky normálnej štítnej žľazy.

anaplastický

Výraz, ktorý sa používa na opis rakovinových buniek, ktoré sa rýchlo delia a ktoré sa trochu podobajú na normálne bunky alebo sa na ne nepodobajú vôbec.

anaplastický astrocytóm

Druh nádoru, ktorý sa vytvára z gliového (podporného) tkaniva mozgu. Rastie veľmi rýchlo a jeho bunky sa veľmi odlišujú od normálnych buniek. Nazýva sa tiež astrocytóm IV. stupňa.

anaplastický veľkobunkový lymfóm

Agresívny (rýchlo postupujúci) druh non-Hodgkinovho lymfómu, ktorý je zvyčajne T-bunkového typu. Rakovinové bunky exprimujú na povrchu marker, ktorý sa nazýva CD30 alebo Ki-1 a môžu sa objaviť v lymfatických uzlinách, v koži, kostiach, mäkkých tkanivách, v pľúcach alebo v pečeni.

anastomóza

Postup, pri ktorom sa spájajú zdravé časti tubulárnych štruktúr tela po chirurgickom odstránení chorej časti.

anastrozol

Protirakovinový liek, ktorý sa používa na zníženie tvorby estrogénu a potláča rast nádorov, ktoré pre rast potrebujú estrogén. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú nesteroidné inhibitory aromatázy.

androgén

Druh hormónu, ktorý podporuje vývin a udržiavanie charakteristických vlastností mužského pohlavia.

androgénová ablácia

Liečba na potlačenie alebo zablokovanie tvorby mužských hormónov. Supresia androgénov sa dosiahne chirurgickým odstránením semeníkov, podávaním ženských pohlavných hormónov alebo podávaním iných liekov (antiandrogény). Nazýva sa tiež androgénová supresia.

androgénová supresia

Liečba na potlačenie alebo zablokovanie tvorby mužských hormónov. Supresia androgénov sa dosiahne chirurgickým odstránením semeníkov, podávaním ženských pohlavných hormónov alebo podávaním iných liekov, antiandrogénov. Nazýva sa tiež androgénová ablácia.

anémia

Stav, pri ktorom je počet červených krviniek pod hranicou normy.

anestézia

Lieky alebo látky, ktoré zapríčiňujú stratu vedomia. Lokálne anestetiká spôsobujú stratu citlivosti v časti tela. Celkové anestetiká uvedú človeka do spánku.

anesteziológ

Lekár, ktorý sa špecializuje na podávanie liekov alebo iných látok na prevenciu alebo zmiernenie bolesti počas operácie, alebo iných postupov, ktoré sa vykonávajú v nemocnici.

anestetikum

Látka, ktorá spôsobuje stratu vedomia. Lokálne anestetiká spôsobujú stratu citlivosti v časti tela. Celkové anestetiká uvedú človeka do spánku.

anetoltritionín

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny.

angiogenéza

Tvorba krvných ciev. Nádorová angiogenéza je rast krvných ciev z okolitého tkaniva do solídneho nádoru. To je spôsobené uvoľnením chemických látok vytváraných nádorom.

angiografia

Postup na zröntgenovanie krvných ciev. Krvné cievy je možné vidieť vďaka injekcii farbiva, ktoré sa zobrazí na röntgenových snímkoch.

angiogram

Röntgen krvných ciev; jedinec dostane injekciu farbiva, ktoré na röntgene vyznačí krvné cievy.

angioimunoblastický T-bunkový lymfóm

Agresívny (rýchlo postupujúci) druh T-bunkového non-Hodgkinovho lymfómu, pre ktorý sú príznačné zväčšené lymfatické uzliny a hypergamaglobulinémia (zvýšená hladina protilátok v krvi). K ďalším symptómom môžu patriť kožné vyrážky, horúčka, úbytok hmotnosti alebo nočné potenie.

angiosarkóm

Druh rakoviny, ktorý sa začína v bunkách vystielajúcich krvné cievy alebo lymfatické cievy. Rakovina, ktorá sa začína v krvných cievach, sa nazýva hemangiosarkóm. Rakovina, ktorá sa začína v lymfatických cievach, sa nazýva lymfangiosarkóm.

anhydrovinblastín

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú mitotické inhibítory.

anidulafungín

Liek, ktorý sa používa na liečbu infekcií spôsobených hubami. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú fungicídy.

anorexia

Abnormálna strata chuti do jedla. Anorexia môže byť zapríčinená rakovinou, AIDS, psychickou poruchou (napr. anorexia nervosa) alebo inými ochoreniami.

ansamycín

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antineoplastické antibiotiká.

antagonista

V medicíne látka, ktorá zastavuje účinok alebo pôsobenie inej látky. Napríklad liek, ktorý blokuje stimulačný účinok estrogénu na nádorové bunky sa nazýva antagonist receptoru estrogénu.

antagonista folátu

Látka, ktorá blokuje účinok kyseliny listovej. Antagonisti folátu sa používajú na liečbu rakoviny. Nazýva sa tiež antifolát.

agonista hormónu uvoľňujúceho gonadotropín

Hormón vyrobený v laboratóriu, ktorý má rovnaký účinok ako hormón uvoľňujúci gonadotropín (GnRH), ktorý telo prirodzene vytvára.

ambulantný pacient

Pacient, ktorý navštevuje zariadenie zdravotnej starostlivosti pre diagnózu alebo liečbu bez toho, že by tam strávil noc. Nazýva sa tiež denný pacient.

antagonista receptora endotelínu

Liek, ktorý blokuje hormón endotelín a môže brániť šíreniu rakoviny prostaty do kostí. Môže tiež brániť rastu a šíreniu iných druhov rakoviny, vrátane kolorektálneho karcinómu.

antagonista receptora proteínu endotelínu-1

Látka, ktorá blokuje väzbu proteínu endotelínu-1 na receptor. Endotelín-1 je malá molekula, ktorá spôsobuje zmeny v krvných cievach a pomáha regulovať krvný tlak. Môže tiež stimulovať rast niektorých druhov buniek.

antiandrogén

Liek, ktorý sa používa na zablokovanie tvorby mužských pohlavných hormónov alebo na zrušenie účinku mužských pohlavných hormónov.

antiandrogénová liečba

Liečba liekmi, ktoré sa používajú na zablokovanie tvorby mužských pohlavných hormónov alebo na zrušenie účinku mužských pohlavných hormónov.

antiangiogenéza

Zabránenie rastu nových krvných ciev.

antiangiogenický

Týkajúci sa redukcie rastu nových krvných ciev.

antibiotikum

Liek, ktorý sa používa na liečbu infekcií spôsobených baktériami a inými mikroorganizmami.

antidepressívum

Liek, ktorý sa používa na liečbu depresie.

antiemetikum

Liek, ktorý bráni nevoľnosti a vracaniu alebo ich zmierňuje.

antiestrogén

Látka, ktorá blokuje účinok estrogénov, hormónov podporujúcich vývin a udržanie charakteristických znakov ženského pohlavia.

antifolát

Látka, ktorá blokuje účinok kyseliny listovej. Antifoláty sa používajú na liečbu rakoviny. Nazýva sa tiež antagonist folátu.

antigén

Látka, ktorá spôsobuje špecifickú imunitnú odpoveď imunitného systému.

antigén B3

Bielkovina nachádzajúca sa na niektorých nádorových bunkách.

antigén CD34

Bielkovina, ktorá sa nachádza na povrchu niektorých buniek kostnej drene a na krvných bunkách.

antigén NR-LU-10

Bielkovina nachádzajúca sa na povrchu niektorých rakovinových buniek.

antigén špecifický pre prostatu

PSA. Látka, ktorú vytvára prostata a ktorá sa môže nachádzať vo zvýšenom množstve v krvi mužov s rakovinou prostaty, s benígnou hyperpláziou prostaty, s infekciou alebo zápalom prostaty.

antigén TAG-72

Komplex proteínu/cukru, ktorý sa nachádza na povrchu mnohých rakovinových buniek vrátane buniek prsníka, hrubého čreva a pankreasu.

antiglobulínový test

Laboratórny test na identifikáciu protilátok, ktoré sa môžu naviazať na povrch červených krviniek alebo krvných doštičiek a zničiť ich. Tento test sa používa na diagnostiku určitých krvných porúch, pri ktorých pacienti vytvárajú protilátky proti svojim vlastným červeným krvinkám alebo krvným doštičkám. Používa sa tiež na určenie krvnej skupiny. Nazýva sa tiež Coombov test.

antihormonálna liečba

Liečba pomocou liekov, chirurgického zásahu alebo ožiarenia na zablokovanie tvorby alebo účinku hormónu. Antihormonálna liečba sa môže používať pri liečbe rakoviny, pretože určité hormóny sú schopné stimulovať rast niektorých druhov nádorov.

antiidiotypová vakcína

Vakcína vyrobená z protilátok, ktoré považujú iné protilátky za antigén a naviažu sa na ne. Antiidiotypové vakcíny môžu stimulovať organizmus, aby vytváral protilátky proti nádorovým bunkám.

antikachexikum

Opisuje liek alebo účinok, ktorý pôsobí proti kachexii (úbytok telesnej hmotnosti a svalovej hmoty).

antikarcinogénny

Zabraňujúci alebo brzdiaci vývin rakoviny.

antikoagulant

Liek, ktorý pomáha zabrániť tvorbe krvných zrazenín. Nazýva sa tiež liek na zriedenie krvi.

antikonvulzívum

Liek, ktorý bráni kŕčom alebo záchvatom, alebo ich zmierňuje alebo zastavuje.

antimetabolit

Liek, ktorý sa veľmi podobá prirodzeným látkam v normálnej biochemickej reakcii v bunkách, ale je dosť odlišný, aby zasahoval do normálneho delenia a funkcií buniek.

antimikrotubulárne činidlo

Liek, ktorý inhibuje rast buniek zastavením delenia buniek. Antimikrotubulárne činidlá sa používajú ako antimikrotubulárne lieky.

antimitotické činidlo

Liek, ktorý inhibuje rast buniek zastavením delenia buniek. Antimitotické činidlá sa používajú pri liečbe rakoviny. Nazývajú sa tiež antimikrotubulárne činidlá, mitotické inhibítory a taxány. K antimitotickým činidlám patrí docetaxel a paklitaxel.

antineoplastické antibiotikum

Druh protirakovinového lieku, ktorý blokuje rast buniek interferenciou s DNA, genetickým materiálom v bunkách. Nazýva sa tiež protirakovinové antibiotikum alebo protinádorové antibiotikum.

antineoplastikum

Látka, ktorá blokuje tvorbu novotvarov (môžu sa zvrhnúť na rakovinu).

antineoplastón

Látka izolovaná z normálnej ľudskej krvi a moču, ktorá sa skúma ako liek na niektoré nádory a AIDS.

antioxidant

Látka, ktorá bráni poškodeniu voľnými radikálmi. Voľné radikály sú vysoko reaktívne látky, ktoré často obsahujú kyslík. Vznikajú pri delení molekúl, pri ktorom sa vytvárajú produkty s nespárovanými elektrónmi. Tento proces sa nazýva oxidácia.

antiparazitikum

Liek, ktorý sa používa na liečbu infekcií spôsobených baktériami a parazitmi. Používa sa tiež na liečbu niektorých druhov rakoviny.

antiretrovírusová liečba

Liečba liekmi, ktoré inhibujú schopnosť ľudského vírusu imunodeficiencie (HIV) alebo iných druhov retrovírusov množiť sa v tele.

antisense c-fos

Syntetický genetický materiál, ktorý môže spomaliť alebo zastaviť rast rakovinových buniek.

antitymocytový globulín

Bielkovina, ktorá sa používa na zníženie rizika odvrhnutia štepu alebo na jeho liečbu.

antituberkulózy

Opisuje liek alebo účinok, ktorý pôsobí proti tuberkulóze (nákazlivá bakteriálna infekcia, ktorá zvyčajne postihuje pľúca).

antivirotikum

Liek, ktorý sa používa na liečbu infekcií spôsobených vírusmi.

antracéndion

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú protirakovinové antibiotiká.

antracyklín

Druh antibiotika pochádzajúci z huby *Streptococcus peucetius*. Antracyklíny sa používajú pri liečbe rakoviny. Medzi antracyklíny patrí daunorubicín, doxorubicín a epirubicín.

antrachinón

Druh protirakovinového lieku.

anus

Otvor konečníka von z tela.

anxiolytikum

Liek, ktorý sa používa pri liečbe úzkosti a svalových kŕčov.

aorta

Najväčšia tepna v tele. Vede krv bohatú na kyslík zo srdca do ciev, ktoré siahajú do celého tela.

APC

Bunka predstavujúca antigén. Bunka, ktorá na svojom povrchu predstavuje antigén ďalším bunkám imunitného systému. To je dôležitá súčasť imunitnej odpovede.

APC8015

Bunky imunitného systému, získané od pacienta s rakovinou prostaty a upravené v laboratóriu pomocou molekuly, ktorá sa nachádza na bunkách prostaty. Upravené bunky sa skúmajú pre schopnosť stimulovať imunitný systém a ničiť tak rakovinové bunky prostaty.

APC vakcína

Vakcína vyrobená z antigénov a z buniek predstavujúcich antigén (APC). Nazýva sa tiež vakcína z buniek predstavujúcich antigén.

apendix

Malý prstovitý výbežok, ktorý vychádza zo slepeho čreva (prvá časť hrubého čreva tam, kde sa končí tenké črevo).

aplastická anémia

Stav, pri ktorom kostná dreň nie je schopná vytvárať krvné bunky.

aplidín

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Pochádza z morského organizmu.

apokrinná žľaza

Žľaza, ktorá vylučuje tekutinu obsahujúcu malé časti apokrinných buniek žľazy. Apokrinné žľazy sú potné žľazy v podpazuší a v slabinách.

apolizumab

Druh monoklonálnej protilátky, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou hematologických (krvných) druhov rakoviny. Monoklonálne protilátky sú laboratórne vyrobené látky, ktoré dokážu lokalizovať rakovinové bunky a naviazať sa na ne.

apoptóza

Normálny sled udalostí v bunke, ktoré vedú k jej smrti.

areola

Oblasť tmavosfarbenej pokožky na prsníku, ktorá obklopuje bradavku.

arginínbutyrát

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny.

arktigenín

Látka, ktorá sa nachádza v určitých rastlinách vrátane lopúcha. Dokázalo sa, že má protivírusový a protirakovinový účinok. Arktigenín patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú lignany.

arktiín

Látka, ktorá sa nachádza v určitých rastlinách vrátane lopúcha. Dokázalo sa, že má protirakovinový účinok. Arktiín patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú lignany.

arteriálna embolizácia

Zablokovanie tepny zrazeninou cudzorodej látky. Môže to byť liečba na zablokovanie toku krvi do nádoru.

artériografia

Postup röntgenovania tepien. Tepny sú viditeľné v dôsledku injekcie farbiva, ktoré na röntgene vyznačí cievy.

artériogram

Röntgen tepien; jedinec dostane injekciu farbiva, ktoré vyznačí cievy na röntgenovom snímku.

artritída

Ochorenie, ktoré spôsobuje zápal a bolesť kĺbov.

arzén

Jedovatá látka, ktorá sa používa na ničenie buriny a škodcov. Tiež sa používa pri liečbe rakoviny.

ascites

Abnormálne nahromadenie tekutiny v bruchu, ktoré môže zapríčiniť opuch. Pri rakovine v poslednom štádiu sa v tekutine brucha môžu nachádzať nádorové bunky. Ascites sa tiež vyskytuje u pacientov s ochorením pečene.

asparagináza

Enzým, ktorý sa používa na liečbu rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antineoplastiká.

aspartáttransamináza

Enzým, ktorý sa nachádza v pečeni, v srdci a v iných tkanivách. Vysoká hladina aspartáttransaminázy uvoľnenej do krvi môže byť príznakom poškodenia pečene alebo srdca, rakoviny alebo iných ochorení. Nazýva sa tiež sérová glutamín-oxaloctová transamináza alebo SGOT.

aspergilóza

Infekčné hubové ochorenie, ktoré sa vyskytuje najčastejšie na koži, v ušiach, prínosových dutinách a pľúcach ľudí s potlačeným imunitným systémom.

aspirácia

Odobratie tekutiny alebo tkaniva pomocou ihly. Tiež náhodné vdýchnutie potravy alebo tekutiny do pľúc.

aspirácia kostnej drene

Odobratie malej vzorky kostnej drene (zvyčajne z bedra) pomocou ihly na preskúmanie pod mikroskopom.

aspirácia pomocou tenkej ihly

Odobratie tkaniva alebo tekutiny pomocou ihly na preskúmanie pod mikroskopom. Nazýva sa tiež biopsia.

aspirát

Tekutina odobratá z hrčky (často cysta) alebo z bradavky.

aspirín

Liek, ktorý zmierňuje bolesť, horúčku, zápal a zrážanie krvi. Aspirín patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú nesteroidné protizápalové lieky. Skúma sa tiež v súvislosti s prevenciou rakoviny.

asténia

Slabosť; nedostatok energie a sily.

astrocyt

Druh bunky nachádzajúcej sa v mozgu a mieche. Astrocyt je malá gliová bunka v tvare hviezdy (bunka, ktorá obklopuje a podopiera nervové bunky).

astrocytóm

Nádor, ktorý sa začína v mozgu alebo mieche v malých bunkách tvaru hviezdy, ktoré sa nazývajú astrocyty.

astrocytóm IV. stupňa

Druh nádoru, ktorý sa vytvára z gliového (podporného) tkaniva mozgu. Rastie veľmi rýchlo a jeho bunky sa veľmi odlišujú od normálnych buniek. Nazýva sa tiež anaplastický astrocytóm.

asymetria

Nedostatok alebo neprítomnosť vyvážených proporcií medzi časťami nejakého objektu.

asymptomatický

Týkajúci sa známok alebo symptómov ochorenia.

ataktická chôdza

Nemotorná, nekoordinovaná chôdza.

atamestan

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Atamestan blokuje v tele tvorbu hormónu estrogénu. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antiestrogény.

ataxia

Strata svalovej koordinácie.

ataxia-teleangiektázia

Zriedkavé dedičné, progresívne, degeneratívne ochorenie u detí, ktoré spôsobuje stratu svalovej koordinácie, oslabenie imunitného systému a zvýšené riziko vzniku rakoviny.

atelektáza

Porucha pľúc, keď sa pľúca nemôžu úplne rozťahnuť (pri nadýchnutí). Môže to byť spôsobené zablokovanými dýchacími cestami, nádorom, celkovou anestéziou, zápalom pľúc alebo inými pľúcnymi infekciami, ochorením pľúc alebo dlhodobým pobytom na lôžku s plytkým dýchaním. Niekedy sa nazýva kolaps pľúc.

ATLL

Adultná T-bunková leukémia/lymfóm. Progresívny (rýchlo postupujúci) druh T-bunkového non-Hodgkinovho lymfómu spôsobeného ľudským T-bunkovým vírusom leukémie typu 1 (HTLV-1). Sú preň príznačné kostné a kožné lézie, vysoká hladina vápnika a zväčšené lymfatické uzliny, slezina a pečeň.

ATP

Adenozíntrifosfát. Látka prítomná vo všetkých živých bunkách, ktorá zabezpečuje energiu pre mnohé metabolické procesy a podieľa sa na tvorbe RNA. ATP vyrobený v laboratóriu sa skúma u pacientov s pokročilými solídnymi nádormi, aby sa zistilo, či môže znížiť úbytok hmotnosti a zväčšiť svalovú silu.

atrasentan

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antagonisti receptora bielkoviny endotelínu-1.

atýmusová, holá myš

Druh laboratórnej myši, ktorá nemá srst, nemá normálny týmus a má narušený imunitný systém v dôsledku genetickej mutácie. Atýmusové, holé myši sa často používajú pri výskume rakoviny, pretože neodvrhujú nádorové bunky od myši alebo od iných druhov.

atypická hyperplázia

Benígny (nerakovinový) stav, pri ktorom bunky pod mikroskopom vyzerajú abnormálne a sú pomnožené.

atypický teratoidný/rabdoidný nádor

ATT/RHT alebo AT/RT. Agresívna rakovina centrálného nervového systému, obličiek alebo pečene, ktorá sa vyskytuje u veľmi malých detí.

augmerosen

Liek, ktorý môže zabíjať rakovinové bunky zablokovaním tvorby bielkoviny umožňujúcej dlhšie prežívanie rakovinových buniek. Nazýva sa tiež bcl-2 antisense oligodeoxynukleotid G3139 a oblimersen.

autoimunitné ochorenie

Stav, pri ktorom telo rozoznáva svoje vlastné tkanivá ako cudzie a namieri proti nim imunitnú odpoveď.

autokláv-rezistentný faktor

Látka nachádzajúca sa v sóji, ktorá dokáže spomaliť alebo zastaviť šírenie rakoviny. Táto látka sa v autokláve (zariadenie, ktoré využíva paru s vysokým tlakom na ničenie mikroorganizmov a čistenie lekárskeho nástrojov) nerozpadne.

autológna nádorová bunka

Rakovinová bunka z vlastného nádoru jedinca.

autológna transplantácia kmeňových buniek

Postup, pri ktorom sa kmeňové bunky (bunky, z ktorých sa vyvíjajú všetky krvné bunky) odoberú, uchovajú a potom sa tomu istému jedincovi vrátia späť.

autológna transplantácia kostnej drene

Postup, pri ktorom sa jedincovi odoberie kostná dreň, uchová sa a potom sa po intenzívnej liečbe vráti jedincovi.

autológny

Odobratý z vlastných tkanív, buniek alebo DNA jedinca.

autológny lymfocyt

Biela krvinka jedinca. Lymfocyty majú v imunitnom systéme množstvo úloh vrátane tvorby protilátok a iných látok, ktoré bojujú proti infekciám a ochoreniam.

Avastin

Monoklonálna protilátka, ktorá sa používa pri liečbe šíriaceho sa kolorektálneho karcinómu. Tiež sa skúma v súvislosti s liečbou iných druhov rakoviny. Môže brániť rastu nových krvných ciev z okolitého tkaniva do solídneho nádoru. Nazýva sa tiež bevacizumab.

axila

Podpazušie alebo pazuchová jamka.

axilárna disekcia

Chirurgický zásah, pri ktorom sa odstránia lymfatické uzliny v oblasti podpazušia. Nazýva sa tiež axilárna disekcia lymfatických uzlín.

axilárna disekcia lymfatických uzlín

Chirurgický zásah, pri ktorom sa odstránia lymfatické uzliny v oblasti podpazušia. Nazýva sa tiež axilárna disekcia.

axilárna lymfatická uzlina

Lymfatická uzlina v oblasti podpazušia, ktorá vyprázdňuje lymfatické kanáliky z prsníka.

axilárny

Týkajúci sa oblasti podpazušia vrátane lymfatických uzlín, ktoré sa tu nachádzajú.

azacitidín

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antimetabolity.

azbest

Prírodná látka, vytvorená z tenkých vlákien. Azbest môže spôsobiť viacero závažných ochorení vrátane rakoviny.

azoxymetán

Látka, ktorá sa používa pri výskume rakoviny. U laboratórnych zvierat spôsobuje nádory hrubého čreva. Týmto spôsobom sa testujú nové diéty, lieky a postupy na prevenciu a liečbu rakoviny.

AZQ

Diazichín. Protirakovinový liek, ktorý dokáže prekročiť krvnomožgovú bariéru a zabíjať rakovinové bunky v centrálnom nervovom systéme.

AZT

Liek, ktorý inhibuje ľudský vírus imunodefície (HIV) zapríčiňujúci AIDS. Nazýva sa tiež zidovudín.

B**B7-1**

Molekula, ktorá pomáha riadiť imunitnú odpoveď v tele. B7-1 sa podieľa na stimulácii T-buniek.

bakteriálny toxín

Toxická látka, ktorú vytvárajú baktérie a ktorá môže byť modifikovaná tak, aby ničila špecifické nádorové bunky bez poškodenia normálnych buniek.

baktérie

Veľká skupina jednobunkových mikroorganizmov. Niektoré baktérie spôsobujú infekcie a ochorenia u živočíchov aj u ľudí. Jednotné číslo od baktérií je baktéria.

barbiturát

Liek, ktorý sa používa na liečbu nespavosti, záchvatov a kŕčov a na uvoľnenie úzkosti a napätia pred operáciou. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú sedatíva centrálného nervového systému (CNS).

báriový nálev

Postup, pri ktorom sa tekutina s obsahom bária zavedie do konečníka a hrubého čreva cez análny otvor. Bárium je striebrobiela kovová zlúčenina, ktorá na röntgene pomáha zobrazíť spodnú časť gastrointestinálneho traktu.

báriový roztok

Tekutina obsahujúca síran bária, ktorý sa používa pri röntgene na zvýraznenie častí tráviaceho systému.

Barrettov pažerák

Stav, pri ktorom sa bunky vystieľajúce spodnú časť pažeráka zmenili alebo boli nahradené abnormálnymi bunkami, čo môže viesť k rakovine pažeráka. Nahromadenie obsahu žalúdka (reflux) v pažeráku môže pažerák podráždiť a časom zapríčiniť Barrettov pažerák.

bazálna bunka

Malá okrúhla bunka, ktorá sa nachádza v spodnej (bazálnej) časti epidermy, vonkajšej vrstvy kože.

bazofil

Druh bielej krvinky. Bazofily sú granulocyty.

batimastat

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory angiogenézy. Batimastat je inhibítor matrixu metaloproteinázy.

BAY 12-9566

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory angiogenézy.

BAY 43-9006

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory rafkinázy.

BAY 56-3722

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú kamptotecíny.

BAY 59-8862

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú taxány.

BB-10901

Kombinácia monoklonálnej protilátky (huN901) a protirakovinového lieku (DM1). Skúma sa v súvislosti s liečbou určitých druhov rakoviny vrátane pľúcnej rakoviny veľkých buniek. Monoklonálne protilátky sú laboratórne vyrobené látky, ktoré dokážu lokalizovať rakovinové bunky a naviazať sa na ne.

BBBD

Porušenie krvno-mozgovej bariéry. Používanie liekov, ktoré vytvárajú otvory medzi bunkami v krvno-mozgovej bariére. Krvno-mozgová bariéra je ochranná sieť krvných ciev a tkaniva, ktoré chránia mozog pred škodlivými látkami, ale dokáže tiež zabrániť protirakovinovým liekom, aby prenikli do mozgu. Ak sa táto bariéra otvorí, protirakovinové lieky sa môžu pomocou infúzie zaviesť do tepny, ktorá vedie do mozgu, a tak liečiť mozgové nádory.

BBR 2778

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú protinádorové antibiotiká. Nazýva sa tiež pixantron.

BBR 3464

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú lieky na báze platiny.

B-bunka

Biela krvinka, ktorá vytvára protilátky a je dôležitou súčasťou imunitného systému. B-bunky pochádzajú z kostnej drene. Nazýva sa tiež B-lymfocyt.

BCG

Calmette-Guérinov bacil. Druh baktérie, ktorý sa používa pri liečbe rakoviny na stimuláciu imunitného systému. Používa sa tiež na vakcináciu proti tuberkulóze.

bcl-2 antisense oligodeoxynukleotid G3139

Liek, ktorý môže zabíjať rakovinové bunky zablokovaním tvorby bielkoviny spôsobujúcej dlhší život rakovinových buniek. Nazýva sa tiež augmerosen.

BCX-1777

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory enzýmu purínnukleozidfosforylázy (PNP).

Beckwith-Wiedemannov syndróm

Zriedkavá porucha neprimeraného rastu, pri ktorej sa rodia veľké deti, pričom môžu mať nízku hladinu krvného cukru. K ďalším bežným symptómom patrí veľký jazyk, veľké

vnútorné orgány a poruchy brušnej steny v blízkosti pupku. Beckwith-Wiedemannov syndróm zvyšuje riziko vzniku určitých druhov rakoviny, zvlášť Wilmsovho nádoru.

beklometazon

Liek, ktorý sa skúma v súvislosti s liečbou poruchy štep-verzus-hostiteľ. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú kortikosteroidy.

benedikt

Cnicus benedictus. Rastlina, ktorej listy, stonky a kvety sa v niektorých kultúrach používajú na liečbu určitých zdravotných problémov. Benedikt môže mať protizápalový a protirakovinový účinok. Nazýva sa tiež benedikt lekársky.

benedikt lekársky

Cnicus benedictus. Rastlina, ktorej listy, stonky a kvety sa v niektorých kultúrach používajú na liečbu určitých zdravotných problémov. Benedikt môže mať protizápalový a protirakovinový účinok. Nazýva sa tiež benedikt.

benígna hyperplázia prostaty

BPH. Benígny (nerakovinový) stav, pri ktorom nadmerný rast tkaniva prostaty tlačí na močovú rúru a močový mechúr a blokuje tok moču. Nazýva sa tiež benígna hypertrofia prostaty.

benígna hypertrofia prostaty

BPH. Benígny (nerakovinový) stav, pri ktorom nadmerný rast tkaniva prostaty tlačí na močovú rúru a močový mechúr a blokuje tok moču. Nazýva sa tiež benígna hyperplázia prostaty.

benígne proliferatívne ochorenie prsníka

Skupina nerakovinových stavov, ktoré môžu zvyšovať riziko vzniku rakoviny prsníka. K príkladom patrí duktálna hyperplázia, lobulárna hyperplázia a papilómy.

benígny

Nezhubný. Benígne nádory sa nešíria do okolitých tkanív ani do iných častí tela.

benígny nádor

Nerakovinový rast, ktorý nenapáda okolité tkanivo ani sa nešíri do iných častí tela.

benzaldehyd

Bezfarebná olejovitá kvapalina, ktorá sa používa ako aróma, pri výrobe farbív, voňaviek a farmaceutických prípravkov. Benzaldehyd je chemicky príbuzný benzénu.

benzén

Chemická látka, ktorá sa často používa v chemickom priemysle. Nachádza sa tiež v tabakovom dyme, v emisiách dopravných prostriedkov a v benzínových výparoch. Expozícia voči benzénu môže zvýšiť riziko vzniku leukémie.

benzoylfenylmočovina

BPU. Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antitubulínové činidlá.

benzydamín

Látka, ktorá sa skúma ako liek na premývanie ústnej dutiny pri liečbe mukozitídy (bolestivý zápal ústnej dutiny) zapríčinennej liečbou rakoviny. Patrí do skupiny nesteroidných protizápalových liekov (NSAIDS).

Beriplast P

Látka, ktorá sa používa pri liečbe pooperačných rán a ktorá spôsobuje tvorbu krvných zrazenín. Skladá sa z faktorov zrážania krvi, ktoré sa prirodzene nachádzajú v ľudskej krvi.

beta-aletín

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny chemických látok, ktoré sa nazývajú disulfidy.

beta-endorfín

Látka, ktorá sa vytvára v mozgu, zvlášť v podmozgovej žľaze, ktorá blokuje pocit bolesti. Vytvára sa ako odpoveď na bolesť, pohyb a iné formy stresu. Patrí do skupiny látok, ktoré sa nazývajú polypeptidové hormóny.

beta-glukán

Druh polysacharidu (reťazec molekúl cukru) získaný z niekoľkých druhov húb. Skúma sa v súvislosti s liečbou rakoviny a stimuláciou imunitného systému.

beta-hemolytický streptokok skupiny B

Druh baktérie, ktorý sa často nachádza v pošve. Môže spôsobovať systémové infekcie u jedincov s potlačeným imunitným systémom.

beta-karotén

Prekursor vitamínu A. Betakarotén patrí do skupiny vitamínov rozpustných v tukoch, ktoré sa nazývajú karotenoidy.

bevacizumab

Monoklonálna protilátka, ktorá sa používa pri liečbe šíriaceho sa kolorektálneho karcinómu. Tiež sa skúma v súvislosti s liečbou iných druhov rakoviny. Môže brániť rastu nových krvných ciev z okolitého tkaniva do solídneho nádoru. Nazýva sa tiež Avastin.

bexaroten

Protirakovinový liek, ktorý sa používa na zmiernenie rastu niektorých druhov rakovinových buniek. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú retinoidy. Nazýva sa tiež LGD1069.

Bexxarov režim

Kombinácia monoklonálnych protilátok, ktorá sa používa pri liečbe určitých druhov non-Hodgkinovho lymfómu. Monoklonálna protilátka tositumomab sa podáva s tositumomabom s iódom I 131 (forma tositumomabu, ktorá bola chemicky zmenená pridaním rádioaktívneho iódu).

bezmikróbový

Bez baktérií, bez vírusov spôsobujúcich ochorenie a bez iných organizmov, ktoré môžu zapríčiniť infekciu.

BG00001

Prostriedok génovej terapie, ktorý sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú modifikátory biologickej odpovede.

Biafinov krém

Lokálny prípravok na zníženie toxicity rádioterapie a na liečbu kožných reakcií v dôsledku rádioterapie.

BIBX 1382

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory receptora epidermálneho rastového faktora (EGFR).

biela krvinka

WBC. Vzťahuje sa na krvnú bunku, ktorá neobsahuje hemoglobín. K bielym krvinkám patria lymfocyty, neutrofil, eozinofily, makrofágy a mastocyty. Tieto bunky sa vytvárajú v kostnej dreni a pomáhajú telu bojovať proti infekciám a iným ochoreniam.

bikalutamid

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antiandrogény.

bilaterálna nefrektómia

Operácia na odstránenie obidvoch obličiek.

bilaterálna profylaktická mastektómia

Operácia na odstránenie obidvoch prsníkov, aby sa zmenšilo riziko vzniku rakoviny prsníkov. Nazýva sa tiež preventívna mastektómia.

bilaterálna rakovina

Rakovina, ktorá sa vyskytuje na obidvoch párových orgánoch, napríklad rakovina na obidvoch prsníkoch alebo obidvoch vaječníkoch.

bilaterálna salpingoooforektómia

Operácia na odstránenie obidvoch vaječníkov a obidvoch Falloповých kanálikov.

bilaterálny

Postihujúci pravú i ľavú stranu tela.

bilirubín

Látka, ktorá sa vytvára pri rozpade červených krviniek. Bilirubín je súčasťou žlče, ktorá sa vytvára v pečeni a zhromažďuje sa v žlčníku. Abnormálna tvorba bilirubínu spôsobuje žltáčku.

biologicky dostupný

Schopnosť lieku alebo inej látky byť absorbovaný a využitý telom. Perorálne biologicky dostupný znamená, že liek alebo iná látka prijímaná ústami, môže byť absorbovaná a využitá telom.

biochanín A

Izoflavón, ktorý sa nachádza v sójových výrobkoch. Sójové izoflavóny sa skúmajú v súvislosti s prevenciou rakoviny.

biochemické reakcie

Chemické reakcie v živých bunkách, ktoré pomáhajú udržiavať život a umožňujú bunkám rásť.

biologická liečba

Liečba na stimuláciu alebo obnovu schopnosti imunitného systému bojovať proti infekciám a iným ochoreniam. Používa sa tiež na zmiernenie vedľajších účinkov, ktoré môžu byť spôsobené určitou protirakovinovou liečbou. Tiež je známy ako imunoterapia, bioterapia alebo liečba modifikátorom biologickej odpovede (BRM).

biologická spätná väzba

Metóda, ktorou sa pomocou zvláštneho zariadenia zisťuje, ako sú samovoľne riadené určité telesné funkcie, napríklad tep srdca, krvný tlak a svalové napätie. Táto metóda môže pomôcť ovládať bolesť.

biologický

Týkajúci sa biológie alebo života a živých vecí. V medicíne sa vzťahuje na látku vytvorenú živým organizmom alebo na jeho produkty. Biologické látky sa môžu použiť pri prevencii, diagnóze, liečbe alebo zmiernení symptómov ochorenia. K biologickým látkam patria napríklad protilátky, interleukíny a vakcíny. Biologický sa tiež vzťahuje na rodičov a deti, ktorí sú pokrvne príbuzní.

biomarker

Látka, ktorá sa niekedy nachádza v krvi a iných telesných tekutinách alebo tkanivách. Vysoká hladina biomarkera môže znamenať, že v tele je určitý druh rakoviny. K príkladom biomarkerov patrí CA 125 (rakovina vaječníkov), CA 15-3 (rakovina prsníka), CEA (rakovina vaječníkov, prsníkov, pľúc, pankreasu a rakovina gastrointestinálneho traktu) a PSA (rakovina prostaty). Nazýva sa tiež nádorový marker.

Biomed 101

Látka, ktorá sa skúma pre schopnosť zmierniť vedľajšie účinky interleukínu-2 (IL-2).

biopsia

Odobratie buniek alebo tkanív na preskúmanie pod mikroskopom. Ak sa odoberie len vzorka tkaniva, postup sa nazýva incizionálna biopsia alebo dreňová biopsia. Keď sa odstráni celá hrčka alebo podozrivá oblasť, postup sa nazýva excizionálna biopsia. Keď sa vzorka tkaniva alebo tekutiny odoberie pomocou ihly, postup sa nazýva ihlová biopsia alebo aspirácia pomocou tenkej ihly.

biopsia indikačnej lymfatickej uzliny

Odobratie a vyšetrenie indikačnej uzliny (uzlín) (prvá lymfatická uzlina(y), do ktorej sa rakovina pravdepodobne rozšíri z primárneho nádoru. Na identifikáciu indikačnej uzliny (uzlín) chirurg podá pacientovi rádioaktívnu látku, modré farbivo (alebo obidvoje) do blízkosti nádoru. Chirurg potom použije snímacie zariadenie na detekciu indikačnej lymfatickej uzliny (uzlín) obsahujúcej rádioaktívnu látku alebo vyhľadá lymfatickú uzlinu(y) zafarbenú farbivom. Chirurg potom odoberie indikačnú uzlinu(y), aby skontroloval prítomnosť rakovinových buniek.

biopsia jadra

Odobratie vzorky tkaniva pomocou ihly na preskúmanie pod mikroskopom.

biopsia kostnej drene

Odobratie vzorky tkaniva z kostnej drene pomocou ihly na preskúmanie pod mikroskopom.

biopsia lokalizovaná pomocou ihly

Postup, pri ktorom sa používajú veľmi tenké ihly alebo vodiace drôty na označenie miesta s abnormálnym tkanivom, aby mohlo byť chirurgicky odstránené. Na zavedenie drôtu do abnormálnej oblasti alebo okolo nej sa využíva zobrazovacie zariadenie. Lokalizácia pomocou ihly sa využíva, keď lekár nemôže nahmatať abnormálne tkanivo.

biopsia riadená ultrazvukom

Postup biopsie, pri ktorom sa využíva ultrazvukové zobrazovacie zariadenie na detekciu abnormálnych oblastí tkaniva a na riadenie ich odberu na vyšetrenie pod mikroskopom.

biopsia semenného mechúrika

Odobratie tekutiny alebo tkaniva pomocou ihly zo semenných mechúrikov na vyšetrenie pod mikroskopom. Semenné mechúriky sú žľazy v mužskom reprodukčnom trakte, ktoré vytvárajú časť semena.

bioterapia

Liečba na stimuláciu alebo obnovu schopnosti imunitného systému bojovať proti infekciám a iným ochoreniam. Používa sa tiež na zmiernenie vedľajších účinkov, ktoré môžu byť spôsobené určitou protirakovinovou liečbou. Tiež je známa ako biologická liečba, imunoterapia, bioterapia alebo liečba modifikátorom biologickej odpovede (BRM).

Birt-Hogg-Dubeov syndróm

Dedičný stav, pri ktorom sa benígne nádory vyvíjajú vo vlasových folikuloch na hlave, hrudníku, chrbáte a ramenách. U ľudí s touto poruchou je vyššie riziko vzniku rakoviny hrubého čreva alebo obličiek.

bisfosfonát

Druh lieku, ktorý sa používa na liečbu osteoporózy a bolesti kostí spôsobenej niektorými druhmi rakoviny. Nazýva sa tiež difosfonát.

bišpecifická monoklonálna protilátka

Monoklonálna protilátka, ktorá viaže dva rôzne druhy antigénu. Bišpecifické monoklonálne protilátky sa nevyskytujú prirodzene; musia sa vyrobiť v laboratóriu.

bišpecifická protilátka

Protilátka vyrobená v laboratóriu, ktorá na povrchu rôznych buniek rozoznáva viac než jeden proteín. K príkladom patrí bišpecifická protilátka 2B1, 520C9xH22, mDX-H210 a MDX447.

bizelesin

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú alkylačné činidlá. Je to tiež protinádorové antibiotikum.

blast

Nezrelá krvná bunka.

blastová fáza

Fáza chronickej myelogénnej leukémie, pri ktorej je počet nezrelých abnormálnych bielych krviniek v kostnej dreni a v krvi mimoriadne vysoký. Nazýva sa tiež blastová kríza.

blastová kríza

Fáza chronickej myelogénnej leukémie, pri ktorej je počet nezrelých abnormálnych bielych krviniek v kostnej dreni a v krvi mimoriadne vysoký. Nazýva sa tiež blastová fáza.

bleomycín

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú protinádorové antibiotiká.

B-lymfocyt

Biela krvinka, ktorá vytvára protilátky a je dôležitou súčasťou imunitného systému. B-lymfocyty pochádzajú z kostnej drene. Nazýva sa tiež B-bunka.

BMS-182751

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú analógy platiny. Nazýva sa tiež JM 216 a satraplatina.

BMS-184476

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú mitotické inhibítory.

BMS-188797

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú analógy taxánu.

BMS-214662

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory farnesyltransferázy.

BMS-247550

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú analógy epotilonu. Nazýva sa tiež ixabepilon.

BMS-275291

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory matrixu metaloproteinázy (MMPI).

BMS-354825

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory proteínu tyrozínkinázy.

bolus

Jedna dávka lieku, ktorá sa pomocou injekcie podáva krátko do krvnej cievy. Nazýva sa tiež bolusová infúzia.

bolusová infúzia

Jedna dávka lieku, ktorá sa pomocou injekcie podáva krátko do krvnej cievy. Nazýva sa tiež bolus.

bórfenylalanín-fruktózový komplex

BPA-F. Látka používaná pri určitom druhu rádioterapie, ktorá sa nazýva terapia zachytávaním neutrónov bóru. BPA-F sa vstrekuje do žily, pričom sa sústreďuje v nádorových bunkách. Pacient potom dostane rádioterapiu atómových častíc, ktoré sa nazývajú neutróny. Neutróny reagujú v BPA-F s bórom, pričom vytvárajú rádioaktívne častice, ktoré zabíjajú nádorové bunky bez poškodenia normálnych buniek.

bórkaptát sodný

BSH. Látka používaná pri jednom druhu rádioterapie, ktorý sa nazýva liečba zachytávaním neutrónov bóru. BSH sa vstrekuje do žily a sústreďuje sa v nádorových bunkách. Pacient potom dostane rádioterapiu atómových častíc, ktoré sa nazývajú neutróny. Neutróny v BSH reagujú s bórom, pričom vytvárajú rádioaktívne častice, ktoré zabíjajú nádorové bunky bez toho, aby poškodili normálne bunky.

bortezomib

Liek, ktorý sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú dipeptidylbórové kyseliny. Nazýva sa tiež PS-341.

botanický

Týkajúci sa rastlín alebo odvodený od rastlín.

Bowenova choroba

Kožné ochorenie, pre ktoré sú príznačné šupinaté alebo zhrubnuté miesta kože, často spôsobené dlhou expozíciou voči arzénu. Takéto miesta sa často vyskytujú v oblastiach kože vystavených slnku a u starších belochov. Môžu sa zvrhnúť na rakovinu. Nazýva sa tiež prekancerózna dermatóza alebo prekancerózna dermatitída.

BPH

Benígna hypertrofia prostaty. Benígny (nerakovinový) stav, pri ktorom tkanivo prostaty s nadmerným rastom tlačí na močovú rúru a močový mechúr, čím blokuje tok moču. Nazýva sa tiež benígna hyperplázia prostaty.

BPU

Benzoylfenylmočovina. Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antitubulínové činidlá.

bradavica

Vystúpený rast na povrchu kože alebo iného orgánu.

bradavka

V anatómii malá vystúpená oblasť v strede prsníka, cez ktorú môže vytekať von mlieko.

brachiálna plexopatia

Stav, pre ktorý je príznačná necitlivosť, pálenie, bolesť, slabosť alebo obmedzený pohyb ramena alebo ruky. Je spôsobený poškodením brachiálneho plexu, siete nervov, ktorá pôsobí na rameno a ruku.

brachiálny plexus

Sieť nervov, ktorá vysiela signály z chrbtice do ramena a ruky.

brachyterapia

Postup, pri ktorom sa rádioaktívna látka uzavretá v ihlách, jadrách, drôtoch alebo katéetroch zavedie priamo do nádoru alebo do jeho blízkosti. Nazýva sa tiež vnútorná radiácia, implantačná radiácia alebo intersticiálna rádioterapia.

bránica

Tenký sval pod pľúcami a srdcom, ktorý oddeľuje hrudník od brucha.

BRCA1

Gén na 17. chromozóme, ktorý za normálnych okolností pomáha potláčať rast buniek. U jedinca, ktorý zdedí zmenenú formu génu BRCA1, je zvýšené riziko vzniku rakoviny prsníka, vaječníkov alebo prostaty.

BRCA2

Gén na 13. chromozóme, ktorý za normálnych okolností pomáha potláčať rast buniek. U jedinca, ktorý zdedí zmenenú formu génu BRCA2, je zvýšené riziko vzniku rakoviny prsníka, vaječníkov alebo prostaty.

brest

Ulmus fulva alebo Ulmus rubra. Vnútna kôra tejto rastliny sa v niektorých kultúrach používa na liečbu určitých zdravotných problémov. Môže mať antioxidačný účinok.

brivudin

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou infekcií spôsobených herpetickým vírusom vrátane herpes zoster (pásový opar). Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antivirotiká.

BRM

Modifikátor biologickej odpovede. Liečba na stimuláciu alebo obnovu schopnosti imunitného systému bojovať proti infekciám a iným ochoreniam. Používa sa tiež na zmiernenie vedľajších účinkov, ktoré môžu byť spôsobené určitou protirakovinovou liečbou. Tiež je známy ako biologická liečba, imunoterapia alebo bioterapia.

bromeláin

Enzým nachádzajúci sa v ananáse, ktorý rozkladá iné bielkoviny, napríklad kolagén a svalové vlákna a má protizápalové vlastnosti. V potravinárskom priemysle sa používa na zjemnenie mäsa.

bronchi

Veľké trubice, ktoré vedú vzduch z trachey (priedušnice) do pľúc.

bronchiálny

Týkajúci sa bronchov, čo sú veľké trubice vedúce vzduch do pľúc vrátane trubic, ktoré vedú z trachey (priedušnice) do pľúc a trubic v pľúcach.

bronchiolus

Jemné vetvenie trubic, ktoré vedú vzduch v pľúcach.

bronchitída

Zápal (opuchnutie a sčervenanie) bronchov.

bronchoskop

Tenká osvetlená trubica, ktorá sa používa na preskúmanie vnútornej časti trachey a bronchov, trubic vedúcich vzduch do pľúc.

bronchoskopia

Postup, pri ktorom sa tenká, osvetlená trubica zavedie cez nos alebo ústa. To umožní preskúmanie vnútornej časti trachey a bronchov (trubice, ktoré vedú vzduch do pľúc), ako aj pľúc. Bronchoskopia sa môže použiť na zistenie rakoviny alebo na vykonanie niektorých liečebných postupov.

bronchus

Veľká trubica, ktorá vedie vzduch z trachey (priedušnica) do pľúc.

brostalicin

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú interkalátory DNA.

broxuridin

Liek, ktorý spôsobuje väčšiu citlivosť rakovinových buniek na ožiarenie a používa sa tiež na diagnostiku rýchlosti rastu rakovinových buniek.

bryostatín 1

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Získava sa z morského organizmu.

BSG roztok

Forma biologickej liečby rakoviny povrchu močového mechúra. Na zavedenie BCG roztoku do močového mechúra sa používa katéter. Roztok obsahuje živé, oslabené baktérie (Calmette-Guérinov bacil), ktoré aktivujú imunitný systém. BCG roztok, ktorý sa používa pri rakovine močového mechúra, nie je identický s BCG vakcínou, vakcínou na tuberkulózu.

budesonid

Liek, ktorý sa používa na liečbu astmy a nádchy. Tiež sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Budesonid patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú steroidy.

bunka

Jednotka, ktorá vytvára všetky tkanivá tela. Všetko živé je vytvorené z jednej alebo viacerých buniek.

bunka predstavujúca antigén

APC. Bunka, ktorá na svojom povrchu predstavuje antigén ďalším bunkám imunitného systému. To je dôležitá súčasť imunitnej odpovede.

bunková adhézia

Tesná príľnavosť (naviazanie) pre upevnenie bunkových povrchov.

bunková adoptívna imunoterapia

Liečba, ktorá sa používa na pomoc imunitnému systému v boji proti rakovine. U pacientov s rakovinou sa T-bunky (druh bielych krviniek) zhromaždia a rastú v laboratóriu, aby sa zvýšil počet T-buniek, ktoré sú schopné zabíjať rakovinové bunky pacienta. Tieto rakovinovo-špecifické T-bunky sa vrátia späť pacientovi, aby pomohli imunitnému systému bojovať proti rakovine.

bunková diferenciacia

Proces, počas ktorého mladé, nezrelé (nešpecializované) bunky nadobúdajú individuálnu charakteristiku a dosahujú zrelú (špecializovanú) formu a funkciu.

bunková motilita

Schopnosť bunky pohybovať sa.

bunková proliferácia

Zvyšovanie počtu buniek následkom bunkového rastu a bunkového delenia.

bunkové dýchanie

Chemický proces, pri ktorom sa na vytvorenie energie z uhlohydrátov (cukry) využíva kyslík. Nazýva sa tiež oxidačný metabolizmus, aeróbny metabolizmus alebo aeróbne dýchanie.

bunkový metabolizmus

Súhrn všetkých chemických zmien, ktoré sa odohrávajú v bunke, pomocou ktorých je zabezpečená energia a základné zložky pre dôležité procesy vrátane syntézy nových molekúl a rozpadu a odstránenia iných molekúl.

bupropión

Látka, ktorá sa používa na liečbu depresie a pomáha ľuďom prestať s fajčením. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antidepresíva.

Burkittova leukémia

Zriedkavá, rýchlo postujúca rakovina krvi. Nazýva sa tiež B-bunková akútna lymfocytická leukémia alebo B-bunková akútna lymfoblastová leukémia.

Burkittov lymfóm

Agresívny (rýchlo postupujúci) druh B-bunkového non-Hodgkinovho lymfómu, ktorý sa vyskytuje najčastejšie u detí a mladých dospelých. Toto ochorenie môže postihnúť čeluste, centrálny nervový systém, črevá, obličky, vaječníky alebo iné orgány. Sú tri hlavné druhy Burkittovho lymfómu (sporadický, endemický a spojený s imunodeficienciou). Sporadický Burkittov lymfóm sa vyskytuje na celom svete, endemický Burkittov lymfóm sa vyskytuje v Afrike. Burkittov lymfóm spojený s imunodeficienciou sa najčastejšie vyskytuje u pacientov s AIDS.

buserelin

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú hormóny uvoľňujúce gonadotropín. Pri liečbe rakoviny prostaty buserelin blokuje tvorbu testosterónu v semenníkoch.

bupiron

Liek, ktorý sa používa na liečbu určitých úzkostných porúch. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú anxiolytiká.

busulfan

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú alkylačné činidlá.

butionínsulfoximín

Liek, ktorý môže zabrániť rezistencii voči niektorým protirakovinovým liekom.

bypass

Chirurgický postup, pri ktorom lekár vytvorí novú cestu pre tok telesných tekutín.

C**CA-125**

Látka, ktorá sa niekedy nachádza vo zvýšenom množstve v krvi, v iných telesných tekutinách alebo tkanivách a ktorá môže naznačovať prítomnosť niektorých druhov rakoviny.

Calmette-Guérinov bacil

BCG. Druh baktérie, ktorý sa používa pri liečbe rakoviny na stimuláciu imunitného systému. Používa sa tiež na vakcináciu proti tuberkulóze.

CAM

Komplementárna a alternatívna medicína. Formy liečby, ktoré sa používajú okrem (komplementárne) alebo namiesto (alternatívne) štandardnej liečby. Tieto postupy sa nepovažujú za štandardné lekárske prístupy. CAM zahŕňa výživové doplnky, megadávky vitamínov, rastlinné prípravky, špeciálne čaje, masáže, magnetoterapiu, duchovnú liečbu a meditáciu.

Campath-1H

Monoklonálna protilátka, ktorá sa používa na liečbu leukémie. Monoklonálne protilátky sú laboratórne vyrobené látky, ktoré dokážu lokalizovať rakovinové bunky a naviazať sa na ne. Nazýva sa tiež alemtuzumab.

Cancer.gov

Webowské miesto Národného onkologického inštitútu (NCI), hlavnej kancelárie federálnej vlády pre výskum rakoviny, poskytujúce informácie o rakovine. Cancer.gov ponúka široký rozsah informácií o rakovine vrátane informácií o možnostiach liečby, o klinických skúškach, o spôsoboch na zníženie rizika vzniku rakoviny a spôsoboch boja s rakovinou. Tiež sú dostupné informácie o podporných skupinách, o finančnej pomoci, vzdelávacie materiály a informácie o NCI. Cancer.gov sa nachádza na <http://cancer.gov/>.

CAP-1

Peptid-1 karcinoembryonálneho antigénu. Bielkovina, ktorá dokáže stimulovať imunitnú odpoveď.

Castlemanova choroba

Zriedkavá porucha, pri ktorej sa v tkanive lymfatickej uzliny rozvinie nerakovinový rast.

CAT snímka

Sled podrobných snímok vnútorných oblastí tela, braných z rôznych uhlov; snímky sú vytvorené počítačom pripojeným na röntgenový prístroj. Nazýva sa tiež počítačová axiálna tomografia alebo počítačová tomografia (CT snímka).

CBC

Úplný krvný obraz. Test na kontrolu počtu červených krviniek, bielych krviniek a krvných doštičiek vo vzorke krvi. Nazýva sa tiež krvný obraz.

C-bunka

Druh bunky v štítnej žľaze. C-bunky vytvárajú kalcitonín, hormón, ktorý pomáha regulovať hladinu vápnika v krvi.

CC-1088

Liek, ktorý sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Je podobný, ale nie identický s talidomidom. CC-1088 patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory angiogenézy.

CC-5013

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Je podobná, ale nie identická s talidomidom. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory angiogenézy.

CC-8490

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny mozgu. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú benzpyrény.

CCI-779

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú analógy rapamycínu.

CEA

Karcinoembryonálny antigén. Látka, ktorá sa niekedy nachádza vo zvýšenom množstve v krvi ľudí, ktorí majú určitý druh rakoviny alebo iné ochorenia, alebo ktorí fajčia. Používa sa ako nádorový marker kolorektálneho karcinómu.

cefalexín

Antibiotikum patriace do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú cefalosporíny.

cefalosporín

Liek, ktorý sa používa na liečbu bakteriálnych infekcií. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antibiotiká.

cefepim

Liek, ktorý sa používa na liečbu infekcie. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú cefalosporínové antibiotiká.

ceftriaxon

Liek, ktorý sa používa na liečbu infekcie. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú cefalosporínové antibiotiká.

cékum

Vačok, ktorý tvorí prvú časť hrubého čreva. Spája tenké črevo s kolónom, čo je časť hrubého čreva.

celecoxib

Liek, ktorý zmierňuje bolesť. Celecoxib patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú nesteroidné protizápalové lieky. Skúma sa v súvislosti s prevenciou rakoviny.

celiakia

Ochorenie tráviaceho systému, ktoré je spôsobené imunitnou odpoveďou na proteín, ktorý sa nazýva glutén a nachádza sa v pšenici, raži, jačmeni a ovse. Celiakia poškodzuje výstelku tenkého čreva a bráni absorpcii živín z jedla. Človek s celiakiou môže byť podvyživený bez ohľadu na to aké množstvo potravy spotrebuje.

celková anestézia

Lieky, ktoré spôsobujú stratu vnímania alebo vedomia a uvádzajú človeka do spánku.

celková hysterektómia

Operácia na odstránenie celej maternice vrátane krčku. Niekedy sa neodstráni celý krčok. Nazýva sa tiež úplná hysterektómia.

celková iradiácia

Rádioterapia celého tela. Zvyčajne po nej nasleduje transplantácia kostnej drene alebo periférnych kmeňových buniek.

celková iradiácia uzlín

Rádioterapia plášťovej oblasti, sleziny, lymfatických uzlín v hornej časti brucha a lymfatických uzlín v oblasti panvy.

celková laryngektómia

Operácia na odstránenie larynxu.

celková mastektómia

Odstránenie prsníka. Nazýva sa tiež jednoduchá mastektómia.

celková pankreatektómia

Operácia na odstránenie celého pankreasu. Tiež sa odstráni časť žalúdka, časť tenkého čreva, žlčovody, žlčník, slezina a okolité lymfatické uzliny.

celková parenterálna výživa

TPN. Intravenózna (do žily) výživa, ktorá zabezpečuje potrebné živiny, keď pacient nie je schopný normálne jesť.

celkové prežitie

Percento jedincov v štúdiu, ktorí prežili definované časové obdobie. Zvyčajne sa uvádza ako čas od stanovenia diagnózy alebo liečby. Nazýva sa tiež miera prežitia.

celulitída

Akútna, šíriaca sa infekcia hlbokých tkanív kože a svalov, ktorá spôsobuje zvýšenie teploty kože a citlivosť a môže tiež spôsobiť horúčku, zimnicu, napuchnutie lymfatických uzlín a pľuzgiere.

centimeter

Miera dĺžky v metrickom systéme. Centimeter je jedna stotina metra.

centrálny nervový systém

CNS. Mozog a miecha.

CEP-2563 dihydrochlorid

Antagonista rastového faktora, ktorý môže zastaviť rast nádorových buniek.

ceramid

Druh tuku, ktorý sa vytvára v tele. Môže spôsobiť smrť niektorých buniek. Skúma sa v súvislosti s liečbou rakoviny.

c-erbB-2

Gén, ktorý riadi bunkový rast vytváraním receptora 2 ľudského epidermálneho rastového faktora. Nazýva sa tiež HER2/neu.

cerebrum

Najväčšia časť mozgu. Delí sa na dve hemisféry alebo polovice, ktoré sa nazývajú mozgové hemisféry. Oblasť cerebra riadi svalové funkcie a tiež reč, myslenie, emócie, čítanie, písanie a učenie.

cervikálna intraepiteliálna neoplázia

CIN. Všeobecný výraz pre rast abnormálnych buniek na povrchu cervixu. Pokiaľ ide o to, aká časť cervixu obsahuje abnormálne bunky, môžu sa použiť čísla 1 až 3.

cervikálny

Týkajúci sa krku alebo krčku akéhokoľvek orgánu alebo štruktúry. Cervikálne lymfatické uzliny sa nachádzajú v krku; cervikálna rakovina sa vzťahuje na rakovinu krčka maternice, čo je spodný, úzky koniec („krčok“) maternice.

cetuximab

Druh monoklonálnej protilátky, ktorá sa skúma v súvislosti s diagnostikou a liečbou rakoviny. Monoklonálne protilátky sú laboratórne vyrobené látky, ktoré dokážu lokalizovať rakovinové bunky a naviazať sa na ne.

cevimelin

Látka, ktorá zvyšuje tvorbu slín a sĺz. Skúma sa v súvislosti s liečbou suchosti v ústach spôsobenou rádioterapiou hlavy a krku. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú posilňujúce cholínergiká.

CGP 48664

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory S-adenozylmetioníndekarboxylázy.

CHPP

Kontinuálna hypertermická peritoneálna perfúzia. Postup, pri ktorom sa premýva brušná dutina tekutinou obsahujúcou protirakovinové lieky. Táto tekutina je teplejšia ako telo. Zdá sa, že tento postup zabíja rakovinové bunky bez poškodenia normálnych buniek.

CHS 828

Liek, ktorý sa skúma v súvislosti s liečbou solídnych nádorov.

CI-958

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú DNA-interkalačné zlúčeniny. Nazýva sa tiež sedoxantrón trihydrochlorid.

CI-980

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú mitotické inhibítory. Nazýva sa tiež mivobulinizetionát.

CI-994

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou pľúcnej rakoviny veľkých buniek. Nazýva sa tiež N-acetyldinalín.

CI-1033

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory tyrozínkinázy.

cidofovir

Liek, ktorý sa používa pri liečbe infekcií spôsobených vírusmi.

cielená liečba

Druh liečby, pri ktorom sa využívajú lieky alebo iné látky na identifikáciu a napadnutie špecifických rakovinových buniek bez poškodenia normálnych buniek. K cielenej liečbe patria monoklonálne protilátky.

cilengitid

Látka, ktorá sa skúma ako protirakovinový a antiangiogenetický liek. Nazýva sa tiež EMD 121974.

cimetidín

Liek, ktorý sa zvyčajne používa na liečbu žalúdočných vredov a na pálenie záhy. Tiež sa bežne používa na prevenciu alergických reakcií.

Cipro

Liek, ktorý sa používa na liečbu infekcií spôsobených baktériami. Skúma sa tiež v súvislosti s liečbou rakoviny močového mechúra. Cipro patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú fluórchinolóny. Nazýva sa tiež ciprofloxacín.

ciprofloxacín

Liek, ktorý sa používa na liečbu infekcií spôsobených baktériami. Skúma sa tiež v súvislosti s liečbou rakoviny močového mechúra. Ciprofloxacín patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú fluórchinolóny. Nazýva sa tiež Cipro.

cirhóza

Druh chronického progresívneho ochorenia pečene, pri ktorom sú pečeňové bunky nahradené zjazveným tkanivom.

CIS

Onkologická informačná služba. CIS je spojenie Národného onkologického inštitútu s verejnosťou. Interpretuje a vysvetľuje výsledky výskumu jasným, zrozumiteľným spôsobom a poskytuje osobné odpovede na špecifické otázky o rakovine. Číslo bezplatnej informačnej linky je 1-800-4-CANCER (1-800-422-6237) alebo adresa nepretržitej informačnej služby: <http://cancer.gov/>.

cisplatina

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú zlúčeniny platiny.

c-kit receptor

Bielkovina na povrchu niektorých buniek, ktorá sa viaže na faktor kmeňových buniek (látka, ktorá spôsobuje rast niektorých druhov buniek). Zmenené formy tohto receptora môžu byť spojené s niektorými druhmi rakoviny.

CLL

Chronická lymfocytická leukémia. Bežný druh indolentnej (pomaly postupujúcej) rakoviny, pri ktorej sa v periférnej krvi a v kostnej dreni nachádza príliš veľa lymfocytov (bielych krviniek). Väčšina pacientov s CLL má viac ako 50 rokov a v čase zistenia diagnózy nemajú žiadne symptómy.

CML

Chronická myelogénna leukémia. Pomaly postupujúce ochorenie, pri ktorom sa v kostnej dreni nachádza príliš veľa bielych krviniek. Nazýva sa tiež chronická granulocytická leukémia.

CMML

Chronická myelomonocytická leukémia. Pomaly postupujúce ochorenie, pri ktorom sa v kostnej dreni vytvára príliš veľa myelomonocytov (druh bielych krviniek), ktoré vytesňujú iné normálne krvné bunky, napríklad biele krvinky, červené krvinky a krvné doštičky.

CMV

Cytomegalovírus. Vírus, ktorý môžu zdraví jedinci prenášať v inaktívnom stave celý život. Je príčinou závažnej pneumónie u ľudí s potlačeným imunitným systémom, napríklad u ľudí, ktorí sa podrobili transplantácii kostnej drene alebo u ľudí s leukémiou alebo lymfómom.

cnicín

Látka, ktorá sa nachádza v určitých rastlinách vrátane benediktu. V niektorých kultúrach sa používa na liečbu určitých zdravotných problémov. Môže mať protizápalové a protirakovinové účinky. Cnicín patrí do skupiny látok, ktoré sa nazývajú seschiterpénové laktóny.

CNS

Centrálny nervový systém. Mozog a miecha.

Cockaynov syndróm

Genetický stav charakterizovaný malým vzrastom, predčasným starnutím, citlivosťou na svetlo a možno aj hluchotou a mentálnou retardáciou.

COL-3

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. COL-3 môže blokovať nádorový rast zabránením rastu nových krvných ciev do nádorov. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory matrixu metaloproteinázy a inhibítory angiogenézy.

CoQ10

Látka nachádzajúca sa vo väčšine tkanív tela a v mnohých potravinách. Môže sa tiež vyrobiť v laboratóriu. Telo ju využíva na tvorbu energie pre bunky a ako antioxidant. Skúma sa v súvislosti s liečbou rakoviny a na zmiernenie vedľajších účinkov spôsobených určitou protirakovinovou liečbou. Nazýva sa tiež koenzým Q10, Q10, vitamín Q10 a ubichinón.

Corynebacterium granulosum

Baktéria, ktorá môže stimulovať imunitný systém, aby bojoval proti rakovine.

CP-358,774

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory tyrozínkinázového receptora epidermálneho rastového faktora. Nazýva sa tiež erlotinib.

CP-609,754

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny.

CP-724,714

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory tyrozínkinázového receptora ErbB.

CP4071

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny.

CpG 7909

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú stimulanty imunitného systému.

CPT 11

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory topoizomerázy. Je to analóg kamptotecínu. Nazýva sa tiež irinotekan.

CQS

Chlórchinoxalín sulfónamid. Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny.

Crohnova choroba

Chronický zápal gastrointestinálneho traktu, najčastejšie tenkého a hrubého čreva. Crohnova choroba zvyšuje riziko vzniku kolorektálneho karcinómu a rakoviny tenkého čreva.

CSF

Mozgovomiechová tekutina. Tekutina obmývajúca mozg a miechu. CSF sa vytvára v mozgových komorách.

CT-2103

Bielkovina, ktorá sa môže naviazať na chemoterapeutikum, aby sa liek dostal priamo do nádoru s menšími vedľajšími účinkami. Skúma sa v súvislosti s liečbou rakoviny. Nazýva sa tiež polyglutamátový paklitaxel.

CT-2106

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú kamptotecíny. Nazýva sa tiež polyglutamátový kamptotecín.

CT-2584

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Môže brániť rastu krvných ciev z okolitého tkaniva do solídneho nádoru.

CTC

Počítačová tomografická kolonografia. Postup, pri ktorom sa detailná snímka hrubého čreva vytvorí pomocou röntgenového prístroja pripojeného na počítač. Nazýva sa tiež snímka hrubého čreva na základe počítačovej tomografie (CT) alebo snímka počítačovej axiálnej tomografie (CAT).

CT snímka

Snímka počítačovej tomografie. Séria detailných snímok vnútorných oblastí tela, braných z rôznych uhlov; snímky sú vytvorené počítačom pripojeným na röntgenový prístroj. Nazýva sa tiež snímka počítačovej tomografie a snímka počítačovej axiálnej tomografie (CAT).

cyanóza

Modrosfarbená koža, čo je spôsobené veľmi malým množstvom kyslíka v krvi.

cyklofosamid

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú alkylačné činidlá.

cyklosporín

Liek, ktorý sa používa na zníženie rizika odvrhnutia transplantovaného orgánu alebo kostnej drene. Používa sa tiež v klinických skúškach na zvýšenie citlivosti rakovinových buniek voči protirakovinovým liekom.

cyklus vírusovej replikácie

Reprodukčný cyklus vírusov. Replikačný cyklus sa začína infekciou hostiteľských buniek a končí sa uvoľnením zreých vírusových častíc.

cyproheptadín

Liek, ktorý sa používa na liečbu astmy, alergií a prechladnutia a na zmiernenie svrbenia spôsobeného určitými kožnými poruchami. Používa sa tiež na podporenie chuti do jedla a prírastku hmotnosti. Skúma sa v súvislosti s liečbou úbytku hmotnosti spôsobeného rakovinou a následnou liečbou. Cyproheptadín patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antihistamíny.

cyproteronacetát

Syntetický hormón, ktorý sa skúma v súvislosti s liečbou návalov u mužov s rakovinou prostaty, ktorým boli obidva semenníky chirurgicky odstránené.

cysta

Vačok alebo mechúrik v tele. Môže byť naplnený tekutinou alebo inou látkou. Cysty sú takmer vždy benígne.

cystektómia

Operácia na odstránenie všetkých častí močového mechúra.

cystická fibróza

Dedičné ochorenie, pri ktorom exokrinné (sekréčne) žľazy vytvárajú abnormálne veľa hlienu, ktorý môže spôsobovať problémy s trávením, dýchaním a ochladzovaním tela.

cystoskop

Tenký, osvetlený prístroj, ktorý sa používa na vyšetrenie vnútornej časti močového mechúra a na odobratie vzoriek tkaniva alebo malých nádorov.

cystoskopia

Vyšetrenie močového mechúra a močovej rúry pomocou tenkého, osvetleného prístroja (ktorý sa nazýva cystoskop) zavedeného do močovej rúry. Môžu sa tiež odobrať vzorky tkaniva a preskúmať pod mikroskopom, aby sa zistila prítomnosť ochorenia.

cytarabín

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antimetaboly.

cytogenetika

Štúdium chromozómov a chromozomálnych abnormalít.

cytochlor

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú rádiosenzibilizátory.

cytokín

Látka, ktorú vytvárajú bunky imunitného systému a ktorá môže ovplyvňovať imunitnú odpoveď. Cytokíny sa môžu tiež vyrobiť v laboratóriu pomocou technológie rekombinantnej DNA a podávať pacientom na ovplyvnenie imunitnej odpovede.

cytológia

Štúdium buniek pomocou mikroskopu.

cytológia moču

Testy buniek nachádzajúcich sa v moči na detekciu ochorenia.

cytológia spúta

Vyšetrenie pľúcnych buniek, ktoré sa nachádzajú v spúte (hlen a iné látky, ktoré sa dostanú z pľúc vykašľaním) pod mikroskopom, či neobsahujú rakovinu.

cytomegalovírus

CMV. Vírus, ktorý môžu zdraví jedinci prenášať v inaktívnom stave celý život. Je príčinou závažnej pneumónie u ľudí s potlačeným imunitným systémom, napríklad u ľudí, ktorí sa podrobili transplantácii kostnej drene alebo u ľudí s leukémiou alebo lymfómom.

cytopénia

Zníženie počtu krvných buniek.

cytoplazma

Tekutina vo vnútri bunky, ale mimo jadra bunky. Väčšina chemických reakcií v bunke prebieha v cytoplazme.

cytotoxická chemoterapia

Protirakovinové lieky, ktoré zabíjajú bunky, zvlášť rakovinové bunky.

cytotoxická T-bunka

Druh bielej krvinky, ktorá dokáže priamo ničiť špecifické bunky. T-bunky sa môžu oddeliť od iných krvných buniek, môžu rásť v laboratóriu a potom sa môžu podať pacientovi na zničenie nádorových buniek. Na vytvorenie cytotoxických T-buniek v tele pacienta je tiež možné podávať určité cytokíny.

cytotoxický
Zabíjajúci bunky.

Č

čas do progresie

Čas od stanovenia diagnózy ochorenia (alebo liečby) až do zhoršenia ochorenia.

čas zdvojenia

V biológii množstvo času, ktoré je potrebné na rozdelenie bunky alebo populácie buniek (napríklad nádoru), aby sa zdvojnásobila ich veľkosť. Keď sa bunky delia rýchlejšie, čas zdvojenia je kratší.

čerpadlo

Zariadenie, ktoré sa používa na podávanie presného množstva lieku pri špecifickej rýchlosti.

červená datľa

Plod jujuby. V niektorých kultúrach sa používa na liečbu určitých zdravotných problémov.

červená krvinka

RBC. Bunka, ktorá privádza kyslík do všetkých častí tela. Nazýva sa tiež erytrocyt.

črevné klky

Tenké výrastky podobné vlasu, ktoré lemujú vnútrajšok tenkého čreva. Obsahujú krvné cievy a pomáhajú absorbovať živiny.

črevo

Dlhý trubicovitý orgán v bruchu, ktorý vykonáva proces trávenia. Existuje tenké a hrubé črevo.

D

D-20761

Antagonista syntetického hormónu uvoľňujúceho luteinizačný hormón (LH-RH), ktorý suprimuje hladinu LH a pohlavných steroidov.

DACA

Akridínkarboxamid. Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory topoizomerázy.

daidzeín

Izoflavón, ktorý sa nachádza v sójových produktoch. Sójové izoflavóny sa skúmajú v súvislosti s prevenciou rakoviny.

dakarbazin

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú alkylačné činidlá.

daklirimab

Monoklonálna protilátka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou adultnej T-bunkovej leukémie a s liečbou cytopénie (nízky počet krvných buniek). Nazýva sa tiež daklizumab.

daklizumab

Monoklonálna protilátka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou adultnej T-bunkovej leukémie a s liečbou cytopénie (nízky počet krvných buniek). Nazýva sa tiež daklirimab.

daktinomycín

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú protinádorové antibiotiká.

dalteparin

Liek, ktorý pomáha brániť tvorbe krvných zrazenín; patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antikoagulanty.

dampingový syndróm

Skupina symptómov, ktoré sa vyskytujú, keď potrava alebo tekutina vstupuje do tenkého čreva príliš rýchlo. K týmto symptómom patria kŕče, nevoľnosť, hnačka a závraty. Dampingový syndróm sa niekedy vyskytuje u ľudí, ktorým bola odstránená časť žalúdka.

danazol

Syntetický hormón patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú androgény a ktorý sa používa na liečbu endometriózy. Používa sa tiež pri liečbe rakoviny endometria.

darbepoetín alfa

Látka vyrobená v laboratóriu, ktorá stimuluje kostnú dreň, aby vytvárala červené krvinky. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antianemiká.

daunorubicín

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú protinádorové antibiotiká. Je to antracyklín.

dávka

Množstvo prijatého lieku alebo žiarenia v jednom čase.

D&C

Dilatácia a kyretáž. Menšia operácia, pri ktorej sa krčok maternice dostatočne rozšíri (dilatácia), aby sa krčkový kanál a výstelka maternice mohli zoškrabať lyžicovitým nástrojom, ktorý sa nazýva kyreta (kyretáž). Nazýva sa tiež dilatácia a kyretáž.

DCIS

Duktálny karcinóm in situ. Neinvazívny, predrakovinový stav, pri ktorom sa abnormálne bunky vytvárajú vo výstelke vývodov prsníka. Abnormálne bunky sa nešíria mimo vývodu do iných tkanív prsníka. V niektorých prípadoch sa DCIS môže zvrhnúť na invazívnu rakovinu a šíriť do iných tkanív, hoci v súčasnosti sa nevie predvídať, ktoré lézie sa zvrhnú na invazívne. Nazýva sa tiež intraduktálny karcinóm.

decitabin

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antimetabolity.

dedičná adenomatózna polypóza

FAP. Dedičný stav, pri ktorom sa na vnútorných stenách hrubého čreva alebo konečníka vytvárajú početné polypy (rast, ktorý vyčnieva zo slizníc). Zvyšuje riziko vzniku kolorektálneho karcinómu. Nazýva sa tiež dedičná polypóza.

dedičná polypóza

Dedičný stav, pri ktorom sa na vnútorných stenách hrubého čreva a konečníka vytvárajú početné polypy (rast, ktorý vyčnieva zo slizníc). Zvyšuje riziko vzniku kolorektálneho karcinómu. Nazýva sa tiež dedičná adenomatózna polypóza alebo FAP.

dedičná rakovina

Rakovina, ktorá sa vyskytuje v rodinách častejšie ako by sa očakávalo. Tieto druhy rakoviny sa často vyskytujú v mladom veku a môžu naznačovať prítomnosť gémovej mutácie, ktorá zvyšuje riziko vzniku rakoviny. Môžu byť tiež príznakom spoločných environmentálnych faktorov alebo životného štýlu.

dedičné dysplastické névy

Stav vyskytujúci sa v niektorých rodinách, pri ktorom najmenej dvaja členovia majú dysplastické névy (atypické materské znamienka), ktoré majú tendenciu zvrhnúť sa na melanóm.

dedičný atypický syndróm mnohopočetného melanómu materských znamienok

FAMMM syndróm. Dedičný stav, pre ktorý je príznačné: (1) jeden alebo viac príbuzných prvého alebo druhého stupňa (rodič, súrodeneц, dieťa, starý rodič, vnúča, teta alebo strýko) majú malígny melanóm; (2) mnoho materských znamienok, niektoré sú atypické (asymetrické, vystúpené a/alebo rôzne sfarbené – žltohnedé, hnedé, čierne alebo červené) a často rôznej veľkosti; a (3) materské znamienka, ktoré majú špecifické črty, keď sa skúmajú pod mikroskopom. FAMMM syndróm zvyšuje riziko vzniku melanómu a môže zvýšiť riziko vzniku rakoviny pankreasu.

deferoxamín

Činidlo chelátujúce železo, ktoré odstraňuje železo z nádorov inhibíciou syntézy DNA a zapríčiňuje smrť rakovinových buniek. Pri liečbe pediatrického neuroblastómu sa používa spolu s inými protirakovinovými liekmi.

defibrotid

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s prevenciou venookluzívneho ochorenia, zriedkavej komplikácie vysokodávkovej chemoterapie a transplantácie kmeňových buniek, pri ktorej sa zablokujú malé žily v pečeni.

deficiencia

V medicíne nedostatok látky (napríklad vitamínu alebo minerálu), potrebnej pre telo.

deformujúci zápal kostí

Chronický stav, pri ktorom sa pozoruje rozpad a opätovný rast kostí. Najčastejšie sa vyskytuje v panve a v dlhých kostiach, v lebke a v spodnej časti chrbtice. Vyskytuje sa bežne u starších ľudí a môže viesť k bolestiam kostí, k deformáciám a zlomeninám. Nazýva sa tiež Pagetova choroba kostí.

degeneratívne ochorenie

Ochorenie, pri ktorom funkcia alebo štruktúra postihnutých tkanív alebo orgánov sa časom mení k horšiemu. K príkladom patrí osteoartritída, osteoporóza a Alzheimerova choroba.

dehydratácia

Stav spôsobený stratou príliš veľkého množstva vody v tele. Dehydratáciu môže spôsobiť silná hnačka alebo vracanie.

dehydroepiandrosterón

DHEA. Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s prevenciou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú steroidy.

dehydrogenáza kyseliny mliečnej

Jeden zo skupiny enzýmov, ktoré sa nachádzajú v krvi a iných telesných tkanivách a podieľajú sa na tvorbe energie v bunkách. Zvýšené množstvo v krvi môže byť príznakom poškodenia tkaniva a niektorých druhov rakoviny alebo iných ochorení. Nazýva sa tiež laktátdehydrogenáza.

dekortikácia

Odstránenie časti alebo celého vonkajšieho povrchu nejakého orgánu.

dendritická bunka

Zvláštny druh bunky predstavujúcej antigén (APC), ktorá aktivuje T-lymfocyty.

denileukín diftitox

Látka, ktorá sa používa na liečbu kožného T-bunkového lymfómu, keď iná liečba nebola účinná. Tiež sa skúma v súvislosti s liečbou chronickej lymfocytickej leukémie, ktorá nereagovala na liečbu. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú prostriedky biologickej liečby.

de novo

Pri rakovine prvý výskyt rakoviny v tele.

denzita prsníka

Opisuje relatívne množstvo rôznych tkanív nachádzajúcich sa v prsníku. Hustý prsník má menej tuku ako žľazového a spojivového tkaniva. Mamogramy prsníkov s väčšou hustotou je ťažšie identifikovať a interpretovať ako mamogramy prsníkov s menšou hustotou.

deoxycytidín

Liek, ktorý chráni zdravé tkanivá pred toxickými účinkami protirakovinových liekov.

deplécia T-buniek

Liečba na zničenie T-buniek, ktoré hrajú významnú úlohu pri imunitnej odpovedi. Eliminácia T-buniek zo štepu kostnej drene donora môže znížiť pravdepodobnosť imunitnej reakcie voči tkanivám recipienta.

DepoFoam-zapuzdrený cytarabin

Protirakovinový liek cytarabin vnútri malých častíc syntetickej tukovej látky, ktorá sa nazýva DepoFoam. Toto dávkovanie spôsobuje pomalé uvoľňovanie lieku a zabezpečuje nepretržitý účinok.

depsipeptid

Protirakovinový liek získaný z mikroorganizmov.

derivát

V chémii zlúčenina vytvorená z inej zlúčeniny alebo príbuzná inej zlúčenine.

derivát hematoporfyrínu

Liek, ktorý sa používa pri fotodynamickej liečbe, a ktorý absorbujú nádorové bunky. Keď je vystavený svetlu, stáva sa účinným a zabíja rakovinové bunky.

dermatitída

Zápal kože.

dermatológ

Lekár, ktorý sa špecializuje na diagnostiku a liečbu kožných problémov.

DES

Diethylstilbestrol. Syntetická forma hormónu estrogénu, ktorá sa predpisovala gravidným ženám v rokoch 1940 až 1971, pretože sa predpokladalo, že zabraňuje potratom. DES môže zvýšiť riziko vzniku rakoviny maternice, vaječníkov alebo prsníka u žien, ktoré ho užívali. DES je tiež spojený so zvýšeným rizikom karcinómu priehľadných buniek pošvy alebo krčku maternice u dcér, ktoré boli DES vystavené pred narodením.

deslorelin

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny ako spôsob na zablokovanie pohlavných hormónov, ktoré sa vytvárajú vo vaječníkoch alebo semenníkoch. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú analógy hormónu uvoľňujúceho gonadotropín.

desmoidný nádor

Nádor tkaniva, ktoré obklopuje svaly, zväčajne v bruchu. Desmoidný nádor zriedka metastázuje (nešíri sa do iných častí tela). Nazýva sa tiež agresívna fibromatóza, zvlášť keď sa nádor nachádza mimo brucha.

desmoplastický

Spôsobujúci alebo tvoriaci adhézie alebo fibrózne spojivové tkanivo v nádore.

desmoplastický melanóm

Zriedkavá forma malígneho melanómu, pre ktorý sú príznačné nepigmentové lézie oblastí tela vystavených slnku, najčastejšie na hlave a na krku.

desmoplastický nádor malých okrúhlych buniek

Zriedkavá, agresívna rakovina, ktorá zvyčajne postihuje mladých mužov a zvyčajne je lokalizovaná v bruchu.

detský non-Hodgkinov lymfóm I. stupňa

Rakovina sa nachádza v jednej oblasti alebo v lymfatickej uzline mimo brucha alebo hrudníka.

detský non-Hodgkinov lymfóm II. stupňa

Rakovina sa nachádza (1) len v jednej oblasti a v lymfatických uzlinách okolo nej; alebo (2) v dvoch alebo viacerých oblastiach alebo v lymfatických uzlinách na jednej strane bránice (tenký sval pod pľúcami, ktorý oddeľuje hrudník od brušnej dutiny a pomáha pri dýchaní); alebo sa začala v žalúdku alebo v črevách a bola úplne odstránená operáciou, a lymfatické uzliny v tejto oblasti môžu alebo nemusia obsahovať rakovinu.

detský non-Hodgkinov lymfóm III. stupňa

Rakovina sa nachádza (1) v oblastiach alebo v lymfatických uzlinách na obidvoch stranách bránice (tenký sval pod pľúcami, ktorý oddeľuje hrudník od brušnej dutiny a pomáha pri dýchaní); alebo (2) vznikla v hrudníku alebo (3) na viac ako jednom mieste v bruchu alebo (4) v oblasti chrbtice.

detský non-Hodgkinov lymfóm IV. stupňa

Rakovina sa nachádza v kostnej dreni, v mozgu alebo v mieche. Rakovina sa môže tiež nachádzať v iných častiach tela.

dexametazon

Syntetický steroid (podobný steroidným hormónom, ktoré sa prirodzene vytvárajú v nadobličke). Dexametazon sa používa na liečbu leukémie a lymfómu a môže sa tiež použiť na liečbu niektorých problémov spôsobených inými druhmi rakoviny a následnou liečbou.

dexmetylfenidát

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou únavy a vedľajších účinkov chemoterapie na nervový systém. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú stimulanty centrálného nervového systému.

dexrazoxán

Liek, ktorý sa používa na ochranu srdca pred toxickými účinkami antracyklínových liekov, napríklad doxorubicínu. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú chemoprotektíva.

dextroamfetamín-amfetamín

Kombinácia liekov, ktorá sa používa pri liečbe poruchy pozornosti s hyperaktivitou (ADHD) a narkolepsie (porucha spánku). Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú stimulanty. Nazýva sa tiež Adderall.

dextrometorfánová kyselina octová

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory angiogenézy.

DFMO

Difluórmetylnitín. Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny.

DHA-paklitaxel

Kombinácia DHA (prirodzená masťná kyselina) a paklitaxelu (protirakovinový liek), ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny.

DHEA

Dehydroepiandrosterón. Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s prevenciou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú steroidy.

diabetes

Ochorenie, pri ktorom telo správne nereguluje množstvo cukru v krvi. Výsledkom je príliš zvýšená hladina cukru v krvi. Toto ochorenie sa vyskytuje, keď telo nevytvára dostatok inzulínu alebo ak ho správne nevyužíva.

diabetes mellitus

Skupina porúch, pri ktorých nastáva chyba v prenose glukózy (cukor) z krvného obehu do buniek, čo vedie k abnormálne vysokým hladinám krvného cukru (hyperglykémia).

diagnostická skúška

Výskumná štúdia, ktorá vyhodnocuje metódy detekcie ochorenia.

diagnostický mamogram

Röntgen prsníkov, ktorý sa používa na kontrolu rakoviny prsníka po zistení hrčky alebo iných príznakov alebo symptómov rakoviny prsníka.

diagnostický postup

Metóda na identifikáciu ochorenia.

diagnóza

Proces identifikácie ochorenia pomocou príznakov a symptómov.

dialýza

Proces čistenia krvi, keď obličky nie sú schopné filtrovať krv.

dial'ková brachyterapia

Druh vnútornej radiačnej liečby, pri ktorom sa zdroj rádioaktivity odstráni medzi jednotlivými liečbami. Nazýva sa tiež vysokodávková dial'ková brachyterapia alebo vysokodávková dial'ková rádioterapia.

diatermia

Využitie tepla na zničenie abnormálnych buniek. Nazýva sa tiež kauterizácia alebo elektrodiatermia.

diazichón

AZQ. Protirakovinový liek, ktorý dokáže prekročiť krvno-mozgovú bariéru a zabíjať rakovinové bunky v centrálnom nervovom systéme.

didanozín

Liek, ktorý sa používa na liečbu infekcií spôsobených vírusmi.

DIEP lalok

Druh rekonštrukcie prsníka, pri ktorej sa krvné cievy, ktoré sa nazývajú hĺbkové perforátory spodného epigastria (DIEP) spolu s kožou a tukom odoberú zo spodnej časti brucha a použijú na rekonštrukciu. Sval sa nechá na mieste.

dierkovaný

Posiaty malými dierkami ako v site. Vzťahuje sa na vzhľad nádoru, keď sa skúma pod mikroskopom. Nádor má vnútri prázdne miesta alebo malé dierky.

dietetik

Zdravotnícky odborník vyškolený vo výžive, ktorý môže poskytnúť pomoc pri výbere potravín vzhľadom na jedlo a nápoje.

dietylstilbestrol

DES. Syntetická forma hormónu estrogénu, ktorá sa predpisovala gravidným ženám v rokoch 1940 až 1971, pretože sa predpokladalo, že zabraňuje potratom. DES môže zvýšiť riziko vzniku rakoviny maternice, vaječníkov alebo prsníka u žien, ktoré ho užívali. DES je tiež spojený so zvýšeným rizikom karcinómu priehľadných buniek pošvy alebo krčku maternice u dcér, ktoré boli DES vystavené pred narodením.

diferenciácia

Pri rakovine sa vzťahuje na počet zreých (vyvinutých) rakovinových buniek, ktoré sú v nádore. Diferencované nádorové bunky sa podobajú na normálne bunky a majú tendenciu rásť a šíriť sa pomalšie ako nediferencované alebo slabo diferencované nádorové bunky, ktoré nemajú štruktúru a funkciu normálnych buniek a rastú nekontrolovane.

difúzny

Veľmi rozšírený; nelokalizovaný alebo neobmedzený.

difluórmetylnitín

DFMO. Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny.

difosfonát

Liek, ktorý sa používa na liečbu osteoporózy a bolesti kostí spôsobenej niektorými druhmi rakoviny. Nazýva sa tiež bisfosfonát.

digitálna mamografia

Technika, ktorá namiesto röntgenového filmu na zachytenie röntgenových snímok prsníka využíva počítač.

digitálna snímka

Druh snímky, pri ktorej sa obraz môže prezerať na obrazovke počítača.

dihematoporfyrín éter

Liek, ktorý sa používa pri fotodynamickej liečbe a ktorý absorbujú nádorové bunky; keď je vystavený svetlu, stáva sa účinným a zabíja rakovinové bunky.

dilatácia a kyretáž

D&C. Menšia operácia, pri ktorej sa krčok maternice dostatočne rozšíri (dilatácia), aby sa krčkový kanál a výstelka maternice mohli zoškrabať lyžicovitým nástrojom, ktorý sa nazýva kyreta (kyretáž). Nazýva sa tiež dilatácia a kyretáž.

dilatátor

Zariadenie, ktoré sa používa na roztiahnutie alebo zväčšenie otvoru.

dilatovať

Rozšíriť alebo zväčšiť otvor alebo dutú štruktúru nad zvyčajnú veľkosť, napríklad zrenicu oka alebo krvnú cievu.

dimesna

Liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú chemoprotektíva.

dimetylsulfoxid

Bezfarebná tekutina, ktorá ľahko rozpúšťa mnohé látky a preniká do živočíšnych a rastlinných tkanív. Využíva sa v humánnej medicíne, vo veterinárnej medicíne a vo farmácii.

dimetylxantenónová kyselina octová

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory angiogenézy.

dipyridamol

Liek, ktorý bráni zhlukovaniu krvných buniek a zvyšuje účinnosť fluóruracilu a iných chemoterapeutických liekov.

disekcia krku

Operácia na odstránenie lymfatických uzlín a ďalších tkanív v krku.

disekcia lymfatickej uzliny

Chirurgický postup, pri ktorom sa odoberú lymfatické uzliny a vyšetrí sa, či neobsahujú rakovinu. Nazýva sa tiež lymfadenektómia.

disekcia regionálnych lymfatických uzlín

Chirurgický postup na odstránenie niektorých lymfatických uzlín, ktoré odvádzajú lymfu z okolia nádoru. Lymfatické uzliny sa potom vyšetrí pod mikroskopom, či neobsahujú rakovinové bunky.

distálna pankreatektómia

Odstránenie tela a chvosta pankreasu.

distálny

V medicíne sa vzťahuje na časť tela, ktorá je od stredu tela vzdialenejšia ako iná časť. Napríklad prsty sú distálne vzhľadom na rameno. Opakom je proximálny.

disulfiram

Liek, ktorý spomaľuje metabolizmus retinoidov, ktorým umožňuje dlhšie účinkovať.

diuretický

Liek, ktorý zvyšuje tvorbu moču.

divertikulóza

Stav, pre ktorý sú príznačné malé vačky alebo mechúriky (divertikuly) v stenách takých orgánov ako je žalúdok alebo hrubé črevo. Tieto vačky sa môžu zapáliť a spôsobiť stav, ktorý sa nazýva divertikulitída, čo môže byť rizikovým faktorom určitých druhov rakoviny.

DJ-927

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú taxánové deriváty.

DNA

Kyselina deoxyribonukleová. Molekuly vnútri bunky, ktoré nesú genetickú informáciu a odovzdávajú ju z jednej generácie na druhú.

docetaxel

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú mitotické inhibítory.

dolasetron

Liek, ktorý bráni nevoľnosti a vracaniu alebo ich zmierňuje. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antiemetiká.

dolastatín 10

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú mitotické inhibítory.

dolná dutá žila

Veľká žila, ktorá sa vyprázdňuje do srdca. Privádza krv z dolných končatín a z orgánov v bruchu a panve.

dolná GI séria

Röntgeny hrubého čreva a konečníka (dolná časť gastrointestinálneho traktu), ktoré sa urobia po podaní báriového nálevu.

donepezil

Liek, ktorý sa používa pri liečbe Alzheimerovej choroby. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory cholinesterázy. Skúma sa v súvislosti s liečbou vedľajších účinkov spôsobených rádioterapiou mozgu.

dozimetrista

Človek, ktorý určuje vhodnú liečebnú dávku žiarenia.

Downom syndróm

Porucha spôsobená prítomnosťou nadbytočného chromozómu, ktorá je charakterizovaná mentálnou retardáciou a odlišnými fyzickými črtami.

doxerkalciferol

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s prevenciou rekurentnej rakoviny prostaty. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú analógy vitamínu D.

doxorubicín

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú protinádorové antibiotiká. Je to antracyklín. Nazýva sa tiež Adriamycín.

doxycyklín

Antibiotikum, ktoré sa používa na liečbu infekcie.

DPPE

Patrí do skupiny antihormonálnych liekov.

draslík

Kovový prvok, ktorý je dôležitý pre také telesné funkcie ako je regulácia krvného tlaku a obsahu vody v bunkách, prenos nervových impulzov, trávenie, kontrakcia svalov a srdcový rytmus.

DRE

Vyšetrenie konečníka pohmatom. Vyšetrenie, pri ktorom lekár zavedie natretý gumový prst do konečníka, aby zistil abnormality.

drenáž lymfatickej uzliny

Odtok lymfy z oblasti tkaniva do príslušnej lymfatickej uzliny.

dronabinol

Syntetická tabletková forma delta-9-tetrahydrokanabinolu (THC), aktívnej zložky marihuanny, ktorá sa používa na liečbu nevoľnosti a vracania spojených s chemoterapiou rakoviny.

druhá operácia

Operácia vykonaná po primárnej liečbe, aby sa zistilo, či ostali nejaké nádorové bunky.

druhá rakovina

Vzťahuje sa na novú primárnu rakovinu spôsobenú predchádzajúcou protirakovinovou liečbou alebo nová primárna rakovina u človeka, u ktorého sa už rakovina vyskytla.

Dukesova klasifikácia

Klasifikačný systém, ktorý sa používa na opísanie rozsahu kolorektálneho karcinómu. Zahŕňa stupne od A (skoré štádium) až po D (pokročilé štádium).

duktálny karcinóm

Najbežnejší druh rakoviny prsníka. Začína sa v bunkách, ktoré vystieľajú mliekovody v prsníku.

duktálny karcinóm in situ

DCIS. Neinvazívny, predrakovinový stav, pri ktorom sa abnormálne bunky vytvárajú vo výstelke vývodov prsníka. Abnormálne bunky sa nešíria mimo vývodu do iných tkanív prsníka. V niektorých prípadoch sa DCIS môže zvrhnúť na invazívnu rakovinu a šíriť sa do iných tkanív, hoci v súčasnosti sa nevie predvídať, ktoré lézie sa zvrhnú na invazívne. Nazýva sa tiež intraduktálny karcinóm.

duktálny výplach

Metóda, ktorá sa používa na získanie buniek z mliekovodov v prsníku. Katéter veľkosti vlasu (trubica) sa zavedie cez bradavku a do vývodu sa uvoľní malé množstvo slanej vody. Voda pozbiera bunky prsníka, ktoré sa odoberú. Bunky sa skontrolujú pod mikroskopom. Duktálny výplach sa môže použiť okrem klinického vyšetrenia prsníkov a mamografie na detekciu rakoviny.

duodenitída

Zápal dvanástorníka (prvá časť tenkého čreva, ktorá je spojená so žalúdkom).

duodenum

Prvá časť tenkého čreva, ktorá je spojená so žalúdkom.

dvojitá slepá

Klinická skúška, pri ktorej ani lekársky personál ani pacient nevie, ktorú z možných druhov liečby pacient dostáva.

dvojitý kontrastný báriový nálev

Postup, pri ktorom sa röntgeny hrubého čreva a konečníka urobia po zavedení tekutiny obsahujúcej bárium. Bárium je striebrobiela kovová zlúčenina, ktorá na röntgene vyznačí hrubé črevo a konečník a pomôže zobrazíť abnormality. Na zvýraznenie röntgenu sa do konečníka a hrubého čreva zavedie vzduch.

DX-52-1

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú protinádorové antibiotiká. Je to antracyklín.

DX-8951f

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory topoizomerázy. Nazýva sa tiež exatekanmesylát.

dysfágia

Ťažkosti pri prehltaní.

dysgeúzia

Zlá chuť v ústach. Nazýva sa tiež parageúzia.

dyskrázia

Ochorenie. Zvyčajne sa vzťahuje na ochorenia krvi.

dyspepsia

Pokazený žalúdok.

dysplastické névy

Atypické materské znamienka; materské znamienka, ktorých vzhľad je odlišný od bežných materských znamienok. Dysplastické névy sú zvyčajne väčšie ako obyčajné materské znamienka a majú nepravidelné a nezreteľné hranice. Ich farba často nie je jednotná a môže byť ružová až tmavohnedá; zvyčajne sú ploché, avšak časti môžu vyčnievať nad kožný povrch.

dysplastický névus

Atypické materské znamienko; materské znamienko, ktorého vzhľad je odlišný od bežných materských znamienok. Dysplastický névus je zvyčajne väčší ako obyčajné materské znamienka a má nepravidelné a nezreteľné hranice. Jeho farba často nie je jednotná a môže byť ružový až tmavohnedý; zvyčajne je plochý, avšak časti môžu vyčnievať nad kožný povrch.

dysplázia

Buky, ktoré pod mikroskopom vyzerajú abnormálne, avšak nie sú rakovinové.

dyspnoe

Ťažké, bolestivé dýchanie alebo skrátený dych.

dyzestézia

Stav, pri ktorom je vnímanie, zvlášť hmat, skrelené. Dyzestézia môže spôsobiť, že obyčajný podnet môže byť nepríjemný alebo bolestivý. Môže tiež spôsobiť necitlivosť na podnet.

Ď**ďatelina lúčna**

Trifolium pratense. Rastlina, ktorej kvety sa v niektorých kultúrach používajú na liečbu určitých zdravotných problémov. Skúma sa v súvislosti so zmiernením menopauzálnych symptómov a môže mať protirakovinové účinky.

E

E7070

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú sulfónamidy.

E7389

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú abtutubulínové činidlá.

EBV

Epstein-Barrov vírus. Bežný vírus, ktorý ostáva latentný u väčšiny ľudí. Spája sa s určitými druhmi rakoviny vrátane Burkittovho lymfómu, imunoblastického lymfómu a nazofaryngeálneho karcinómu.

edatrexát

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antimetabolity.

edém

Opuch spôsobený nadbytkom tekutiny v telesných tkanivách.

edotekarin

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibitory topoizomerázy. Nazýva sa tiež J-107088.

edrekolomab

Druh monoklonálnej protilátky, ktorá sa využíva pri detekcii alebo liečbe rakoviny. Monoklonálne protilátky sú laboratórne vyrobené látky, ktoré dokážu lokalizovať rakovinové bunky a naviazať sa na ne.

EF5

Liek, ktorý sa používa pri plánovaní protirakovinovej liečby zameraním hladiny kyslíka v nádorových bunkách.

efaproxiral

Liek, ktorý môže zvýšiť účinnosť rádioterapie. Nazýva sa tiež RSR13.

efektorová bunka

Bunka vykonávajúca špecifickú funkciu ako odpoveď na podnet; využíva sa zvyčajne na opis buniek v imunitnom systéme.

eflornitín

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s prevenciou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antiprotozoálne lieky.

EGb761

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s prevenciou kognitívnej dysfunkcie (spomalená schopnosť myslieť, uvažovať, sústrediť sa alebo zapamätať si) u pacientov, ktorí dostávajú chemoterapiu. Pochádza z listov rastliny ginkgo biloba.

EGFR

Receptor epidermálneho rastového faktora. Bielkovina, ktorá sa nachádza na povrchu niektorých buniek a na ktorú sa viaže epidermálny rastový faktor, čo spôsobuje delenie buniek. V abnormálne vysokých hladinách sa nachádza na povrchu mnohých druhov

rakovinových buniek, takže tieto bunky sa môžu nadmerne deliť v prítomnosti epidermálneho rastového faktora. Nazýva sa tiež ErbB1 alebo HER1.

echokardiografia

Postup, pri ktorom sa využívajú ultrazvukové vlny namierené na hrudnú stenu, čím sa získa grafický záznam polohy srdca, pohybu stien alebo vnútorných častí, napríklad chlopní.

ejakulácia

Uvoľnenie spermií cez penis počas orgazmu.

ekchymóza

Malá podliatina spôsobená presakovaním krvi do tkanív kože alebo slizníc v dôsledku pretrhnutých krvných ciev.

ekteinascidín 743

Protirakovinový liek, ktorý inhibuje rast rakovinových buniek narušením štruktúry DNA nádorových buniek.

ektocervikálny

Týkajúci sa časti krčku maternice, ktorá vyčnieva do pošvy a je vystlaná epiteliálnymi bunkami.

elektroakupunktúra

Postup, pri ktorom sú vysielané impulzy slabého elektrického prúdu cez akupunktúrne ihly do akupunktúrnych bodov v koži. Tento postup sa skúma v súvislosti s prevenciou nevoľnosti a vracania u pacientov, ktorí dostávajú chemoterapiu.

elektrodesikácia

Vysušanie tkaniva vysokofrekvenčným elektrickým prúdom aplikovaným pomocou elektródy v tvare ihly.

elektrolarynx

Zariadenie na baterky, ktoré vytvára bzučivý zvuk. Používa sa ako pomoc pri reči po odstránení hrtanu.

elektrolyt

Látka, ktorá sa rozkladá na ióny (elektricky nabité častice) po rozpustení v telesných tekutinách alebo vo vode. K elektrolytom patrí chlorid sodný, draselný a vápenatý. Elektrolyty sú v prvom rade zodpovedné za pohyb živín do buniek a za pohyb odpadových látok z buniek.

elektromagnetická radiácia

Nízkoenergetické žiarenie, ktoré vzniká interakciou elektrických a magnetických polí. K jeho zdrojom patrí vedenie elektrického prúdu, elektrické spotrebiče, rádiové vlny, mikrovlny a iné. Nazýva sa tiež elektromagnetické pole.

elektromagnetické pole

Nízkoenergetické žiarenie, ktoré vzniká interakciou elektrických a magnetických polí. K jeho zdrojom patrí vedenie elektrického prúdu, elektrické spotrebiče, rádiové vlny, mikrovlny a iné. Nazýva sa tiež elektromagnetické radiácia.

elektrónový mikroskop

Mikroskop (zariadenie na zväčšenie malých objektov), ktoré využíva elektróny (namiesto svetla) na vytvorenie zväčšeného obrazu. Elektrónový mikroskop zobrazuje jemné detaily lepšie ako iný druh mikroskopu.

elektroporačná liečba

EPT. Liečba, pri ktorej sa vysielajú elektrické impulzy pomocou elektródy zavedenej do nádoru, aby sa zlepšila schopnosť protirakovinových liekov preniknúť do nádorových buniek.

embólia

Zablokovanie tepny v dôsledku krvných zrazenín alebo iných látok, napríklad globúl tuku, infikovaného tkaniva alebo rakovinových buniek.

embolizácia

Zablokovanie tepny krvnou zrazeninou alebo cudzou látkou. Embolizácia môže byť tiež liečba na zablokovanie toku krvi do nádoru.

embryo

Skoré vývinové štádium rastliny alebo živočícha. U stavovcov (majú chrbticu) toto štádium trvá od doby krátko po oplodnení až kým sa nevytvoria všetky dôležité časti tela. U ľudí toto štádium trvá od dvoch týždňov po oplodnení až do konca siedmeho alebo ôsmeho týždňa gravidity.

embryóm

Veľké množstvo rýchlo rastúcich buniek, ktoré vzniká v embryonálnom (fetálnom) tkanive. Embryómy môžu byť benígne alebo malígne a patria k nim neuroblastómy a Wilmsove nádory. Nazýva sa tiež embryonálny nádor.

embryonálny

Týkajúci sa embrya, čo je skoré štádium vývinu rastlín alebo živočíchov.

embryonálny nádor

Veľké množstvo rýchlo rastúcich buniek, ktoré vzniká v embryonálnom (fetálnom) tkanive. Embryómy môžu byť benígne alebo malígne a patria k nim neuroblastómy a Wilmsove nádory. Nazýva sa tiež embryóm.

embryonálny rabdomyosarkóm

Nádor s mäkkým tkanivom, ktorý postihuje deti. Začína sa v svalových bunkách a zvyčajne sa vyskytuje v hlave, krku, ramenách, nohách alebo v urogenitálnom trakte.

EMD 121974

Látka, ktorá sa skúma ako protirakovinový a antiangiogenetický liek. Nazýva sa tiež cilengitid.

eméza

Vracanie.

emfyzém

Pľúcný emfyzém je porucha postihujúca alveoly (drobné vzduchové mechúriky) v pľúcach. Prenos kyslíka a oxidu uhličitého v pľúcach prebieha v stenách alveol. V emfyzéme sú alveoly abnormálne nafúknuté, čo poškodzuje ich steny a sťažuje dýchanie. U ľudí, ktorí fajčia lebo ktorí majú chronickú bronchitídu, je zvýšené riziko vzniku emfyzému.

emitefur

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antimetabolity.

emodin

Látka, ktorá sa nachádza v niektorých rastlinách vrátane rebarbory. Patrí do skupiny zlúčenín, ktoré sa nazývajú antrachinóny, u ktorých sa dokázal protizápalový a protirakovinový účinok.

enalapril

Antihypertenzívum, ktoré sa môže tiež použiť na spomalenie alebo prevenciu progresie srdcového ochorenia u ľudí, ktorí mali v detstve rakovinu liečenú liekmi, ktoré môžu poškodiť srdce.

encefalopatia

Porucha mozgu, ktorá môže byť spôsobená chorobou, zranením, liekmi alebo chemickými látkami.

endocervikálna kyretáž

Zoškrabanie sliznice krčkového kanála pomocou lyžicovitého nástroja, ktorý sa nazýva kyreta.

endogénny

Vytvorený vnútri organizmu alebo bunky. Opakom je vonkajšia (exogénna) tvorba.

endokrinná liečba

Liečba, pri ktorej sa dodávajú, blokujú alebo odstraňujú hormóny. Pri niektorých stavoch (napríklad pri diabetes alebo menopauze) sa podávajú hormóny, aby sa upravila nízka hladina hormónov. Na spomalenie alebo zastavenie rastu niektorých druhov rakoviny (napríklad rakovina prostaty alebo prsníka) sa môžu podávať syntetické hormóny alebo iné lieky, aby sa zablokovali prirodzené hormóny tela. Niekedy je potrebná operácia na odstránenie žľazy, ktorá vytvára hormóny. Nazýva sa tiež hormonálna liečba, hormónová liečba alebo hormonálna terapia.

endokrinná pankresová bunka

Pankreasová bunka vytvárajúca hormóny (napr. inzulín a glukagon), ktoré sa vylučujú do krvi. Tieto hormóny pomáhajú regulovať hladinu glukózy/cukru v krvi. Nazýva sa tiež ostrovčeková bunka a bunka Langerhansovho ostrovčeka.

endokrinná rakovina

Rakovina vyskytujúca sa v endokrinnom tkanive tela, ktoré vylučuje hormóny.

endokrinológ

Lekár, ktorý sa špecializuje na diagnostiku a liečbu hormonálnych porúch.

endometriálna biopsia

Postup, pri ktorom sa odoberie vzorka tkaniva z endometria (vnútorná výstelka maternice) na vyšetrenie pod mikroskopom. Cez krčok sa do maternice zavedie tenká trubica a jemne sa zotrie a odsaje vzorka tkaniva.

endometriálna hyperplázia

Abnormálny rast endometria (vrstva buniek, ktoré vystielajú maternicu). Existujú štyri druhy endometriálnej hyperplázie: jednoduchá endometriálna hyperplázia, komplexná endometriálna hyperplázia, jednoduchá atypická endometriálna hyperplázia a komplexná atypická endometriálna hyperplázia. Tieto druhy sa odlišujú v tom, do akej miery sú tieto bunky abnormálne a aká je pravdepodobnosť, že tento stav sa zvrhne na rakovinu.

endometriálna porucha

Abnormálny bunkový rast v endometriu (výstelka maternice).

endometriálny

Týkajúci sa endometria (vrstva tkaniva, ktoré vystieľa maternicu).

endometrióza

Benígny stav, pri ktorom tkanivo, ktoré vyzerá ako endometriálne tkanivo, rastie na abnormálnych miestach v bruchu.

endometrium

Vrstva tkaniva, ktorá vystieľa maternicu.

endorektálny ultrazvuk

ERUS. Postup, pri ktorom sa sonda vysielajúca vysokoenergetické zvukové vlny, zavedie do konečníka. Zvukové vlny sa odrážajú od vnútorných tkanív alebo orgánov a vytvárajú ozveny. Ozveny tkaniva vytvárajú sonogram. ERUS sa využíva na hľadanie abnormalít v konečníku a okolitých štruktúrach vrátane prostaty. Nazýva sa tiež transrektálny ultrazvuk.

endoskop

Tenká, osvetlená trubica, ktorá sa používa na vyšetrenie tkanív vnútri tela.

endoskopia

Použitie tenkej, osvetlenej trubice (ktorá sa nazýva endoskop) na vyšetrenie vnútrajška tela.

endoskopia vývodov prsníka

Metóda, ktorá sa používa na preskúmanie výstelky vývodov prsníka pre zistenie abnormálneho tkaniva. Veľmi tenká, pružná osvetlená trubica, pripojená na kameru, sa cez bradavku zavedie hlboko do vývodov prsníka. Pomocou tohto postupu sa môže odobrať vzorka tkaniva a tekutiny.

endoskopická retrográdna cholangiopankreatografia

ERCP. Postup na zröntgenovanie pankreatického vývodu, pečeneového vývodu, žlčovodu, dvanástnikovej papily a žlčníka. Pri tomto postupe sa tenká, osvetlená trubica (endoskop) zavedie cez ústa do prvej časti tenkého čreva (dvanástnik). Potom sa cez endoskop zavedie do žlčovodu a vývodu pankreasu menšia trubica (katéter). Cez katéter sa do vývodov vstrekne farbivo a urobí sa röntgen.

endoskopický ultrazvuk

EUS. Postup, pri ktorom sa endoskop (tenká, osvetlená trubica) zavedie do tela. Endoskop sa používa na odraz vysokoenergetických zvukových vln (ultrazvuk) od vnútorných orgánov, aby sa vytvoril sonogram. Nazýva sa tiež endosonografia.

endostatín

Liek, ktorý sa skúma pre schopnosť brániť rastu nových krvných ciev do solídneho nádoru. Endostatín patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory angiogenézy.

endoteliálna bunka

Hlavný druh bunky, ktorý sa nachádza vo vnútornej výstelke krvných ciev, lymfatických ciev a srdca.

enchondróm

Benígny (nerakovinový) rast chrupavky v kostiach alebo v iných oblastiach, kde sa inak chrupavka nenachádza.

eniluracil

Protirakovinový liek, ktorý zvyšuje účinnosť fluóruracilu. Nazýva sa tiež etynyluracil.

enoxaparin

Liek, ktorý sa používa na prevenciu krvných zrazenín. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antikoagulanty.

enterostomálny terapeut

Zdravotnícky odborník vyškolený v starostlivosti o pacientov so stómami, napríklad s kolostómiou a urostómiou.

enukleácia

V medicíne odstránenie orgánu alebo nádoru tak, aby bol vybraný čistý a celý ako oriešok zo škrupiny.

environmentálny tabakový dym

ETS. Dym, ktorý pochádza z horenia tabakového výrobku a dym, ktorý vydychujú fajčiar (sekundárny dym). Vdychovanie ETS sa nazýva nedobrovoľné alebo pasívne fajčenie.

enzým

Bielkovina, ktorá urýchľuje chemické reakcie v tele.

eozinofil

Druh bielej krvinky.

eozinofília

Stav, pri ktorom je počet eozinofilov (druh bielej krvinky) v krvi veľmi zvýšený. Eozinofília je často odpoveďou na infekciu alebo alergény (látky, ktoré spôsobujú alergickú odpoveď).

EP-2101

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú rakovinové vakcíny.

ependymóm

Mozgový nádor, ktorý zvyčajne vzniká v centrálnom kanáli miechy. Ependýmové nádory sa môžu tiež vyvinúť v bunkách vystielajúcich mozgové komory, ktoré vytvárajú a uchovávajú zvláštnu tekutinu (mozgovomiechovú tekutinu) a chránia mozog a miechu. Nazýva sa tiež ependýmový nádor.

ependýmový nádor

Mozgový nádor, ktorý zvyčajne vzniká v centrálnom kanáli miechy. Ependýmové nádory sa môžu tiež vyvinúť v bunkách vystielajúcich mozgové komory, ktoré vytvárajú a uchovávajú zvláštnu tekutinu (mozgovomiechovú tekutinu) a chránia mozog a miechu. Nazýva sa tiež ependymóm.

epidemiológia

Štúdia vzorcov, prípadov a liečby ochorení v skupinách ľudí.

epiderma

Vrchná alebo vonkajšia vrstva z dvoch hlavných vrstiev tkaniva, ktoré tvoria kožu.

epidermoidný karcinóm

Druh rakoviny, pri ktorej sú bunky ploché a vyzerajú ako rybie šupiny. Nazýva sa tiež karcinóm skvamózných buniek.

epidurálny

Týkajúci sa priestoru medzi stenou miechového kanála a obalom miechy. Do tohto priestoru sa podáva epidurálna injekcia.

epidurálny blok

Injekcia anestetika do priestoru medzi stenou miechového kanála a obalom miechy.

epifýza

Malý orgán v mozgu, ktorý vytvára melatonín. Nazýva sa tiež šuška.

epigastrický

Týkajúci sa vrchnej strednej oblasti brucha.

epiglotis

Príchlopka, ktorá kryje priedušnicu počas prehĺtania, aby sa jedlo nedostalo do pľúc.

epilepsia

Skupina porúch, pre ktorú su príznačné problémy s normálnou funkciou mozgu. K týmto problémom môžu patriť záchvaty, nezvyčajné pohyby tela, strata vedomia alebo zmeny vo vedomí, ako aj mentálne problémy alebo problémy so zmyslovými orgánmi.

epinefrín

Hormón a neurotransmitter. Nazýva sa tiež adrenalín.

epipodofylotoxín

Liek, ktorý sa používa na liečbu mnohých druhov rakoviny v detskom veku. Epipodofylotoxíny patria do väčšej skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory topoizomerázy.

epirubicín

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú protinádorové antibiotiká. Je to antracyklín.

epitel

Tenká vrstva tkaniva, ktorá pokrýva orgány, žľazy a ďalšie štruktúry v tele.

epiteliálny

Vzťahuje sa na bunky, ktoré vystieľajú vnútorné a vonkajšie povrchy tela.

epiteliálny karcinóm

Rakovina, ktorá sa začína v bunkách vystieľajúcich orgán.

epitop

Časť molekuly, ktorú monoklonálna protilátka rozozná a naviaže sa na ňu.

EPO906

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú epotilóny. Nazýva sa tiež epotilón B.

epoetín alfa

Látka vyrobená v laboratóriu, ktorá stimuluje kostnú dreň, aby vytvárala červené krvinky. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antianemiká. Nazýva sa tiež rekombinantný ľudský erytropoetín.

epoetín beta

Látka vyrobená v laboratóriu, ktorá stimuluje kostnú dreň, aby vytvárala červené krvinky. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antianemiká. Nazýva sa tiež rekombinantný ľudský erytropoetín.

epotilón

Liek získaný z baktérií, ktorý narúša delenie buniek. Niektoré epotilóny sa skúmajú v súvislosti s liečbou rakoviny.

epotilón B

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú epotilóny. Nazýva sa tiež EPO906.

epotilón D

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú mitotické inhibítory a epotilóny. Nazýva sa tiež KOS-862.

epratuzumab

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú monoklonálne protilátky označené rádioaktívnou látkou.

Epstein-Barrov vírus

EBV. Bežný vírus, ktorý ostáva v latentnom stave u väčšiny ľudí. Spája sa s určitými druhmi rakoviny vrátane Burkittovho lymfómu, imunoblastického lymfómu a nazofaryngeálneho karcinómu.

EPT

Elektroporačná liečba. Liečba, pri ktorej sa generujú elektrické impulzy pomocou elektródy zavedenej do nádoru, aby sa zlepšila schopnosť protirakovinových liekov preniknúť do nádorových buniek.

ER

Receptor estrogénu. Bielkovina, ktorá sa nachádza na niektorých rakovinových bunkách, na ktorú sa estrogén naviaže.

ER+

Pozitívny na receptor estrogénu. Bunky rakoviny prsníka, ktoré majú proteín (molekula receptora), na ktorý sa estrogén naviaže. Bunky rakoviny prsníka, ktoré sú ER+, potrebujú hormón estrogén, aby mohli rásť a zvyčajne neodpovedajú na hormonálnu (antiestrogénovú) liečbu, ktorá blokuje tieto miesta receptora.

ER-

Negatívny na receptor estrogénu. Bunky rakoviny prsníka, ktoré nemajú proteín (molekula receptora), na ktorý sa estrogén naviaže. Bunky rakoviny prsníka, ktoré sú ER-, nepotrebujú hormón estrogén, aby mohli rásť a zvyčajne neodpovedajú na hormonálnu (antiestrogénovú) liečbu, ktorá blokuje tieto miesta receptora.

ERA-923

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antiestrogény.

ErbB1

Receptor epidermálneho rastového faktora. Bielkovina, ktorá sa nachádza na povrchu niektorých buniek, na ktoré sa viaže epidermálny rastový faktor, čo spôsobuje delenie buniek. V abnormálne vysokých hladinách sa nachádza na povrchu mnohých druhov rakovinových buniek, takže tieto bunky sa môžu v prítomnosti epidermálneho rastového faktora nadmerne deliť. Je tiež známy ako EGFR alebo HER1.

erekcia

V medicíne naplnenie penisu krvou tak, aby bol pevný.

erektilná dysfunkcia

Neschopnosť dosiahnuť erekciu penisu dostatočnú pre sexuálny styk. Nazýva sa tiež impotencia.

erlotinib

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú tyrozínkinázové inhibítory receptora epidermálneho rastového faktora. Nazýva sa tiež CP-358,774 a OSI-774.

ERPC

Endoskopická retrográdna cholangiopankreatografia. Postup na zröntgenovanie pankreatického vývodu, pečeneového vývodu, žlčovodov, dvanástnikovej papily a žlčníka. Pri tomto postupe sa tenká, osvetlená trubica (endoskop) zavedie cez ústa do prvej časti tenkého čreva (dvanástnik). Potom sa cez endoskop zavedie do žlčovodu a vývodu pankreasu menšia trubica (katéter). Cez katéter sa do vývodov vstrekne farbivo a urobí sa röntgen.

ERT

Estrogénová substitučná terapia. Hormóny (estrogén, progesterón alebo obidva), ktoré sa podávajú ženám po menopauze alebo ženám, ktorým boli chirurgicky odstránené vaječníky. Hormóny sa podávajú ako náhrada estrogénu, ktorý nemôžu vytvárať vaječníky.

ERUS

Endorektálny ultrazvuk. Postup, pri ktorom sa sonda vysielajúca vysokoenergetické zvukové vlny, zavedie do konečníka. Zvukové vlny sa odrážajú od vnútorných tkanív alebo orgánov a vytvárajú ozveny. Ozveny obrazu telesného tkaniva vytvárajú sonogram. ERUS sa využíva na hľadanie abnormalít v konečníku a okolitých štruktúrach vrátane prostaty. Nazýva sa tiež transrektálny ultrazvuk.

erytém

Sčervenanie kože.

erytrocyt

Bunka, ktorá privádza kyslík do všetkých častí tela. Nazýva sa tiež červená krvinka (RBC).

erytrodysplázia

Stav, pri ktorom nezrelé červené krvinky (erytroidné bunky) v kostnej dreni majú abnormálny tvar, organizáciu a/alebo počet. Erytrodysplázia môže byť spôsobená deficienciou vitamínov alebo chemoterapiou alebo môže byť príznakom refrakčnej anémie, čo je myelodysplastický syndróm. Nazýva sa tiež erytroidná dysplázia.

erytroidná dysplázia

Stav, pri ktorom nezrelé červené krvinky (erytroidné bunky) v kostnej dreni majú abnormálny tvar, organizáciu a/alebo počet. Erytrodysplázia môže byť spôsobená deficienciou vitamínov alebo chemoterapiou alebo môže byť príznakom refrakčnej anémie, čo je myelodysplastický syndróm. Nazýva sa tiež erytrodysplázia.

erytroleukémia

Rakovina krvotvorných tkanív, pri ktorej sa v krvi a v kostnej dreni nachádza veľké množstvo nezrelých, abnormálnych červených krviniek.

erythroplakia

Začervenalé miesto so zamatovým povrchom v ústach.

erythropoetín

Látka, ktorú prirodzene vytvárajú obličky a ktorá stimuluje kostnú dreň, aby vytvárala červené krvinky. Keď sa erythropoetín vyrobí v laboratóriu, nazýva sa epoetín alfa alebo epoetín beta.

esenciálna trombocytémia

Zvýšený počet trombocytov (krvných doštičiek) v krvi bez známej príčiny. Nazýva sa tiež esenciálna trombocytóza.

esenciálna trombocytóza

Zvýšený počet trombocytov (krvných doštičiek) v krvi bez známej príčiny. Nazýva sa tiež esenciálna trombocytémia.

ESR

Rýchlosť sedimentácie erytrocytov. Vzďialenosť, ktorú červené krvinky prejdú za jednu hodinu vo vzorke krvi, pričom sa usadia na dne skúmavky. Rýchlosť sedimentácie sa zvyšuje pri zápale, infekcii, rakovine, reumatických ochoreniach a ochoreniach krvi a kostnej drene. Nazýva sa tiež rýchlosť sedimentácie.

estradiol

Forma hormónu estrogénu.

estramustín

Kombinácia hormónu estradiolu (estrogén) a protirakovinového lieku. Využíva sa v paliatívnej liečbe rakoviny prostaty.

estrogén

Hormón, ktorý podporuje vývin a udržanie charakteristických znakov ženského pohlavia.

estrogénová substitučná terapia

ERT. Hormóny (estrogén, progesterón alebo obidva), ktoré sa podávajú ženám po menopauze alebo ženám, ktorým boli chirurgicky odstránené vaječníky. Hormóny sa podávajú ako náhrada estrogénu, ktorý nemôžu vytvárať vaječníky.

etanercept

Liek, ktorý sa bežne používa na liečbu artritídy. Skúma sa v súvislosti s liečbou straty chuti do jedla a úbytku hmotnosti u pacientov s rakovinou. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antagonisti faktoru nekrózy nádoru (TNF).

etanidazol

Liek, ktorý zvyšuje účinnosť rádioterapie.

etidronát

Liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú bisfosfonáty. Bisfosfonáty sa používajú pri liečbe hyperkalcémie (abnormálne vysoká hladina vápnika v krvi) a rakoviny, ktorá sa rozšírila do kostí (kostné metastázy).

etiológia

Príčina alebo pôvod ochorenia.

etoposid

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú deriváty podofylotoxínu a inhibítory topoizomerázy.

etoposidfosfát

Liek, ktorý sa používa na liečbu rakoviny semenníkov a pľúcnej rakoviny malých buniek a skúma sa tiež v súvislosti s liečbou ďalších druhov rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú deriváty podofylotoxínu a inhibítory topoizomerázy. Nazýva sa tiež Etopophos®.

ETS

Environmentálny tabakový dym. Dym, ktorý pochádza z horenia tabakového výrobku a dym, ktorý vydychujú fajčiari (sekundárny dym). Vdychovanie ETS sa nazýva nedobrovoľné alebo pasívne fajčenie.

etynyluracil

Protirakovinový liek, ktorý zvyšuje účinnosť fluóruuracilu. Nazýva sa tiež eniluracil.

Ewingova skupina nádorov

EFT. Skupina druhov rakoviny, ktorá zahŕňa Ewingov nádor kostí (ETB alebo Ewingov sarkóm kostí), Ewingove nádory povrchu kostí (EOE), primitívne neuroektodermálne nádory (PNET alebo periférny neuroepitelióm) a Askinove nádory (PNET hrudnej steny). Tieto nádory pochádzajú z rovnakého druhu kmeňovej bunky.

Ewingov sarkóm

Druh rakoviny kostí, ktorý zvyčajne vzniká v strede (diafýze) dlhých kostí. Nazýva sa tiež Ewingov sarkóm/primitívny neuroektodermálny nádor (PNET).

exatekan mesylát

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory topoizomerázy. Nazýva sa tiež DX-8951f.

excízia

Odstránenie operáciou.

excizionálna biopsia

Chirurgický postup, pri ktorom sa vzhľadom na diagnózu odstráni celá hrčka alebo podozrivá oblasť. Tkanivo sa potom vyšetrí pod mikroskopom.

exemestan

Protirakovinový liek, ktorý sa používa na zníženie tvorby estrogénu a ktorý potláča rast nádorov závislých od estrogénu.

exenterácia panvy

Operácia na odstránenie spodnej časti hrubého čreva, konečníka a močového mechúra a na vytvorenie otvorov (stóm), cez ktoré bude z tela odchádzať moč a stolica. U žien sa tiež odstraňuje krčok maternice, pošva, vaječníky a okolité lymfatické uzliny.

exisulind

Liek, ktorý sa skúma v súvislosti s liečbou a prevenciou rakoviny. Dokázalo sa, že spôsobuje apoptózu (bunkovú smrť) rakovinových a predrakovinových buniek pomocou skupiny bunkových enzýmov, ktoré sa nazývajú cGMP-fosfodiesterázy.

exokrinná pankreasová bunka

Pankreasová bunka vytvára enzýmy, ktoré sa vylučujú do tenkého čreva. Tieto enzýmy pomáhajú tráviť potravu, ktorá prechádza cez gastrointestinálny trakt.

experimentálny

V klinických skúškach sa vzťahuje na liek (vrátane nového lieku, dávky, kombinácie alebo spôsobu podávania) alebo postup, ktoré prešli základnými laboratórnymi testami a Úrad Spojených štátov pre potraviny a lieky (FDA) schválil ich testovanie u ľudí. Liek alebo postup môže FDA schváliť pre použitie v prípade jednej choroby alebo stavu, avšak v prípade iných ochorení alebo stavov sa budú považovať len za experimentálne. Nazýva sa tiež výskumný.

extrahepatálny

Lokalizovaný alebo vyskytujúci sa mimo pečene.

extrakt zo semien hrozna IH636

Látka, ktorá sa skúma pre schopnosť chrániť normálne tkanivo pred poškodením rádioterapiou. Patrí do skupiny zlúčenín, ktoré sa nazývajú antioxidanty.

extrapleurálna pneumonektómia

Operácia na odstránenie chorej časti pľúc, časti perikardia (blana, ktorá obaluje srdce), časti bránice (sval medzi pľúcami a brušom) a časti parietálnej pleury (blana, ktorá vystieľa hrudník). Tento druh operácie sa najčastejšie využíva na liečbu malígneho mezoteliómu.

ezofág

Svalová trubica, cez ktorú prechádza jedlo z hrdla do žalúdka.

ezofagektómia

Operácia na odstránenie časti ezofágu.

ezofagitída

Zápal ezofágu (trubica, cez ktorú prechádza potrava z hrdla do žalúdka).

ezofágoskopia

Vyšetrenie ezofágu pomocou tenkej, osvetlenej trubice.

ezofágová reč

Reč vytvorená zachytením vzduchu v ezofágu, ktorý ho chce vytlačiť. Využíva sa po odstránení hrtanu.

ezofágový

Týkajúci sa ezofágu, svalovej trubice, cez ktorú prechádza jedlo z hrdla do žalúdka.

ezofagram

Séria röntgenov ezofágu. Röntgenové snímky sa urobia po vypití roztoku obsahujúceho bárium. Bárium na röntgene obalí a vyznačí ezofág. Nazýva sa tiež prehltanie bária.

F

fagocyt

Bunka imunitného systému, ktorá obklopí a zabíja mikroorganizmy a odstraňuje mŕtve bunky. K fagocytom patria makrofágy.

fajčiarsky rok

Spôsob na stanovenie množstva cigariet, ktoré človek vyfajčil za dlhé časové obdobie. Vypočíta sa vynásobením počtu balíčkov cigariet vyfajčených za jeden deň počtom rokov, počas ktorých človek fajčí. Napríklad 1 fajčiarsky rok sa rovná vyfajčeniu 1 balíčka cigariet denne počas jedného roka alebo 2 balíčkov cigariet denne za pol roka, atď.

faktor kmeňových buniek

Liek, ktorý sa skúma pre schopnosť zvýšiť počet kmeňových buniek v krvi.

faktor nekrózy nádoru

Druh modifikátora biologickej odpovede (látka, ktorá môže posilniť prirodzenú odpoveď tela na ochorenie). Boli identifikované tri druhy faktorov nekrózy nádoru: alfa, beta a gama. Zdá sa, že faktor nekrózy nádoru hrá úlohu pri rozpade rakovinových buniek.

faktor ochrany pred slnkom

SPF. Klasifikačná škála úrovne ochrany pred spálením od slnka v produktoch so slnečnými blokátormi. Čím je vyšší SPF, tým lepšia ochrana pred spálením od slnka. Slnečné blokátory s hodnotou SPF 2 až 11 poskytujú minimálnu ochranu pred spálením. Produkty s SPF 12 až 29 poskytujú strednú ochranu, ktorá je dostatočná pre väčšinu ľudí. Produkty s SPF 30 a viac poskytujú vysokú ochranu pred spálením a niekedy sa odporúčajú ľuďom, ktorí sú veľmi citliví na slnko.

faktor stimulujúci kolónie

Látka, ktorá stimuluje tvorbu krvných buniek. Faktory stimulujúce kolónie zahŕňajú faktory stimulujúce kolónie granulocytov (nazývajú sa tiež G-CSF a filgrastim), faktory stimulujúce kolónie granulocytov a makrofágov (nazývajú sa tiež GM-CSF a sargramostin) a promegapoetín.

faktor stimulujúci kolónie granulocytov

G-CSF. Faktor stimulujúci kolónie, ktorý stimuluje tvorbu neutrofilov (druh bielej krvinky). Je to cytokín patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú hematopoetické (krvotvorné) lieky. Nazýva sa tiež filgrastim.

Fallopiov kanál

Časť ženského reprodukčného traktu. Sú dva dlhé tenké Fallopiove kanály, cez ktoré vajíčka prechádzajú do maternice.

FAMMM syndróm

Dedičný atypický syndróm mnohopočetného melanómu materských znamienok. Dedičný stav, pre ktorý je príznačné: (1) jeden alebo viac príbuzných prvého alebo druhého stupňa (rodič, súrodenec, dieťa, starý rodič, vnúča, teta alebo strýko) majú malígny melanóm; (2) mnoho materských znamienok, niektoré sú atypické (asymetrické, vystúpené a/alebo rôzne sfarbené – žltohnedé, hnedé, čierne alebo červené) a často rôznej veľkosti; a (3) materské

znamienka, ktoré majú špecifické črty, keď sa skúmajú pod mikroskopom. FAMMM syndróm zvyšuje riziko vzniku melanómu a môže zvýšiť riziko vzniku rakoviny pankreasu.

Fanconiho anémia

Zriedkavé a často smrteľné dedičné ochorenie, pri ktorom kostná dreň nevytvára červené krvinky, biele krvinky, krvné doštičky alebo kombináciu týchto buniek. Toto ochorenie sa môže zvrhnúť na myelodysplastický syndróm alebo leukémiu. Nazýva sa tiež Fanconiho syndróm.

Fanconiho syndróm

Zriedkavé a často smrteľné dedičné ochorenie, pri ktorom kostná dreň nevytvára červené krvinky, biele krvinky, krvné doštičky alebo kombináciu týchto buniek. Toto ochorenie sa môže zvrhnúť na myelodysplastický syndróm alebo leukémiu. Nazýva sa tiež Fanconiho anémia.

fantómová bolesť končatiny

Pocit bolesti alebo iné nepríjemné pocity na mieste chýbajúcej (fantómovej) končatiny.

FAP

Dedičná adenomatózna polypóza. Dedičný stav, pri ktorom sa na vnútorných stenách hrubého čreva alebo konečníka vytvárajú početné polypy (rast, ktorý vyčnieva zo slizníc). Zvyšuje riziko vzniku kolorektálneho karcinómu. Nazýva sa tiež dedičná polypóza.

farmakokinetika

Pôsobenie liekov v tele za určitý čas vrátane procesov, pomocou ktorých sa lieky absorbujú, distribuujú v tele, lokalizujú v tkanivách a vylúčia.

farmakopoea

Kniha opisujúca chemické látky, lieky a iné látky a spôsob ich podávania. Vytvorila ju uznávaná autorita.

farynx

Dutá trubica dlhá asi 12 cm, ktorá sa začína za nosom a končí sa vo vrchnej časti trachey (priedušnica) a pažeráka (trubica, ktorá prechádza do žalúdka).

fazarabin

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antimetabolity.

fáza skúšky I

Prvý krok pri testovaní novej liečby u ľudí. V rámci týchto štúdií sa testuje najlepší spôsob na podávanie nového lieku (napríklad cez ústa, intravenóznou infúziou alebo injekciou) a najvhodnejšia dávka. Dávka sa zvyčajne časom trochu zvýši, aby sa zistila najvyššia dávka, ktorá nespôsobí škodlivé vedľajšie účinky. Pretože sa málo vie o možných rizikách a prínosoch liekov, ktoré sa testujú, fáza skúšky I zvyčajne zahŕňa len malý počet pacientov, ktorým nepomohli iné lieky.

fáza skúšky I/II

Skúška na zistenie bezpečnosti, dávkovania a odpovede na nový liek.

fáza skúšky II

Štúdia, ktorá zisťuje, či má nový liek protirakovinové účinky (napríklad či sa nádor zmenší alebo či sa zlepšia výsledky krvných testov) a či účinkuje proti určitým druhom rakoviny.

fáza skúšky II/III

Skúška na zistenie odpovede na nový liek a účinnosti liečby v porovnaní s režimom štandardnej liečby.

fáza skúšky III

Štúdia na porovnanie výsledkov ľudí, ktorí dostávali nový liek s výsledkami ľudí, ktorí dostávali štandardnú liečbu (napríklad ktorá skupina dosiahla lepší pomer prežitia alebo menej vedľajších účinkov). Vo väčšine prípadov sa štúdie presunú do fázy III len vtedy, keď je zrejmé, že liečba účinkuje vo fáze I a II. Fáza III môže zahŕňať stovky ľudí.

fáza skúšky IV

Po schválení lieku a uvedení na trh sa vo IV. fáze skúšky hodnotia vedľajšie účinky, ktoré neboli zjavné v III. fáze skúšky. Do IV. fázy skúšky sú zahrnuté tisíce ľudí.

fazuľa mungo

Druh fazule, ktorá sa pestuje v teplých oblastiach, zvyčajne pre semená a výhonky. Fazuľa mungo môže mať protirakovinové účinky.

fekálna inkontinencia

Neschopnosť udržať stolicu v konečníku.

fekálny test okultnej krvi

FOBT. Test na kontrolu krvi v stolici. (Fekálny sa vzťahuje na stolicu; okultný znamená skrytý).

fenetyl izotiokyanát

PEITC. Prírodné sa vyskytujúca zlúčenina, ktorá sa nachádza v niektorých kapustovitých druhoch zeleniny. Skúma sa ako prostriedok na prevenciu rakoviny.

fenobarbital

Barbiturát so sedatívnym/antikonvulzívnym účinkom, ktorý sa používa na liečbu hnačky a na zvýšenie protinádorových účinkov iných druhov liečby.

fenoxodiol

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory transdukcie signálov.

fenretinid

Liek, ktorý sa skúma v súvislosti s prevenciou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú retinoidy.

fentanyl

Narkotický opioidný liek, ktorý sa používa pri liečbe bolesti.

fenylacetát

Liek, ktorý sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny.

fenylbutyrát

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú diferenciačné činidlá.

feochrómcytóm

Nádor nadobličky, ktorý spôsobuje, že nadoblička vytvára príliš veľa adrenalínu. Feochrómcytómy sú zvyčajne benígne (nerakovinové), ale môžu spôsobiť nebezpečne vysoký tlak krvi a ďalšie symptómy vrátane pulzujúcich bolestí hlavy, srdcových palpitácií, sčervenania tváre, nevoľnosti a vracania.

feréza

Postup, pri ktorom sa zhromaždí krv a časť krvi – napríklad krvné doštičky alebo biele krvinky – sa odoberú a zvyšok krvi sa vráti donorovi. Nazýva sa tiež aferéza.

fertilita

Schopnosť vytvoriť potomstvo.

fertilný

Schopný vytvoriť potomstvo.

fétus

Vývin potomstva 7 až 8 týždňov po počatí po narodenie.

fibrínové lepidlo

Druh chirurgického lepidla, ktoré je vytvorené z ľudských proteínov podieľajúcich sa na zrážaní krvi a zvyčajne sa používa počas operácie na reguláciu krvácania.

fibroblast

Bunka spojivového tkaniva, ktorá vytvára a vylučuje kolagénové proteíny.

fibroid

Benígny nádor hladkého svalstva, zvyčajne v maternici alebo v gastrointestinálnom trakte. Nazýva sa tiež leiomyóm.

fibromatóza

Stav, pri ktorom vznikajú mnohopočetné fibrómy. Fibrómy sú nádory (zvyčajne benígne), ktoré postihujú spojivé tkanivo.

fibrosarkóm

Druh sarkómu s mäkkým tkanivom, ktorý vzniká vo fibróznom tkanive udržiavajúcom kosti, svaly a často aj orgány na svojom mieste.

fibróza

Rast fibrózneho tkaniva.

fibrózny

Obsahujúci vlákna alebo podobajúci sa vláknam.

Filadelfia chromozóm

Abnormalita 22. chromozómu, do ktorého bola prenesená časť 9. chromozómu. Bunky kostnej drene, ktoré obsahujú Filadelfia chromozóm, sa často vyskytujú pri chronickej myelogénnej leukémii.

filgrastim

Faktor stimulujúci kolónie, ktorý stimuluje tvorbu neutrofilov (druh bielej krvinky). Je to cytokín patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú hematopoetické (krvotvorné) lieky. Nazýva sa tiež faktor stimulujúci kolónie granulocytov (G-CSF).

filgrastim-SD/01

Látka, ktorá sa skúma pre schopnosť zvyšovať počet bielych krviniek u ľudí, ktorí dostávajú chemoterapiu. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú faktory stimulujúce kolónie. Nazýva sa tiež pegfilgrastim.

finasterid

Liek, ktorý sa používa na zníženie množstva mužského hormónu (testosterónu), ktorý vytvára telo.

FK463

Antibiotikum/fungicíd, ktorý sa používa na liečbu infekcie.

flavonoid

Člen skupiny látok, ktoré sa nachádzajú v mnohých rastlinách a potravinách na báze rastlín. Dokázalo sa, že flavonoidy majú antioxidantné účinky.

flavopiridol

Látka, ktorá sa skúma ako protirakovinový liek. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú flavonoidy.

flebotómia

Prepichnutie žily ihlou za účelom odobratia krvi. Nazýva sa tiež venepunkcia.

flekainid

Liek, ktorý sa používa na liečbu abnormálneho srdcového rytmu. Môže tiež zmierňovať neuropatickú bolesť, pálivú, bodavú alebo pichavú bolesť, ktorá môže byť následkom poškodenia nervov, zapríčineného niektorými druhmi rakoviny alebo protirakovinovej liečby.

floxuridín

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antimetaboly.

flt3L

Liek, ktorý zvyšuje počet imunitných buniek a môže stimulovať imunitný systém, aby zabíjal nádorové bunky.

flucytozín

Liek, ktorý lieči infekcie spôsobené hubami.

fludarabin

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antimetaboly.

fludeoxyglukóza F 18

Rádioaktívna forma glukózy, ktorá sa využíva pri pozitronovej emisnej tomografii (PET) pri postupe diagnostického zobrazenia.

fludrokortizon

Syntetický kortikosteroid. Používa sa ako náhrada steroidných hormónov, ktoré prirodzene vytvára nadoblička.

flukonazol

Liek, ktorý lieči infekcie spôsobené hubami.

fluorid

Chemická látka, ktorá pomáha brániť rozpadu zubov. Fluorid sa môže nachádzať v pitnej vode alebo sa môže aplikovať na zuby.

fluoroskop

Röntgenový prístroj, ktorý umožňuje vidieť vnútorné orgány v pohybe.

fluoroskopia

Röntgenologický postup, ktorý umožňuje vidieť vnútorné orgány v pohybe.

fluóruracil

Liek, ktorý sa používa na liečbu rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antimetabolity. Nazýva sa tiež 5-FU.

fluoxetín

Liek, ktorý sa používa na liečbu depresie. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antidepresíva.

flutamid

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antiandrogény.

FOBT

Test okultnej krvi vo fekáliách. Test na kontrolu krvi v stolici. (Fekálny sa vzťahuje na stolicu; okultný znamená skrytý).

fokálny

Vzhľadom na rakovinu obmedzený a špecifickú oblasť.

folát

Vitamín zo skupiny B-vitamínov, ktorý sa skúma v súvislosti s prevenciou rakoviny. Nazýva sa tiež kyselina listová.

FOLFOX

Skratka druhu kombinovanej chemoterapie, ktorá sa používa na liečbu kolorektálneho karcinómu. Obsahuje fluóruracil, leukovorin a oxaliplatinu.

folikul

Vačkovitá alebo mechúrikovitá dutina.

folikulárna bunka tyroidey

Druh bunky v tyroidei. Folikulárne bunky tyroidey vytvárajú tyreoidný hormón.

folikulárny veľkobunkový lymfóm

Zriedkavý druh non-Hodgkinovho lymfómu (rakovina lymfatického systému) s veľkými bunkami, ktoré pod mikroskopom vyzerajú ako rozštiepené (rozdelené) alebo nerozštiepené. Je to indolentný (pomaly rastúci) druh lymfómu.

folikulárny zmiešaný bunkový lymfóm

Indolentný (pomaly rastúci) druh B-bunkového non-Hodgkinovho lymfómu (rakovina lymfatického systému), pri ktorom sa vyskytujú malé i veľké rakovinové bunky.

formaldehyd

Chemická látka, ktorá sa používa vo výrobe a v chemickom priemysle a ako konzervačná látka v anatómii, pri balzamovaní a v patológii. Expozícia voči formaldehydu môže zvýšiť riziko vzniku leukémie a rakoviny mozgu.

fosfor

Nekovový prvok, ktorý sa nachádza v krvi, svaloch, nervoch, kostiach a zuboch a je zložkou adenozíntrifosfátu (ATP; primárny zdroj energie pre bunky tela).

fosfor-32

Rádioaktívna forma fosforu, ktorá sa používa pri liečbe rakoviny. Používa sa tiež pri lokalizácii poškodených oblastí DNA.

fosforový

Týkajúci sa fosforu alebo obsahujúci prvok fosfor.

fotoaktivita

Účinok, ktorý vzniká, keď sú určité látky vystavené svetlu. Pri liečbe rakoviny sa niektoré lieky stanú účinnými, keď sú vystavené svetlu a potom sú schopné zabíjať nádorové bunky.

fotodynamická liečba

Liečba liekmi, ktoré sa stanú účinnými, keď sú vystavené svetlu. Tieto lieky zabíjajú rakovinové bunky.

fotoferéza

Postup, pri ktorom sa krv spracuje mimo tela pomocou ultrafialového svetla a liekov, ktoré sa stanú účinnými, keď sú vystavené svetlu, a potom sa vráti do tela. Skúma sa v súvislosti s liečbou niektorých ochorení kostnej drene a ochorenia štep-verzus-hostiteľ (GVHD). Nazýva sa tiež extrakorporeálna fotoforéza.

fotofóbia

Stav, pri ktorom sú oči citlivejšie na svetlo ako za normálnych okolností.

fotofrin

Liek, ktorý sa používa pri fotodynamickej liečbe a ktorý absorbujú nádorové bunky. Po absorbovaní rakovinovými bunkami a po vystavení svetlu sa fotofrin stáva účinným a zabíja rakovinové bunky.

fotosenzibilizátor

Liek, ktorý sa používa pri fotodynamickej liečbe. Keď je absorbovaný rakovinovými bunkami a vystavený svetlu, stáva sa účinným a zabíja rakovinové bunky.

FR901228

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú depsiptydy.

frakcia S-fázy

Stanovenie percenta buniek v nádore, ktoré sú vo fáze bunkového cyklu, počas ktorého sa syntetizuje DNA. Frakcia S-fázy sa môže využiť spolu s proliferatívnym indexom pre úplnejšie pochopenie rýchlosti rastu buniek.

frakcionácia

Rozdelenie celkovej dávky rádioterapie na niekoľko menších, rovnakých dávok, podávaných počas niekoľkých dní.

fulgurtácia

Zničenie tkaniva pomocou elektrického prúdu.

fulvestrant

Liek, ktorý sa používa na liečbu rakoviny prsníka. Fulvestrant blokuje účinky hormónu estrogénu v tele. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antiestrogény.

fundus

Väčšia časť dutého orgánu, ktorý je najviac vzdialený od otvoru orgánu. Fundus majú močový mechúr, žlčník, žalúdok, maternica, oko a dutina stredného ucha.

fungicíd

Liek, ktorý lieči infekcie spôsobené hubami.

fytoestrogén

Látka podobná estrogénu, ktorá sa nachádza v niektorých rastlinách a rastlinných produktoch. Fytoestrogény môžu mať protirakovinové účinky.

fytochemický

Chemická látka, ktorá sa nachádza v rastlinách. Mnohé fytochemické látky sa považujú za látky, ktoré znižujú riziko vzniku rakoviny.

fytosterol

Zlúčenina na báze rastlín, ktorá môže súperiť s cholesterolom z potravy o absorpciu v črevách, čo vedie k nižším hladinám krvného cholesterolu. Fytosteroly môžu byť účinné pri prevencii rakoviny. Nazýva sa tiež rastlinný sterol.

fyzikálna liečba

Využitie cvičenia a fyzickej aktivity na zlepšenie svalovej kondície a na obnovu sily a pohyblivosti. Fyzikálna liečba sa môže použiť napríklad na obnovu pohyblivosti ramena a ruky a na obnovu sily po operácii rakoviny prsníka.

fyziológický

Týkajúci sa funkcií tela. Keď sa použije výraz „fyziológický vek“, vzťahuje sa na vek určený všeobecným zdravotným stavom, čo je protiklad ku kalendárnemu veku.

fyziológický roztok

Roztok soli a vody.

fyzioterapeut

Zdravotnícky odborník, ktorý učí ako cvičiť a vykonávať fyzickú činnosť, ktorá zlepšuje svalovú kondíciu a obnovuje silu a pohyblivosť.

G**gáfor**

Látka, ktorá pochádza z dreva a kôry gáfrovníka alebo je vyrobená v laboratóriu. Má charakteristický zápach a chuť a používa sa v komerčných produktoch (napríklad v guľôčkach proti molom). Gáfor sa pridáva do lokálnych protinfekčných liekov a do liekov proti svrbeniu.

gabapentín

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti so zmiernením návalov u žien s rakovinou prsníka. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antikonvulzíva.

Gailov model

Počítačový program, ktorý využíva osobnú a rodinnú anamnézu na odhadnutie pravdepodobnosti vzniku rakoviny prsníka u žien.

gáliová snímka

Postup na detekciu oblastí tela, kde sa bunky rýchlo delia. Využíva sa na lokalizáciu oblastí s rakovinovými bunkami alebo zápalom. Do žily sa vstrekuje veľmi malé množstvo rádioaktívneho gália, ktoré putuje krvným obehom. Gálium zachytávajú rýchlo sa deliace bunky v kostiach, tkanivách a orgánoch, ktoré sa potom detekuje snímacím zariadením.

gama lúč

Druh vysokoenergetického žiarenia, ktoré sa odlišuje od röntgenových lúčov.

gama nôž

Rádioterapia, keď sú pri jednom ožiarení vysokoenergetické lúče namierené na nádor z mnohých uhlov.

gama žiarenie

Druh rádioterapie, pri ktorom sa využíva gama žiarenie. Gama žiarenie je druh vysokoenergetického žiarenia, ktoré sa odlišuje od röntgenových lúčov.

ganciklovir

Protirakovinový liek, ktorý sa používa na prevenciu alebo liečbu cytomegalovírusových infekcií, ktoré sa môžu vyskytnúť, keď je imunitný systém potlačený. Pri génovej terapii sa ganciklovir používa so zmeneným génom vírusu herpes simplex-1, aby zabíjal bunky pokročilého melanómu a nádorové bunky mozgu.

gangliozid

Zložená molekula, ktorá obsahuje lipidy (tuky) a uhlohydráty (cukry). Nachádza sa v plazmatickej (vonkajšej) membráne mnohých druhov buniek. Bolo identifikovaných niekoľko rôznych druhov gangliozidov.

gastrektómia

Operácia na odstránenie časti žalúdka alebo celého žalúdka.

gastrická atrofia

Stav, pri ktorom sa svaly žalúdka scvrkávajú a slabnú. Scvrkávajú sa tiež tráviace (peptické) žľazy, čo vedie k nedostatku tráviacich štiav.

gastrický

Týkajúci sa žalúdka.

gastrinóm

Nádor, ktorý spôsobuje nadmernú tvorbu žalúdovej kyseliny. Vyskytuje sa zvyčajne v ostrovčekových bunkách pankreasu, ale môže sa vyskytovať aj v pažeráku, žalúdku, slezine alebo v lymfatických uzlinách.

gastritída

Zápal výstelky žalúdka.

gastroenterológ

Lekár, ktorý sa špecializuje na diagnostiku a liečbu porúch tráviaceho systému.

gastroezofágový spoj

Miesto, kde sa ezofág spája so žalúdkom.

gastroezofágový reflux

Nazýva sa tiež GERD. Bežná porucha, ktorá sa vyznačuje častým alebo silným pálením záhy. Pocit pálenia sa vyskytuje, keď kyseliny žalúdka prúdia do pažeráka.

gastrointestinálny

GI. Vzťahuje sa na žalúdok a črevá.

gastrointestinálny stromálny nádor

GIST. Druh nádoru, ktorý sa zvyčajne začína v bunkách steny gastrointestinálneho traktu. Môže byť benígny alebo malígny.

gastrointestinálny trakt

Žalúdok a črevá.

gastroskop

Tenká, osvetlená trubica, ktorá sa používa na vyšetrenie vnútrajška žalúdka.

gastroskopia

Vyšetrenie vnútrajška žalúdka pomocou tenkej, osvetlenej trubice (nazýva sa gastroskop) prechádzajúcej cez ústa a pažerák.

G-CSF

Faktor stimulujúci kolónie granulocytov. Faktor stimulujúci kolónie, ktorý stimuluje tvorbu neutrofilov (druh bielej krvinky). Je to cytokín, ktorý patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú hematopoetické (krvotvorné) lieky. Nazýva sa tiež filgrastim.

gefitinib

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú tyrozínkinázové inhibítory receptora epidermálneho rastového faktora (EGFR). Nazýva sa tiež ZD 1839.

GEM 231

Liek, ktorý môže inhibovať rast malígnych nádorov.

gemcitabin

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antimetabolity.

gemtuzumab ozogamicín

Druh monoklonálnej protilátky, ktorá sa používa na detekciu alebo liečbu rakoviny. Monoklonálne protilátky sú laboratórne vyrobené látky, ktoré dokážu lokalizovať nádorové bunky a naviazať sa na ne.

gén

Funkčná a fyzická jednotka dedičnosti, ktorá prechádza z rodiča na potomstvo. Gény sú kúsky DNA a väčšina génov obsahuje informáciu na vytvorenie špecifického proteínu.

gén HER2/neu

Gén, ktorý vytvára receptor 2 ľudského epidermálneho rastového faktora. Vytvorený proteín je HER/neu, ktorý sa podieľa na raste niektorých rakovinových buniek. Nazýva sa tiež c-erbB-2.

gén nádorového supresora

Gény v tele, ktoré môžu potláčať alebo blokovat' vznik rakoviny.

gén p53

Gén nádorového supresora, ktorý za normálnych okolností inhibuje rast nádorov. Tento gén je zmenený u mnohých druhov rakoviny.

gén RevM10

Antivírusový gén, ktorý sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny u pacientov s HIV, vírusom, ktorý spôsobuje AIDS.

generický

Oficiálny neobchodný názov lieku, pod ktorým je tento liek známy. Generické názvy sa zvyčajne vzťahujú na chemický názov lieku.

genetická náchylnosť

Zdedené zvýšené riziko vzniku ochorenia.

genetické markery

Zmeny v DNA, ktoré môžu naznačovať zvýšené riziko vzniku špecifického ochorenia alebo poruchy.

genetické poradenstvo

Proces komunikácie medzi špeciálne vyškoleným zdravotníckym odborníkom a človekom, ktorý sa zaujíma o genetické riziko ochorenia. Môže sa diskutovať o rodine dotyčného človeka a o osobnej zdravotnej anamnéze, pričom takáto porada môže viesť ku genetickému testovaniu.

genetické testovanie

Analýza DNA kvôli zisteniu genetickej zmeny, ktorá môže naznačovať zvýšené riziko vzniku špecifického ochorenia alebo poruchy.

genetický

Zdedený; týkajúci sa informácie, ktorá prechádza z rodičov na potomstvo prostredníctvom génov v spermách a vajíčkach.

geneticky modifikovaný

Bunky, ktoré boli zmenené tak, aby obsahovali iný genetický materiál ako pôvodne obsahovali.

genisteín

Izoflavón, ktorý sa nachádza v sójových produktoch. Sójové izoflavóny sa skúmajú v súvislosti s prevenciou rakoviny.

genóm

Úplný genetický materiál organizmu.

génová delécia

Celková strata alebo neprítomnosť génu.

génová terapia

Liečba, ktorá mení gén. V štúdiách génovej terapie pri liečbe rakoviny sa výskumníci pokúšajú posilniť prirodzenú schopnosť tela bojovať proti chorobám alebo spôsobiť, aby rakovinové bunky boli citlivejšie na iné druhy liečby.

génový prenos

Vloženie genetického materiálu do bunky.

germinóm

Najbežnejší druh nádoru zárodočných buniek v mozgu.

Gerotova fascia

Vláknitý obal tkaniva, ktoré obklopuje obličku. Nazýva sa tiež renálna fascia a Gerotova kapsula.

Gerotova kapsula

Vláknitý obal tkaniva, ktoré obklopuje obličku. Nazýva sa tiež renálna fascia a Gerotova fascia.

gestačná trofoblastická neoplázia

Zriedkavá rakovina u žien vo fertilnom veku, pri ktorej rakovinové bunky rastú v tkanivách, ktoré sa vytvárajú v maternici po počatí. Nazýva sa tiež gestačná trofoblastická choroba, gestačný trofoblastický nádor, molárna gravidita alebo choriokarcinóm.

gestačné trofoblastické ochorenie

Zriedkavá rakovina u žien vo fertilnom veku, pri ktorej rakovinové bunky rastú v tkanivách, ktoré sa vytvárajú v maternici po počatí. Nazýva sa tiež gestačný trofoblastický nádor, gestačná trofoblastická neoplázia, molárna gravidita alebo choriokarcinóm.

gestačný trofoblastický nádor

Zriedkavá rakovina u žien vo fertilnom veku, pri ktorej rakovinové bunky rastú v tkanivách, ktoré sa vytvárajú v maternici po počatí. Nazýva sa tiež gestačná trofoblastická choroba, gestačná trofoblastická neoplázia, molárna gravidita alebo choriokarcinóm.

GI14721

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory topoizomerázy. Je to analóg kamptotecínu.

GIST

Gastrointestinálny stromálny nádor. Druh nádoru, ktorý sa zvyčajne začína v bunkách steny gastrointestinálneho traktu. Môže byť benígny alebo malígny.

Gleasonovo skóre

Klasifikačný systém na odstupňovanie buniek rakoviny prostaty, založený na tom, ako bunky vyzerajú pod mikroskopom. Gleasonovo skóre má rozsah od 2 do 10 a naznačuje, aká je pravdepodobnosť, že nádor sa rozšíri ďalej. Nízke Gleasonovo skóre znamená, že rakovinové bunky sa podobajú na normálne bunky prostaty a že je menšia pravdepodobnosť, že sa budú šíriť. Vysoké Gleasonovo skóre znamená, že rakovinové bunky sú veľmi odlišné od normálnych buniek a že je väčšia pravdepodobnosť, že sa budú šíriť.

Gleevec

Liek, ktorý sa skúma pre schopnosť inhibovať rast určitých druhov rakoviny. Interferuje s časťou proteínu vytvoreného bcr/abl onkogénom. Nazýva sa tiež imatinib mesylát a STI 571.

Gliadelova kapsula

Biodegradovateľná kapsula, ktorá sa používa na zavedenie protirakovinového lieku karmustínu priamo na miesto mozgového nádoru po chirurgickom odstránení nádoru. Nazýva sa tiež implantát polifeprosanu 20-karmustínu.

glioblastóm

Všeobecný výraz, ktorý sa vzťahuje na malígny astrocytóm, druh mozgového nádoru.

glióm

Rakovina mozgu, ktorá sa začína v gliových bunkách (bunky, ktoré obklopujú a podopierajú nervové bunky).

glióm dráhy zrakového nervu

Zriedkavý, pomaly rastúci nádor oka.

glióm mozgového kmeňa

Nádor, ktorý sa nachádza v časti mozgu na mieste spojenia s miechou (mozgový kmeň). Môže rásť rýchlo alebo pomaly, v závislosti od druhu nádora.

gliosarkóm

Druh gliómu (rakovina mozgu, ktorá pochádza z gliových alebo podporných buniek).

gliová bunka

Druh bunky, ktorá obklopuje nervové bunky a drží ich na mieste. Gliové bunky tiež izolujú nervové bunky.

gliový nádor

Všeobecný výraz pre nádory centrálného nervového systému vrátane astrocytómov, ependýmových nádorov, anaplastického astrocytómu a primitívnych neuroektodermálnych nádorov.

glosektómia

Chirurgické odstránenie celého jazyka alebo jeho časti.

glotis

Stredná časť hrtanu; oblasť, kde sú umiestnené hlasivky.

glufosfamid

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú alkylačné činidlá.

glukagón

Hormón vytvárajúci sa v pankrease, ktorý zvyšuje hladinu glukózy (cukru) v krvi.

glukagonóm

Zriedkavý nádor pankreasu, ktorý vytvára hormón glukagón. Glukagonómy môžu spôsobovať symptómy podobné diabetes.

glukokortikoid

Zlúčenina patriaca do skupiny zlúčenín, ktoré sa nazývajú kortikosteroidy (steroidy). Glukokortikoidy ovplyvňujú metabolizmus a majú protizápalový a imunosupresívny účinok. Môžu byť vytvorené prirodzene (hormóny) alebo synteticky (lieky).

glukoneogenéza

Proces tvorby glukózy (cukru) z vlastných produktov rozpadu alebo z produktov rozpadu lipidov (tukov) alebo proteínov. Glukoneogenéza prebieha najmä v bunkách pečene alebo obličiek.

glukóza

Druh cukru; hlavný zdroj energie pre živé organizmy.

glutamín

Amínokyselina, ktorá sa používa pri nutričnej terapii. Skúma sa tiež v súvislosti s liečbou hnačky spôsobenej rádioterapiou panvy.

glutatión

Látka nachádzajúca sa v rastlinných a živočíšnych tkanivách, ktorá má v bunke veľa funkcií. Patrí k nim aktivácia určitých enzýmov a likvidácia toxických zlúčenín a chemických látok, ktoré obsahujú kyslík.

glutatión-S-transferáza

Skupina enzýmov podieľajúcich sa na metabolizme. Môžu tiež spôsobiť, aby toxické zlúčeniny boli pre telo menej škodlivé.

glykolýza

Proces, pri ktorom je glukóza (cukor) čiastočne degradovaná reakciami bunkových enzýmov, ktoré nepotrebujú kyslík. Glykolýza je metóda, ktorú bunky využívajú na tvorbu energie. Keď sa glykolýza spája s inými enzymatickými reakciami, ktoré využívajú kyslík, je možná kompletnejšia degradácia glukózy a vytvorí sa viac energie.

glykopeptid

Krátky reťazec amínokyselín (stavebné bloky proteínov), na ktorý sa pripájajú molekuly cukru. Niektoré glykoproteíny sa skúmajú pre schopnosť stimulovať imunitný systém.

glykoproteín

Bielkovina, na ktorú sa pripájajú molekuly cukru.

glykoproteín 100

gp100. Nádorovošpecifický antigén, ktorý sa používa na výrobu rakovinových vakcín.

glykozamínoglykán

Druh dlhej, nerozvetvenej molekuly polysacharidu. Glykozamínoglykány sú hlavné stavebné zložky chrupavky a nachádzajú sa tiež v rohovke oka.

GM-CSF

Faktor stimulujúci kolónie granulocytov a makrofágov. Faktor stimulujúci kolónie, ktorý stimuluje tvorbu bielych krviniek, zvlášť granulocytov a makrofágov, a buniek (kostnej drene), ktoré sú prekurzormi krvných doštičiek. Je to cytokín, ktorý patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú hematopoetické (krvotvorné) lieky. Nazýva sa tiež sargramostin.

GM2-KLH vakcína

Látka, ktorá sa používa na stimuláciu tvorby protilátok bojujúcich proti určitým rakovinovým bunkám.

GnRH

Hormón uvoľňujúci gonadotropín. Hormón, ktorý sa vytvára v hypotalame (časť mozgu). GnRH spôsobuje, že podmozgová žľaza vytvára luteinizačný hormón (LH) a hormón stimulujúci folikuly (FSH). Tieto hormóny sa podieľajú na reprodukcii.

gonáda

Časť reprodukčného systému, ktorá vytvára a uvoľňuje vajíčka (vaječníky) alebo spermie (semenníky).

Gonzalezov režim

Alternatívna liečba, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny pankreasu. Patrí k nej zvláštna diéta, výživové doplnky, pankreatické enzýmy a kávové klystíry.

Gorlinov syndróm

Dedičný stav, ktorý spôsobuje nezvyčajné črty tváre a poruchy kože, kostí, nervového systému, očí a endokrinných žliaz. U ľudí s týmto syndrómom je zvýšené riziko vzniku karcinómu bazálnych buniek. Nazýva sa tiež syndróm névu bazálnych buniek.

goserelin

Liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú analógy hormónu uvoľňujúceho gonadotropín. Goserelin sa používa na zablokovanie tvorby hormónov vo vaječníkoch alebo v semenníkoch.

gossypol

Protirakovinový liek získaný z bavlníka.

gp100

Glykoproteín 100. Nádorovošpecifický antigén, ktorý sa používa na výrobu rakovinových vakcín.

GPX-100

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú protinádorové antibiotiká. Je to antracyklín.

gram

Jednotka hmotnosti v metrickom systéme. Jeden gram sa rovná jednej tisícine kilogramu.

granátové jablko

Punica granatum. Subtropický strom alebo ker. Šťava z plodov môže obsahovať látky, ktoré znižujú hladiny alebo spomaľujú zvyšovanie hladín antigénu špecifického pre prostatu (PSA). Skúma sa pre schopnosť oddialiť návrat rakoviny prostaty alebo zabrániť návratu rakoviny prostaty.

granisetron

Liek, ktorý bráni nevoľnosti a vracaniu alebo ich zmierňuje. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antiemetiká.

granulocyt

Druh bielej krvinky, ktorý bojuje proti bakteriálnej infekcii. Ku granulocytom patria neutrofily, eozinofily a bazofily.

granulocytický sarkóm

Malígný, zelenosfarbený nádor myeloidných buniek (druh nezrelej bielej krvinky). Tento nádor sa zvyčajne spája s myelogénnou leukémiou. Nazýva sa tiež chloróm.

granulocytopenia

Deficiencia v počte granulocytov, čo je druh bielej krvinky.

GTI-2040

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antisense oligonukleotidy.

GVHD

Ochorenie štep-verzus-hostiteľ. Reakcia darovanej kostnej drene alebo periférnych kmeňových buniek na tkanivo recipienta.

GW572016

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory kinázy ErbB-2 a EGFR.

GW786034

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory proteínu tyrozínkinázy a inhibítory angiogenézy.

gynekologická rakovina

Rakovina ženského reprodukčného traktu vrátane krčka maternice, endometria, Fallopiových kanálov, vaječníkov, maternice a pošvy.

gynekologický

Týkajúci sa ženského reprodukčného traktu (vrátane krčka maternice, endometria, Fallopiových kanálov, vaječníkov, maternice a pošvy).

gynekológ-onkológ

Lekár, ktorý sa špecializuje na liečbu rakoviny ženských reprodukčných orgánov.

gynekológ

Lekár, ktorý sa špecializuje na liečbu ochorení ženských reprodukčných orgánov.

H**HAART**

Vysokoúčinná antiretrovírusová liečba. Liečba infekcie spôsobenej ľudským vírusom imunodeficiencie (HIV), pri ktorej sa používa kombinácia niekoľkých antiretrovírusových liekov. Tieto lieky inhibujú schopnosť vírusu množiť sa v tele a spomaľujú vývin AIDS.

halofuginón hydrobromid

Látka, ktorá sa skúma pre schopnosť spomaľovať rast spojivového tkaniva a brániť rastu nových krvných ciev do solídneho nádoru. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú chinazolinónové alkaloidy.

Halstedova radikálna mastektómia

Operácia rakoviny prsníka, pri ktorej sa odstráni prsník, prsné svaly a všetky lymfatické uzliny pod pažou. Dlhé roky to bola operácia, ktorá sa používala najčastejšie, avšak v súčasnosti sa používa zriedka. Lekári uvažujú o radikálnej mastektómii len v prípade, keď sa nádor rozšíril do prsných svalov. Nazýva sa tiež radikálna mastektómia.

hamartóm

Benígny (nerakovinový) rast vytvorený z abnormálnej zmesi buniek a tkanív, ktoré sa za normálnych okolností nachádzajú v oblasti tela, kde sa vyskytuje rast.

Hedyotis diffusa

Rastlina, ktorá sa používa v tradičnej čínskej medicíne na liečbu určitých zdravotných problémov. Používa sa na posilnenie imunitného systému a môže mať protirakovinové účinky.

Helicobacter pylori

H. pylori. Baktéria, ktorá spôsobuje zápal a vredy žalúdka.

hemaglutinín-neuraminidáza

Bielkovina, ktorá sa nachádza vo vonkajšom plášti paramyxovírusov. Táto bielkovina pomáha vírusovým časticiam naviazať sa na bunky, čo uľahčí infekciu.

hemangioblastóm mozočka

Benígny, pomaly rastúci nádor v mozočku (časť mozgu v zadnej časti hlavy), spôsobený abnormálnym rastom krvných ciev. U ľudí s von Hippel-Landauovou chorobou je zvýšené riziko vzniku hemangioblastómov.

hemangiopericytóm

Druh rakoviny zahŕňajúci krvné cievy a mäkké tkanivo.

hemangiosarkóm

Druh rakoviny, ktorý sa začína v bunkách vystieľajúcich krvné cievy.

hematogénny

Majúci pôvod v krvi alebo šíriaci sa krvným obehom.

hematologická malignita

Rakovina krvi alebo kostnej drene, napríklad leukémia alebo lymfóm. Nazýva sa tiež hematologická rakovina.

hematológ

Lekár, ktorý sa špecializuje na liečbu krvných porúch.

hematopoetický rastový faktor

Skupina proteínov, ktorá spôsobuje rast a dozrievanie krvných buniek.

hematopoetické tkanivo

Tkanivo, v ktorom sa vytvárajú nové krvné bunky.

hematopoéza

Tvorba nových krvných buniek.

hemilaryngektómia

Operácia na odstránenie jednej strany larynxu.

hemocyanín kuželnatky

KLH. Jeden zo skupiny liekov, ktoré sa nazývajú modulátory imunity a podávajú sa ako vakcína na pomoc telu pri odpovedi na rakovinu.

hemofília

Skupina dedičných porúch, pri ktorých postihnutí jedinci nevytvárajú dostatok určitých proteínov potrebných na zrážanie krvi.

hemoglobín

Látka vnútri červených krviniek, ktorá sa viaže na kyslík a privádza ho z pľúc do tkanív.

hemorágia

V medicíne strata krvi následkom poškodenia krvných ciev. Hemorágia môže byť vnútorná alebo vonkajšia a zvyčajne zahŕňa silné krvácanie v krátkom čase.

hemoroid

Zväčšená alebo opuchnutá krvná cieva, zvyčajne v okolí análneho otvoru alebo konečníka.

heparín

Liek, ktorý pomáha brániť tvorbe krvných zrazenín. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antikoagulanty (lieky na zriedenie krvi).

hepatektómia

Operácia na odstránenie časti pečene alebo celej pečene.

hepatická arteriálna infúzia

Postup na zavedenie chemoterapie priamo do pečene. Do tepny v slabine sa zavedú katétre, ktoré vedú priamo do pečene a pomocou týchto katéetrov sa podávajú lieky.

hepatická artéria

Veľká krvná cieva, ktorá privádza do pečene krv.

hepatická portálna vena

Krátka krvná cieva, ktorá privádza do pečene krv zo žalúdka a čriev.

hepatické veno-okluzívne ochorenie

Stav, pri ktorom je niektorá zo žíl pečene zablokovaná. Niekedy je to komplikácia v dôsledku vysokodávkovej chemoterapie, ktorá sa podáva pred transplantáciou kostnej drene a vyznačuje sa zvýšením hmotnosti, zväčšenou pečeňou a zvýšenými krvnými hladinami bilirubínu.

hepatický

Vzťahujúci sa na pečeň.

hepatitída

Ochorenie pečene spôsobujúce zápal. K symptómom patrí zväčšená pečeň, horúčka, nevoľnosť, vracanie, abdominálna bolesť a tmavý moč.

hepatitída C

Vírus, ktorý spôsobuje hepatitídu (zápal pečene). Na druhých sa prenáša prostredníctvom krvi alebo sexuálnym stykom. Týmto vírusom sa môžu nainfikovať aj deti narodené infikovaným matkám.

hepatoblastóm

Druh nádoru pečene, ktorý sa vyskytuje u dojčiat a detí.

hepatocelulárny karcinóm

Druh adenokarcinómu, najbežnejšieho druhu nádoru pečene.

hepatocyt

Pečeňová bunka.

hepatóm

Nádor pečene.

hepatomegália

Zväčšená pečeň.

HER1

Receptor epidermálneho rastového faktora. Bielikovina, ktorá sa nachádza na povrchu niektorých buniek a na ktorú sa viaže epidermálny rastový faktor, čo spôsobuje delenie buniek. V abnormálne vysokých hladinách sa nachádza na povrchu mnohých druhov rakovinových buniek, takže tieto bunky sa môžu nadmerne deliť v prítomnosti epidermálneho rastového faktora. Nazýva sa tiež EGFR alebo ErbB1.

HER2/neu

Receptor 2 ľudského epidermálneho rastového faktora. Proteín HER2/neu sa podieľa na raste niektorých rakovinových buniek. Nazýva sa tiež c-erbB-2.

herbicíd

Chemikália, ktorá ničí rastliny.

hereditárna mutácia

Zmena génu v reprodukčných bunkách tela (vajíčko alebo spermia), ktorá sa začlenila do DNA každej bunky v tele potomstva; dedičné mutácie prechádzajú z rodičov na potomstvo. Nazýva sa tiež mutácia zárodočnej línie.

hereditárna nepolypózová rakovina hrubého čreva

HNPPC. Dedičná porucha, pri ktorej je u postihnutých jedincov zvýšené riziko vzniku kolorektálneho karcinómu a určitých druhov rakoviny, často pred 50. rokom života. Nazýva sa tiež Lynchov syndróm.

hereditárny

Prenášaný z rodiča na dieťa prostredníctvom informácie, ktorú obsahujú gény.

hereditárny syndróm leiomyomatózy a rakoviny renálnych buiek

HLRCC. Zriedkavá dedičná porucha, ktorá zvyšuje riziko vzniku benígnych (nerakovinových) nádorov na koži a maternici (leiomyómy) a malígnych (rakovinových) nádorov maternice (leiomyosarkóm) a obličiek.

herpes vírus

Člen skupiny herpetických vírusov.

heterogenický

Odvodený z iného zdroja alebo druhu. Nazýva sa tiež heterogénny.

heterogénny

Odvodený z iného zdroja alebo druhu. Nazýva sa tiež heterogenický.

heterogénny

Vytvorený z prvkov alebo zložiek, ktoré nie sú podobné.

hexyl 5-amínolevulinát

Látka, ktorá sa používa na detekciu a ničenie nádorových buniek. Vstupuje do nádorových buniek a stáva sa účinnou po expozícii voči zvláštnemu druhu svetla. V dôsledku chemickej reakcie bunky začnú vytvárať fluorescentné svetlo a zahynú.

hilový

Vzťahuje sa na oblasť, kde sa nervy a krvné cievy spájajú s nejakým orgánom.

histamín dihydrochlorid

Liek, ktorý sa skúma pre schopnosť zvýšiť účinok IL-2 pri liečbe akútnej myeloidnej leukémie.

histiocytický lymfóm

Zastaralý výraz vzťahujúci sa na non-Hodgkinove lymfómy vytvorené z veľkých abnormálnych lymfoidných buniek. K histiocytickým lymfómom patria zrelé B-bunkové a T-bunkové non-Hodgkinove lymfómy. Mnohé nádory, ktoré sa kedysi nazývali histiocytické lymfómy, sa teraz považujú za druh veľkobunkového lymfómu.

histológia

Štúdium tkanív a buniek pod mikroskopom.

histologické vyšetrenie

Vyšetrenie vzoriek tkanív pod mikroskopom.

histón

Druh bielkoviny, ktorý sa nachádza v chromozómoch. Históny sa viažu na DNA. Pomáhajú dodať chromozómu tvar a riadiť aktivitu génov.

históndeacetyláza

HDAC. Enzým, ktorý mení spôsob akým sa histón viaže na DNA. Inhibítory HDAC sa skúmajú v súvislosti s liečbou rakoviny.

HIV

Ľudský vírus imunodeficiencie, príčina syndrómu získanej imunodeficiencie (AIDS).

HIV protilátka

Látka vytvorená určitými bielymi krvinkami ako reakcia na kontakt s HIV, ľudským vírusom imunodeficiencie.

hlasivka

Jedna z dvoch malých svalových prúžkov v larynxe, ktorá vibruje a vytvára hlas.

hlien

Hustá, väzká tekutina, ktorú vytvárajú membrány vystielajúce určité orgány tela vrátane nosa, úst, hrdla a pošvy.

hmatateľné ochorenie

Výraz, ktorý sa používa na opis rakoviny, ktorá sa dá zistiť pohmatom, zvyčajne sa nachádza v lymfatických uzlinách, v koži alebo iných orgánoch tela, napríklad v pečeni alebo v hrubom čreve.

hnačka

Častý a vodnatý pohyb čriev.

HNPCC

Hereditárna nepolypózová rakovina hrubého čreva. Dedičná porucha, pri ktorej je u postihnutých jedincov zvýšené riziko vzniku kolorektálneho karcinómu a určitých druhov rakoviny, často pred 50. rokom života. Nazýva sa tiež Lynchov syndróm.

Hodgkinova choroba

Malígne ochorenie lymfatického systému, ktoré je charakterizované nebolestivým zväčšením lymfatických uzlín, sleziny alebo iného lymfatického tkaniva. K ďalším symptómom môže patriť horúčka, úbytok hmotnosti, únava alebo nočné potenie. Nazýva sa tiež Hodgkinov lymfóm.

Hodgkinov lymfóm

Malígne ochorenie lymfatického systému, ktoré je charakterizované nebolestivým zväčšením lymfatických uzlín, sleziny alebo iného lymfatického tkaniva. K ďalším symptómom môže patriť horúčka, úbytok hmotnosti, únava alebo nočné potenie. Nazýva sa tiež Hodgkinova choroba.

holmium Ho 166 DOTMP

Liek obsahujúci rádioaktívny izotop, ktorý sa používa pri diagnostike a liečbe rakoviny.

homeopatická medicína

Alternatívny prístup k medicíne založený na presvedčení, že prírodné látky pripravené zvláštnym spôsobom a použité najčastejšie vo veľmi malých množstvách obnovia zdravie. Podľa tohto presvedčenia na to, aby bol liek účinný, musí u zdravého jedinca vyvolať rovnaké symptómy, aké sa liečia u pacienta. Nazýva sa tiež homeopatia.

homoharringtonín

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú rastlinné alkaloidy.

horčík

V medicíne minerál, ktorý telo využíva na udržiavanie svalov, nervov a kostí. Využíva sa tiež v energetickom metabolizme a pri syntéze proteínov.

hormón

Chemická látka, ktorú vytvárajú v tele žľazy. Hormóny cirkulujú v krvnom obehú a riadia činnosť niektorých buniek alebo orgánov. Niektoré hormóny sa dajú tiež vyrobiť v laboratóriu.

hormón prištítnnej žľazy

Látka, ktorú vytvára prištítna žľaza a ktorá telu pomáha uchovávať a využívať vápnik. Nazýva sa tiež parathormón, paratyín alebo PTH.

hormón stimulujúci štítnu žľazu

TSH. Hormón, ktorý vytvára hypofýza. TSH stimuluje uvoľňovanie tyreoidného hormónu z tyreoglobulínu. Tiež stimuluje rast folikulárnych buniek štítnej žľazy. Abnormálna hladina TSH môže znamenať, že hormonálna regulácia štítnej žľazy je mimo kontroly, zvyčajne následkom benígneho stavu (hypertyreóza alebo hypotyreóza).

hormón uvoľňujúci gonadotropín

GnRH. Hormón, ktorý sa vytvára v hypotalame (časť mozgu). GnRH spôsobuje, že podmozgová žľaza vytvára luteinizačný hormón (LH) a hormón stimulujúci folikuly (FSH). Tieto hormóny sa podieľajú na reprodukcii.

hormón uvoľňujúci luteinizačný hormón

LH-RH. Hormón, ktorý stimuluje tvorbu pohlavných hormónov u mužov i žien.

hormonálna liečba

Liečba, pri ktorej sa dodávajú, blokujú alebo odstraňujú hormóny. Pri niektorých stavoch (napríklad pri diabetes alebo menopauze) sa podávajú hormóny, aby sa upravila nízka hladina hormónov. Na spomalenie alebo zastavenie rastu niektorých druhov rakoviny

(napríklad rakovina prostaty alebo prsníka) sa môžu podávať syntetické hormóny alebo iné lieky, aby sa zablokovali prirodzené hormóny tela. Niekedy je potrebná operácia na odstránenie žľazy, ktorá vytvára hormóny. Nazýva sa tiež hormonálna terapia, hormónová liečba alebo endokrinná liečba.

hormonálna substitučná liečba

HRT. Hormóny (estrogén, progesterón alebo obidva) podávané ženám po menopauze ako náhrada hormónov, ktoré sa nemôžu vytvárať vo vaječníkoch. Nazýva sa tiež menopauzálna hormonálna liečba.

hormonálna terapia

Liečba, pri ktorej sa dodávajú, blokujú alebo odstraňujú hormóny. Pri niektorých stavoch (napríklad pri diabetes alebo menopauze) sa podávajú hormóny, aby sa upravila nízka hladina hormónov. Na spomalenie alebo zastavenie rastu niektorých druhov rakoviny (napríklad rakovina prostaty alebo prsníka) sa môžu podávať syntetické hormóny alebo iné lieky, aby sa zablokovali prirodzené hormóny tela. Niekedy je potrebná operácia na odstránenie žľazy, ktorá vytvára hormóny. Nazýva sa tiež hormónová liečba, hormonálna liečba alebo endokrinná liečba.

horná dutá žila

Veľká žila, ktorá privádza krv z hlavy, krku, ramien a hrudníka do srdca.

horná GI séria

Séria röntgenov hornej časti tráviaceho (gastrointestinálneho alebo GI) systému, ktoré sa urobia po vypití báriového roztoku, ktorý na röntgene vyznačí tráviace orgány.

Hornerov syndróm

Stav, pri ktorom je jedna strana tváre začervenalá, nevytvára pot a má stiahnutú zrenicu a padajúce očné viečko. Môže byť spôsobený poranením alebo paralýzou nervov v krku alebo nádorom.

horúce miesto

V genetike oblasť DNA, ktorá pravdepodobne zmutuje (zmení sa).

horúci nodulus

Keď sa na vyšetrenie štítnej žľazy použije rádioaktívna látka so snímacím zariadením, noduly, ktoré zachytávajú viac rádioaktívnej látky ako okolité tkanivo štítnej žľazy, sa považujú za „horúce“. Horúce noduly sú zriedka malígne. Horúce noduly sa niekedy nazývajú hyperfunkčné noduly.

hospic

Program, ktorý zabezpečuje zvláštnu starostlivosť ľuďom pred smrťou a ich rodinám, doma, v samostatných zariadeniach alebo v nemocniciach.

hostiteľská bunka

Bunka, ktorá je infikovaná vírusom alebo iným druhom mikroorganizmu.

HPPH

2-(1-hexyloxyetyl)-2-devinyl pyrofeoforbid-a. Liek, ktorý sa používa pri fotodynamickej liečbe a ktorý je absorbovaný nádorovými bunkami; keď je vystavený svetlu, stáva sa účinným a zabíja rakovinové bunky.

HPV

Ľudský papilomavírus. Vírus, ktorý spôsobuje abnormálny rast tkanív (bradavice). Často sa spája s niektorými druhmi rakoviny.

H. pylori

Helicobacter pylori. Baktéria, ktorá spôsobuje zápal a vredy žalúdka.

hrubé črevo

Dlhý, trubicovitý orgán, ktorý je spojený s tenkým črevom na jednom konci a s anusom na druhom konci. Hrubé črevo má štyri časti: cékum, kolón, rektum a análny kanál. Čiastočne strávená potrava prechádza cez cékum do kolónu, kde sa absorbujú niektoré živiny a elektrolyty. Zvyšné látky, tuhý odpad, ktorý sa nazýva stolica, prechádza cez kolón, uchováva sa v rekte a odchádza cez análny kanál a análny otvor.

hrudná stena

Svaly, kosti a kĺby, ktoré tvoria oblasť tela medzi krkom a bruchom.

HRT

Hormonálna substitučná liečba. Hormóny (estrogén, progesterón alebo obidva) podávané ženám po menopauze ako náhrada hormónov, ktoré sa nemôžu vytvárať vo vaječníkoch. Nazýva sa tiež menopauzálna hormonálna liečba.

HTLV-1

Ľudský vírus T-bunkovej leukémie typu 1. Retrovírus, ktorý infikuje T-bunky (druh bielej krvinky) a môže spôsobiť leukémiu a lymfóm. HTLV-1 sa šíri prostredníctvom spoločných injekčných striekačiek alebo ihiel používaných na pichanie drog, sexuálnym stykom a z matky na dieťa pri narodení alebo prostredníctvom dojčenia.

Huang Lian

Čínska rastlina, ktorá sa používa pri liečbe rôznych zdravotných problémov. Skúma sa ako protirakovinový liek.

huba

Organizmus podobný rastline, ktorý nevytvára chlorofyl. K hubám patria hriby, kvasinky a plesne.

huba šiitake

Lentinus edodes. Tmavá orientálna huba, ktorá sa používa ako potravina. V hube šiitake sa zistilo niekoľko protirakovinových látok vrátane lentinanu, ktorý sa v Japonsku skúma v súvislosti s liečbou rakoviny žalúdka, hrubého čreva a konečníka.

humidifikátor

Prístroj na zvlhčenie vzduchu.

hviezdicovitý

V tvare hviezdy.

hydratácia

Kombinácia s vodou.

hydrazínsulfát

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny a s liečbou kachexie (telesná vyčerpanosť) sporej s pokročilou rakovinou.

hydrocefalus

Abnormálne nahromadenie mozgovomiechovej tekutiny v mozgových komorách.

hydrokortizon

Liek, ktorý sa používa na zmiernenie symptómov nedostatku určitých hormónov a na potlačenie imunitnej odpovede.

hydrogénperoxid

Chemická látka, ktorá sa pridáva do bielidiel, farbív, čistiacich prostriedkov, antiseptických a dezinfekčných prostriedkov. V koncentrovanej forme je toxický a dráždi tkanivá.

hydrolýza

Chemická reakcia, ktorá využíva vodu na rozklad zlúčeniny.

hydromorfón

Liek, ktorý sa používa na zmiernenie bolesti.

hydronefróza

Abnormálne zväčšenie obličky, ktoré môže byť spôsobené zablokovaním močovodu (napríklad obličkovým kameňom) alebo chronickým ochorením obličky, ktoré bráni odtoku moču do močového mechúra.

hydrouréter

Abnormálne zväčšenie močovodu spôsobené jeho zablokovaním, ktoré bráni odtoku moču do močového mechúra.

hydroxid draselný

Toxická a vysoko korozívna látka, ktorá sa používa na výrobu mydla, do bielidiel a ako odlakovač. V malých množstvách sa používa ako aditívum do potravín a pri príprave niektorých liekov.

hydroxylórchín

Látka, ktorá zmierňuje imunitnú odpoveď tela. Používa sa na liečbu niektorých autoimunitných ochorení a skúma sa v súvislosti s liečbou ochorenia štep-verzus-hostiteľ. Hydroxylórchín patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antiprotozoálne lieky.

hydroxymočovina

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antimetabolity.

hyperaktívna štítna žľaza

Príliš veľa tyreoidného hormónu. K symptómom patrí úbytok hmotnosti, bolesť v hrudníku, kŕče, hnačka a nervozita. Nazýva sa tiež hypertyreóza.

hyperbarický kyslík

Kyslík, ktorý má pri atmosférickom tlaku vyšší tlak ako je tlak na hladine mora. Skúma sa vdychovanie hyperbarického kyslíka v súvislosti so zvýšením účinnosti rádioterapie.

hyperfrakcionácia

Spôsob podávania rádioterapie v menších dávkach ako sú zvyčajné dávky, dva až trikrát denne namiesto jednej dávky denne.

hyperglykémia

Abnormálne vysoká hladina cukru v krvi.

hypericum perforatum

Ľubovník obyčajný. Rastlinný produkt, ktorý sa predáva bez lekárskeho predpisu na liečbu depresie. Skúma sa pre schopnosť zmierniť niektoré vedľajšie účinky protirakovinovej liečby.

hyperkalcémia

Abnormálne vysoká hladina vápnika v krvi.

hypernefróm

Najbežnejší druh rakoviny obličiek. Vzniká vo výstelke renálnych tubulov v obličke. Renálne tubuly filtrujú krv a vytvárajú moč. Nazýva sa tiež rakovina renálnych buniek.

hyperplázia

Abnormálne zvýšenie počtu buniek v nejakom orgáne alebo tkanive.

hypersenzitivita

Prehnaná odpoveď imunitného systému na liek alebo inú látku.

hypertenzia

Abnormálne vysoký krvný tlak.

hypertermická perfúzia

Postup, pri ktorom sa zohriaty roztok obsahujúci protirakovinové lieky použije na premývanie krvných ciev tkaniva alebo orgánu obsahujúcich nádor.

hypertyreóza

Príliš veľa tyreoidného hormónu. K symptómom patrí úbytok hmotnosti, bolesť v hrudníku, kŕče, hnačka a nervozita. Nazýva sa tiež hyperaktívna štítna žľaza.

hyperurikémia

Nahromadenie kyseliny močovej (vedľajší produkt metabolizmu) v krvi; vedľajší účinok niektorých protirakovinových liekov.

hypervaskulárny

Týkajúci sa veľkého počtu krvných ciev.

hypnóza

Stav podobný tranzu, pri ktorom sa jedinec stáva uvedomelejším a sústredenejším a je otvorenejší pre sugesciu.

hypofarynx

Spodná časť hrdla. Rakovina hypofarynxu sa nazýva tiež hypofaryngeálna rakovina.

hypofýza

Hlavná endokrinná žľaza. Vytvára hormóny, ktoré riadia iné žľazy a mnoho telesných funkcií, zvlášť rast.

hypoglykémia

Abnormálne nízka hladina cukru v krvi.

hypotalamus

Oblasť mozgu, ktorá riadi telesnú teplotu a pocit hladu a smädu.

hypotenzia

Abnormálne nízky krvný tlak.

hypotéza

Pokus o vysvetlenie určitých pozorovaní alebo faktov, ktoré vyžaduje ďalší výskum, aby mohlo byť overené.

hypotyreóza

Príliš málo tyreoidného hormónu. K symptómom patrí priberanie na hmotnosti, zápcha, suchá koža a citlivosť na chlad. Nazýva sa tiež hypoaktívna štítna žľaza.

hypoxia

Stav, pri ktorom sa znižuje prívod kyslíka do tkaniva. Pri liečbe rakoviny úroveň hypoxie v nádore môže pomôcť predvídať reakciu nádoru na liečbu.

hypoxický

Obsahujúci príliš málo kyslíka.

hysterektómia

Operácia na odstránenie maternice.

CH**chaluha**

Laminaria digitata. Druh chaluhy. Stonkovité časti tejto rastliny sa v niektorých kultúrach používajú na liečbu určitých zdravotných problémov. Môže mať imunostimulačný a protirakovinový účinok.

Chamberlainov postup

Postup, pri ktorom sa do hrudníka zavedie trubica tak, aby bolo vidieť tkanivá a orgány v oblasti medzi pľúcami a medzi hrudnou kosťou a srdcom. Trubica sa zavedie pomocou rezu vedľa hrudnej kosti. Tento postup sa zvyčajne používa na odobratie vzorky tkaniva z lymfatických uzlín na ľavej strane hrudníka. Nazýva sa tiež predná mediastinotómia.

chemické vyšetrenie krvi

Postup, pri ktorom sa vzorka krvi skúma na zistenie množstva určitých látok, ktoré sa vytvárajú v tele. Abnormálne množstvo určitej látky môže byť príznakom ochorenia orgánu alebo tkaniva, ktoré ju vytvára.

chemoembolizácia

Postup, pri ktorom je tok krvi do nádoru zablokovaný chirurgicky alebo mechanicky a protirakovinové lieky sa podávajú priamo do nádoru. To umožní, aby sa nádor na dlhší čas dostal do styku s vyššou koncentráciou lieku.

chemoimunoterapia

Chemoterapia kombinovaná s imunoterapiou. Chemoterapia využíva rôzne lieky na ničenie alebo spomalenie rastu rakovinových buniek; imunoterapia využíva lieky na stimuláciu alebo obnovu schopnosti imunitného systému bojovať proti rakovine.

chemoprevencia

Používanie liekov, vitamínov alebo iných látok na zníženie rizika vzniku rakoviny alebo na oddialenie alebo návrat rakoviny.

chemoprotektívny

Vlastnosť niektorých liekov, ktoré sa používajú pri liečbe rakoviny. Chemoprotektívne látky chránia zdravé tkanivá pred toxickými účinkami protirakovinových liekov.

chemoradiácia

Liečba, ktorá kombinuje chemoterapiu s rádioterapiou. Nazýva sa tiež chemorádioterapia.

chemorádioterapia

Liečba, ktorá kombinuje chemoterapiu s rádioterapiou. Nazýva sa tiež chemoradiácia.

chemosenzibilizátor

Liek, ktorý spôsobí, že nádorové bunky sú citlivejšie voči účinkom chemoterapie.

chemosenzitivita

Citlivosť nádorových buniek voči ničivým účinkom protirakovinových liekov.

chemoterapeutikum

Liek, ktorý sa používa na liečbu rakoviny.

chemoterapia

Liečba protirakovinovými liekmi.

chemoterapia s častými dávkami

Plán chemoterapeutickej liečby, pri ktorom sa lieky podávajú s menším časovým odstupom ako v pláne štandardnej chemoterapeutickej liečby.

chiazma

Anatomický výraz prekríženia v tvare X (napríklad nervov alebo šliach).

chirurg

Lekár, ktorý odstraňuje alebo obnovuje časť tela pomocou operácie.

chirurg-onkológ

Lekár, ktorý vykonáva biopsie a iné chirurgické postupy u pacientov s rakovinou.

chirurgická kastrácia

Chirurgické odstránenie semenníkov (orchiektómia) alebo vaječníkov (ooforektómia) na zastavenie tvorby pohlavných hormónov. Zníženie hladín hormónov môže zastaviť rast určitých druhov rakoviny.

chitín

Druh polysacharidu (molekula cukru), ktorý vytvárajú niektoré rastliny a živočíchy. Z chitínu je vytvorený tvrdý vonkajší obal krabov, morských rakov a mnohých druhov hmyzu.

chlór

Látka, ktorá sa používa na dezinfekciu vody a ako bielidlo.

chlorambucil

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú alkylačné činidlá.

chlórchinoxalín-sulfónamid

CQS. Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú halogenované sulfanilamidy.

chloróm

Malígny, zelenosfarbený nádor myeloidných buniek (druh nezrelej bielej krvinky). Tento nádor má zvyčajne spojitosť s myelogénnou leukémiou. Nazýva sa tiež granulocytický sarkóm.

cholangiokarcinóm

Zriedkavý druh rakoviny, ktorý vzniká v bunkách vystielajúcich žlčovody v pečeni. Rakovina, ktorá sa vytvára na mieste, kde sa stretáva ľavý a pravý žlčovod, sa nazýva Klatskinov nádor.

cholangiosarkóm

Nádor spojivového tkaniva žlčovodov.

cholelit

Tuhá látka, ktorá sa vytvára v žlčníku alebo v žlčovodoch. Cholelity sú vytvorené z cholesterolu alebo iných látok, ktoré sa nachádzajú v žlčníku. Môžu sa vyskytovať ako jeden veľký kameň alebo ako mnoho malých kamienkov. Ich veľkosť je rôzna, od veľkosti golfovej loptičky po zrno piesku. Nazýva sa tiež žlčový kameň.

cholestáza

Akýkoľvek stav, pri ktorom je zablokované uvoľňovanie žlče z pečene. Takéto zablokovanie sa môže vyskytnúť v pečeni (intrahepatálna cholestáza) alebo v žlčovodoch (extrahepatálna cholestáza).

chondrocyt

Bunka chrupavky. Chondrocyty vytvárajú štrukturálne zložky chrupavky.

chondroitínsulfát

Hlavný glykozaminoglykán (druh molekuly cukru) v chrupavke.

chondrosarkóm

Druh rakoviny, ktorý sa vytvára v chrupavke.

chordóm

Druh kostnej rakoviny, ktorý sa zvyčajne začína v spodnej časti miechy.

chorioalantoická membrána

Membrána v slepačích vajciach, ktorá pomáha kuracím embryám získať dostatok kyslíka a vápnika pre vývin. Vápnik pochádza z vaječnej škrupiny.

chorioidný nádor plexu

Zriedkavý druh rakoviny, ktorý sa vyskytuje v mozgových komorách. Zvyčajne sa vyskytuje u detí do dvoch rokov.

choriokarcinóm

Zriedkavá rakovina u žien vo fertilnom veku, pri ktorej rakovinové bunky rastú v tkanivách, ktoré sa vytvárajú v maternici po počatí. Nazýva sa tiež gestačná trofoblastická choroba, gestačná trofoblastická neoplázia, gestačný trofoblastický nádor alebo molárna gravidita.

chromozóm

Časť bunky, ktorá obsahuje genetickú informáciu. Ľudské bunky s výnimkou spermií a vajíčok obsahujú 46 chromozómov.

chronická bolesť

Bolesť, ktorá môže byť mierna až prenikavá a pretrváva alebo postupuje dlhý čas.

chronická fáza

Vzťahuje sa na skoré štádiá chronickej myelogénnej leukémie alebo chronickej lymfocytickej leukémie. Počet zreých a nezreých abnormálnych bielych krviniek v kostnej dreni a v krvi je vyšší ako normálna hodnota, ale nižší ako v akceleračnej alebo blastovej fáze.

chronická fáza chronickej myelogénnej leukémie

Fáza chronickej myelogénnej leukémie, ktorá môže trvať niekoľko mesiacov až niekoľko rokov. Hoci sa nemusia prejavovať žiadne symptómy leukémie, počet bielych krviniek je príliš veľký.

chronická granulocytická leukémia

Pomaly postupujúce ochorenie, pri ktorom sa v kostnej dreni vytvára príliš veľa bielych krviniek (nie lymfocytov). Nazýva sa tiež chronická myeloidná leukémia alebo chronická myeloidná leukémia.

chronická idiopatická myelofibróza

Progresívne, chronické ochorenie, pri ktorom je kostná dreň nahradená fibróznym tkanivom a krv sa vytvára namiesto v kostnej dreni v takých orgánoch ako je pečeň a slezina. Pre toto ochorenie je príznačné zväčšenie sleziny a progresívna anémia. Nazýva sa tiež agnogénna myeloidná metaplázia, primárna myelofibróza, myeloskleróza s myeloidnou metapláziou a idiopatická myelofibróza.

chronická leukémia

Pomaly postupujúca rakovina, ktorá sa začína v krvotvorných tkanivách, napríklad v kostnej dreni a spôsobuje tvorbu veľkého množstva bielych krviniek vstupujúcich do krvného obehu.

chronická lymfoblastická leukémia

Pomaly postupujúce ochorenie, pri ktorom sa v tele nachádza príliš veľa nezreých bielych krviniek (ktoré sa nazývajú lymfoblasty).

chronická lymfocytická leukémia

CLL. Bežný druh indolentnej (pomaly postupujúcej) rakoviny, pri ktorej sa v periférnej krvi a v kostnej dreni nachádza príliš veľa lymfocytov (bielych krviniek). Väčšina pacientov s CLL má viac ako 50 rokov a v čase zistenia diagnózy nemajú žiadne symptómy.

chronická lymfocytická leukémia 0. stupňa

V krvi je príliš veľa lymfocytov, avšak nie sú prítomné žiadne iné symptómy leukémie. Stupeň 0 je indolentný (pomaly rastúci).

chronická lymfocytická leukémia I. stupňa

V krvi je príliš veľa lymfocytov a lymfatické uzliny sú väčšie ako zvyčajne.

chronická lymfocytická leukémia II. stupňa

V krvi je príliš veľa lymfocytov, pečeň alebo slezina sú zväčšené nad normál a lymfatické uzliny môžu byť väčšie ako zvyčajne.

chronická lymfocytická leukémia III. stupňa

V krvi je príliš veľa lymfocytov a príliš málo červených krviniek. Lymfatické uzliny, pečeň alebo slezina môžu byť zväčšené.

chronická lymfocytická leukémia IV. stupňa

V krvi je príliš veľa lymfocytov a príliš málo krvných doštičiek. Lymfatické uzliny, pečeň alebo slezina môžu byť zväčšené a počet červených krviniek môže byť príliš nízky.

chronická myelogénna leukémia

CML. Pomaly postupujúce ochorenie, pri ktorom sa v kostnej dreni nachádza príliš veľa bielych krviniek (nie lymfocytov). Nazýva sa tiež chronická myeloidná leukémia alebo chronická granulocytická leukémia.

chronická myeloidná leukémia

CML. Pomaly postupujúce ochorenie, pri ktorom sa v kostnej dreni vytvára príliš veľa bielych krviniek (nie lymfocytov). Nazýva sa tiež chronická myelogénna leukémia alebo chronická granulocytická leukémia.

chronická myelomonocytická leukémia

CMML. Pomaly postupujúce ochorenie, pri ktorom sa v kostnej dreni vytvára príliš veľa myelomonocytov (druh bielych krviniek), ktoré vytesňujú iné normálne krvné bunky, napríklad biele krvinky, červené krvinky a krvné doštičky.

chronický

Ochorenie alebo stav, ktoré pretrvávajú alebo postupujú dlhší čas.

chrupavka

Tuhé pružné tkanivo, ktoré vystieľa kĺby a dáva štruktúru nosu, ušiam, hrtanu a iným častiam tela.

I

ibandronát

Liek, ktorý sa používa na prevenciu a liečbu osteoporózy a skúma sa v súvislosti s liečbou rakoviny, ktorá sa rozšírila do kostí. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú bisfosfonáty.

ICI 182780

Liek, ktorý blokuje účinok estrogénu v tele a používa sa pri liečbe nádorov závislých od estrogénu, napríklad pri rakovine prsníka.

ICI D1694

Protirakovinový liek, ktorý zastavuje rast nádorových buniek zablokovaním schopnosti buniek vytvárať DNA. Nazýva sa tiež raltitrexed. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory tymidylátsyntetázy.

idarubicín

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú protinádorové antibiotiká. Nazýva sa tiež 4-demetoxydaunorubicín.

idiopatická myelofibróza

Progresívne, chronické ochorenie, pri ktorom je kostná dreň nahradená fibróznym tkanivom a krv sa vytvára namiesto v kostnej dreni v takých orgánoch ako je pečeň a slezina. Pre toto ochorenie je príznačné zväčšenie sleziny a progresívna anémia. Nazýva sa tiež chronická

idiopatická myelofibróza, agnogénna myeloidná metaplázia, primárna myelofibróza a myeloskleróza s myeloidnou metapláziou.

idiopatický

Opisuje ochorenie neznámej príčiny.

idoxifen

Liek, ktorý blokuje účinky estrogénu.

idoxuridín

Liek, ktorý znižuje riziko rastu rakovinových buniek interferenciou s bunkovou DNA.

ifosfamid

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú alkylačné činidlá.

ihlová biopsia

Odobratie tkaniva alebo tekutiny pomocou ihly na vyšetrenie pod mikroskopom. Nazýva sa tiež aspirácia pomocou tenkej ihly.

IL-1

Interleukín-1. Druh modifikátora biologickej odpovede stimulujúci bunky imunitného systému, ktoré bojujú proti ochoreniu a podieľajú sa na zápalových odpovediach. Existujú dve formy IL-1, IL-1 alfa a IL-1 beta. Obidve formy IL-1 vytvára telo, ale môžu sa vyrobiť aj v laboratóriu.

IL-1 alfa

Interleukín-1-alfa. Druh modifikátora biologickej odpovede (látka, ktorá môže posilniť odpoveď tela na infekciu a ochorenie). IL-1-alfa stimuluje rast a účinok buniek imunitného systému, ktoré bojujú proti ochoreniu. IL-1-alfa sa za normálnych okolností vytvára v tele, ale môže sa vytvoriť aj v laboratóriu. Nazýva sa tiež IL-1-alfa.

IL-11

Interleukín-11. Druh modifikátora biologickej odpovede (látka, ktorá môže posilniť prirodzenú odpoveď tela na ochorenie), ktorý stimuluje imunitnú odpoveď a môže znížiť toxicitu namierenú voči gastrointestinálnemu systému v dôsledku liečby rakoviny. Tieto látky sa za normálnych okolností vytvárajú v tele. Môžu sa tiež vyrobiť v laboratóriu na liečbu rakoviny a iných ochorení. Nazýva sa tiež oprelvekin.

IL-12

Interleukín-12. Druh modifikátora biologickej odpovede (látka, ktorá môže posilniť prirodzenú odpoveď tela na ochorenie), ktorý posilňuje schopnosť imunitného systému zabíjať nádorové bunky a môže narušiť tok krvi do nádoru. Tieto látky sa za normálnych okolností vytvárajú v tele. Môžu sa tiež vyrobiť v laboratóriu na liečbu rakoviny a iných ochorení.

IL-2

Interleukín-2. Druh modifikátora biologickej odpovede (látka, ktorá môže posilniť prirodzenú odpoveď tela na ochorenie), ktorý posilňuje schopnosť imunitného systému zabíjať nádorové bunky a môže narušiť tok krvi do nádoru. Tieto látky sa za normálnych okolností vytvárajú v tele. Aldesleukín je IL-2 vyrobený v laboratóriu na liečbu rakoviny a iných ochorení.

IL-3

Interleukín-3. Druh modifikátora biologickej odpovede (látka, ktorá môže posilniť prirodzenú odpoveď tela na ochorenie), ktorý posilňuje schopnosť imunitného systému bojovať proti nádorovým bunkám. Tieto látky sa za normálnych okolností vytvárajú v tele. Môžu sa tiež vyrobiť v laboratóriu na liečbu rakoviny a iných ochorení.

IL-4

Interleukín-4. Druh modifikátora biologickej odpovede (látka, ktorá môže posilniť prirodzenú odpoveď tela na ochorenie), ktorý posilňuje schopnosť imunitného systému bojovať proti nádorovým bunkám. Tieto látky sa za normálnych okolností vytvárajú v tele. Môžu sa tiež vyrobiť v laboratóriu na liečbu rakoviny a iných ochorení.

IL-6

Interleukín-6. Druh modifikátora biologickej odpovede (látka, ktorá môže posilniť prirodzenú odpoveď tela na infekciu a ochorenie). Tieto látky sa za normálnych okolností vytvárajú v tele, ale môžu sa tiež vyrobiť v laboratóriu.

ileostómia

Otvor v ileu, čo je časť tenkého čreva, na vonkajšej strane tela. Ileostómia zabezpečuje novú cestu pre odpadové látky, ktoré odchádzajú z tela po odstránení časti čreva.

iloprost

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s prevenciou rakoviny pľúc. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú analógy prostaglandínov.

ILX-295501

Látka, ktorá sa skúma ako protirakovinový liek. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú diarylsulfonylureáty.

ILX23-7553

Látka, ktorá sa skúma ako protirakovinový liek.

IM

Intramuskulárny. V svalu alebo do svaly.

IM-862

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory angiogenézy.

imaginácia

Technika, pri ktorej sa človek zameriava na pozitívne predstavy v myslí.

imatinib mesylát

Liek, ktorý sa skúma pre schopnosť inhibovať rast určitých druhov rakoviny. Interferuje s časťou proteínu, ktorý vytvoril bcr/abl onkogén. Nazýva sa tiež Gleevec a STI571.

imelo

Poloparazitická rastlina, ktorá rastie na niektorých druhoch stromov. Výťažky z imela sa skúmajú v súvislosti s liečbou rakoviny.

imichimod

Látka, ktorá posilňuje prirodzenú odpoveď tela na infekciu a ochorenie. Skúma sa ako lokálny liek (niečo, čo sa používa na povrch tela) pri prevencii niektorých druhov rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú modifikátory biologickej odpovede.

imipenem

Protirakovinový liek, ktorý sa používa na liečbu závažnej alebo veľmi rezistentnej infekcie. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú karbapenemy.

implantát

Látka alebo objekt, ktorý sa vloží do tela ako protéza, alebo na liečbu alebo diagnostiku.

implantát polifeprosanu 20 karmustínu

Biodegradovateľná kapsula, ktorá sa používa na zavedenie protirakovinového lieku karmustínu priamo na miesto mozgového nádoru po chirurgickom odstránení nádoru. Nazýva sa tiež Gliadelova kapsula.

implantačná radiácia

Postup, pri ktorom sa rádioaktívna látka uzavretá v ihlách, jadrách, drôtikoch alebo katédroch zavedie priamo do nádoru alebo do jeho blízkosti. Nazýva sa tiež brachyterapia, vnútorná radiácia alebo intersticiálna radiácia.

implantovateľné čerpadlo

Malé zariadenie zavedené pod kožu na podávanie pravidelnej dávky liekov.

impotencia

V medicíne sa vzťahuje na neschopnosť dosiahnuť erekciu penisu dostatočnú na sexuálny styk. Nazýva sa tiež erektilná dysfunkcia.

impotentný

V medicíne opisuje neschopnosť dosiahnuť erekciu penisu dostatočnú na sexuálny styk.

imunitná funkcia

Tvorba a činnosť buniek, ktoré bojujú proti ochoreniu alebo infekcii.

imunitná odpoveď

Pôsobenie imunitného systému proti cudzím látkam (antigénom).

imunitné adjuvans

Liek, ktorý stimuluje imunitný systém, aby odpovedal na ochorenie.

imunitný systém

Komplexná skupina orgánov a buniek, ktoré chránia telo pred infekciami a inými ochoreniami.

imunizácia

Technika, ktorá sa používa na vyvolanie imunitnej odpovede vedúcej k rezistencii na špecifické ochorenie, zvlášť na infekčné ochorenie.

imunodeficiencia

Znížená schopnosť tela bojovať proti infekcii a ochoreniu.

imunofenotypizácia

Proces, ktorý sa používa na identifikáciu buniek na základe druhov antigénov alebo markerov na povrchu buniek. Tento proces sa používa na diagnostiku špecifických druhov leukémie a lymfómov porovnaním rakovinových buniek s normálnymi bunkami imunitného systému.

imunoglobulín

Proteín, ktorý pôsobí ako protilátka.

imunokompetencia

Schopnosť dosiahnuť normálnu imunitnú odpoveď.

imunokompetentný

Schopný dosiahnuť normálnu imunitnú odpoveď.

imunokonjugát cBR96 a doxorubicínu

Kombinácia monoklonálnej protilátky a chemoterapeutika doxorubicínu. Monoklonálna protilátka pomáha zaviesť doxorubicín priamo k nádorovým bunkám. SGN-15 patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú konjugáty protilátkových liekov. Nazýva sa tiež SGN-15.

imunológia

Štúdium imunitného systému tela.

imunologické adjuvans

Látka, ktorá sa používa na posilnenie imunitnej odpovede na vakcínu, takže je potrebné menšie množstvo vakcíny.

imunologický test

Test, ktorý využíva väzbu protilátok na antigény na identifikáciu a stanovenie určitých látok. Imunologické testy sa môžu používať pri diagnostike ochorenia. Výsledky testov môžu poskytnúť informácie o ochorení, čo môže pomôcť pri navrhnutí liečby (napríklad pri detekcii receptorov estrogénu pri rakovine prsníka).

imunomodulácia

Zmena v imunitnom systéme tela spôsobená látkami, ktoré aktivujú alebo potláčajú jeho funkciu.

imunoscintigrafia

Postup zobrazenia, pri ktorom sa jedincovi podávajú protilátky označené rádioaktívnymi látkami. Urobí sa snímka miest v tele, ktoré lokalizuje protilátka.

imunostimulant

Látka, ktorá zvyšuje schopnosť imunitného systému bojovať proti infekcii a ochoreniu.

imunosupresia

Potlačenie imunitného systému tela a jeho schopnosti bojovať proti infekciám alebo chorobe. Imunosupresia môže byť zámerne indukovaná liekmi, napríklad pri príprave na transplantáciu kostnej drene alebo iného orgánu na zabránenie odvrhnutia donorovho tkaniva. Môže byť tiež výsledkom určitého ochorenia, napríklad AIDS, lymfómu alebo v dôsledku protirakovinových liekov.

imunosupresívna liečba

Liečba, ktorá sa používa na zmiernenie imunitnej odpovede tela, napríklad pomocou liekov, ktoré sa podávajú na zabránenie odvrhnutia transplantátu.

imunosupresívny

Opisuje schopnosť znížiť imunitné odpovede tela.

imunoterapia

Liečba na stimuláciu alebo obnovu schopnosti imunitného systému bojovať proti infekciám a iným ochoreniam. Používa sa tiež na zmiernenie vedľajších účinkov, ktoré môžu byť spôsobené niektorými protirakovinovými liekmi. Je tiež známa ako biologická liečba, bioterapia alebo liečba modifikátorom biologickej odpovede (BMR).

imunotoxín

Protilátka naviazaná na toxickú látku. Niektoré imunotoxíny sa môžu naviazať na rakovinové bunky a zabíjať ich.

imunotoxín B43-PAP

Toxická látka naviazaná na protilátku, ktorá sa prichytáva na nádorové bunky a zabíja ich.

imunotoxín BL22

Bakteriálna toxická látka naviazaná na protilátku, ktorá sa prichytáva na rakovinové bunky a zabíja ich. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú bakteriálne imunotoxíny.

imunotoxín erb-38

Toxická látka naviazaná na protilátku, ktorá sa viaže na nádorové bunky a zabíja ich.

imunotoxín LMB-1

Toxická látka naviazaná na protilátku, ktorá sa prichytí na nádorové bunky a zabíja ich.

imunotoxín LMB-2

Toxická látka naviazaná na protilátku, ktorá sa prichytí na nádorové bunky a zabíja ich.

imunotoxín LMB-7

Toxická látka naviazaná na protilátku, ktorá sa prichytí na nádorové bunky a zabíja ich.

imunotoxín LMB-9

Toxická látka naviazaná na protilátku, ktorá sa prichytí na nádorové bunky a zabíja ich.

imunotoxín TP-38

Kombinácia proteínu, ktorý sa viaže na určité nádorové bunky a bakteriálneho toxínu, ktorý zabíja rakovinové bunky. Skúma sa v súvislosti s liečbou mozgových nádorov.

incidencia

Počet nových prípadov ochorenia, ktoré sa diagnostikujú každý rok.

incízia

Rez v tele na vykonanie operácie.

incizionálna biopsia

Chirurgický postup, pri ktorom sa na stanovenie diagnózy odoberie časť nádoru alebo podozrivej oblasti. Tkanivo sa potom preskúma pod mikroskopom.

indikácia

V medicíne príznak, symptóm alebo zdravotný stav, ktorý vedie k odporúčenej liečbe, testovaniu alebo postupu.

indikačná lymfatická uzlina

Prvá lymfatická uzlina, do ktorej sa rakovina pravdepodobne rozšíri z primárneho nádoru. Rakovinové bunky sa môžu objaviť najprv v indikačnej uzline skôr ako sa rozšíria do iných lymfatických uzlín.

indinavir

Liek, ktorý narúša schopnosť vírusu množiť sa.

indium In 111 ibritumomab tiuxetan

Rádiologicky označená protilátka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny.

Indium In 111 pentetrotid

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú rádiofarmaká.

indol-3-karbinol

Látka, ktorá sa skúma ako liek na prevenciu rakoviny. Nachádza sa v kapustovitej zelenine.

indolentný

Druh rakoviny, ktorý rastie pomaly.

indolentný lymfóm

Druh lymfómu, ktorý má tendenciu pomaly rásť a šíriť sa a má málo symptómov. Nazýva sa tiež lymfóm nízkeho stupňa.

indometacín

Liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú nesteroidné protizápalové lieky (NSAID). Indometacín zmierňuje bolesť, horúčku, opuch a sčervenanie. Používa sa tiež na zmiernenie supresie imunitného systému indukovanej nádorom a na zvýšenie účinnosti protirakovinových liekov.

indukčná liečba

Liečba navrhnutá ako prvý krok na redukcii rakoviny a pri vyhodnotení odpovede na lieky a iné činidlá. Po indukčnej liečbe nasleduje ďalšia liečba na elimináciu zvyšnej rakoviny.

infekcia

Invázia a rozmnoženie mikróbov v tele. Infekcie sa môžu vyskytovať v ktorejkoľvek časti tela a môžu byť lokalizované alebo systémové (šíria sa do celého tela). K mikróbom môžu patriť baktérie, vírusy, kvasinky alebo huby. Môžu spôsobiť horúčku a iné problémy v závislosti od miesta infekcie. Ak je prirodzený obranný systém tela silný, často môže bojovať proti mikróbom a zabrániť infekcii. Prirodzený obranný systém môže byť oslabený protirakovinovou liečbou.

infertilný

Neschopný vytvoriť potomstvo.

infertilita

Neschopnosť vytvoriť potomstvo.

infiltrujúca rakovina

Rakovina, ktorá sa rozšírila mimo vrstvy tkaniva, v ktorom vznikla a ktorá vrastá do okolitých zdravých tkanív. Nazýva sa tiež invazívna rakovina.

infiltrujúci duktálny karcinóm

Najbežnejší druh invazívnej rakoviny prsníka. Začína sa v bunkách, ktoré vystieľajú mliekovody v prsníku, rastie mimo vývodov a často sa šíri do lymfatických uzlín.

infiximab

Monoklonálna protilátka blokujúca účinok cytokínu, ktorý sa nazýva faktor nekrózy nádoru alfa. Skúma sa v súvislosti s liečbou a prevenciou úbytku hmotnosti a straty chuti do jedla u pacientov s pokročilou rakovinou. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú monoklonálne protilátky.

informovaný súhlas

Proces, pri ktorom sa jedinec dozvie dôležité skutočnosti o klinickej skúške vrátane potenciálnych rizík a prínosu skôr ako sa rozhodne, či sa na štúdiu zúčastní alebo nezúčastní. Informovaný súhlas platí počas celej skúšky.

infračervená koagulácia

Technika, pri ktorej sa abnormálne tkanivá vystavia impulzu infračerveného svetla (druh žiarenia). To spôsobí koaguláciu (stvrdnutie) krvi v žilách tkaniva a scvrknutie abnormálneho tkaniva. Skúma sa v súvislosti s prevenciou rakoviny análneho otvoru u niektorých pacientov s HIV.

infúzia

Metóda na podávanie tekutín, vrátane liekov, do krvného obehu. Nazýva sa tiež intravenózna infúzia.

ingescia

Prijímanie potravy do tela ústami.

ingvinálna orchiektómia

Operácia, pri ktorej sa odstráni semenník pomocou rezu v slabine.

inhalácia

V medicíne sa vzťahuje na príjem látok do tela vdychovaním.

inhibícia multiliekovej rezistencie

Liečba, pomocou ktorej budú rakovinové bunky menej rezistentné voči protirakovinovým liekom.

inhibítor ACE

Inhibítor enzýmu konvertujúceho angiotenzín. Druh lieku, ktorý sa používa na zníženie krvného tlaku. Inhibítory ACE patria do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antihypertenzíva.

inhibítor angiogenézy

Látka, ktorá môže brániť tvorbe krvných ciev. Pri protirakovinovej liečbe inhibítor angiogenézy bráni rastu krvných ciev z okolitého tkaniva do solídneho nádoru.

inhibítor aromatázy

Liek, ktorý bráni tvorbe estriadiolu, ženského hormónu, interferenciou s enzýmom aromatázy. Inhibítory aromatázy sa používajú ako druh hormonálnej liečby u žien po menopauze, ktoré majú rakovinu prsníka závislú od hormónov.

inhibítor COX-2

Inhibítor cyklooxygenázy 2. Nesteroidný protizápalový liek, ktorý sa používa na zmiernenie bolesti a zápalu. Inhibítory COX-2 sa skúmajú v súvislosti s prevenciou polypov hrubého čreva a ako protirakovinový liek.

inhibítor cyklooxygenázy-2

Inhibítor COX-2. Nesteroidný protizápalový liek, ktorý sa používa na zmiernenie bolesti a zápalu. Inhibítory COX-2 sa skúmajú v súvislosti s prevenciou polypov hrubého čreva a ako protirakovinový liek.

inhibítor enzýmu konvertujúceho angiotenzín

Inhibítor ACE. Druh lieku, ktorý sa používa na zníženie krvného tlaku. Inhibítory enzýmu konvertujúceho angiotenzín patria do skupiny liekov, ktoré sa nyzývajú antihypertenzíva.

inhibítor glycínamid-ribonukleotid-formyltransferázy

Liek, ktorý blokuje syntézu DNA a môže brániť rastu nádorov. Skúma sa v súvislosti s liečbou rakoviny.

inhibítor proteázy

Zlúčenina, ktorá narúša schopnosť určitých enzýmov spôsobiť rozpad proteínov. Niektoré inhibítory proteáz môžu brániť vírusu, aby sa množil (napríklad inhibítory proteáz vírusu AIDS) a niektoré môžu brániť šíreniu rakovinových buniek.

inhibítor ribonukleotidreduktázy

Skupina protirakovinových liekov, ktoré narúšajú rast nádorových buniek zablokovaním tvorby deoxyribonukleotidov (stavebné jednotky DNA).

inhibítor transdukcie signálu

Liek, ktorý môže brániť schopnosti rakovinových buniek rýchlo sa množiť a napádať iné tkanivá.

inhibítor topoizomerázy

Protirakovinový liek. Enzýmy topoizomerázy sú zodpovedné za usporiadanie a opätovné usporiadanie DNA v bunke a za rast a replikáciu buniek. Inhibícia týchto enzýmov môže zabíjať rakovinové bunky alebo zastaviť ich rast.

inhibítor tymidylátsyntetázy

Liek, ktorý blokuje syntézu DNA a môže brániť rastu nádorových buniek. Skúma sa v súvislosti s liečbou rakoviny.

inhibítor tyrozínkinázy

Liek, ktorý narúša bunkovú komunikáciu a rast a môže brániť rastu nádoru. Niektoré inhibítory tyrozínkinázy sa používajú na liečbu rakoviny.

injekcia

Použitie injekčnej striekačky a ihly na podávanie tekutín alebo liekov do tela;

inkontinencia

Neschopnosť kontrolovať odtok moču z močového mechúra (urinárna inkontinencia) alebo únik stolice z konečníka (fekálna inkontinencia).

inkubovaný

Rast v laboratóriu za kontrolovaných podmienok. (Napríklad biele krvinky môžu rásť za zvláštnych podmienok tak, aby napádali špecifické rakovinové bunky, keď sa vrátia do tela).

inozitol

Druh cukru, ktorý sa odlišuje od glukózy (hlavný zdroj energie pre živé organizmy) v chemickej stavbe. Určité modifikované formy inozitolu môže telo využiť na prenos signálov vnútri buniek a medzi bunkami.

inozitol hexafosfát

IP6. Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. IP6 sa vo veľkom množstve nachádza v cereáliach a v strukovinách. Je tiež známa ako kyselina fytová.

instilácia

V medicíne metóda, ktorá sa používa na pomalé podávanie alebo nakvapkanie tekutiny do tela.

intenzita dávky

Sila liečby, ktorá sa podáva nejaký čas.

intraepiteliálna neoplázia prostaty

PIN. Nerakovinový rast buniek vystielajúcich vnútorné a vonkajšie povrchy prostaty. Je to dôležitý príznak, že môže vzniknúť rakovina prostaty.

inzulín

Hormón, ktorý vytvárajú ostrovčekové bunky pankreasu. Inzulín reguluje množstvo cukru v krvi tak, že ho privádza do buniek, kde ho telo využije na energiu.

intenzifikačná liečba

Druh vysokodávkovej chemoterapie, ktorá sa často podáva ako druhá fáza (po indukčnej liečbe) režimu protirakovinovej liečby leukémie. Nazýva sa tiež konsolidačná liečba.

interferón

Modifikátor biologickej odpovede (látka, ktorá môže posilniť prirodzenú odpoveď tela na infekcie alebo iné ochorenie). Interferóny zasahujú do delenia rakovinových buniek a môžu spomaliť rast nádoru. Existuje niekoľko druhov interferónov vrátane interferónu alfa, beta a gama. Tieto látky sa za normálnych okolností vytvárajú v tele. Môžu sa tiež vyrobiť v laboratóriu na liečbu rakoviny a iných ochorení.

interkalátor

V biochémií druh molekuly, ktorý sa viaže na DNA a začleňuje sa do štruktúry DNA. Niektoré interkalátory sa používajú na liečbu rakoviny.

interleukín

Modifikátor biologickej odpovede (látka, ktorá môže posilniť prirodzenú odpoveď tela na infekciu alebo iné ochorenie), ktorý pomáha imunitnému systému bojovať proti infekcii a rakovine. Tieto látky sa za normálnych okolností vytvárajú v tele. Môžu sa tiež vyrobiť v laboratóriu na liečbu rakoviny a iných ochorení.

interleukín-1

IL-1. Druh modifikátora biologickej odpovede, ktorý stimuluje bunky imunitného systému, ktoré bojujú proti ochoreniu a podieľajú sa na zápalových odpovediach. Existujú dve formy IL-1, IL-1 alfa a IL-1 beta. Obidve formy IL-1 vytvára telo, ale môžu sa vyrobiť aj v laboratóriu.

interleukín-1-alfa

IL-1-alfa. Druh modifikátora biologickej odpovede (látka, ktorá môže posilniť prirodzenú odpoveď tela na infekciu a ochorenie). IL-1-alfa stimuluje rast a účinok buniek imunitného systému, ktoré bojujú proti ochoreniu. IL-1-alfa sa za normálnych okolností vytvára v tele, ale môže sa vytvoriť aj v laboratóriu. Nazýva sa tiež IL-1-alfa.

interleukín-11

IL-11. Druh modifikátora biologickej odpovede (látka, ktorá môže posilniť prirodzenú odpoveď tela na infekciu a ochorenie), ktorý stimuluje imunitnú odpoveď a môže znížiť toxicitu namierenému voči gastrointestinálnemu systému v dôsledku liečby rakoviny. Tieto látky sa za normálnych okolností vytvárajú v tele. Môžu sa tiež vyrobiť v laboratóriu na liečbu rakoviny a iných ochorení. Nazýva sa tiež oprelvekin.

interleukín-12

IL-12. Druh modifikátora biologickej odpovede (látka, ktorá môže posilniť prirodzenú odpoveď tela na infekciu a ochorenie), ktorý posilňuje schopnosť imunitného systému zabíjať nádorové bunky a môže narušiť tok krvi do nádoru. Tieto látky sa za normálnych okolností vytvárajú v tele. Môžu sa tiež vyrobiť v laboratóriu na liečbu rakoviny a iných ochorení.

interleukín-2

IL-2. Druh modifikátora biologickej odpovede (látka, ktorá môže posilniť prirodzenú odpoveď tela na infekciu a ochorenie), ktorý stimuluje rast určitých krvných buniek imunitného systému bojujúcich proti ochoreniam. Tieto látky sa za normálnych okolností vytvárajú v tele. Aldesleukín je IL-2 vyrobený v laboratóriu na liečbu rakoviny a iných ochorení.

interleukín-3

IL-3. Druh modifikátora biologickej odpovede (látka, ktorá môže posilniť prirodzenú odpoveď tela na infekciu a ochorenie), ktorý posilňuje schopnosť imunitného systému bojovať proti nádorovým bunkám. Tieto látky sa za normálnych okolností vytvárajú v tele. Môžu sa tiež vyrobiť v laboratóriu na liečbu rakoviny a iných ochorení.

interleukín-4

IL-4. Druh modifikátora biologickej odpovede (látka, ktorá môže posilniť prirodzenú odpoveď tela na infekciu a ochorenie), ktorý posilňuje schopnosť imunitného systému bojovať proti nádorovým bunkám. Tieto látky sa za normálnych okolností vytvárajú v tele. Môžu sa tiež vyrobiť v laboratóriu na liečbu rakoviny a iných ochorení.

interleukín-4 PE38KDEL cytotoxín

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Je vyrobená kombináciou interleukínu 4 s bakteriálnym toxínom a patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú rekombinantné chimérické proteíny. Nazýva sa tiež NBI-3001 a interleukín-4 PE38KDEL imunotoxín.

interleukín-4 PE38KDEL imunotoxín

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Je vyrobená kombináciou interleukínu 4 s bakteriálnym toxínom a patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú rekombinantné chimérické proteíny. Nazýva sa tiež NBI-3001 a interleukín-4 PE38KDEL cytotoxín.

interleukín-6

IL-6. Druh modifikátora biologickej odpovede (látka, ktorá môže posilniť prirodzenú odpoveď tela na infekciu a ochorenie). Tieto látky sa za normálnych okolností vytvárajú v tele, ale môžu sa tiež vyrobiť v laboratóriu na liečbu rakoviny a iných ochorení.

interleukín-7

IL-7. Druh modifikátora biologickej odpovede (látka, ktorá môže posilniť prirodzenú odpoveď tela na infekciu a ochorenie), ktorý posilňuje schopnosť imunitného systému bojovať proti nádorovým bunkám. IL-7 sa vytvára v bunkách kostnej drene a môže stimulovať rast T-buniek a B-buniek. IL-7 sa môže vyrobiť aj v laboratóriu na liečbu rakoviny a iných ochorení.

intersticiálna rádioterapia

Postup, pri ktorom sa rádioaktívna látka uzavretá v ihlách, jadrách, drôtikoch alebo katédroch zavedie do nádoru alebo do okolia nádoru. Nazýva sa tiež brachyterapia, vnútorná radiácia alebo implantačná radiácia.

intestinálny

Týkajúci sa čriev.

intolerancia laktózy

Neschopnosť stráviť alebo absorbovať laktózu, druh cukru, ktorý sa nachádza v mlieku a v mliečnych výrobkoch.

intoplicín

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory topoizomerázy.

intracelulárny

Vnútri bunky.

intradermálny

V zamši, čo je vrstva kože pod epidermou (vonkajšia vrstva).

intraduktálny karcinóm

Neinvazívny, predrakovinový stav, pri ktorom sa abnormálne bunky vytvárajú vo výstelke vývodov prsníka. Abnormálne bunky sa nešíria mimo vývodu do iných tkanív prsníka.

V niektorých prípadoch sa intraduktálny karcinóm môže zvrhnúť na invazívnu rakovinu a šíriť sa do iných tkanív, hoci v súčasnosti sa nevie predvídať, ktoré lézie sa zvrhnú na invazívne. Nazýva sa tiež duktálny karcinóm in situ.

intraepiteliálny

Vo vrstve buniek, ktoré tvoria povrch alebo výstelku nejakého orgánu.

intrahepatický

V pečeni.

intrahepatický žlčovod

Žlčovod, ktorý prechádza cez pečeň a odvádza z pečene žlč.

intrahepatálna infúzia

Zavedenie protirakovinových liekov priamo do krvných ciev pečene.

intrakarotická infúzia

Zavedenie tekutín a liekov priamo do krčnej tepny, hlavnej tepny v krku, ktorá privádza krv zo srdca do mozgu.

intrakavitárna radiácia

Rádioaktívny zdroj (implantát) umiestnený v telesnej dutine, napríklad v hrudnej dutine alebo v pošve.

intrakavitárny

V dutine alebo v prázdnom priestore, napríklad v bruchu, v panve alebo v hrudníku.

intrakoloniálny

Vnútri kolónie.

intrakraniálny nádor

Nádor, ktorý sa vyskytuje v mozgu.

intraléziový

V rakovinovej oblasti, napríklad v kožnom nádore.

intraluminálna intubácia a dilatácia

Postup, pri ktorom sa cez ústa zavedie do pažeráka (trubica, cez ktorú potrava prechádza do žalúdka) plastová alebo kovová trubica tak, aby pažerák ostal otvorený. Tento postup sa môže použiť počas rádioterapie rakoviny pažeráka.

intramuskulárna injekcia

Injekcia do svalu.

intramuskulárny

IM. Vo svale alebo do svalu.

intraokulárny

V očnej guli.

intraokulárny melanóm

Zriedkavá rakovina melanocytov (bunky, ktoré vytvárajú pigment melanín) v oku. Nazýva sa tiež okulárny melanóm.

intraoperatívna rádioterapia

IORT. Radiačná liečba namierená priamo na nádor počas operácie.

intraperitoneálna chemoterapia

Liečba, pri ktorej sa protirakovinové lieky podávajú priamo do brušnej dutiny cez tenkú trubicu.

intraperitoneálna infúzia

Metóda podávania tekutín a liekov priamo do brušnej dutiny pomocou tenkej trubice.

intraperitoneálna rádioterapia

Liečba, pri ktorej sa rádioaktívna kvapalina podáva priamo do brucha pomocou tenkej trubice.

intraperitoneálny

IP. V peritoneálnej dutine (oblasť, ktorá obsahuje brušné orgány).

intrapleurálny

V pleurálnej dutine.

intratekálna chemoterapia

Protirakovinové lieky, ktoré sa podávajú do priestoru naplneného tekutinou medzi tenkými vrstvami tkaniva pokrývajúcimi mozog a miechu.

intratekálny

Opisuje priestor naplnený tekutinou medzi tenkými vrstvami tkaniva, ktoré pokrývajú mozog a miechu. Do tejto tekutiny sa môžu podávať lieky alebo sa môže odobrať vzorka tekutiny na testovanie.

intratumorový

Vnútri nádoru.

intravenózna injekcia

IV. Injekcia do žily.

intarvenózna pyelografia

IVP. Röntgenová štúdia obličiek, močovodov a močového mechúra. Röntgeny sa urobia po vstreknutí farbiva do krvnej cievy. Farbivo sa sústreďí v moči, pričom na röntgene vyznačí obličky, močovody a močový mechúr.

intravenózný

IV. V krvnej cieve.

intravenózný pyelogram

IVP. Sled röntgenov obličiek, močovodov a močového mechúra. Röntgeny sa urobia po vstreknutí farbiva do krvnej cievy. Farbivo sa sústreďí v moči, pričom na röntgene vyznačí obličky, močovody a močový mechúr.

intraventrikulárna infúzia

Podanie lieku do dutiny naplnenej tekutinou v srdci alebo v mozgu.

intravezikálny

V močovom mechúri.

invazívna cervikálna rakovina

Rakovina, ktorá sa rozšírila z povrchu krčka do hlbšieho tkaniva v krčku alebo do iných častí tela.

invazívna rakovina

Rakovina, ktorá sa šíri mimo vrstvy tkaniva, v ktorom vznikla a vrastá do okolitých tkanív. Nazýva sa tiež infiltrujúca rakovina.

invazívny postup

Lekársky postup, ktorým sa poruší telo, zvyčajne rozrezaním alebo prepichnutím kože alebo zavedením prístrojov do tela.

invertovaný papilóm

Druh nádoru, pri ktorom povrchové epiteliálne bunky rastú smerom nadol do podporných tkanív. Môže sa vyskytnúť v nose a/alebo prínosových dutinách alebo v močovom trakte (močový mechúr, obličková panvička, močovod). Keď sa vyskytne v nose alebo v prínosových dutinách, môže vyvolať symptómy podobné symptómom zapríčineným sinusitídou, napríklad upchatie nosa. Keď sa vyskytne v močovom trakte, môže sa objaviť krv v moči.

in vitro

V laboratóriu (mimo tela). opakom je in vivo (v tele).

in vivo

V tele. opakom je in vitro (mimo tela alebo v laboratóriu).

ionomycín

Protirakovinový liek, ktorý sa používa na liečbu infekcie.

IORT

Intraoperatívna rádioterapia. Radiačná liečba namierená priamo na nádor počas operácie.

IP

Intraperitoneálny. V peritoneálnej dutine (oblasť, ktorá obsahuje brušné orgány).

IP6

Inozitol hexafosfát. Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. IP6 sa nachádza vo veľkom množstve v cereáliach a v strukovinách. Je tiež známa ako kyselina fytová.

ipsilaterálny

Týkajúci sa rovnakej strany tela.

iradiácia

Použitie vysokoenergetickej radiácie z röntgenových lúčov, gama lúčov, neutrónov a iných zdrojov na zabíjanie rakovinových buniek a zmenšenie nádorov. Radiácia môže pochádzať z prístroja mimo tela (rádioterapia vonkajšími lúčmi) alebo z látok, ktoré sa nazývajú rádioizotopy. Rádioizotopy vytvárajú žiarenie a môžu sa zaviesť do nádoru alebo do okolia nádoru alebo do oblasti v blízkosti rakovinových buniek. Tento druh rádioterapie sa nazýva vnútorná rádioterapia, implantačná radiácia, intersticiálna radiácia alebo brachyterapia. Systémová rádioterapia využíva rádioaktívnu látku, napríklad rádioaktívne označenú monoklonálnu protilátku, ktorá cirkuluje v tele. Iradiácia sa tiež nazýva rádioterapia, radiačná terapia a röntgenová liečba.

IRB

Ústavná revízna rada. Skupina vedcov, lekárov, duchovných a spotrebiteľov v každom zdravotníckom zariadení, ktorí sa podieľajú na klinickej skúške. IRB sú určené na ochranu účastníkov štúdie. Kontrolujú a musia schváliť plán liečby pre každú klinickú skúšku. Dohliadajú na to, či je skúška dobre naplánovaná, či nezahŕňa prílišné riziká a či je zaručená bezpečnosť pacientov.

ireverzibilná toxicita

Vedľajšie účinky spôsobené toxickými látkami alebo niečím škodlivým pre telo, ktoré nezmiznú.

irinotekan

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory topoizomerázy. Je to analóg kamptotecínu. Nazýva sa tiež CPT 11.

irofulven

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú alkylačné činidlá. Nazýva sa tiež 6-hydroxymetylacylfulvén.

iseganan hydrochlorid

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou orálnej mukozitídy (bolestivý zápal ústnej dutiny) spôsobenej protirakovinovou liečbou. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú syntetické analógy protegrínu.

ISIS 2503

Látka, ktoré sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny.

ISIS 3521

Látka, ktoré sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny.

ISIS 5132

Látka, ktoré sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny.

istmus

Úzka časť vnútri tela, ktorá spája dve väčšie štruktúry.

itrakonazol

Liek, ktorý sa používa na prevenciu hubových infekcií. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú fungicídy.

IU

Medzinárodná jednotka. Jednotka miery založená na Medzinárodnom systéme jednotiek. Tento systém definuje jednotky na meranie dĺžky, času, hmotnosti, elektrického prúdu, teploty, svetelnej intenzity a množstva látky. Môže sa použiť na vyjadrenie množstva vitamínov rozpustných v tukoch a niektorých hormónov, enzýmov a liekov.

IV

Intravenózne. Podaný do krvnej cievy.

IVP

Intravenózne pyelogram alebo intravenózna pyelografia. Sled röntgenov obličiek, močovodov a močového mechúra. Röntgeny sa urobia po vstreknutí farbiva do krvnej cievy. Farbivo sa sústreďí v moči, pričom na röntgene vyznačí obličky, močovody a močový mechúr.

ixabepilon

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú analógy epotilónu. Nazýva sa tiež BMS-247550.

izoflavón

Látka podobná estrogénu (fytoestrogén), ktorú vytvárajú niektoré rastliny. Sójové izoflavóny sa skúmajú v súvislosti s prevenciou rakoviny.

izointenzívny

Majúci rovnakú intenzitu ako iný objekt. Používa sa na opis výsledkov zobrazenia, napríklad pri röntgenoch, MRI alebo CT snímkach.

izolovaná hepatálna perfúzia

Postup, pri ktorom sa do tepny, ktorá privádza do pečene krv, zavedie katéter; do žily, ktorá odvádza krv z pečene, sa zavedie ďalší katéter, ktorý dočasne oddelí prívod krvi do pečene z obehu vo zvyšku tela a umožní, aby vysoké dávky protirakovinových liekov boli podané priamo do pečene.

izolovaná perfúzia do končatiny

Technika, ktorá sa môže použiť pri podávaní protirakovinových liekov priamo do ruky alebo do nohy. Tok krvi do končatiny a z končatiny je dočasne zastavený pomocou turniketu a protirakovinové lieky sa podajú priamo do krvi v končatine. To umožní pacientovi prijať vysokú dávku liekov do oblasti, kde sa vyskytuje rakovina. Nazýva sa tiež perfúzia do končatiny.

izolovaná pľúcna perfúzia

Chirurgický postup, pri ktorom sa pľúcny krvný obeh oddelí od krvného obehu vo zvyšku tela a liek sa podá priamo do pľúcneho obehu. To umožní, aby sa do nádoru v pľúcach dostala vyššia koncentrácia chemoterapie.

izomér

Jedna alebo viac zlúčenín s rovnakým chemickým vzorcom, ale s odlišným usporiadaním atómov v molekulách, ktoré môžu mať rôzne fyzikálne/chemické vlastnosti.

izotretinoín

Liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú retinoidy. Používa sa pri liečbe akné a psoriázy a skúma sa v súvislosti s prevenciou rakoviny. Nazýva sa tiež 13-cis retinoová kyselina.

J

J-107088

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory topoizomerázy. Nazýva sa tiež edotekarin.

jednoduchá fotónová emisná počítačová tomografia

SPECT. Zvláštny druh zobrazenia počítačovej tomografie (CT), pri ktorom sa malé množstvo rádioaktívneho lieku vstrekne do žily a na vytvorenie detailných snímok vnútorných oblastí tela v mieste, kde rádioaktívnu látku zachytili bunky, sa použije snímacie zariadenie. SPECT môže poskytnúť informáciu o toku krvi do tkanív a o chemických reakciách (metabolizme) v tele.

jednoduchá mastektómia

Odstránenie prsníka. Nazýva sa tiež úplná mastektómia.

jednoduchá nefrektómia

Operácia na odstránenie jednej obličky.

jednoduchá slepá štúdia

Druh klinickej skúšky, pri ktorej vie len lekár, či pacient dostáva štandardnú liečbu alebo nový testovaný liek. To pomáha zabrániť chybám v liečebných štúdiách.

Jewettov klasifikačný systém

Systém na klasifikáciu rakoviny prostaty, ktorý využíva stupne ABCD. Stupeň „A“ a „B“ sa vzťahuje výlučne na rakovinu prostaty. Stupeň „C“ sa vzťahuje na rakovinu, ktorá prerástla prostatu, ale ešte sa nerozšírila do lymfatických uzlín alebo na iné miesta tela. Stupeň „D“ sa vzťahuje na rakovinu, ktorá sa rozšírila do lymfatických uzlín alebo na iné miesta v tele. Nazýva sa tiež klasifikačný systém ABCD alebo Whitmore-Jewettov klasifikačný systém.

JM 216

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú analógy platiny. Nazýva sa tiež BMS-182751 a satraplatina.

J-mechúrikovitá koloanálna anastomóza

Chirurgický postup, pri ktorom sa hrubé črevo pripojí na anus po odstránení konečníka. Časť hrubého čreva dlhá 5 až 10 centimetrov sa vyformuje do mechúrika v tvare J ako náhrada funkcie konečníka a na uchovávanie stolice, až do odstránenia. Tento postup je podobný ako koloanálna anastomóza z boku na koniec, avšak vytvorí sa väčší mechúrik.

jód

Prvok, ktorý je nevyhnutný pre telo, aby mohlo vytvárať hormón štítnej žľazy. Nachádza sa v mäkkýšoch a v jodidovanej soli.

jóddoxorubicín

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny a primárnej systémovej amyloidózy (ochorenie, pri ktorom sa bielkoviny ukladajú v špecifických orgánoch). Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antracyklínové analógy.

jód I 131 tositumomab

Monoklonálna protilátka (tositumomab), ktorá bola chemicky zmenená pridaním rádioaktívneho jódu a ktorá sa používa na liečbu niektorých druhov non-Hodgkinovho lymfómu. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú monoklonálne protilátky konjugované s rádioaktívnymi látkami. Keď sa jód 131 tositumomab podáva spolu s tositumomabom, táto kombinácia sa nazýva Bexxarov režim.

juvenilná myelomonocytická leukémia

Zriedkavá forma detskej leukémie, pri ktorej sa rakovinové bunky často šíria do takých tkanív ako je koža, pľúca a črevá.

K

kachexia

Strata telesnej hmotnosti a svalovej hmoty a slabosť, ktorá sa môže vyskytnúť u pacientov s rakovinou, AIDS alebo s inými chronickými ochoreniami.

kadmium

Kovový prvok, ktorý sa v prírode vyskytuje v malých množstvách vo vzduchu, vode, pôde a potravinách. Je vedľajším produktom rafinácie zinku a používa sa na výrobu batérií, farbív, plastov, zliatin a kovových povlakov. Nachádza sa tiež v cigaretovom dyme. Expozícia voči vysokým hladinám kadmia môže spôsobiť určité druhy rakoviny a iné zdravotné problémy.

kalcifikácia

Usadeniny vápnika v tkanivách. Kalcifikát prsníka je možné vidieť na mamograme, ale nedá sa zistiť pohmatom. Sú dva druhy kalcifikácie prsníka, makrokalcifikácia a mikrokalcifikácia. Makrokalcifikáty sú veľké usadeniny a zvyčajne nemajú súvislosť s rakovinou. Mikrokalcifikáty sú malé zhluky vápnika, ktoré sa môžu nachádzať v oblasti rýchlo sa deliacich buniek. Veľa pospájaných mikrokalcifikátov môže byť príznakom rakoviny.

kalcitonín

Hormón, ktorý vytvárajú C-bunky štítnej žľazy. Pomáha udržiavať normálnu hladinu vápnika v krvi. Ak je hladina vápnika príliš vysoká, kalcitonín ju zníži.

kalcitriol

Aktívna forma vitamínu D. Kalcitriol sa vytvára v obličkách alebo sa vyrába v laboratóriu. Používa sa ako liek na zvýšenie hladiny vápnika v tele, na liečbu deficiencie vápnika v kostiach a príslušných tkanivách, spôsobenej poruchami obličiek alebo štítnej žľazy.

kalória

Miera obsahu energie v potrave. Telo potrebuje kalórie ako „palivo“ na vykonávanie všetkých funkcií, napríklad na dýchanie, krvný obeh a fyzickú činnosť. Ak je človek chorý, jeho telo môže potrebovať kalórie navyše, aby mohlo bojovať s horúčkou alebo s inými problémami.

kalorický príjem

Vzťahuje sa na spotrebované množstvo kalórií (obsah energie).

kamenec

Druh adjuvansu (látka, ktorá sa používa na podporu imunitnej odpovede na vakcínu). Nazýva sa tiež síran hlinitý.

kamptotecín

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory topoizomerázy.

kapecitabin

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antimetabolity.

Kaposiho sarkóm

Druh rakoviny charakterizovaný abnormálnym rastom krvných ciev, ktorý sa vyvíja v kožných léziách alebo vnútri tela.

kapsaicín

Zložka určitých rastlín vrátane červenej papriky, ktorá sa používa lokálne pri bolesti periférnych nervov. Tiež sa skúma v súvislosti so zmiernením bolesti pri mukozitíde po chemoterapii a rádioterapii.

kaptopril

Liek, ktorý sa používa na liečbu vysokého krvného tlaku. Tiež sa skúma v súvislosti s prevenciou vedľajších účinkov spôsobených rádioterapiou, ktorá sa používa pri liečbe rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory ACE.

kapustovitá rastlina

Člen čeľade rastlín, do ktorej patrí kapusta, brokolica, karfiol, kel, ružičková kapusta a vodnica. Tieto druhy zeleniny obsahujú látky, ktoré môžu chrániť pred rakovinou.

karbendazim

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú fungicídy.

karbogen

Inhalol obsahujúci kyslík a oxid uhličitý, ktorý zvyšuje citlivosť nádorových buniek voči účinkom rádioterapie.

karboplatina

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú zlúčeniny platiny.

karboxamidotriazol

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory angiogenézy.

karboxypeptidáza-G2

Bakteriálny enzým, ktorý sa používa na neutralizáciu toxických účinkov metotrexátu. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú chemoprotektíva.

karcinoembryonálny antigén

CEA. Látka, ktorá sa niekedy nachádza vo zvýšenom množstve v krvi ľudí, ktorí majú určitý druh rakoviny alebo iné ochorenia alebo ktorí fajčia. Používa sa ako nádorový marker kolorektálneho karcinómu.

karcinogén

Akákkoľvek látka, ktorá spôsobuje rakovinu.

karcinogenéza

Proces, pri ktorom sa normálne bunky menia na rakovinové bunky.

karcinoid

Pomaly rastúci druh nádoru, ktorý sa zvyčajne nachádza v gastrointestinálnom systéme (najčastejšie v slepom čreve) a niekedy v pľúcach alebo na iných miestach. Karcinoidné nádory sa môžu šíriť do pečene alebo na iné miesta v tele a môžu vylučovať látky, napríklad sérotonín alebo prostaglandíny, zapríčiňujúce karcinoidný syndróm.

karcinoidný syndróm

Kombinácia symptómov spôsobených uvoľnením sérotonínu a iných látok z karcinoidných nádorov gastrointestinálneho traktu. K symptómom môže patriť sčervenanie tváre, ploché angiomy (malé zhluky rozšírených krvných ciev) kože, hnačka, bronchiálne spazmy, rýchly tep a náhly pokles krvného tlaku.

karcinóm

Rakovina, ktorá sa začína v koži alebo v tkanivách, ktoré lemujú alebo vystielajú vnútorné orgány.

karcinóm bazálnych buniek

Druh rakoviny kože, ktorý vzniká z bazálnych buniek, malých okrúhlych buniek, ktoré sa nachádzajú v spodnej (bazálnej) časti epidermy, vonkajšej vrstvy kože.

karcinóm Belliniho vývodu

BDC. Zriedkavý druh rakoviny obličiek, ktorý rýchlo rastie a rýchlo sa šíri. Začína sa v Belliniho vývode v obličkách.

karcinóm buniek v tvare pečatného prsteňa

Vysoko malígny druh rakoviny, ktorý sa nachádza v žľazových bunkách vystielajúcich tráviace orgány. Keď sa tieto bunky skúmajú pod mikroskopom, vyzerajú ako pečatné prstene.

karcinóm in situ

Rakovina, ktorá zahŕňa len bunky, v ktorých sa začína a ktorá sa nešíri do okolitých tkanív.

karcinóm prechodných buniek

Druh rakoviny, ktorý vzniká vo výstelke močového mechúra, močovodov alebo renálnych panvičiek (časť obličky, ktorá zberá, udržiava a odvádza moč).

karcinóm priehľadných buniek

Zriedkavý druh nádoru, nachádzajúci sa zvyčajne v ženskom genitálnom trakte, pri ktorom vnútorná časť buniek pozorovaná pod mikroskopom je priehľadná. Nazýva sa tiež adenokarcinóm priehľadných buniek a mezonefróm.

karcinóm skvamózných buniek

Druh rakoviny, pri ktorej sú bunky ploché a vyzerajú ako rybie šupiny. Nazýva sa tiež epidermoidný karcinóm.

karcinosarkóm

Malígny nádor, ktorý je zmesou karcinómu (rakovina epiteliálneho tkaniva, čo je koža a tkanivo, ktoré lemuje alebo vystieľa vnútorné orgány) a sarkómu (rakovina spojivového tkaniva, napríklad kosti, chrupavky a tuku).

karcinostatický

Týkajúci sa spomalenia alebo zastavenia rakovinového rastu.

karcinóza

Stav, pri ktorom sa rakovina šíri do celého tela alebo v niektorých prípadoch do relatívne veľkej oblasti tela.

kardiálny

Týkajúci sa srdca.

kardiopulmonálny

Týkajúci sa srdca a pľúc.

kardiotoxicita

Toxicita, ktorá postihuje srdce.

kardiovaskulárny

Týkajúci sa srdca a krvných ciev.

karenitecín

Liek, ktorý sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory topoizomerázy. Je príbuzný protirakovinovému lieku kamptotecínu.

karmustin

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú alkylačné činidlá.

karnitín

Látka, ktorá sa vytvára v pečeni a vo svaloch. Nachádza sa tiež v určitých potravinách, napríklad v mäse, v hydine, v rybách a v niektorých mliečnych výrobkoch. Telo potrebuje karnitín na vytvorenie energie z tuku.

karotenoid

Látka, ktorá sa nachádza v žltom a oranžovom ovocí a zelenine a v tmavozelenej listovej zelenine. Karotenoidy môžu znížiť riziko vzniku rakoviny.

karzelesin

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú alkylačné činidlá.

kaspofungínacetát

Liek, ktorý sa používa na prevenciu alebo liečbu infekcií spôsobených hubou (druh mikroorganizmu). Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú fungicídy.

kastrácia

Odstránenie alebo zničenie semenníkov alebo vaječníkov pomocou ožiarenia, operácie alebo liekov. Kastrácia pomocou liekov sa vzťahuje na používanie liekov na potlačenie funkcie vaječníkov alebo semenníkov.

katechol

Látka pôvodne izolovaná z druhu mimózy. Katechol sa používa ako adstringens, antiseptikum a vo fotografii, pri galvanickom pokovovaní a výrobe ďalších chemických látok. Dá sa tiež vyrobiť.

katéter

Pružná trubica, ktorá sa používa na zavedenie tekutín do tela alebo na odvedenie tekutín z tela.

katéter centrálného cievneho prístupu

Trubica, ktorá sa chirurgicky zavedie do krvnej cievy za účelom podávania intravenózne tekutiny a liekov. Môže sa tiež použiť na získanie krvných vzoriek. Toto zariadenie nepotrebuje zvláštnu ihlu pre každú infúziu alebo krvný test. K príkladom týchto zariadení patrí Hickmanov katéter, ktorý vyžaduje svorku na uzavretie ventilu a Groshongov katéter s ventilom, ktorý sa otvára pri odvádzaní tekutiny alebo pri infúzii a keď sa nepoužíva, ostáva uzavretý.

kauterizácia

Zničenie tkaniva horúcim nástrojom, elektrickým prúdom alebo žeravou látkou.

kauterizovať

Zničiť tkanivo horúcim nástrojom, elektrickým prúdom alebo žeravou látkou. Tento postup sa môže používať na zničenie niektorých druhov malých nádorov alebo na spojenie krvných ciev, aby prestali krváčať.

keloid

Hrubá, nepravidelná jazva spôsobená nadmerným rastom tkaniva na mieste rezu alebo rany.

keratansulfát

Glykozamínoglykán (druh polysacharidu), ktorý sa nachádza v chrupavke a v rohovke oka.

keratoakantóm

Benígny (nerakovinový), rýchlo rastúci kožný nádor, ktorý sa zvyčajne vyskytuje v oblastiach kože vystavených slnku a môže zmiznúť bez liečby.

ketokonazol

Liek, ktorý lieči infekciu spôsobenú hubou. Používa sa tiež pri liečbe rakoviny prostaty, pretože môže blokovať tvorbu mužských hormónov.

ketorolak

Liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú nesteroidné protizápalové lieky. Skúma sa v súvislosti s prevenciou rakoviny.

KGF

Rastový faktor keratinocytov. Látka, ktorá stimuluje rast epiteliálnych buniek vystielajúcich povrch úst a črevného traktu. Existuje niekoľko foriem KGF. Rekombinantný ľudský KGF (rHuKGF) sa skúma v súvislosti s prevenciou ochorenia štep-verzus-histiteľ, ktoré sa môže vyskytnúť po transplantácii tkaniva a pri liečbe mukozitídy spôsobenej chemoterapiou a rádioterapiou. rHuKGF sa tiež nazýva palifermin.

killer-bunka

Biela krvinka, ktorá napáda nádorové bunky a bunky tela, ktoré boli napadnuté cudzími látkami.

killer-bunka aktivovaná lymfokínom

Biela krvinka, ktorá bola v laboratóriu stimulovaná na zabíjanie nádorových buniek. Nazýva sa tiež LAK bunka.

kilogram

Miera hmotnosti.

Kinaret®

Látka, ktorá sa používa na liečbu reumatoidnej artritídy a skúma sa v súvislosti s liečbou rakoviny. Kinaret blokuje účinok interleukínu 1 (IL-1). Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antagonisti receptora interleukínu. Nazýva sa tiež anakinra.

kladribín

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antimetabolity.

klaritromycín

Antibiotikum, ktoré sa používa pri liečbe infekcií. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú makrolidy.

klavikula

Kľúčna kosť.

klasifikačný systém ABCD

Systém na klasifikáciu rakoviny prostaty, ktorý využíva stupne ABCD. Stupeň „A“ a „B“ sa vzťahuje výlučne na rakovinu prostaty. Stupeň „C“ sa vzťahuje na rakovinu, ktorá prerástla prostatu, ale ešte sa nerozšírila do lymfatických uzlín alebo na iné miesta tela. Stupeň „D“ sa vzťahuje na rakovinu, ktorá sa rozšírila do lymfatických uzlín alebo na iné miesta v tele. Nazýva sa tiež Jewettov klasifikačný systém alebo Whitmore-Jewettov klasifikačný systém.

klasifikačný systém AJCC

Systém, ktorý vyvinul Americký spoločný výbor pre rakovinu na opis rozsahu rakoviny v tele pacienta. Opis zahŕňa TNM: T uvádza veľkosť nádoru a či nádor napadol okolité tkanivo, N opisuje postihnuté lymfatické uzliny a M opisuje metastázy (šírenie rakoviny z jednej časti tela do druhej).

klasifikačný systém TNM

Systém na opísanie rozsahu rakoviny v tele pacienta. T opisuje veľkosť nádoru a to, či nádor napadol okolité tkanivo, N opisuje všetky postihnuté lymfatické uzliny a M opisuje metastázy (šírenie rakoviny z jednej časti tela do druhej).

Klatskinov nádor

Rakovina, ktorá vzniká v bunkách vystielajúcich žlčovody v pečeni na mieste, kde sa stretáva ľavý a pravý žlčovod. Je to druh cholangiokarcinómu.

Klebsiella

Baktéria, ktorá často spôsobuje infekcie pľúc, močového traktu, čriev a rán.

Klinefelterov syndróm

Genetická porucha u mužov spôsobená nadbytočným X chromozómom. Muži s touto poruchou môžu mať zväčšené prsia, nedostatok ochlpenia na tvári a tele, okrúhly tvar tela a malé semenníky. Môžu sa naučiť rozprávať oveľa neskôr ako iné deti a môžu mať problémy, keď sa učia čítať a písať. Klinefelterov syndróm zvyšuje riziko vzniku rakoviny semenníkov.

klinická rezistencia

Rakovina, ktorá sa po liečbe nezmenší.

klinická séria

Séria prípadov, keď pacienti dostávajú liečbu v klinických alebo iných zdravotníckych zariadeniach.

klinická skúška

Druh výskumnej štúdie, ktorá využíva dobrovoľníkov na testovanie nových metód skríningu, prevencie, diagnostiky alebo liečby ochorenia. Takáto skúška sa môže vykonávať v klinickom alebo inom zdravotníckom zariadení. Nazýva sa tiež klinická štúdia.

klinická štúdia

Druh výskumnej štúdie, ktorá využíva dobrovoľníkov na testovanie nových metód skríningu, prevencie, diagnostiky alebo liečby ochorenia. Takáto skúška sa môže vykonávať v klinickom alebo inom zdravotníckom zariadení. Nazýva sa tiež klinická skúška.

klinické vyšetrenie prsníka

Vyšetrenie prsníka, ktoré vykonáva zdravotník pre kontrolu hrčiek alebo iných zmien.

klinický

Týkajúci sa vyšetrenia a liečby pacientov.

klinová resekcia

Chirurgický postup na odobratie plátku tkaniva v tvare trojuholníka. Môže sa použiť na odstránenie nádoru a malého množstva okolitého normálneho tkaniva.

klodronát

Liek, ktorý sa používa pri liečbe hyperkalcémie (abnormálne vysoká hladina vápnika v krvi) a rakoviny, ktorá sa rozšírila do kostí (kostné metastázy). Môže redukovať bolesť, riziko fraktúr a vznik nových kostných metastáz.

klofarabin

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú nukleozidové analógy.

klystír

Vstreknutie tekutiny do hrubého čreva cez análny otvor.

kmeňová bunka

Bunka, z ktorej sa môžu vyvinúť iné druhy buniek.

koaktivovaná T-bunka

T-bunka potiahnutá monoklonálnymi protilátkami na zlepšenie schopnosti zabíjať nádorové bunky.

kobalt 60

Rádioaktívna forma kovu kobalt, ktorá sa používa ako zdroj radiácie pri liečbe rakoviny.

koenzým Q10

Látka nachádzajúca sa vo väčšine tkanív tela a v mnohých potravinách. Môže sa tiež vyrobiť v laboratóriu. Telo ju využíva na tvorbu energie pre bunky a ako antioxidant. Skúma sa v súvislosti s liečbou rakoviny a na zmiernenie vedľajších účinkov spôsobených určitou protirakovinovou liečbou. Nazýva sa tiež Q10, Co Q10, vitamín Q10 a ubichinón.

kohortná štúdia

Výskumná štúdia, ktorá porovnáva jednotlivý dôsledok (napríklad rakovinu pľúc) v skupinách jedincov, ktorí sú podobní v mnohých ohľadoch, avšak odlišujú sa v niektorých charakteristikách (napríklad dojčiacie ženy, ktoré fajčia, sa porovnávajú s tými, ktoré nefajčia).

kolagén

Vláknitá bielkovina nachádzajúca sa v chrupavke a iných spojivových tkanivách.

kolagenáza

Druh enzýmu, ktorý rozkladá bielkovinu kolagén.

kolagénová choroba

Výraz, ktorý sa v minulosti používal na opis chronických ochorení spojivového tkaniva (napr. reumatoidnej artritídy, systémového lupus erythematosus a systémovej sklerózy), avšak v súčasnosti prevláda názor, že tento výraz je vhodnejší pre ochorenia spojené s poruchami kolagénu, čo je zložka spojivového tkaniva.

kolektómia

Operácia na odstránenie časti hrubého čreva alebo celého hrubého čreva. Keď sa odstráni len časť hrubého čreva, nazýva sa to parciálna kolektómia. Pri otvorenej kolektómii sa urobí jeden dlhý rez v brušnej stene, a lekári tak môžu vidieť hrubé črevo priamo. Pri laparoskopической kolektómii sa urobí viac malých rezov, pričom sa cez jeden otvor zavedie tenká, osvetlená trubica pripojená na videokameru, ktorá riadi operáciu. Chirurgické nástroje sa zavádzajú cez ďalšie otvory, aby sa mohla vykonať operácia.

kolektómia pomocou laparoskopie

Operácia vykonaná pomocou laparoskopu (tenká, osvetlená trubica) na odstránenie časti hrubého čreva alebo celého hrubého čreva pomocou niekoľkých malých rezov v stene brucha. Cez otvor sa zavedie laparoskop pripojený na videokameru, ktorý riadi operáciu. Chirurgické nástroje sa zavedú cez ďalšie otvory, aby sa mohla vykonať operácia. Keď sa odstráni len časť hrubého čreva, nazýva sa to parciálna kolektómia.

kolitída

Zápal hrubého čreva.

koloanálna anastomóza

Chirurgický postup, pri ktorom sa hrubé črevo pripojí na anus po odstránení konečníka. Nazýva sa tiež koloanálny priet'ah.

koloanálna anastomóza z boku na koniec

Chirurgický postup, pri ktorom sa hrubé črevo pripojí na anus po odstránení konečníka. Časť hrubého čreva dlhá asi 5 cm sa vyformuje do malého mechúrika, aby až do odstránenia nahradila funkciu konečníka a uchovávala stolicu. Tento postup je podobný ako J-mechúrikovitá koloanálna anastomóza, avšak vytvorí sa menší mechúrik.

koloanálny priet'ah

Chirurgický postup, pri ktorom sa hrubé črevo pripojí na anus po odstránení konečníka. Nazýva sa tiež koloanálna anastomóza.

kolón

Najdlhšia časť hrubého čreva, čo je trubicovitý orgán spojený s tenkým črevom na jednom konci a s anusom na druhom konci. Kolón odvádza z čiastočne strávenej potravy vodu, niektoré živiny a elektrolyty. Ostatné látky, tuhý odpad, ktorý sa nazýva stolica, posúva do konečníka, ktorá z tela odchádza cez anus.

kolonoskop

Tenká, osvetlená trubica, ktorá sa používa na vyšetrenie vnútrajška hrubého čreva.

kolonoskopia

Vyšetrenie vnútornej časti hrubého čreva pomocou tenkej, osvetlenej trubice (nazýva sa kolonoskop) zavedenej do konečníka. Ak sa spozorujú abnormálne oblasti, tkanivo sa môže odobrať a preskúmať pod mikroskopom, aby sa zistila prítomnosť ochorenia.

kolorektálna rakovina 0. stupňa

Rakovina, ktorá sa nachádza len v najvnútornejšej výstelke hrubého čreva a/alebo konečníka. Nazýva sa tiež karcinóm in situ.

kolorektálna rakovina I. stupňa

Rakovina sa rozšírila za najvnútornejšiu výstelku hrubého čreva a/alebo konečníka do druhej a tretej vrstvy a zahŕňa vnútornú stenu hrubého čreva a/alebo konečníka, avšak nerozšírila sa do vonkajšej steny alebo mimo hrubého čreva a/alebo konečníka. Nazýva sa tiež Dukesova kolorektálna rakovina A.

kolorektálna rakovina II. stupňa

Rakovina sa rozšírila mimo hrubého čreva a/alebo konečníka do okolitého tkaniva, ale neprenikla do lymfatických uzlín. Nazýva sa tiež Dukesova kolorektálna rakovina B.

kolorektálna rakovina III. stupňa

Nádorové bunky sa rozšírili do orgánov a lymfatických uzlín v blízkosti hrubého čreva a/alebo konečníka. Nazýva sa tiež Dukesova kolorektálna rakovina C.

kolorektálna rakovina IV. stupňa

Rakovina sa môže šíriť do okolitých lymfatických uzlín a šíri sa do iných častí tela, napríklad do pečene alebo pľúc. Nazýva sa tiež Dukesova kolorektálna rakovina D.

kolorektálny

Týkajúci sa hrubého čreva a konečníka.

kolostómia

Otvor v hrubom čreve z vonkajšej časti tela. Kolostómia predstavuje novú cestu pre odpadové látky, aby mohli odísť z tela po odstránení časti hrubého čreva.

kolposkop

Osvetlený zväčšovací prístroj, ktorý sa používa na vyšetrenie pošvy a krčku maternice.

kolposkopia

Vyšetrenie pošvy a krčku maternice pomocou osvetleného zväčšovacieho prístroja, ktorý sa nazýva kolposkop.

kombinovaná chemoterapia

Liečba pomocou viac ako jedného protirakovinového lieku.

kombretastatín A4-fosfát

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú činidlá viažuce tubulín.

komedokarcinóm

Druh duktálneho karcinómu in situ (veľmi skoré štádium rakoviny prsníka).

komora

Dutina v srdci alebo v mozgu naplnená tekutinou.

komorbidita

Stav, keď sa u človeka prejavia dve alebo viac ochorení naraz.

komplementárna a alternatívna medicína

CAM. Formy liečby, ktoré sa používajú okrem (komplementárne) alebo namiesto (alternatívne) štandardnej liečby. Tieto postupy sa nepovažujú za štandardné lekárske prístupy. CAM zahŕňa výživové doplnky, megadávky vitamínov, rastlinné prípravky, špeciálne čaje, masáže, magnetoterapiu, duchovnú liečbu a meditáciu.

komplementárna medicína

Postupy, ktoré sa často používajú na posilnenie alebo doplnenie štandardnej liečby. Vo všeobecnosti ich lekárska komunita neuznáva za štandardné alebo konvenčné lekárske prístupy. Komplementárna medicína môže zahŕňať výživové doplnky, megadávky vitamínov,

rastlinné prípravky, špeciálne čaje, akupunktúru, masáže, magnetoterapiu, duchovú liečbu a meditáciu.

kompresná bandáž

Bandáž na zabezpečenie tlaku na určitú oblasť.

konečný výsledok

V klinických skúškach udalosť alebo následok, ktorý sa môže objektívne zmerať, aby sa zistilo, či bol skúmaný zásah prospešný. Konečné výsledky klinickej skúšky sú zvyčajne zahrnuté v cieľoch štúdie. Príkladom konečného výsledku je prežitie, zlepšenie kvality života, zmiernenie symptómov a vymiznutie nádoru.

kongestívne zlyhanie srdca

Slabosť srdcového svalu, ktorá vedie k nahromadeniu tekutiny v telesných tkanivách.

kónická biopsia

Chirurgický zásah na odobratie kužeľovitého kusa tkaniva z krčka maternice a krčkového kanálu. Kónická biopsia sa môže použiť pri diagnostike alebo liečbe ochorenia krčku. Nazýva sa tiež konizácia.

konizácia

Chirurgický zásah na odobratie kužeľovitého kusa tkaniva z krčka maternice a krčkového kanálu. Konizácia sa môže použiť pri diagnostike alebo liečbe ochorenia krčku. Nazýva sa tiež kónická biopsia.

konsolidačná liečba

Druh vysokodávkovej chemoterapie, ktorý sa často podáva ako druhá fáza (po indukčnej liečbe) režimu protirakovinovej liečby leukémie. Nazýva sa tiež posilňujúca liečba.

kontinuálna hypertermická peritoneálna perfúzia

CHPP. Postup, pri ktorom sa premýva brušná dutina tekutinou obsahujúcou protirakovinové lieky. Táto tekutina je teplejšia ako telo. Zdá sa, že tento postup zabíja rakovinové bunky bez poškodenia normálnych buniek.

kontinuálna infúzia

Podávanie tekutiny do krvnej cievy, ktoré zvyčajne trvá dlhší čas.

kontralaterálny

Týkajúci sa opačnej strany tela.

kontrolná skupina

V klinickej skúške skupina, ktorá nedostáva nový skúmaný liek. Táto skupina sa porovnáva so skupinou, ktorá dostáva nový liek, aby sa zistilo, či nová liečba účinkuje.

kontrolné zviera

Zviera v štúdiu, ktoré nedostáva testovanú liečbu. Porovnanie zdravotného stavu kontrolných zvierat so zdravotným stavom liečených zvierat výskumníkom umožní vyhodnotiť účinky liečby presnejšie.

kontrolovaná klinická skúška

Klinická štúdia, ktorá obsahuje porovnávaciu (kontrolnú) skupinu. Porovnávacía skupina dostáva placebo, inú liečbu alebo nedostáva vôbec žiadnu liečbu.

kontrolovaná štúdia

Pokus alebo klinická skúška, ktorá obsahuje porovnávaciu (kontrolnú) skupinu.

kontrolovaný placebo

Vzťahuje sa na klinickú štúdiu, pri ktorej kontrolní pacienti dostávajú placebo.

konvenčná liečba

V súčasnosti prijatá a často používaná liečba určitého druhu ochorenia, založená na výsledkoch predchádzajúceho výskumu. Nazýva sa tiež konvenčná terapia.

konvenčná terapia

V súčasnosti prijatá a často používaná liečba určitého druhu ochorenia, založená na výsledkoch predchádzajúceho výskumu. Nazýva sa tiež konvenčná liečba.

kordektómia

Operácia hlasiviek alebo miechy.

kordycepín

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú protinádorové antibiotiká.

koreň angeliky

Koreň ktorejkoľvek rastliny zo skupiny rastlín pod názvom angelika. V niektorých kultúrach sa používa na liečbu určitých zdravotných problémov vrátane gastrointestinálnych problémov ako je strata chuti do jedla, pocity plnosti a plynatosť.

koreň horčinky

Koreň rastliny, ktorá sa nazýva Polygala senega. V niektorých kultúrach sa používa na liečbu určitých zdravotných problémov vrátane problémov s dýchacím systémom.

korpus

Telo maternice.

kortikosteroid

Hormón, ktorý má protinádorový účinok pri lymfómoch a lymfoidných druhoch leukémie. Kortikosteroidy (steroidy) sa môžu tiež použiť ako hormonálna substitúcia a pri liečbe niektorých komplikácií v súvislosti s rakovinou a jej liečbou.

kortizon

Prirodzený steroidný hormón, ktorý sa vytvára v nadobličke. Môže sa tiež vyrobiť v laboratóriu. Kortizon zmierňuje opuchy a môže potláčať imunitnú odpoveď.

KOS-862

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú mitotické inhibítory a epotilóny. Nazýva sa tiež epotilón D.

kostná dreň

Mäkké špongióvité tkanivo v strede väčšiny veľkých kostí. Vytvára biele krvinky, červené krvinky a krvné doštičky.

kostné metastázy

Rakovina, ktorá sa rozšírila z pôvodného (primárneho) nádoru do kostí.

ko-trimoxazol

Liek, ktorý sa používa pri liečbe infekcií spôsobených baktériami a prvokmi. Je to kombinácia dvoch protiinfekčných liekov, sulfametoxazolu a trimetoprimu.

kožná náplast'

Náplast', ktorá uvoľňuje liek do tela cez kožu. Liek preniká do krvi pomaly a nepretržite.

kožný štep

Koža, ktorá sa preniesie z jednej časti tela do druhej.

kožný T-bunkový lymfóm

Ochorenie, pri ktorom sa určité bunky lymfatického systému (ktoré sa nazývajú T-lymfocyty) stanú rakovinovými (malígnymi) a postihnú kožu.

kožný T-bunkový lymfóm I. stupňa

Môže platiť jedno z nasledujúceho: (1) rakovina I.A stupňa postihujúca menej ako 10 % kožného povrchu. Vyzerá ako červené, suché, šupinaté flaky; (2) rakovina I.B stupňa postihujúca 10 alebo viac percent kožného povrchu. Vyzerá ako červené, suché, šupinaté flaky.

kožný T-bunkový lymfóm II. stupňa

Kožný T-bunkový lymfóm II. stupňa môže byť jeden z nasledujúcich: (1) stupeň IIA, pri ktorom sú na koži červené, šupinaté flaky, ale nie nádory; lymfatické uzliny sú zväčšené, ale neobsahujú rakovinové bunky; (2) stupeň IIB, pri ktorom sa na koži nachádzajú nádory a lymfatické uzliny sú zväčšené, ale neobsahujú rakovinové bunky.

kožný T-bunkový lymfóm III. stupňa

Takmer celá koža je červená, suchá a šupinatá; lymfatické uzliny sú buď normálne alebo zväčšené, avšak neobsahujú rakovinové bunky.

kožný T-bunkový lymfóm IV. stupňa

Na kožný T-bunkový lymfóm IV. stupňa sa môže vzťahovať niečo z nasledujúceho: pri stupni IVA je koža červená, suchá a šupinatá a lymfatické uzliny obsahujú rakovinové bunky; pri stupni IVB je koža červená, suchá a šupinatá, rakovinové bunky sa môžu nachádzať v lymfatických uzlinách a rakovina sa šíri do iných orgánov tela.

kožný test

Test imunitnej odpovede na zlúčeninu, ktorá sa umiestni na kožu alebo pod kožu.

KPS

Úroveň Karnofského výkonnosti. Štandardný spôsob stanovenia schopnosti pacientov s rakovinou vykonávať bežné úlohy. Skóre Karnofského výkonnosti je v rozsahu od 0 do 100. Vyššie skóre znamená, že pacient je schopný lepšie vykonávať každodenné činnosti. KPS sa môže použiť na určenie pacientovej prognózy, na stanovenie zmien pacientovej schopnosti pracovať, alebo pri rozhodnutí, či pacient môže byť zahrnutý do klinickej skúšky.

kraniofaryngióm

Benígny mozgový nádor, ktorý sa môže považovať za malígny, pretože môže poškodiť hypotalamus, oblasť mozgu, ktorá riadi telesnú teplotu, pocit hladu a smädu.

kraniotómia

Operácia, pri ktorej sa v lebke urobí otvor.

kreatín

Látka, ktorú vytvára telo a ktorá sa používa na uchovanie energie. Skúma sa v súvislosti s liečbou úbytku hmotnosti spojeného s rakovinou. Je odvodený z aminokyseliny arginínu.

kreatinín

Zlúčenina, ktorá sa vylučuje z tela do moču. Hladina kreatinínu sa meria pre sledovanie funkcie obličiek.

krisnatol mesylát

Protirakovinový liek, ktorý v rakovinových bunkách interferuje s DNA.

Krukenbergov nádor

Nádor vaječníka spôsobený šírením rakoviny žalúdka.

krčok

Spodný, úzky koniec maternice, ktorý vytvára kanál medzi maternicou a pošvou.

kritériá spôsobilosti

V klinických skúškach požiadavky, ktoré musia byť splnené, aby bol jednotlivec zaradený do štúdie. Tieto požiadavky pomáhajú uistiť sa, že pacienti v skúške sú navzájom podobní, čo sa týka špecifických faktorov ako je vek, druh a štádium rakoviny, všeobecný zdravotný stav a predchádzajúca liečba. Keď všetci účastníci spĺňajú rovnaké kritériá spôsobilosti, výskumníkom to dáva väčšiu istotu, že výsledky štúdie sú dôsledkom skúmanej liečby a nie iných faktorov.

KRN5500

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú protinádorové antibiotiká. Je to antracyklín.

KRN7000

Liek, ktorý sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Je to modifikátor biologickej odpovede, ktorý patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú glykosfingolipidy alebo agelasfíny.

krv

Tkanivo s červenými krvinkami, bielymi krvinkami, krvnými doštičkami a ďalšími látkami suspendovanými v tekutine, ktorá sa nazýva plazma. Krv privádza do tkanív kyslík a živiny a odvádza nepotrebný odpad.

krvná cieva

Trubica, cez ktorú tečie krv v tele. Ku krvným cievam patrí sieť tepien, tepničiek, vlásočníc, žiliek a žíl.

krvná doštička

Druh krvnej bunky, ktorá pomáha brániť krvácaniu vytváraním krvných zrazenín. Nazýva sa tiež trombocyt.

krvná transfúzia

Podanie krvi alebo krvných produktov do krvnej cievy.

krvno-mozgová bariéra

Sieť krvných ciev s bunkami usporiadanými tesne vedľa seba, ktorá sťažuje preniknutie potenciálne toxických látok (napríklad protirakovinových liekov) do stien krvných ciev a do mozgu.

krvný obraz

Test na kontrolu počtu červených krviniek, bielych krviniek a krvných doštičiek vo vzorke krvi. Nazýva sa tiež úplný krvný obraz (CBC).

kryochirurgia

Liečba pomocou nástroja, ktorý zmrazí a zničí abnormálne tkanivá.

kryoprezervácia

Proces schladenia a uchovávania buniek, tkanív alebo orgánov pri veľmi nízkych teplotách alebo pri teplotách pod bodom mrazu pre uchovanie do budúcnosti.

kryoterapia

Akákolvek metóda, ktorá využíva nízku teplotu na liečbu ochorenia.

kryptorchizmus

Stav, pri ktorom jeden alebo obidva semenníky nezostúpili z brucha, kde sa vyvinuli pred narodením, do mieška. Kryptorchizmus môže zvýšiť riziko vzniku rakoviny semenníkov. Nazýva sa tiež nezostúpené semenníky.

kultivovaná bunka

Ľudská, rastlinná alebo živočíšna bunka, ktorá sa adaptovala na rast v laboratóriu.

kultivovaná bunková línia

Bunky jedného druhu (ľudské, živočíšne alebo rastlinné), ktoré sa adaptovali na nepretržitý rast v laboratóriu a ktoré sa používajú pri výskume.

kumestan

Látka podobná estrogénu (fytoestrogén), ktorú vytvárajú niektoré rastliny. Kumestany môžu mať protirakovinové účinky.

kumestrol

Druh kumestanu. Kumestany sú látky podobné estrogénu (fytoestrogény), ktoré môžu vytvárať niektoré rastliny. Kumestany môžu mať protirakovinové účinky.

kumulatívna dávka

V medicíne celkové množstvo lieku alebo žiarenia, ktoré dostáva pacient nejaký čas; napríklad celková dávka žiarenia podaná v sérii ožiarov.

kurkumín

Žlté farbivo korenia kurkumy, ktoré sa skúma v súvislosti s prevenciou rakoviny.

kutánnny

Týkajúci sa kože.

kvadrantektómia

Chirurgické odstránenie oblasti prsníka (približne jednej štvrtiny) obsahujúcej rakovinu.

kvalita života

Celková radosť zo života. Mnoho klinických skúšok určuje vplyv rakoviny a jej liečby na kvalitu života. Tieto štúdie merajú aspekty pocitov jednotlivca vzhľadom na zdravie a schopnosť vykonávať rôzne úlohy.

kyánový glukozid

Rastlinná zlúčenina, ktorá obsahuje cukor a vytvára kyanid.

kyreta

Lyžicovitý nástroj s ostrou hranou.

kyretáž

Odstránenie tkaniva kyretou, lyžicovitým nástrojom s ostrou hranou.

kyselina aminolevulinová

Liek, ktorý sa používa pri fotodynamickej liečbe a ktorý je absorbovaný nádorovými bunkami; keď je vystavený svetlu, stáva sa účinným a ničí rakovinové bunky.

kyselina citrónová/citrát draselno-sodný

Liek, ktorý sa používa pri liečbe metabolickej acidózy (porucha, pri ktorej je krv príliš kyslá).

kyselina deoxyribonukleová

DNA. Molekuly vnútri buniek, ktoré nesú genetickú informáciu a odovzdávajú ju z jednej generácie na druhú.

kyselina dusičná

Toxická, korozívna, bezfarebná kvapalina, ktorá sa používa na výrobu hnojív, farbív, výbušnín a iných chemikálií.

kyselina fytová

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Kyselina fytová sa nachádza vo veľkom množstve v cereáliach a v strukovinách. Je tiež známa ako inozitol hexafosfát.

kyselina listová

Vitamín zo skupiny B-vitamínov, ktorý sa skúma v súvislosti s prevenciou rakoviny. Nazýva sa tiež folát.

kyselina sialová

Druh molekuly cukru.

kyselina sírová

Silná kyselina, ktorá v koncentrovanom stave mimoriadne leptá pokožku a sliznice. Používa sa na výrobu hnojív, farbív, na elektrické pokovovanie a do priemyselných výbušnín.

kyselina trans-retinoová

Forma vitamínu A, ktorá sa používa pri liečbe akné. Skúma sa tiež v súvislosti s prevenciou rakoviny a liečbou akútnej promyelocytickej leukémie, zvyčajne v kombinácii s inými liekmi. Nazýva sa tiež tretinoin.

kyselina valproová

Liek, ktorý sa používa na liečbu epileptických záchvatov a bipolárnej poruchy a na prevenciu migrenózných bolestí hlavy. Skúma sa v súvislosti s liečbou Kaposiho sarkómu. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antikonvulzíva, antimaniká a profylaktiká migrenózne bolesti hlavy.

KW2189

Polosyntetický protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú protinádorové antibiotiká.

L

L-377,202

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny.

L-778,123

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory enzýmov. Môže inhibovať transformáciu normálnych buniek na rakovinové bunky.

laboratórna štúdia

Výskum, ktorý sa uskutočňuje v laboratóriu. Pri týchto štúdiách sa môžu používať testovacie skúmavky alebo zvieratá, pričom sa skúma, či liek, postup alebo liečba budú pravdepodobne úspešné. Laboratórne štúdie sa vykonávajú pred akýmkoľvek testovaním na ľuďoch.

laboratórny test

Lekársky postup, ktorý zahŕňa testovanie vzorky krvi, moču lebo iných látok tela. Testy môžu pomôcť pri stanovení diagnózy, pri plánovaní liečby, pri kontrole, či je liečba účinná alebo pri monitorovaní ochorenia.

LAK bunka

Biela krvinka, ktorá je stimulovaná v laboratóriu, aby zabíjala nádorové bunky. Nazýva sa tiež killer-bunka aktivovaná lymfokínom.

lakrimálna žľaza

Žľaza, ktorá vylučuje slzy. Lakrimálne žľazy sa nachádzajú v hornej vonkajšej časti každej očnej jamky.

laktátdehydrogenáza

LDH. Jeden zo skupiny enzýmov, ktoré sa nachádzajú v krvi a iných telesných tkanivách a podieľajú sa na tvorbe energie v bunkách. Zvýšené množstvo v krvi môže byť príznakom poškodenia tkaniva a niektorých druhov rakoviny alebo iných ochorení. Nazýva sa tiež dehydrogenáza kyseliny mliečnej.

laktóza

Druh cukru, ktorý sa nachádza v mlieku a v mliečnych produktoch.

lalok

Časť orgánu, napríklad pečene, pľúc, prsníka, štítnej žľazy alebo mozgu.

lalôčik

Malý lalok alebo diel laloka.

lamina propria

Druh spojivového tkaniva, ktoré sa nachádza pod tenkou vrstvou tkanív pokrývajúcich sliznicu.

lamivudin

Liek, ktorý sa používa na liečbu infekcie spôsobenej vírusmi.

lamotrigín

Liek, ktorý sa používa na liečbu niektorých druhov záchvatov. Skúma sa v súvislosti s prevenciou periférnej neuropatie spôsobenej niektorými chemoterapeutikami. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antikonvulzíva.

lapač VEGF

Látka, ktorá blokuje účinok vaskulárneho endoteliálneho faktora (VEGF) a bráni rastu nových krvných ciev do nádoru. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory angiogenézy.

laparoskop

Tenká, osvetlená trubica, ktorá sa používa na vyšetrenie tkanív a orgánov vnútri brucha.

laparoskopia

Zavedenie tenkej, osvetlenej trubice (nazýva sa laparoskop) cez brušnú stenu na vyšetrenie vnútrajška brucha a odobratie vzoriek tkaniva.

laparoskopická prostatektómia

Operácia na odstránenie časti prostaty alebo celej prostaty pomocou laparoskopu (tenká, osvetlená trubica).

laparotómia

Chirurgický rez vytvorený v brušnej stene.

laryngeálny

Týkajúci sa larynxu.

laryngektómia

Operácia na odstránenie časti larynxu alebo celého larynxu.

laryngektomik

Človek, ktorému bol odstránený larynx.

laryngitída

Zápal larynxu.

laryngoskop

Tenká, osvetlená trubica, ktorá sa používa na vyšetrenie larynxu.

laryngoskopia

Vyšetrenie larynxu pomocou zrkadla (nepriama laryngoskopia) alebo pomocou laryngoskopu (priama laryngoskopia).

larynx

Oblasť hrdla obsahujúca hlasivky, ktorá sa využíva na dýchanie, prehĺtanie a rozprávanie.

laser

Zariadenie sústreďujúce svetlo do intenzívneho úzkeho lúča, ktorý sa používa na rezanie alebo zničenie tkaniva. Využíva sa v mikrochirurgii, pri fotodynamickej liečbe a na rôzne diagnostické účely.

laserová operácia

Chirurgický postup, ktorý využíva reznú silu laserového lúča na vytvorenie nekrvavého rezu v tkanive alebo na odstránenie povrchovej lézie, napríklad nádoru.

laserová terapia

Použitie intenzívneho, silného svetelného lúča na zabíjanie rakovinových buniek.

latentný

Opisuje stav, ktorý je prítomný, ale neaktívny alebo nespôsobuje žiadne symptómy.

laxatívum

Látka, ktorá podporuje pohyb čriev.

LCIS

Lobulárny karcinóm in situ. Abnormálne bunky, ktoré sa nachádzajú v lalokoch prsníka. Tento stav sa zriedka zvrhne na invazívnu rakovinu; avšak lobulárny karcinóm in situ zvyšuje riziko vzniku rakoviny aj v druhom prsníku.

LDH

Laktátdehydrogenáza. Jeden zo skupiny enzýmov, ktoré sa nachádzajú v krvi a iných telesných tkanivách a podieľajú sa na tvorbe energie v bunkách. Zvýšené množstvo v krvi môže byť príznakom poškodenia tkaniva a niektorých druhov rakoviny alebo iných ochorení. Nazýva sa tiež dehydrogenáza kyseliny mliečnej.

leflunomid

Protirakovinový liek, ktorý účinkuje inhibíciou rastového faktora rakovinových buniek. Nazýva sa tiež SU101.

leiomyóm

Benígny nádor hladkého svalstva, zvyčajne v maternici alebo v gastrointestinálnom trakte. Nazýva sa tiež fibroid.

leiomyosarkóm

Malígny (rakovinový) nádor buniek hladkého svalstva, ktorý môže vzniknúť takmer všade v tele, ale najčastejšie v maternici, v bruchu alebo v panve.

lekár primárnej starostlivosti

Lekár, ktorý sa nejaký čas stará o zdravie pacienta. Lekár primárnej starostlivosti je schopný poskytnúť široký rozsah starostlivosti vrátane prevencie a liečby, môže pacienta informovať o možnostiach protirakovinovej liečby a odporučiť ho k špecialistovi.

lektín

Zložená molekula, ktorá obsahuje proteín a cukry. Lektíny sú schopné naviazať sa na povrch bunky a vyvolať v nej biochemické zmeny. Lektíny vytvárajú živočíchy aj rastliny.

lektín z imela

Látka, ktorá pochádza z imela a ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Lektín je zložená molekula obsahujúca proteín a cukry. Lektíny sú schopné naviazať sa na povrch bunky a spôsobiť v nej biochemické zmeny. Lektíny vytvárajú živočíchy aj rastliny.

lentinan

Beta-glukán (druh polysacharidu) z huby *Lentinus edodes* (huba shiitake). V Japonsku sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny.

lepirudin

Liek, ktorý inhibuje zrážanie krvi. Skúma sa v súvislosti s liečbou rakoviny.

leptomeningálna rakovina

Nádor, ktorý zahŕňa tkanivá pokrývajúce mozog a miechu.

leptomeningálne metastázy

Rakovina, ktorá sa rozšírila z pôvodného (primárneho) nádoru do tkanív pokrývajúcich mozog a miechu.

leridistim

Látka, ktorá sa skúma pre schopnosť stimulovať tvorbu krvných buniek počas chemoterapie. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú faktory stimulujúce kolónie. Je tiež známa ako SC-70935.

lerisetron

Liek, ktorý zabraňuje nevoľnosti a vracaniu alebo ich zmierňuje.

letrozol

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú nesteroidné inhibítory aromatázy. Letrozol sa používa na zníženie tvorby estrogénu a na potlačenie rastu nádorov závislých od estrogénu.

leukaferéza

Odobratie krvi na získanie špecifických krvných buniek; zvyšná krv sa vráti do tela.

leukémia

Rakovina, ktorá vzniká v krvotvornom tkanive, napríklad v kostnej dreni, a spôsobuje tvorbu veľkého počtu krvných buniek, ktoré vstupujú do krvného obehu.

leukocyt

Biela krvinka. Vzťahuje sa na krvnú bunku, ktorá neobsahuje hemoglobín. Biele krvinky zahŕňajú lymfocyty, neutrofile, eozinofily, makrofágy a mastocyty. Tieto bunky sa vytvárajú v kostnej dreni a pomáhajú telu bojovať proti infekcii a iným ochoreniam.

leukopénia

Stav, pri ktorom je počet leukocytov (bielych krviniek) v krvi znížený.

leukoplakia

Biela škvrna, ktorá môže vzniknúť na slizniciach, napríklad na vnútornej strane líc, na ďasnách alebo na jazyku a môže sa zvrhnúť na rakovinu.

leukovorin

Liek, ktorý sa používa na ochranu normálnych buniek pred vysokými dávkami protirakovinového lieku metotrexátu. Používa sa tiež na zvýšenie protinádorových účinkov fluóruuracilu a tegafur-uracilu, perorálneho lieku, čo je alternatíva intravenózneho fluóruuracilu.

leuprolid

Liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú analógy hormónu uvoľňujúceho gonadotropín. Používa sa na zablokovanie tvorby hormónov vo vaječníkoch alebo v semenníkoch.

leuvektín

Prostriedok, ktorý privádza gén pre interleukín-2 (IL-2) do buniek, aby sa zvýšila tvorba IL-2 v bunkách.

levamizol

Antiparazitický liek, ktorý sa tiež skúma v súvislosti s liečbou rakoviny spolu s fluóruuracilom.

levofloxacín

Látka, ktorá sa používa na liečbu bakteriálnych infekcií. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú chinolónové antibiotiká.

levokarnitín

Forma karnitínu, čo je látka, ktorá sa vytvára v svaloch a v pečeni. Môže sa podávať ako doplnok na prevenciu a liečbu deficiencie karnitínu u pacientov, ktorí dostávajú chemoterapiu kvôli rakovine alebo sú dialyzovaní kvôli ochoreniu obličiek. Nazýva sa tiež L-karnitín.

lézia

Oblasť s abnormálnym tkanivom. Lézia môže byť benígna (nerakovinová) alebo malígna (rakovinová).

LGD1069

Protirakovinový liek, ktorý sa používa na zmenšenie rastu niektorých druhov rakovinových buniek. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú retinoidy. Nazýva sa tiež bexaroten.

LH-RH

Hormón uvoľňujúci luteinizačný hormón. Hormón, ktorý stimuluje tvorbu pohlavných hormónov u mužov i žien.

Lhermitteov príznak

Pocit podobný elektrickému šoku, vyžarujúci zo zadnej časti hlavy smerom do miechy pri zohnutí krku dopredu.

liarozol

Protirakovinový liek, ktorý podporuje diferenciáciu zvýšením hladiny kyseliny retinoovej v nádoroch.

liečba druhej línie

Liečba, ktorá sa podáva, keď úvodná liečba (liečba prvej línie) neúčinkuje alebo prestala účinkovať.

liečba hypertermiou

Druh liečby, pri ktorej je telesné tkanivo vystavené vysokým teplotám, aby sa poškodili a zabili rakovinové bunky alebo aby boli rakovinové bunky citlivejšie na účinky žiarenia a určitých protirakovinových liekov.

liečba lymfocytmi periférnej krvi

Liečba infekcie spôsobenej Epstein-Barrovým vírusom alebo nadmerného rastu bielych krviniek (lymfocytov) po transplantácii kostnej drene alebo orgánu. Ako pokus na zmenu týchto stavov sa pacienti podávajú špecifické lymfocyty od súrodenca.

liečba prvej línie

Prvý druh liečby určitého stavu alebo ochorenia.

liečba svetelnou emisnou diódou

LED liečba. Liečba pomocou liekov, ktoré sa stanú aktívnymi a môžu zabíjať rakovinové bunky, keď sú vystavené svetlu. LED liečba je druh fotodynamickej liečby, ktorá využíva zvláštny druh svetla na aktivovanie lieku.

liečba symptómov

Starostlivosť na zlepšenie kvality života pacientov, ktorí majú vážne alebo život ohrozujúce ochorenie. Cieľom paliatívnej starostlivosti je vyliečiť čo najskôr symptóm tohto ochorenia, vedľajšie účinky spôsobené liečbou ochorenia a psychologické, sociálne a duchovné

problémy spojené s ochorením alebo liečbou, alebo im zabrániť. Nazýva sa tiež zmierňujúca starostlivosť, podporná starostlivosť a paliatívna starostlivosť.

liečba tretej línie

Liečba, ktorá sa poskytuje, keď úvodná liečba (liečba prvej línie) a následná liečba (liečba druhej línie) neúčinkuje alebo prestala účinkovať.

liečba ultrafialovým žiarením

Forma žiarenia, ktorá sa používa pri liečbe rakoviny.

liečebná kastrácia

Vzťahuje sa na použitie liekov na potlačenie funkcie vaječníkov alebo semenníkov.

liečebná kúra

Liečba pre uzdravenie alebo na obnovu zdravia.

liečebná skupina

Skupina, ktorá dostáva liek v rámci štúdie, ktorý sa testuje v klinickej skúške alebo v klinickej štúdií.

liečená oblasť

Pri rádioterapii miesto tela, na ktoré je namierený radiačný lúč.

liek

Akákoľvek látka okrem jedla, ktorá sa používa na prevenciu, diagnostiku, liečbu alebo zmiernenie symptómov ochorenia alebo abnormálneho stavu. Vzťahuje sa tiež na látku, ktorá mení kondíciu alebo funkciu tela alebo ktorá môže zmeniť návyky alebo môže byť návyková, zvlášť narkotikum.

liek bez lekárskeho predpisu

Liek, ktorý je možné kúpiť bez lekárskeho predpisu. K takýmto liekom patria napríklad niektoré analgetiká (zmiernujú bolesť). Nazýva sa tiež voľnopredajný liek (OTC).

liek na riedenie krvi

Liek, ktorý pomáha zabraňovať tvorbe krvných zrazenín. Nazýva sa tiež antikoagulant.

lidokaín

Látka, ktorá sa používa na zmiernenie bolesti zablokovaním signálov na nervových zakončeníach v koži. Môže sa tiež podávať intravenózne na zastavenie srdcových arytmií. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú anestetiká a antiarytmiká.

Li-Fraumeniho syndróm

Zriedkavá zdedená predispozícia na množenie rakoviny, spôsobená zmenou génu supresora nádoru p53.

ligand CD40

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Viaže sa na niektoré imunitné bunky a môže potláčať rakovinový rast.

ligatúra

Proces podviazania krvných ciev, takže krv nemôže prúdiť do časti tela alebo do nádoru.

lignán

Člen skupiny látok, ktoré sa nachádzajú v rastlinách a majú estrogénové a protirakovinové účinky. Lignány sa v niektorých kultúrach používajú na liečbu určitých zdravotných problémov.

lineárny akcelerátor

Prístroj, ktorý vytvára vysokoenergetické žiarenie na liečbu rakoviny a pomocou elektrickej energie vytvára lúč rýchlo sa pohybujúcich subatómových častíc. Nazýva sa tiež meganapäťový (MeV) lineárny akcelerátor.

liotyronín sodný

Tyreoidný hormón. Nazýva sa tiež trijódtyronín alebo T-3.

lipid

Tuk.

lipofilný

Schopný rozpúšťať sa v tuku, byť rozpustený v tuku alebo absorbovaný tukom (tukmi).

liposarkóm

Zriedkavá rakovina tukových buniek.

lipozómový

Liekový prípravok, ktorý obsahuje liečivo vo veľmi malých tukových časticiach. Takýto liek obalený tukom sa lepšie absorbuje a jeho distribúcia na miesto nádoru je ľahšia.

lizofylín

Liek, ktorý môže chrániť zdravé bunky pred chemoterapiou a žiarením bez inhibície účinkov týchto liekov na nádorové bunky.

L-karnitín

Forma karnitínu, čo je látka, ktorá sa vytvára v svaloch a v pečeni. Môže sa podávať ako doplnok na prevenciu a liečbu dedificie karnitínu u pacientov, ktorí dostávajú chemoterapiu kvôli rakovine alebo sú dialyzovaní kvôli ochoreniu obličiek. Nazýva sa tiež levokarnitín.

lobaplatina

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú zlúčeniny platiny.

lobektómia

Odstránenie laloka.

lobradimil

Látka, ktorá sa skúma pre schopnosť pomáhať iným liekom preniknúť do mozgu. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú agonisti bradykinínu. Nazýva sa tiež RMP-7.

lobulárny karcinóm in situ

LCIS. Abnormálne bunky, ktoré sa nachádzajú v lalokoch prsníka. Tento stav sa zriedka zvrhne na invazívnu rakovinu; avšak lobulárny karcinóm in situ zvyšuje riziko vzniku rakoviny aj v druhom prsníku.

logopéd

Špecialista, ktorý hodnotí a lieči ľudí s problémami pri komunikácii a prehltaní.

lokalizácia

Proces určovania alebo označenia lokality alebo miesta lézie alebo ochorenia. Môže sa tiež vzťahovať na proces udržania lézie alebo ochorenia v špecifickej lokalite alebo mieste.

lokalizovaná rakovina žlčníka

Rakovina nachádzajúca sa len v tkanivách, ktoré vytvárajú stenu žlčníka. Lokalizovaná rakovina žlčníka sa dá úplne odstrániť operáciou.

lokalizovaný

Obmedzený na miesto vzniku, bez dôkazu o šírení.

lokálna anestézia

Lieky, ktoré spôsobujú dočasnú stratu citlivosti v jednej časti tela. Pacient zostáva v bdelom stave, ale necíti časť tela ovplyvnenú anestetikom.

lokálna chemoterapia

Liečba protirakovinovými liekmi zacielená na špecifickú oblasť tela.

lokálna liečba

Liečba, ktorá ovplyvňuje bunky v nádore a v blízkej oblasti.

lokálna rakovina

Invazívna malígna rakovina obmedzená len na orgán, v ktorom vznikla.

lokálne pokročilá rakovina

Rakovina, ktorá sa rozšírila do okolitých tkanív alebo lymfatických uzlín.

lometrexol

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antifoláty.

lomustin

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú alkylačné činidlá.

lonafarnib

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory enzýmov. Nazýva sa tiež SCH66336.

loperamid hydrochlorid

Liek proti hnačke.

lopúch

Arctium lappa. Rastlina, ktorej semená a koreň sa v niektorých kultúrach používajú na liečbu určitých zdravotných problémov. Môže mať antioxidantný účinok. Nazýva sa tiež lopúch väčší.

lopúch väčší

Arctium lappa. Rastlina, ktorej semená a koreň sa v niektorých kultúrach používajú na liečbu určitých zdravotných problémov. Môže mať antioxidantný účinok. Nazýva sa tiež lopúch.

losoxantrón

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antipyrázoly.

LU 79553

Protirakovinový liek, ktorý zabíja rakovinové bunky ovplyvnením syntézy DNA.

LU-103793

Protirakovinový liek, ktorý znižuje riziko rastu a reprodukcie nádorových buniek.

lubrikant

Olejovitá alebo klzká látka.

lumbálna punkcia

Postup, pri ktorom sa do spodnej časti miechy zavedie ihla na odobratie mozgovomiechovej tekutiny alebo na intratekálne podanie protirakovinových liekov. Nazýva sa tiež spinálna punkcia.

lúmen

Dutina alebo kanál v trubici alebo v tubulárnom orgáne, napríklad v krvnej cieve alebo v čreve.

lupus

Chronické zápalové ochorenie spojivového tkaniva, ktoré sa vyznačuje kožnými vyrážkami, bolesťou a opuchom kĺbov, zápalom obličiek, zápalom fibrózneho tkaniva okolo srdca (t. j. perikardia), ako aj inými problémami. Tieto problémy sa nevyskytujú u všetkých postihnutých jedincov. Nazýva sa tiež systémový lupus erythematosus.

lurtotekan

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory topoizomerázy.

lutécium texafyrín

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s fotodynamickou liečbou. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú metalotexafyríny.

LY231514

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory enzýmov. Nazýva sa tiež pemetrexed dvojsodný.

LY293111

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antagonisti receptora leukotriénu B4.

LY317615

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory angiogenézy.

LY335979

Látka, ktorá sa skúma pre schopnosť zvrátiť rezistenciu voči chemoterapii. Nazýva sa tiež zosuchidar trihydrochlorid.

LY353381 hydrochlorid

Hormonálna látka, ktorá sa používa pri liečbe niektorých druhov rakoviny.

lykopén

Červené farbivo, ktoré sa nachádza v rajčinách a v niektorých druhoch ovocia. Je to antioxidant a môže chrániť pred niektorými druhmi rakoviny.

lymfa

Číra tekutina, ktorá cirkuluje v lymfatickom systéme a obsahuje bunky, ktoré pomáhajú bojovať proti infekciám a iným ochoreniam. Nazýva sa tiež lymfatická tekutina.

lymfadenektómia

Chirurgický postup, pri ktorom sa odoberú lymfatické uzliny a vyšetria sa, či neobsahujú rakovinu. Pokiaľ ide o regionálnu disekciu lymfatických uzlín, odstráni sa niektoré lymfatické uzliny v oblasti nádoru; pokiaľ ide o radikálnu disekciu lymfatických uzlín, odstráni sa väčšina alebo všetky lymfatické uzliny v oblasti nádoru. Nazýva sa tiež disekcia lymfatických uzlín.

lymfadenektómia panvy

Operácia, pri ktorej sa odoberú lymfatické uzliny v panve na vyšetrenie pod mikroskopom, či neobsahujú rakovinu.

lymfadenopatia

Ochorenie alebo napuchnutie lymfatických uzlín.

lymfangiografia

Röntgen lymfatického systému. Do lymfatickej cievy sa zavedie farbivo, ktoré putuje lymfatickým systémom. Farbivo na röntgene vyznačí lymfatické cievy a orgány.

lymfangiogram

Röntgen lymfatického systému. Do lymfatickej cievy sa zavedie farbivo, ktoré putuje lymfatickým systémom. Farbivo na röntgene vyznačí lymfatické cievy a orgány.

lymfangiosarkóm

Druh rakoviny, ktorý vzniká v bunkách vystielajúcich lymfatické cievy.

lymfatická cieva

Tenká trubica, ktorá vedie lymfu (lymfatickú tekutinu) a biele krvinky cez lymfatický systém.

lymfatická tekutina

Číra tekutina, ktorá cirkuluje v lymfatickom systéme a obsahuje bunky, ktoré pomáhajú bojovať proti infekciám a iným ochoreniam. Nazýva sa tiež lymfa.

lymfatická uzlina

Gulatý zhluk lymfatického tkaniva, ktorý je obalený kapsulou spojivového tkaniva. Lymfatické žľazy filtrujú lymfu (lymfatickú tekutinu) a uchovávajú lymfocyty (biele krvinky). Nachádzajú sa pozdĺž lymfatických ciev. Nazýva sa tiež lymfatická žľaza.

lymfatická žľaza

Gulatý zhluk lymfatického tkaniva, ktorý je obalený kapsulou spojivového tkaniva. Lymfatické žľazy filtrujú lymfu (lymfatickú tekutinu) a uchovávajú lymfocyty (biele krvinky). Nachádzajú sa pozdĺž lymfatických ciev. Nazýva sa tiež lymfatická uzlina.

lymfatické mapovanie

Použitie farbív a rádioaktívnych látok na identifikáciu lymfatických uzlín, ktoré môžu obsahovať nádorové bunky. Nazýva sa tiež mapovanie lymfatických uzlín.

lymfatický systém

Tkanivá a orgány, ktoré vytvárajú, uchovávajú a unášajú biele krvinky bojujúce proti infekciám a iným ochoreniam. Tento systém zahŕňa kostnú dreň, slezinu, týmus, lymfatické uzliny a lymfatické cievy (sieť tenkých trubíc, ktoré unášajú lymfu a biele krvinky). Lymfatické cievy sa rozvetvujú do tkanív tela ako krvné cievy.

lymfedém

Stav, pri ktorom sa v tkanive vytvorí nadbytok tekutiny, čo zapríčini opuch. Môže sa vyskytnúť v rukách alebo v nohách po odstránení alebo rádioterapii lymfatických ciev alebo lymfatických uzlín v podpazuší alebo v slabinách.

lymfoblast

Lymfocyt, ktorý sa zväčšil po stimulácii antigénom. Lymfoblasty vyzerajú ako nezrelé lymfocyty a kedysi prevládal názor, že sú to prekursorové bunky.

lymfocyt

Druh bielej krvinky. Lymfocyty hrajú rôzne úlohy v imunitnom systéme vrátane tvorby protilátok a iných látok, ktoré bojujú proti infekcii a ochoreniam.

lymfocyt infiltrujúci do nádoru

Biela krvinka, ktorá opustila krvné riečisko a migrovala do nádoru.

lymfocytický

Vzťahujúci sa na lymfocyt, druh bielej krvinky.

lymfocytická leukémia

Druh rakoviny, pri ktorej kostná dreň vytvára príliš veľa lymfocytov (bielych krviniek).

lymfopitelióm

Druh rakoviny, ktorý vzniká v tkanivách pokrývajúcich nazofarynx (vrchná časť hrdla za nosom).

lymfografia

Štúdium röntgenu lymfatických uzlín a lymfatických ciev, ktoré sa stanú viditeľné po injekcii zvláštneho farbiva.

lymfoidný

Vzťahujúci sa na lymfocyt, druh bielej krvinky. Vzťahuje sa tiež na tkanivo, v ktorom vznikajú lymfocyty.

lymfóm

Rakovina, ktorá vzniká v bunkách imunitného systému. Existujú dve základné kategórie lymfómov: Jeden druh je Hodgkinov lymfóm, ktorý sa vyznačuje prítomnosťou buniek, ktoré sa nazývajú Reed-Sternbergove bunky. Ďalšou kategóriou sú non-Hodgkinove lymfómy, ku ktorým patrí veľká skupina rôznych druhov rakoviny buniek imunitného systému. Non-Hodgkinove lymfómy sa môžu ďalej deliť na indolentnú rakovinu (pomaly postupujúcu) a agresívnu (rýchlo postupujúcu rakovinu). Tieto poddruhy sa správajú a odpovedajú na liečbu odlišne. Hodgkinove a non-Hodgkinove lymfómy sa môžu vyskytovať u detí aj u dospelých a prognóza a liečba závisia od stupňa a druhu rakoviny.

lymfóm lymfoidného tkaniva spojený s mukózou

MALT lymfóm. Druh rakoviny, ktorý vzniká v bunkách mukózneho tkaniva podieľajúcich sa na tvorbe protilátok.

lymfóm nízkeho stupňa

Druh lymfómu, ktorý má tendenciu rásť a šíriť sa pomaly a má málo symptómov. Nazýva sa tiež indolentný lymfóm.

lymfóm stredného stupňa

Druh lymfómu, ktorý rýchlo rastie a šíri sa a má závažné symptómy. Často sa vyskytuje u HIV-pozitívnych pacientov (lymfóm spojený s AIDS). Nazýva sa tiež agresívny lymfóm alebo lymfóm vysokého stupňa.

lymfóm vysokého stupňa

Druh lymfómu, ktorý rýchlo rastie a šíri sa a ktorý má závažné symptómy. Často sa vyskytuje u HIV-pozitívnych pacientov (lymfóm spojený s AIDS). Nazýva sa tiež agresívny lymfóm alebo lymfóm stredného stupňa.

lymfomatoidná granulomatóza

Deštruktívny rast lymfatických buniek, zvyčajne v pľúcach, na koži, v obličkách a v centrálnom nervovom systéme. Stupeň I a II sa nepovažuje za rakovinový, ale stupeň III sa považuje za lymfóm.

lymfoproliferatívna porucha

Ochorenie, pri ktorom bunky lymfatického systému rastú nadmerne. Lymfoproliferatívne poruchy sa často liečia ako rakovina.

lymfosarkóm

Zastaralý názov pre malígný nádor lymfatického tkaniva.

lymfoscintigrafia

Metóda, ktorá sa používa na identifikáciu označenej lymfatickej uzliny (prvá drenážna lymfatická uzlina v blízkosti nádoru). Rádioaktívna látka, ktorú môžu absorbovať lymfatické uzliny, sa vstrekuje na miesto nádoru, pričom lekár sleduje pohyb tejto látky na obrazovke počítača. Keď sú identifikované lymfatické uzliny, ktoré túto látku absorbovali, môžu byť odobraté a vyšetrené, či neobsahujú nádorové bunky.

Lynchov syndróm

Dedičná porucha, pri ktorej je u postihnutých jedincov zvýšené riziko vzniku kolorektálneho karcinómu a určitých druhov rakoviny, často pred 60. rokom života. Nazýva sa tiež hereditárna nepolypózna rakovina hrubého čreva.

lyofilizovaný

Metóda, ktorá sa používa na vysušenie látok, napríklad potravín, aby dlhšie vydržali. Látka sa zmrazí a potom sa vysuší vo vákuu.

lytická lézia

Zničenie oblasti kostí v dôsledku choroby, napríklad rakoviny.

lytický

Týkajúci sa lýzy. V biológii sa lýza vzťahuje na rozpad bunky spôsobený poškodením jej plazmatickej membrány. Lýzu môžu spôsobiť chemické látky, fyzikálne faktory (napríklad silné detergenty alebo vysokoenergetické zvukové vlny) alebo vírusová infekcia.

lýza

V biológii sa lýza vzťahuje na rozpad bunky spôsobený poškodením jej plazmatickej (vonkajšej) membrány. Lýzu môžu spôsobiť chemické látky, fyzikálne faktory (napríklad silné detergenty alebo vysokoenergetické zvukové vlny) alebo infekcia.

lyzozóm

Mechúrikovitá časť vnútri bunky obsahujúca enzýmy, ktoré môžu rozložiť jednotlivé zložky bunky, ktoré treba zničiť.

L'**ľanové semeno**

Semeno rastliny ľanu. Je bohatým zdrojom omega-3-mastnej kyseliny, vlákniny a zlúčeniny, ktorá sa nazýva lignín. Skúma sa v súvislosti s prevenciou rakoviny prostaty.

ľubovník bodkovaný

Hypericum perforatum. Rastlinný produkt, ktorý sa predáva bez lekárskeho predpisu, na liečbu depresie. Skúma sa pre schopnosť zmierniť niektoré vedľajšie účinky protirakovinovej liečby.

ľudský beta-choriónový gonadotropín

β -hCG. Hormón, ktorý sa nachádza v krvi a v moči počas gravidity. Môžu ho tiež vytvárať niektoré nádorové bunky. Zvýšená hladina β -hCG môže byť príznakom rakoviny semenníkov, maternice, vaječníkov, pečene, žalúdka, pankreasu alebo pľúc. β -hCG sa môže tiež vytvárať ako odpoveď na určité stavy, ktoré nie sú rakovinové. β -hCG sa skúma v súvislosti s liečbou Kaposiho sarkómu.

ľudský papilomavírus

HPV. Vírus, ktorý spôsobuje abnormálny rast tkanív (bradavice). Často sa spája s niektorými druhmi rakoviny.

ľudský vírus imunodeficiencie

HIV. Príčina syndrómu získanej imunodeficiencie (AIDS).

ľudský vírus T-bunkovej leukémie typu 1

Retrovírus, ktorý infikuje T-bunky (druh bielej krvinky) a môže spôsobiť leukémiu a lymfóm. HTLV-1 sa šíri prostredníctvom spoločných injekčných striekačiek alebo ihliel používaných na pichanie drog, sexuálnym stykom a z matky na dieťa pri narodení alebo prostredníctvom dojčenia.

M**mafosfamid**

Forma cyklofosfamidu, ktorá sa môže podávať ako intratekálna infúzia. Mafosfamid sa skúma ako protirakovinový liek. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú alkylačné činidlá.

MAGE-3

Gén, ktorý sa nachádza v niektorých druhoch nádorov.

makrofág

Druh bielej krvinky, ktorý obklopi a zabije mikroorganizmy, odstráni mŕtve bunky a stimuluje činnosť ďalších buniek imunitného systému.

makroglobulinémia

Stav, pri ktorom krv obsahuje vysoké hladiny veľkých proteínov a je príliš hustá, aby mohla tiecť cez malé krvné cievy. Jedným druhom je Waldenstromova makroglobulinémia, čo je druh rakoviny.

malignita

Rakovinový nádor, ktorý môže napadnúť a zničiť okolité tkanivo a šíriť sa do iných častí tela.

malígný

Rakovinový. Malígne nádory môžu napadnúť a zničiť okolité tkanivo a šíriť sa do iných častí tela.

malígný ascites

Stav, pri ktorom sa v bruchu zhromažďuje tekutina obsahujúca rakovinové bunky.

malígný fibrózny cytóm

Sarkóm z mäkkého tkaniva, ktorý sa zvyčajne vyskytuje v končatinách, najčastejšie v nohách, ale môže sa vyskytovať aj v bruchu. Nazýva sa tiež malígný fibrózny histiocytóm.

malígný fibrózny histiocytóm

Sarkóm z mäkkého tkaniva, ktorý sa zvyčajne vyskytuje v končatinách, najčastejšie v nohách, ale môže sa vyskytovať aj v bruchu. Nazýva sa tiež malígný fibrózny cytóm.

malígný meningióm

Zriedkavý, rýchlo rastúci nádor vyskytujúci sa v blanách, ktoré pokrývajú a chránia mozog a miechu (meningy).

malígný mezotelióm

Zriedkavý druh rakoviny, pri ktorom sa malígne bunky nachádzajú v mechúrikovitej výstelke hrudníka alebo brucha. Expozícia voči časticiam azbestu vo vzduchu zvyšuje riziko vzniku malígneho mezoteliómu.

malígný nádor obalu periférnych nervov

MPNST. Druh sarkómu s mäkkým tkanivom, ktorý vzniká v bunkách tvoriacich ochranný obal (kryt) okolo periférnych nervov, čo sú nervy mimo centrálného nervového systému (mozog a miecha).

malígný zmiešaný Müllerov nádor

MMMT. Zriedkavý druh nádoru, ktorý je zmesou buniek karcinómu a sarkómu. MMMT sa zvyčajne vyskytuje v maternici.

malnutrícia

Porucha spôsobená nedostatkom správnej výživy alebo neschopnosť absorbovať živiny z potravy.

malóndialdehyd

Vedľajší produkt metabolizmu lipidov (tukov) v tele. Nachádza sa tiež v mnohých potravinách a môže byť prítomný vo veľkom množstve v pokazených potravinách.

MALT-lymfóm

Lymfóm lymfoidného tkaniva spojeného so sliznicou. Druh rakoviny, ktorý vzniká v bunkách tkaniva slizníc podieľajúcich sa na tvorbe protilátok.

mamárny

Týkajúci sa prsníka.

mamografia

Využitie röntgenových lúčov na vytvorenie snímku prsníka.

mamogram

Röntgen prsníka.

mamotóm

Zariadenie, ktoré využíva počítačom riadenú sondu na vykonanie biopsie prsníka. Biopsia pomocou mamotómu sa môže vykonať ambulantne pri lokálnej anestézii, keď sa odoberie len malé množstvo zdravého tkaniva, pričom nie sú potrebné stehy (štiny), pretože rez je veľmi malý.

mapovanie indikačnej lymfatickej uzliny

Použitie farbiva a rádioaktívnych látok na identifikáciu prvej lymfatickej uzliny, do ktorej sa rakovina pravdepodobne rozšíri z primárneho nádoru. Rakovinové bunky sa môžu objaviť najprv v indikačnej uzline skôr ako sa rozšíria do ďalších lymfatických uzlín a na iné miesta v tele.

mapovanie lymfatickej uzliny

Použitie farbív a rádioaktívnych látok na identifikáciu lymfatických uzlín, ktoré môžu obsahovať nádorové bunky. Nazýva sa tiež lymfatické mapovanie.

marihuana

Druh rastliny. Výťažky z marihuany sa skúmajú pre schopnosť zmierňovať závažnú nevoľnosť a vracanie spôsobené chemoterapiou a/alebo opioidnými liekmi, napríklad morfinom.

marimastat

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory angiogenézy. Marimastat je inhibítor matrixu metaloproteinázy.

marker

Diagnostický znak, že sa môže rozvinúť ochorenie.

mastektómia

Operácia na odstránenie prsníka (alebo čo možno najväčšej časti tkaniva prsníka).

mastná kyselina

Hlavná zložka tukov, ktorú telo využíva na tvorbu energie a vývin tkanív.

mastocyt

Druh bielej krvinky.

mastocytóm

Zhluk mastocytov. Mastocytómy môžu byť v koži, v podkožnom tkanive a niekedy aj vo svaloch. Nazýva sa tiež nádor mastocytov.

maternica

Malý, dutý hruškovitý orgán v panve ženy. Je to orgán, v ktorom sa vyvíja plod. Nazýva sa tiež uterus.

materské znamienko

Benígny rast na koži (zvyčajne žltohnedý, hnedý alebo farby tela), ktorý obsahuje zhluk melanocytov a okolité podporné tkanivo.

mäkká diéta

Diéta pozostávajúca z neдрáždivej stravy, ktorá je zmäkčená varením, roztlačením alebo premiešaním.

mäkké tkanivo

Vzťahuje sa na svaly, tuk, fibrózne tkanivo, krvné cievy alebo iné podporné tkanivo tela.

MDL 101,731

Liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory ribonukleotidreduktázy.

MDX-060

Monoklonálna protilátka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou niektorých lymfómov. Monoklonálne protilátky sú látky vytvorené v laboratóriu, ktoré dokážu lokalizovať rakovinové bunky a naviazať sa na ne.

MEDI-507

Monoklonálna protilátka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou určitých lymfoproliferatívnych porúch a psoriázy. Nazýva sa tiež siplizumab.

mediálna supraklavikulárna lymfatická uzlina

Lymfatická uzlina nad kľúčnou kosťou a medzi stredom tela a líniou vedenou cez bradavku k ramenu.

medián

Štatistický výraz. Stredná hodnota v súbore meraní.

medián času prežitia

Čas od stanovenia diagnózy alebo liečby, počas ktorého je polovica pacientov s daným ochorením stále nažive alebo sa predpokladá, že je nažive. V klinickej skúške je medián času prežitia jedným spôsobom ako stanoviť účinnosť liečby.

mediastinálna pleura

Tenká blana, ktorá vystieľa hrudnú dutinu v oblasti medzi pľúcami.

mediastinoskopia

Postup, pri ktorom sa do hrudníka zavedie trubica na vyšetrenie orgánov v oblasti medzi pľúcami a v blízkosti lymfatických uzlín. Trubica sa zavedie cez rez nad hrudnou kosťou. Tento postup sa zvyčajne vykonáva na odobratie vzorky tkaniva z lymfatických uzlín na pravej strane hrudníka.

mediastínium

Oblasť medzi pľúcami. K orgánom v tejto oblasti patrí srdce s veľkými krvnými cievami, priedušnica, pažerák, priedušky a lymfatické uzliny.

medroxyprogesterón

Hormonálny protirakovinový liek, ktorý sa tiež používa pri prevencii rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú progestíny.

medulárna rakovina štítnej žľazy

Rakovina, ktorá vzniká v C-bunkách štítnej žľazy. C-bunky vytvárajú hormón (kalcitonín), ktorý pomáha udržiavať zdravú hladinu vápnika v krvi.

medulárny karcinóm prsníka

Zriedkavý druh rakoviny prsníka, ktorý sa často dá úspešne liečiť. Vyznačuje sa lymfocytmi (druh bielej krvinky) v nádore a v okolí nádoru, čo je viditeľné pod mikroskopom.

meduloblastóm

Malígny mozgový nádor, ktorý vzniká v spodnej časti mozgu a ktorý sa môže šíriť do miechy alebo iných častí tela. Meduloblastómy sú druh primitívneho neuroektodermálneho nádoru (PNET).

meganapät'ový lineárny akcelerátor

Prístroj, ktorý vytvára vysokoenergetické žiarenie na liečbu rakoviny a pomocou elektrickej energie vytvára lúč rýchlo sa pohybujúcich subatómových častíc. Nazýva sa tiež lineárny akcelerátor.

megestrol

Liek patriaci do skupiny hormónov, ktoré sa nazývajú progestíny a používajú sa pri hormonálnej liečbe na zablokovanie estrogénu a na potlačenie účinkov estrogénu a androgénov. Používa sa tiež na podporenie chuti do jedla u ľudí s rakovinou.

mechlóretamín

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú alkylačné činidlá.

meióza

Zvláštna forma delenia buniek, pri ktorej každá dcérska bunka dostáva polovicu množstva DNA rodičovskej bunky. Meióza sa vyskytuje počas tvorby vajíčok a spermií u cicavcov.

melanín

Látka, ktorá dáva koži a očiam farbu.

melanocyt

Bunka v koži a očiach, vytvárajúca a obsahujúca pigment, ktorý sa nazýva melanín.

melanóm

Forma rakoviny kože, ktorá vzniká v melanocytoch, bunkách vytvárajúcich pigment. Melanóm sa zvyčajne začína ako materské znamienko.

melanóm 0. stupňa

Rakovina, ktorá sa nachádza len v epiderme (vonkajšia vrstva kože). Nazýva sa tiež melanóm in situ.

melanóm I. stupňa

Stupeň I sa delí na stupeň IA a stupeň IB. Pri stupni IA nádor nie je hrubší ako 1 milimeter a je bez ulcerácií. Nádor sa nachádza v epiderme (vonkajšia vrstva kože) a vo vrchnej vrstve zamše (vnútorná vrstva kože). Pri stupni IB nádor nie je hrubší ako 1 milimeter, obsahuje ulcerácie, a môže sa šíriť do zamše alebo do tkaniva pod kožou; alebo má hrúbku 1 alebo 2 milimetre, neobsahuje ulcerácie.

melanóm II. stupňa

Stupeň II sa delí na stupeň IIA, IIB a IIC. Pri stupni IIA je nádor hrubý 1 až 2 milimetre, s ulceráciami; alebo je hrubý 2 až 4 milimetre, bez ulcerácií. Pri stupni IIB je nádor hrubý 2

až 4 milimetre, s ulceráciami; alebo je hrubší ako 4 milimetre, bez ulcerácií. Pri stupni IIC je nádor hrubší ako 4 milimetre, s ulceráciami.

melanóm II.B stupňa

Melanóm, pri ktorom je nádor hrubší ako 4 milimetre. Rozšíril sa cez spodnú časť vnútornej vrstvy kože (derma) do subkutánného (podkožného) tkaniva, ale nie do okolitých lymfatických uzlín.

melanóm III. stupňa

Nádor môže byť akejkoľvek hrúbky, s ulceráciami alebo bez ulcerácií a môže sa šíriť do jednej alebo viacerých okolitých lymfatických uzlín. Stupeň III sa delí na stupeň IIIA, IIIB a IIIC. Pri stupni IIIA sa rakovina môže šíriť až do troch okolitých lymfatických uzlín, ale je viditeľná len pod mikroskopom. Pri stupni IIIB sa rakovina môže rozšíriť až do troch lymfatických uzlín a nemusí byť viditeľná bez mikroskopu, alebo má satelitné nádory (ďalšie nádory do 2 cm pôvodného nádoru) a nerozšírila sa do lymfatických uzlín. Pri stupni IIIC sa rakovina rozšírila do 4 alebo viacerých lymfatických uzlín a je viditeľná bez mikroskopu, alebo lymfatické uzliny nemusia byť pohyblivé, alebo sú prítomné satelitné nádory, a rakovina sa môže šíriť do lymfatických uzlín.

melanóm IV. stupňa

Nádor sa rozšíril do iných orgánov alebo do lymfatických uzlín vzdialených od pôvodného nádoru.

melanómová vakcína

Rakovinová vakcína pripravená z ľudských rakovinových buniek melanómu. Môže sa použiť samotná alebo s ďalšou terapiou pri liečbe melanómu.

melfalan

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú alkylačné činidlá.

membrána

Veľmi tenká vrstva tkaniva, ktoré pokrýva povrch.

MEN-10755

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú protinádorové antibiotiká.

meningálne metastázy

Rakovina, ktorá sa rozšírila z pôvodného (primárneho) nádoru do tkaniva pokrývajúceho mozog, miechu alebo obidvoje.

meningálny

Vzťahuje sa na meningy, tkanivo pokrývajúce mozog a miechu.

meningióm

Druh nádoru, ktorý sa vyskytuje v meningoch, blanách pokrývajúcich a chrániacich mozog a miechu. Meningiómy zvyčajne rastú pomaly.

meningy

Tri blany, ktoré pokrývajú a chránia mozog a miechu.

menopauza

Čas života, keď sa menštruačný cyklus ženy natrvalo zastaví. Nazýva sa tiež „životná zmena“.

menopauzálna hormonálna liečba

Hormóny (estrogén, progesterón alebo obidva) podávané ženám po menopauze ako náhrada hormónov, ktoré vaječníky už nevytvárajú. Nazýva sa tiež hormonálna substitučná liečba alebo HRT.

menorágia

Abnormálne silné menštruačné krvácanie.

menštruácia

Periodické vytekanie krvi a tkaniva z maternice. Od puberty až do menopauzy sa menštruácia vyskytuje približne každých 28 dní, ak žena nie je gravidná.

menštruačný cyklus

Mesačný cyklus hormonálnych zmien od začiatku menštruačného obdobia po začiatok nasledujúceho menštruačného obdobia.

merateľné ochorenie

Nádor, ktorého veľkosť sa dá presne odmerať. Táto informácia sa môže použiť pri posúdení odpovede na liečbu.

merkaptopurín

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antimetabolity.

mesna

Liek, ktorý pomáha chrániť obličky a močový mechúr pred toxickými účinkami protirakovinových liekov, napríklad ifosfamidu a cyklofosfamidu.

metabolická acidóza

Stav, pri ktorom je krv príliš kyslá. Môže byť zapríčinený závažnou chorobou alebo sepsou (baktérie v krvnom obehú).

metabolická liečba

Liečba na nápravu zmien v metabolizme, ktoré môžu byť zapríčinené ochorením.

metabolická porucha

Stav, pri ktorom sú normálne metabolické procesy narušené, zvyčajne pre chýbajúci enzým.

metabolický

Týkajúci sa metabolizmu (všetky chemické zmeny, ktoré prebiehajú v bunke alebo v organizme na tvorbu energie a základných látok potrebných pre dôležité životné procesy).

metabolizmus

Všetky chemické zmeny, ktoré prebiehajú v bunke alebo v organizme. Tieto zmeny vytvárajú energiu a základné látky potrebné pre dôležité životné procesy.

metaloproteináza matrixu

Člen skupiny enzýmov, ktoré môžu spôsobiť rozpad proteínov, napríklad kolagénu a ktoré sa za normálnych okolností nachádzajú v priestore medzi bunkami v tkanivách (t. j. v extracelulárnych proteínoch matrixu). Pretože tieto enzýmy potrebujú pre svoju funkciu atómy zinku alebo vápnika, nazývajú sa metaloproteinázy. Metaloproteinázy matrixu sa podieľajú na hojení rán, na angiogenéze a na metastáze nádorových buniek.

metaplázia

Zmena buniek na formu, ktorá sa normálne nevyskytuje v tkanive, v ktorom sa zistila.

metaplázický karcinóm

Všeobecný výraz, ktorý sa používa na opis rakoviny začínajúcej v bunkách, ktoré sa zmenili na iný druh bunky (napríklad skvamózna bunka pažeráka sa zmenila tak, že sa podobá na bunku žalúdka). V niektorých prípadoch metaplázické zmeny samotné môžu znamenať, že existuje zvýšené riziko vzniku rakoviny na takomto mieste.

metastatická rakovina

Rakovina, ktorá sa rozšírila z miesta, na ktorom vznikla, do iných častí tela.

metastatický

Týkajúci sa metastáz, čo je šírenie rakoviny z jednej časti tela do druhej časti.

metastáza

Šírenie rakoviny z jednej časti tela do druhej časti. Nádor vytvorený z buniek, ktoré sa rozšírili, sa nazýva „metastatický nádor“ alebo „metastáza“. Metastatický nádor obsahuje bunky, ktoré sú ako bunky v pôvodnom (primárnom) nádore. Množné číslo od slova metastáza je metastázy.

metastázektómia

Operácia na odstránenie jednej alebo viacerých metastáz (nádory vytvorené z buniek, ktoré sa rozšírili z primárneho nádoru). Keď sa odstránia všetky metastázy, nazýva sa to úplná metastázektómia.

metastázovať

Šíriť sa z jednej časti tela do druhej časti. Keď rakovinové bunky metastázujú a vytvárajú sekundárne nádory, bunky v metastatickom nádore sú také ako bunky v pôvodnom (primárnom) nádore.

metastázy CNS

Rakovina, ktorá sa rozšírila z pôvodného (primárneho) nádoru do centrálného nervového systému.

metastázy kostnej drene

Rakovina, ktorá sa rozšírila z pôvodného (primárneho) nádoru do kostnej drene.

metastázy mozgu

Rakovina, ktorá sa rozšírila z pôvodného (primárneho) nádoru do mozgu.

metastázy pečene

Rakovina, ktorá sa rozšírila z pôvodného (primárneho) nádoru do pečene.

metasynchronny

Vyskytujúci sa takmer v rovnakom čase.

meteorizmus

Napuchnutie brucha spôsobené plynmi v črevách alebo v peritoneálnej dutine. Nazýva sa tiež tympania.

metotrexát

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antimetabolity.

metoxsalen

Liek, ktorý sa používa pri liečbe ultrafialovým svetlom.

metoxypolyetylénglykol epoetín beta

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou anémie u pacientov, ktorí dostávajú chemoterapiu. Je to forma erythropoetínu (látka, ktorá sa vytvára v obličkách a ktorá stimuluje tvorbu červených krviniek), ktorá bola zmenená v laboratóriu. Nazýva sa tiež Ro 50-3821.

metyl-5-amínolevulinát

Liek, ktorý sa používa pri fotodynamickej liečbe; je absorbovaný nádorovými bunkami a keď je vystavený svetlu, stáva sa aktívnym a zabíja rakovinové bunky.

metylfenidát

Liek, ktorý stimuluje centrálny nervový systém.

metylprednisolon

Náhrada hormónu kortikosteroidu.

metoklopramid

Liek, ktorý bráni nevoľnosti a vracaniu alebo ich zmierňuje.

metronidazol

Liek, ktorý sa používa na liečbu bakteriálnych, hubových a parazitických infekcií. Skúma sa tiež v súvislosti s liečbou niektorých druhov rakoviny.

metronomická liečba

Kontinuálna alebo častá liečba nízkymi dávkami protirakovinových liekov, často podávaná inými liečebnými metódami.

mezenchýmový

Vzťahuje sa na bunky, ktoré sa vyvinú na spojivové tkanivo, krvné cievy a lymfatické tkanivo.

mezenterická blana

Peritoneálna blana, ktorá spája črevá s brušnou stenou v okolí chrbta.

mezonefróm

Zriedkavý druh nádoru, zvyčajne v ženskom genitálnom trakte, pri ktorom vnútrajšok buniek pod mikroskopom vyzerá ako priehľadný. Nazýva sa tiež karcinóm priehľadných buniek a adenokarcinóm priehľadných buniek.

mezotelióm

Benígny (nerakovinový) alebo malígny (rakovinový) nádor postihujúci výstelku hrudníka lebo brucha. Expozícia voči časticiam azbestu zo vzduchu zvyšuje riziko vzniku malígneho mezoteliómu.

mezotelióm I. stupňa

Rakovina sa nachádza vo výstelke hrudnej dutiny v okolí pľúc a srdca, v bránici (tenký sval pod pľúcami a srdcom, ktorý oddeľuje hrudník od brucha) alebo v pľúcach.

mezotelióm II. stupňa

Rakovina, ktorá sa rozšírila za výstelku hrudníka do lymfatických uzlín v hrudníku.

mezotelióm III. stupňa

Rakovina sa rozšírila do pľúc, hrudnej steny, bránice (sval medzi hrudníkom a bruchom), vaku okolo srdca alebo do rebier. Môže sa tiež šíriť do iných orgánov alebo tkanív v hrudníku.

mezotelióm IV. stupňa

Rakovina sa rozšírila do vzdialených orgánov alebo tkanív.

MG98

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antisense zlúčeniny. Tieto lieky narúšajú tvorbu určitých proteínov v bunke.

miecha

Stĺpec nervového tkaniva, ktorý vybieha z bázy lebky pozdĺž chrbta. Je obklopený tromi ochrannými blanami a je uzavretý v stavcoch (chrbtica). Miecha a mozog tvoria centrálny nervový systém a miechové nervy prenášajú väčšinu správ medzi mozgom a zvyškom tela.

miera odpovede

Percento pacientov, u ktorých sa rakovina po liečbe zmenšila alebo zmizla.

miera prežitia

Percento ľudí v rámci štúdie alebo liečebnej skupiny, ktorí sú nažive v danom časovom období po určení diagnózy. Zvyčajne sa vyjadruje ako 5-ročné prežitie.

mifepriston

Protirakovinový liek, ktorý blokuje účinok progesterónu, hormónu ovplyvňujúceho rast niektorých druhov rakoviny.

mikrogram

Jedna milióntina gramu.

mikrokalcifikácia

Malá usadenina vápnika v prsníku, ktorá sa nedá nahmatať, ale dá sa zistiť na mamograme. Zhluky takýchto veľmi malých usadenín vápnika môžu naznačovať prítomnosť rakoviny.

mikrometastázy

Malý počet rakovinových buniek, ktoré sa rozšírili z primárneho nádoru do iných častí tela a sú príliš malé na to, aby ich zachytilo snímacie zariadenie alebo diagnostický test.

mikromolárny

Koncentrácia 10^{-6} (jedna milióntina) molekulovej hmotnosti na jeden liter (mol/l).

mikroorganizmus

Organizmus, ktorý je viditeľný len pomocou mikroskopu. K mikroorganizmom patria baktérie, prvoky, riasy a huby. Hoci vírusy sa nepovažujú za živé organizmy, niekedy sú zaradené medzi mikroorganizmy.

mikrosatelit

Krátka sekvencia DNA, zvyčajne 1 až 4 páry báz (jednotka DNA), ktoré sa opakujú v rade pozdĺž molekuly DNA. Čo sa týka počtu opakovaní, u ľudí existuje veľká variabilita. V ľudskej DNA sú stovky miest, ktoré obsahujú mikrosatelity.

mikroskopický

Príliš malý na to, aby bol viditeľný bez mikroskopu.

mikroskop s tmavým poľom

Mikroskop (zariadenie, ktoré sa používa na zväčšenie malých objektov), v ktorom sú objekty osvetlené pod veľmi malým uhlom z boku, takže pozadie je tmavé a objekty vyniknú na tomto tmavom pozadí.

mikrovlňná liečba

Druh liečby, pri ktorej je telesné tkanivo vystavené vysokým teplotám, aby sa poškodili a zničili rakovinové bunky alebo aby rakovinové bunky boli citlivejšie na účinky radiácie a určitých protirakovinových liekov. Nazýva sa tiež mikrovlňná termoterapia.

mikrovlňná termoterapia

Druh liečby, pri ktorej je telesné tkanivo vystavené vysokým teplotám, aby sa poškodili a zničili rakovinové bunky alebo aby rakovinové bunky boli citlivejšie na účinky radiácie a určitých protirakovinových liekov. Nazýva sa tiež mikrovlňná liečba.

miligram

Miera hmotnosti.

mililiter

Miera objemu kvapaliny. Jeden mililiter kvapaliny sa rovná jednému kubickému centimetru (cm^3) kvapaliny.

milimeter

Miera dĺžky v metrickom systéme. Jeden milimeter je tisícina metra.

minerál

Živina potrebná na udržanie zdravia.

misoprostol

Rádioprotektívny prostriedok patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú prostaglandíny.

mitochondria

Časť bunky, kde prebieha tvorba kyslíka (nazýva sa tiež bunkové dýchanie).

mitolaktol

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú alkylačné činidlá.

mitomycín

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú protinádorové antibiotiká.

mitóza

Proces delenia somatických buniek, pri ktorom každá dcérska bunka dostane rovnaké množstvo DNA ako rodičovská bunka.

mitotan

Protirakovinový liek, ktorý sa používa na liečbu rakoviny kôry nadobličiek a nádorov podmozgovej žľazy vytvárajúcej ACTH (Cushingova choroba).

mitotická aktivita

Týkajúca sa delenia (proliferácie) buniek. Rakovinové tkanivo je zvyčajne mitoticky aktívnejšie ako normálne tkanivá.

mitotický inhibítor

Liek, ktorý inhibuje bunkový rast zastavením delenia buniek. Mitotické inhibítory sa využívajú pri liečbe rakoviny. Nazývajú sa tiež antimitotické alebo antimikrotubulárne činidlá a taxány. Medzi mitotické inhibítory patrí docetaxel a paklitaxel.

mivobulin izetionát

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú mitotické inhibítory. Nazýva sa tiež CI-980.

mitoxantrón

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú protinádorové antibiotiká.

MLN2704

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny prostaty. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú konjugáty.

mnohopočetná endokrinná adenomatóza

Zriedkavá, dedičná porucha, ktorá postihuje endokrinné žľazy a môže spôsobiť nádory prištítnej žľazy a podmozgovej žľazy a pankreasu. Nádory (zvyčajne benígne) spôsobujú, že tieto žľazy vylučujú veľké hladiny hormónov, čo môže viesť k ďalším zdravotným problémom, ako sú obličkové kamene, problémy s plodnosťou a závažné vredy. V niektorých prípadoch nádory vnútri pankreasu sa môžu zvrhnúť na rakovinu. Nazýva sa tiež mnohopočetná endokrinná neoplázia typu 1 a Wermerov syndróm.

mnohopočetná skleróza

Porucha centrálného nervového systému, ktorá sa vyznačuje slabosťou, necitlivosťou, stratou svalovej koordinácie a problémami so zrakom, rečou a ovládaním močového mechúra. Mnohopočetná skleróza sa považuje za autoimunitné ochorenie, pri ktorom imunitný systém tela ničí myelín. Myelín je látka, ktorá obsahuje bielkovinu a tuk (lipid), slúži na izoláciu nervov a pomáha pri prenose nervových signálov.

mnohopočetný myelóm

Rakovina, ktorá vzniká v plazmatických bunkách (biele krvinky, ktoré vytvárajú protilátky).

mnohopočetný myelóm I. stupňa

Do tela sa rozšírilo relatívne málo rakovinových buniek. Môže sa stať, že nie sú žiadne symptómy ochorenia.

mnohopočetný myelóm II. stupňa

Rakovina, pri ktorej sa do celého tela rozšíril stredný počet buniek.

mnohopočetný myelóm III. stupňa

Do celého tela sa rozšíril relatívne veľký počet rakovinových buniek. Môže platiť jedno z nasledujúceho: 1) pokles počtu červených krviniek spôsobujúci anémiu; 2) množstvo vápnika v krvi je veľmi vysoké, pretože kosti sú poškodené, 3) vznikli viac než tri kostné nádory (plazmacytomy); alebo 4) v krvi alebo v moči sa zistili vysoké hladiny M-proteínu.

moč

Tekutina obsahujúca vodu a odpadové látky. Moč sa vytvára v obličkách, uchováva sa v močovom mechúri a odchádza z tela cez močovú rúru.

močovina

Chemická látka v krvi, ktorá sa vytvára pri rozpade bielkovín. Močovina sa odvádza z krvi obličkami. Testy krvnej močoviny (BUN) sa niekedy robia na kontrolu funkcie obličiek.

močový mechúr

Orgán, v ktorom sa zhromažďuje moč.

modafinil

Liek, ktorý sa skúma v súvislosti s liečbou únavy u pacientov s rakovinou. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú stimulanty.

modalita

Metóda liečby. K liečebným modalitám napríklad patrí operácia a chemoterapia.

modifikátor biologickej odpovede

BRM. Liečba na stimuláciu alebo obnovu schopnosti imunitného systému bojovať proti infekciám a iným ochoreniam. Používa sa tiež na zmiernenie vedľajších účinkov, ktoré môžu byť spôsobené určitou protirakovinovou liečbou. Tiež je známy ako biologická liečba, imunoterapia alebo bioterapia.

modifikovaná radikálna mastektómia

Operácia rakoviny prsníka, pri ktorej sa odstráni väčšina alebo všetky lymfatické uzliny pod pažou a výstelka nad hrudnými svalmi. Chirurg niekedy odstráni tiež časť svalov hrudnej steny.

Mohsova operácia

Chirurgická technika, ktorá sa používa na liečbu rakoviny kože. Jednotlivé vrstvy rakovinového tkaniva sa odoberú a ihneď preskúmajú pod mikroskopom, až kým sa neodstráni celé rakovinové tkanivo.

molárna gravidita

Zriedkavá rakovina u žien vo fertilnom veku, pri ktorej rakovinové bunky rastú v tkanivách, ktoré sa vytvárajú v maternici po počatí. Nazýva sa tiež gestačná trofoblastická choroba, gestačná trofoblastická neoplázia, gestačný trofoblastický nádor alebo choriokarcinóm.

molekula

Najmenšia častica látky, ktorá má všetky fyzikálne a chemické vlastnosti tejto látky. Molekuly sú vytvorené z jedného alebo viacerých atómov. Ak obsahujú viac ako jeden atóm, atómy môžu byť rovnaké (molekula kyslíka má dva atómy kyslíka) alebo rôzne (molekula vody má dva atómy vodíka a jeden atóm kyslíka). Biologické molekuly, napríklad proteíny a DNA, môžu byť vytvorené z tisícov atómov.

molekulárne cieleňá liečba

Látky pri liečbe rakoviny, ktoré zabíjajú rakovinové bunky zacielením kľúčových molekúl podieľajúcich sa na raste rakovinových buniek.

molekulová hmotnosť

Súčet atómových hmotností všetkých atómov v molekule, založený na mierke, pri ktorej sú atómové hmotnosti vodíka, uhlíka, dusíka a kyslíka 1, 12, 14 a 16. Napríklad molekulová hmotnosť vody, ktorá má dva atómy vodíka a jeden atóm kyslíka, je 18 (t. j. 2 + 16).

moniliáza

Stav, pri ktorom Candida albicans, druh kvasinky, nekontrolovane rastie na vlhkých miestach kože. Je to zvyčajne následok oslabenia imunitného systému, ale môže to byť aj vedľajší

účinnok chemoterapie alebo liečby antibiotikami. Afty zvyčajne postihujú ústa (ústna afta); v zriedkavých prípadoch sa rozšíria do celého tela. Nazýva sa tiež kandidóza alebo afta.

monocyt

Druh bielej krvinky.

monoklonálna protilátka

Laboratórne vytvorená látka, ktorá dokáže lokalizovať rakovinové bunky a naviazať sa na ne, kdekoľvek sa v tele nachádzajú. Mnohé monoklonálne protilátky sa používajú na detekciu alebo liečbu rakoviny; každá rozoznáva iný proteín na určitej rakovinej bunke.

Monoklonálne protilátky sa môžu používať samotné alebo sa môžu použiť na zavedenie liekov, toxínov alebo rádioaktívnej látky priamo do nádoru.

monoklonálna protilátka A33

Druh monoklonálnej protilátky, ktorá sa používa na detekciu a liečbu rakoviny. Monoklonálne protilátky sú látky vytvorené v laboratóriu, ktoré dokážu lokalizovať rakovinové bunky a naviazať sa na ne.

monoklonálna protilátka 3F8

Druh monoklonálnej protilátky, ktorý sa používa na detekciu alebo liečbu rakoviny.

Monoklonálne protilátky sú látky vyrobené v laboratóriu, ktoré dokážu lokalizovať rakovinové bunky a naviazať sa na ne.

monoklonálna protilátka CC-49

Druh monoklonálnej protilátky, ktorý sa používa na detekciu alebo liečbu rakoviny.

Monoklonálne protilátky sú laboratórne vyrobené látky, ktoré dokážu lokalizovať rakovinové bunky a naviazať sa na ne.

monoklonálna protilátka di-dgA-RFB4

Protirakovinový liek, ktorý je kombináciou monoklonálnej protilátky (RFB4) a imunotoxínu (dgA).

monoklonálna protilátka IDEC-Y2B8

Protirakovinový liek, ktorý je kombináciou monoklonálnej protilátky a rádioizotopu (ytrium 90).

Monoklonálne protilátky sú laboratórne vyrobené látky, ktoré dokážu lokalizovať rakovinové bunky a naviazať sa na ne. Nazýva sa tiež ytrium Y90 ibritumomab tiuxetan.

monoklonálna protilátka muJ591

Druh monoklonálnej protilátky, ktorá sa používa na detekciu alebo liečbu rakoviny.

Monoklonálne protilátky sú látky vyrobené v laboratóriu, ktoré dokážu lokalizovať rakovinové bunky a naviazať sa na ne.

monoklonálna protilátka muromonab-CD3

Druh monoklonálnej protilátky, ktorá sa používa na detekciu alebo liečbu rakoviny.

Monoklonálne protilátky sú látky vyrobené v laboratóriu, ktoré dokážu lokalizovať rakovinové bunky a naviazať sa na ne.

monoklonálna protilátka pM-81

Druh monoklonálnej protilátky, ktorý sa používa pri detekcii alebo liečbe rakoviny.

Monoklonálne protilátky sú laboratórne vyrobené látky, ktoré dokážu lokalizovať nádorové bunky a naviazať sa na ne.

monoklonálna protilátka Prost 30

Druh monoklonálnej protilátky, ktorý sa používa pri detekcii alebo liečbe rakoviny. Monoklonálne protilátky sú látky vyrobené v laboratóriu, ktoré dokážu lokalizovať rakovinové bunky a naviazať sa na ne.

Montanide ISA-51

Liek, ktorý sa používa pri vakcinačnej liečbe na stimuláciu imunitného systému.

morbidity

Ochorenie alebo výskyt ochorenia v populácii. Morbidity sa tiež vzťahuje na nežiaduce účinky spôsobené liečbou.

Morinda citrifolia

Tropický ker. Extrakt z plodov sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Extrakty z plodov, listov alebo koreňov sa v niektorých kultúrach používajú na liečbu určitých ochorení. Nazýva sa tiež noni.

morfin

Narkotikum, ktoré sa používa na liečbu bolesti.

morfológia

Veda o tvare a stavbe organizmov (rastlín, živočíchov a iných foriem života).

mostík

Časť centrálného nervového systému, ktorá sa nachádza v spodnej časti mozgu, medzi predĺženou miechou a stredným mozgom. Je to časť mozgového kmeňa.

mostíkový

Týkajúci sa mostíka (časť centrálného nervového systému, ktorá sa nachádza v spodnej časti mozgu, medzi predĺženou miechou a stredným mozgom.)

motefaxin gadolína

Látka, ktorá spôsobuje väčšiu citlivosť nádorových buniek voči žiareniu; môže tiež zdokonaľiť zobrazenie nádorov pomocou magnetickej rezonancie (MRI). Motefaxin gadolína patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú metaloporfyrínové komplexy. Nazýva sa tiež gadolínium texafyrín.

motorický

V medicíne sa vzťahuje na pohyb častí tela.

moxifloxacín

Liek, ktorý sa používa na liečbu bakteriálnych infekcií. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú fluórchinolínové antibiotiká.

mozgová hemisféra

Jedna polovica mozgu, časť mozgu, ktorá riadi svalové funkcie a tiež reč, myslenie, emócie, čítanie, písanie a učenie. Pravá hemisféra riadi svaly ľavej strany tela a ľavá hemisféra riadi svaly na pravej strane tela.

mozgovomiechová tekutina

CSF. Tekutina, ktorá obmýva mozog a miechu. Mozgovomiechová tekutina sa vytvára v mozgových komorách.

mozgový kmeň

Časť mozgu, ktorá je spojená s miechou.

mozoček

Časť mozgu v zadnej časti hlavy medzi mozgom a mozgovým kmeňom. Mozoček riadi rovnováhu pri chôdzi a státí a ďalšie komplexné motorické funkcie.

MPNST

Malígný nádor obalu periférnych nervov. Druh sarkómu s mäkkým tkanivom, ktorý vzniká v bunkách tvoriacich ochranný obal (kryt) okolo periférnych nervov, čo sú nervy mimo centrálného nervového systému (mozog a miecha).

M-proteín

Protilátka alebo časť protilátky, ktorá sa nachádza v nezvyčajne veľkom množstve v krvi alebo v moči ľudí s mnohopočetným myelómom.

MRI

Zobrazenie magnetickej rezonancie. Postup, pri ktorom sa na vytvorenie detailných snímok vnútorných častí tela využívajú rádiové vlny a silný magnet pripojený na počítač. Na týchto snímkoch je vidieť rozdiel medzi normálnym a chorým tkanivom. MRI vytvára lepšie snímky orgánov a mäkkého tkaniva ako iné snímacie techniky, napríklad CT alebo röntgen. MRI je zvlášť užitočná na zobrazenie mozgu, miechy, mäkkého tkaniva kĺbov a vnútrajška kostí. Nazýva sa tiež zobrazenie nukleárnej magnetickej rezonancie.

MRSI

Spektroskopické zobrazenie magnetickej rezonancie. Neinvazívna zobrazovacia metóda, ktorá poskytuje informáciu o bunkovej aktivite (informácia o metabolizme). Používa sa spolu so zobrazením magnetickej rezonancie (MRI), ktoré poskytuje informáciu o tvare a veľkosti nádoru (priestorová informácia).

MS 209

Látka, ktorá sa skúma pre schopnosť spôsobiť lepšiu odpoveď rakovinových buniek na chemoterapeutické lieky, na ktoré boli predtým tieto bunky rezistentné. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú chinolónové antibiotiká.

MS-275

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny krvi. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory históndeacetylázy.

mucín/peptid

Zlúčenina bielkoviny a cukru, ktorú vytvárajú niektoré rakovinové bunky.

mucinózný

Obsahujúci mucín alebo podobajúci sa na mucín, hlavnú zlúčeninu hlienu.

mucinózný karcinóm

Druh rakoviny, ktorý vzniká v bunkách vystielajúcich určité vnútorné orgány a vytvárajúcich mucín (hlavná zložka hlienu).

muchotrávka zelená

Amanita phalloides. Druh jedovatej huby, ktorá má škodlivé účinky na obličky a pečeň. Je zodpovedná za väčšinu smrteľných prípadov otravy hubami.

mukozitída

Komplikácia pri niektorých druhoch protirakovinovej liečby, keď sa zapáli výstelka tráviaceho systému. Často sa prejavuje ako ústna afta.

mukózna membrána

Vlhké tkanivo, ktoré vystieľa niektoré orgány a telesné dutiny (napríklad nos, ústa, pľúca) a vytvára hlien (hustá, väzká tekutina). Nazýva sa tiež mukózna sliznica.

Müllerov nádor

Zriedkavá rakovina maternice, vaječníkov alebo Fallopiových kanálov.

multicentrická štúdia

Klinická skúška, ktorá sa vykonáva vo viac ako jednom zdravotníckom zariadení.

multicentrická rakovina prsníka

Rakovina prsníka, pri ktorej sa vyskytuje viac ako jeden nádor, pričom všetky nádory sú od seba oddelené. Tieto nádory sú v rôznych kvadrantoch (častiach) prsníka. Multicentrická rakovina prsníka je zriedkavá.

multidisciplinárny

V medicíne výraz, ktorý sa používa na opis prístupu k plánu liečby alebo tímu zahŕňajúceho niekoľko lekárov a iných zdravotníckych odborníkov, ktorí sú špecialistami v rôznych odboroch (disciplínach). Pri liečbe rakoviny sú primárnymi disciplínami lekárska onkológia (liečba liekmi), chirurgická onkológia (liečba operáciou) a radiačná onkológia (liečba radiáciou).

multidisciplinárny posudok

Prístup k plánovaniu liečby, pri ktorom niekoľkí lekári, ktorí sú odborníkmi v rôznych odboroch (disciplínach) diskutujú o zdravotnom stave a možnostiach liečby pacienta. Pri liečbe rakoviny multidisciplinárny posudok môže zahŕňať posudok onkológa (ktorý poskytuje protirakovinovú liečbu pomocou liekov), chirurga-onkológa (ktorý poskytuje protirakovinovú liečbu pomocou operácie) a rádiológa-onkológa (ktorý poskytuje protirakovinovú liečbu pomocou radiácie). Nazýva sa tiež správa onkologickej komisie.

multifokálna rakovina prsníka

Rakovina prsníka, pri ktorej sa vyskytuje viac ako jeden nádor, pričom všetky nádory vznikli z jedného pôvodného nádoru. Tieto nádory sa pravdepodobne nachádzajú v rovnakom kvadrante (časti) prsníka.

multilieková rezistencia

Adaptácia nádorových buniek na protirakovinové lieky spôsobom, v dôsledku ktorého budú tieto lieky menej účinné.

multimodalitná liečba

Liečba, ktorá kombinuje viac ako jednu liečebnú metódu.

multiplicita

Veľké množstvo alebo variabilita.

mungo fazuľa

Druh fazule, ktorá sa pestuje v teplých oblastiach, zvyčajne pre semená a výhonky. Fazuľa mungo môže mať protirakovinové účinky.

muskuloskeletálny

Týkajúci sa svalov, kostí a chrupavky.

mutácia

Akákoľvek zmena v DNA bunky. Mutácie môžu byť spôsobené chybami počas delenia buniek alebo expozíciou DNA voči škodlivým látkam v prostredí. Mutácie môžu byť škodlivé, užitočné alebo bez účinku. Keď sa vyskytnú v bunkách, ktoré vytvárajú vajíčka alebo spermie, môžu byť dedičné. Ak sa mutácie vyskytnú v iných typoch buniek, nie sú dedičné. Určité mutácie môžu viesť k rakovine alebo k iným ochoreniam.

mutácia zárodočnej línie

Zmena génu v reprodukčných bunkách tela (vajíčko alebo spermia), ktorá sa začlenila do DNA každej bunky v tele potomstva; mutácie zárodočnej línie prechádzajú z rodičov na potomstvo. Nazýva sa tiež dedičná mutácia.

mutovať

Zmeniť genetický materiál bunky. Zmeny (mutácie) môžu byť škodlivé, užitočné alebo bez účinku.

myalgia

Bolesť v svaloch alebo v skupine svalov.

mycosis fungoides

Druh non-Hodgkinovho lymfómu, ktorý sa najprv objaví na koži a môže sa šíriť do lymfatických uzlín alebo iných orgánov, napríklad do sleziny, pečene alebo pľúc.

myelín

Tuková látka, ktorá pokrýva a chráni nervy.

myeloablácia

Silná forma myelosupresie. Myelosupresia je stav, pri ktorom je znížená aktivita kostnej drene, čo vedie k tvorbe menšieho počtu červených krviniek, bielych krviniek a krvných doštičiek. Je to vedľajší účinok niektorých protirakovinových liekov.

myelodysplázia

Abnormálne bunky kostnej drene, čo môže viesť k myelogénnej leukémii.

myelofibróza

Porucha, pri ktorej je kostná dreň nahradená fibróznym tkanivom.

myelogénny

Týkajúci sa, vytvorený alebo podobajúci sa na kostnú dreň. Niekedy sa používa ako synonymum pre myeloidný; napríklad akútna myeloidná leukémia a akútna myelogénna leukémia sú rovnaké ochorenia.

myelogram

Röntgen miechy po injekcii farbiva podanej do priestoru medzi výstelku miechy a mozgu.

myeloidná metaplázia nejasného pôvodu

Progresívne chronické ochorenie, pri ktorom je kostná dreň nahradená fibróznym tkanivom a krv sa namiesto kostnej drene vytvára v takých orgánoch ako je pečeň a slezina. Pre toto ochorenie je príznačná zväčšená slezina a progresívna anémia. Nazýva sa tiež chronická idopatická myelofibróza, primárna myelofibróza, myeloskleróza s myeloidnou metapláziou a idiopatická myelofibróza.

myeloidný

Týkajúci sa kostnej drene alebo podobajúci sa na kostnú dreň. Môže sa tiež vzťahovať na určité druhy hematopoetických (krvotvorných) buniek, ktoré sa nachádzajú v kostnej dreni.

Niekedy sa používa ako synonymum pre myelogénny; napríklad akútna myeloidná leukémia a akútna myelogénna leukémia sú rovnaké ochorenia.

myelóm

Rakovina, ktorá vzniká v plazmatických bunkách, čo je druh bielej krvinky.

myeloproliferatívna porucha

Ochorenie, pri ktorom sa v kostnej dreni vytvára príliš veľa krvných buniek.

myeloskleróza s myeloidnou metapláziou

Progresívne, chronické ochorenie, pri ktorom je kostná dreň nahradená fibróznym tkanivom a krv sa vytvára namiesto v kostnej dreni v takých orgánoch ako je pečeň a slezina. Pre toto ochorenie je príznačné zväčšenie sleziny a progresívna anémia. Nazýva sa tiež chronická idiopatická myelofibróza, agnogénna myeloidná metaplázia, primárna myelofibróza a idiopatická myelofibróza.

myelosupresívna liečba

Liečba, ktorá inhibuje tvorbu krvných buniek.

myelosupresia

Stav, pri ktorom je aktivita kostnej drene znížená, čo vedie k tvorbe menšieho počtu červených krviniek, bielych krviniek a krvných doštičiek. Myelosupresia je vedľajší účinok určitých druhov protirakovinovej liečby. Keď je myelosupresia veľmi silná, nazýva sa myeloablácia.

mykofenolát mofetil

Liek, ktorý sa skúma pre účinnosť pri prevencii ochorenia štep-verzus-hostiteľ a autoimunitných porúch.

mykostatín

Liek, ktorý lieči infekcie spôsobené hubami.

myometrium

Svalová vonkajšia vrstva maternice.

N

N-acetylcysteín

Antioxidačný liek, ktorý môže rakovinovým bunkám brániť v rozvoji alebo môže znižovať riziko rastu existujúcej rakoviny.

N-acetyldinalín

Látka, ktorá sa skúma ako protirakovinový liek pri liečbe pľúcnej rakoviny veľkých buniek. Nazýva sa tiež CI-994.

nadoblička

Malá žľaza vytvárajúca steroidné hormóny, adrenalín a noradrenalín, ktoré pomáhajú regulovať srdcový rytmus, krvný tlak a ďalšie dôležité funkcie tela. Nadobličky sú dve a nachádzajú sa na vrchnej časti každej obličky.

nádor

Zhluk nadbytočného tkaniva v dôsledku abnormálneho bunkového delenia. Nádory v tele nevykonávajú žiadnu užitočnú funkciu. Môžu byť benígne (nerakovinové) alebo malígne (rakovinové).

nádor CNS

Nádor centrálného nervového systému vrátane gliómu mozgového kmeňa, kraniofaryngiómu, meduloblastómu a meningiómu.

nádor granulózových buniek

Druh pomaly rastúceho malígneho nádoru, ktorý zvyčajne postihuje vaječník.

nádor mozgového kmeňa

Nádor v časti mozgu na mieste spojenia s miechou (mozgový kmeň).

nádor pulmonálnej brázdy

Pľúcna rakovina veľkých buniek, ktorá vzniká v hornej časti pľúc a šíri sa do okolitých tkanív, napríklad do rebier a stavcov. Nazýva sa tiež Pancoastov nádor.

nádor v oblasti epifýzy

Druh mozgového nádoru, ktorý sa vyskytuje v epifýze alebo v okolí epifýzy, čo je malý orgán v blízkosti strednej časti mozgu.

nádor zárodočných buniek

Druh nádoru začínajúci sa v bunkách, v ktorých vznikajú spermie alebo vajíčka. Nádory zárodočných buniek sa môžu vyskytnúť takmer kdekoľvek v tele a môžu byť benígne alebo malígne.

nádorová záťaž

Vzťahuje sa na počet rakovinových buniek, na veľkosť nádoru alebo na rozsah rakoviny v tele.

nádorovo špecifický antigén

Proteín alebo iná molekula, ktorá je pre rakovinové bunky jedinečná alebo sa v nich nachádza vo zvýšenom množstve. Tieto cieľové molekuly sa zvyčajne nachádzajú v plazmatickej (vonkajšej) membráne a považujú sa za potenciálne ciele imunoterapie alebo iných druhov protirakovinovej liečby.

nádorový marker

Látka, ktorá sa niekedy nachádza v krvi a iných telesných tekutinách alebo tkanivách. Vysoká hladina biomarkera môže znamenať, že v tele je určitý druh rakoviny. K príkladom biomarkerov patrí CA 125 (rakovina vaječníkov), CA 15-3 (rakovina prsníka), CEA (rakovina vaječníkov, prsníkov, pľúc, pankreasu a rakovina gastrointestinálneho traktu) a PSA (rakovina prostaty). Nazýva sa tiež biomarker.

nádorový model

Druh živočíšneho modelu, ktorý sa môže použiť pri štúdiu rozvoja a progresie ochorení a na testovanie nových liekov skôr ako sa budú podávať ľuďom. Zvieratá s transplantovanými ľudskými rakovinovými nádormi alebo inými tkanivami sa nazývajú xenotransplantátové modely.

nadváha

Príliš ťažký v porovnaní s výškou. Nadbytok telesnej hmotnosti môže byť v dôsledku tukov, svalov, kostí a/alebo zadržiavania vody. Nadváha vždy neznamená obezitu.

najlepší postup

V medicíne liečba, ktorú odborníci považujú za vhodnú, prijateľnú a často používanú. Zdravotníci sú povinní poskytovať pacientom tú najlepšiu liečbu. Nazýva sa tiež štandardná liečba alebo štandardná starostlivosť.

naloxón

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou zápchy spôsobenej narkotickými liekmi. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antagonistami narkotík.

nanogram

Miera hmotnosti. Jeden nanogram je jedna miliardtina gramu.

narkománia

Nekontrolovateľná túžba, vyhľadávanie a používanie takých látok ako sú drogy alebo alkohol.

narkotický

Prostriedok, ktorý spôsobuje necitlivosť alebo otupenosť; zvyčajne sa vzťahuje na opioidy podávané na zmiernenie bolesti.

Národný onkologický inštitút

NCI. Národný onkologický inštitút, súčasť Národných inštitútov zdravia Spojených štátov a Ministerstva zdravotníctva a služieb pre ľudí, je hlavným orgánom federálnej vlády pre výskum rakoviny. NCI vedie, koordinuje a financuje výskum rakoviny, školenia, šírenie informácií o zdraví a iné programy vzhľadom na príčinu, diagnózu, prevenciu a liečbu rakoviny. Webowské miesto NCI sa nachádza na <http://cancer.gov/>.

Národné inštitúty zdravia

NIH. Národné inštitúty zdravia, ústredné miesto biomedicínskeho výskumu Spojených štátov, vedú výskum vo vlastných laboratóriách, podporujú výskum nefederálnych vedcov na univerzitách, zdravotných školách, v nemocniciach a výskumných ústavoch v celej krajine i v zahraničí; pomáhajú školiť výskumníkov a podporujú komunikáciu o zdravotníckych informáciách. Webowské miesto NIH sa nachádza na <http://www.nih.gov>.

nával

Náhla, dočasná, prudká horúčava, sčervenanie a potenie (často sa spája s menopauzou).

nazálny

Týkajúci sa nosa.

nazofarynx

Horná časť hrdla za nosom. Otvor na každej strane nazofarynxu vedie do ucha.

NB1011

Látka, ktorá sa skúma pre schopnosť prinútiť rakovinové bunky, aby odpovedali na lieky, voči ktorým boli predtým rezistentné. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú analógy nukleozidov.

NBI-3001

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Je vyrobená kombináciou interleukínu 4 s bakteriálnym toxínom a patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú rekombinantné chimérické proteíny. Nazýva sa tiež interleukín-4 PE38KDEL imunotoxín a interleukín-4 PE38KDEL cytotoxín.

N-butyl-N-(4-hydroxybutyl) nitrózamín

Látka, ktorá sa používa pri výskume rakoviny a ktorá spôsobuje nádory močového mechúra u laboratórnych zvierat. To sa využíva pri testovaní nových diét, liekov a postupov prevencie a liečby rakoviny.

NCI

Národný onkologický inštitút. Národný onkologický inštitút, súčasť Národných inštitútov zdravia Spojených štátov a Ministerstva zdravotníctva a služieb pre ľudí, je hlavným orgánom federálnej vlády pre výskum rakoviny. NCI vedie, koordinuje a financuje výskum rakoviny, školenia, šírenie informácií o zdraví a iné programy vzhľadom na príčinu, diagnózu, prevenciu a liečbu rakoviny. Webowské miesto NCI sa nachádza na <http://cancer.gov/>.

nebulizér

Zariadenie, ktoré sa používa na zmenu kvapaliny na jemný aerosól.

nediferencovaný

Výraz, ktorý sa používa na opis buniek alebo tkanív, ktoré nemajú špecializované („zrelé“) štruktúry alebo funkcie. Nediferencované rakovinové bunky často rýchlo rastú a šíria sa.

nefrektómia

Operácia na odstránenie obličky alebo časti obličky. Pri parciálnej nefrektómii sa odstráni len časť obličky alebo nádor, ale nie celá oblička. Pri jednoduchej nefrektómii sa odstráni len jedna oblička. Pri radikálnej nefrektómii sa odstráni celá oblička, nadoblička, lymfatické uzliny a okolité tkanivo. Pri bilaterálnej nefrektómii sa odstránia obidve obličky.

nefrológ

Lekár, ktorý sa špecializuje na diagnostiku a liečbu obličkových ochorení.

nefrotomogram

Sled röntgenov obličiek. Röntgeny sa urobia z rôznych uhlov, pričom zobrazia obličku jasne, bez tieňov okolitých orgánov.

nefrotoxický

Jedovatý alebo škodlivý pre obličku.

nefroureterektómia

Operácia na odstránenie obličky a močovodu. Nazýva sa tiež ureteronefrektómia.

negatívna axilárna lymfatická uzlina

Lymfatická uzlina v podpazuší, ktorá neobsahuje rakovinu.

negatívna uzlina

Rakovina, ktorá sa nerozšírila do lymfatických uzlín.

negatívny na receptor estrogénu

ER-. Bunky rakoviny prsníka, ktoré majú proteín (molekula receptora), na ktorý sa naviaže estrogén. Bunky rakoviny prsníka, ktoré sú ER-, nepotrebujú hormón estrogén, aby mohli rásť a zvyčajne neodpovedajú na hormonálnu (antiestrogénovú) liečbu, ktorá blokuje tieto miesta receptora.

negatívny na receptor progesterónu

PR-. Bunky rakoviny prsníka, ktoré nemajú proteín (molekulu receptora), na ktorý sa naviaže progesterón. Bunky rakoviny prsníka, ktoré sú PR-, nepotrebujú hormón progesterón pre rast a zvyčajne neodpovedajú na hormonálnu liečbu.

negatívny výsledok testu

Výsledok testu, ktorý nedokázal špecifické ochorenie alebo stav, pre ktorý bol test vykonaný.

nehematologická rakovina

Rakovina, ktorá nevznikla v krvi ani v kostnej dreni.

nekompletné Freundovo adjuvans

Liek, ktorý sa používa pri vakcínovej liečbe na stimuláciu imunitného systému.

nekontrolovaná štúdia

Klinická štúdia, ktorá nemá porovnávaciu (t. j. kontrolnú) skupinu.

nekonvenčné spôsoby liečby rakoviny

Prístupy, pri ktorých sa používajú látky alebo metódy liečby rakoviny, ktoré sa nedokázali ako účinné pomocou prijatých vedeckých metód, ako sú napríklad pozorne naplánované klinické skúšky.

nekonzekutívna séria prípadov

Klinická štúdia, ktorá zahŕňa niektorých, ale nie všetkých vhodných pacientov, identifikovaných výskumníkmi počas obdobia registrácie štúdie. Tento druh štúdie zvyčajne nemá kontrolnú skupinu.

nekróza

Vzťahuje sa na smrť živých buniek.

nelarabin

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antimetabolity. Nazýva sa tiež 506U78.

nelfinavir mesylát

Liek, ktorý narúša schopnosť vírusu množiť sa.

nelytický

V biológii sa vzťahuje na vírusy, ktoré nezabíjajú infikované bunky narušením ich plazmatickej membrány.

nemalígna hematologická porucha

Porucha krvi. Niektoré nemalígne hematologické poruchy môžu viesť k leukémii.

nemalígný

Nerakovinový.

Nemecký výbor E

Výbor E Nemeckého federálneho ústavu pre lieky a zdravotnícke zariadenia. Výbor zložený z vedcov, toxikológov, lekárov a farmaceutov, vytvorený nemeckou vládou v roku 1978, určený na to, aby preveril, či byliny, ktoré sa predávajú v Nemecku, sú bezpečné a účinné. Tento výbor zverejnil informácie o využití, vedľajších účinkoch a liekových interakciách vyše 300 bylín.

nemelanómová rakovina kože

Kožná rakovina, ktorá vznikla v bazálnych bunkách alebo v skvamózných bunkách, ale nie v melanocytoch (bunky kože tvoriace melanín).

nemelanomatózny

Týkajúci sa kožnej rakoviny, ktorá vznikla v bazálnych bunkách alebo v skvamóznych bunkách, ale nie v melanocytoch (bunky kože tvoriace melanín).

nemetastatický

Rakovina, ktorá sa nerozšírila z primárneho (pôvodného) miesta na iné miesta v tele.

neoadjuvantná liečba

Liečba podávaná pred primárnou liečbou. K neoadjuvantnej liečbe patrí chemoterapia, rádioterapia a hormonálna terapia.

neoperovateľný

Opisuje stav, ktorý sa nemôže liečiť operáciou.

neopioid

Liek, ktorý nie je opioid. Patrí sem napríklad acetaminofén a nesteroidné protizápalové lieky (NSAIDS) ako je aspirín a ibuprofen.

neoplázia

Abnormálny alebo nekontrolovateľný rast buniek.

neoplazma

Abnormálny zhuk tkaniva v dôsledku nadmerného delenia buniek. Neoplazmy môžu byť benígne (nerakovinové) alebo malígne (rakovinové). Nazýva sa tiež nádor.

neoplastická meningitída

Stav, pri ktorom sa rakovinové bunky šíria do meningov (blany, ktoré obklopujú mozog a miechu).

neoplazma Hürthleových buniek

Zvláštny druh nádoru štítnej žľazy, ktorý môže byť benígny alebo malígny.

nerandomizovaná klinická skúška

Klinická skúška, pri ktorej účastníci nie sú náhodne pridelení do rôznych liečebných skupín. Účastníci si môžu vybrať, v ktorej skupine chcú byť alebo ich môžu prideliť do rôznych skupín výskumníci.

neresekovateľná rakovina močového mechúra

Rakovina, ktorá sa rozšírila do tkanív okolo močového mechúra (napríklad do pečene, žalúdka, pankreasu, čreva alebo lymfatických uzlín v tejto oblasti) a nedá sa chirurgicky odstrániť.

neresekovateľný

Neodstrániteľný operáciou.

nerv

Zväzok vlákien, ktorý prijíma a vysiela správy medzi telom a mozgom. Správy sa posielajú pomocou chemických látok a elektrických zmien v bunkách, ktoré tvoria nervy.

nervová bunka

Druh bunky, ktorý prijíma a vysiela správy z tela do mozgu a späť do tela. Správy sa posielajú pomocou slabého elektrického prúdu. Nazýva sa tiež neurón.

nervový blok

Postup, pri ktorom sa liek na zablokovanie bolesti podá priamo do nervu, do okolia nervu alebo do miechy.

neseminóm

Skupina rôznych druhov rakoviny semenníka, ktorá vznikla v zárodočných bunkách (bunky, v ktorých vznikajú spermie). Neseminómy sú určené druhom bunky, v ktorej vznikli a patrí k nim embryonálny karcinóm, teratóm, choriokarcinóm a karcinóm žĺtkového vaku.

neschopný života

Neschopný prežiť.

nespavosť

Problémy so zaspávaním alebo s nedostatočným spánkom.

nesteroidný inhibítor aromatázy

Liek, ktorý znižuje tvorbu pohlavných hormónov (estrogénu alebo testosterónu) a spomaľuje rast nádorov, ktoré potrebujú pre rast pohlavné hormóny.

nesteroidný protizápalový liek

NSAID. Liek, ktorý znižuje horúčku, opuch, bolesť a sčervenanie.

nestabilita mikrosatelitov

MSI. Zmena, ktorá sa vyskytuje v DNA určitých buniek (napríklad nádorových buniek), v ktorých je počet opakovaní mikrosatelitov (krátke, opakované sekvencie DNA) iný ako bol počet opakovaní v DNA, keď bol zdedený. Príčinou MSI môže byť porucha schopnosti opravovať chyby, ktoré vzniknú pri kopírovaní DNA v bunke.

nesusediaci lymfóm

Lymfóm, ktorého lymfatické uzliny obsahujúce rakovinu navzájom nesusedia, ale sú na rovnakej strane bránice (tenký sval pod pľúcami, ktorý pomáha pri dýchaní a oddeľuje hrudník od brucha).

nešpecifická imunitná bunka

Bunka (napríklad fagocyt alebo makrofág), ktorá odpovedá na mnohé antigény, nielen na jeden antigén.

netoxický

Neškodlivý alebo nedeštruktívny.

neurálny

Týkajúci sa nervov alebo nervového systému vrátane mozgu a miechy.

neurobehaviorálny

Týkajúci sa spôsobu, akým mozog ovplyvňuje emócie, správanie a učenie. Určité druhy protirakovinovej liečby môžu spôsobiť neurobehaviorálne problémy.

neuroblastóm

Rakovina, ktorá vzniká v nezrelých nervových bunkách a postihuje zvyčajne dojčatá a deti.

neuroektodermálny nádor

Nádor centrálného alebo periférneho nervového systému.

neuroendokrinný

Týkajúci sa interakcií medzi nervovým systémom a endokrinným systémom.

Neuroendokrinný sa vzťahuje na určité bunky, ktoré uvoľňujú hormóny do krvi ako odpoveď na stimuláciu nervového systému.

neuroendokrinný nádor

Nádor odvodený z buniek, ktoré uvoľňujú hormón ako odpoveď na signál z nervového systému. K neuroendokrinným nádorom patria karcinoidné nádory, nádory ostrovčekových buniek, medulárny karcinóm štítnej žľazy a feochrómocytóm. Tieto nádory vylučujú veľké množstvo hormónov, čo spôsobuje rôzne symptómy.

neuroepiteliálny

Týkajúci sa tkaniva vytvoreného zo senzorických buniek, napríklad tkaniva, ktoré sa nachádza v uchu, nose a na jazyku.

neurofibróm

Benígny nádor, ktorý vzniká z buniek a tkanív pokrývajúcich nervy.

neurofibromatóza 1. typu

NF1. Zriedkavý genetický stav, ktorý spôsobuje hnedé škvrny a nádory na koži, pehy v oblastiach kože, ktoré neboli vystavené slnku, nádory na nervoch a vznik zmien v nervovom systéme, vo svaloch, kostiach a na koži.

neurofibromatóza 2. typu

NF2. Genetický stav, pri ktorom sa nádory vytvárajú na nervoch vnútorného ucha, pričom spôsobujú stratu sluchu a rovnováhy. Nádory sa môžu vyskytovať aj v mozgu a na nervoch v lebke a mieche a môžu spôsobiť stratu reči, pohybu očí a schopnosti prehĺtať. Nazýva sa tiež akustická neurofibromatóza.

neurokognitívny

Týkajúci sa schopnosti myslieť a uvažovať. To zahŕňa schopnosť sústrediť sa, zapamätať si, spracovať informácie, učiť sa, rozprávať a chápať.

neurologický

Týkajúci sa nervov alebo nervového systému.

neurologické vyšetrenie

Sled otázok a testov na kontrolu mozgu, miechy a funkcie nervov. Toto vyšetrenie kontroluje mentálny stav človeka, koordináciu, schopnosť chodiť a funkciu svalov, senzorických systémov a reflexy hĺbkových šliach.

neuroológ

Lekár, ktorý sa špecializuje na diagnostiku a liečbu porúch nervového systému.

neuróm

Nádor, ktorý vzniká v nervových bunkách.

neurón

Druh bunky, ktorý prijíma a vysiela správy z tela do mozgu a späť do tela. Správy sa vysielať pomocou slabého elektrického prúdu. Nazýva sa tiež nervová bunka.

neuroonkológ

Lekár, ktorý sa špecializuje na diagnostiku a liečbu mozgových nádorov a iných nádorov nervového systému.

neuropatia

Problém vo funkcii periférnych nervov (akákoľvek časť nervového systému okrem mozgu a miechy), ktorý spôsobuje bolesť, necitlivosť, mravenčenie, opuch a svalovú slabosť v rôznych častiach tela. Neuropatie môžu byť spôsobené poranením, infekciou, toxickými látkami, ochorením (napríklad rakovinou, diabetes, zlyhaním obličiek alebo podvýživou) alebo liekmi, napríklad protirakovinovými liekmi. Nazýva sa tiež periférna neuropatia.

neuropatológ

Patológ, ktorý sa špecializuje na ochorenia nervového systému. Patológ identifikuje ochorenie pomocou štúdia buniek a tkanív pod mikroskopom.

neuropeptid

Člen skupiny molekúl vytvárajúcich sa v mozgu, podobných proteínom. Neuropeptidy obsahujú krátke reťazce aminokyselín, pričom niektoré pracujú ako neurotransmitery a niektoré ako hormóny.

neurorádiológ

Lekár vyškolený v rádiológii, ktorý sa špecializuje na vytváranie a interpretáciu snímok nervového systému. Tieto snímky sa vytvárajú pomocou radiácie, napríklad pomocou röntgenov, zvukových vln alebo iných druhov energie.

neurochirurg

Lekár, ktorý sa špecializuje na operácie mozgu, miechy a iných častí nervového systému.

neurotoxicita

Tendencia určitých druhov liečby spôsobovať poškodenie nervového systému.

neurotoxín

Látka, ktorá je pre nervové tkanivo jedovatá.

neurotropizmus

Schopnosť napadnúť nervové tkanivo a žiť v ňom. Tento výraz sa zvyčajne používa na opis schopnosti vírusov infikovať nervové tkanivo.

neutropénia

Abnormálny pokles počtu neutrofilov, druhu bielej krvinky.

neutrofil

Druh bielej krvinky.

neuverejnená správa

Neúplný opis lekárskej a liečebnej anamnézy jedného alebo viacerých pacientov. Neuverejnené správy môžu byť uverejnené na iných miestach ako sú vedecké časopisy pre lekárov.

névus

Benígny rast na koži, napríklad materské znamienko. Materské znamienko je zhluk melanocytov a okolitého podporného tkaniva, ktoré sa zvyčajne vyskytuje ako žltohnedý, hnedý alebo telovosfarbený flak na koži. Množné číslo od névus je névy.

nezaslepený

Opisuje klinickú skúšku alebo iný experiment, pri ktorom výskumníci vedia, aké lieky sa podávajú každému účastníkovi štúdie alebo experimentálnej skupine. Ak sa na skúške podieľajú ľudia, vedia, akú liečbu dostávajú.

nezávislý od androgénov

Opisuje schopnosť nádorových buniek rásť v neprítomnosti androgénov (hormóny, ktoré podporujú vývin a udržiavanie charakteristických vlastností mužského pohlavia). Mnohé prípady rakoviny prostaty v skorom štádiu vyžadujú pre svoj rast androgény, avšak pokročilá rakovina prostaty je často nezávislá od androgénov.

nezostúpené semenníky

Stav, pri ktorom jeden alebo obidva semenníky nezostúpili z brucha, kde sa vyvinuli pred narodením, do mieška. Kryptorchizmus môže zvýšiť riziko vzniku rakoviny semenníkov. Nazýva sa tiež kryptorchizmus.

nežiaduci účinok

Nežiaduci vedľajší účinok liečby.

NF1

Neurofibromatóza 1. typu. Zriedkavý genetický stav, ktorý spôsobuje hnedé škvrny a nádory na koži, pehy v oblastiach kože, ktoré neboli vystavené slnku, nádory na nervoch a vznik zmien v nervovom systéme, vo svaloch, kostiach a na koži.

NG-monometyl-L-arginín

Derivát aminokyseliny, ktorý sa používa na liečbu vysokého krvného tlaku spôsobeného interleukínom-2.

niacínamid

Vitamín, ktorý sa skúma pre zvýšenie účinku rádioterapie nádorových buniek. Nazýva sa tiež nikotínamid.

NIH

Národné inštitúty zdravia. Národné inštitúty zdravia, ústredné miesto biomedicínskeho výskumu Spojených štátov, vedú výskum vo vlastných laboratóriách, podporujú výskum nefederálnych vedcov na univerzitách, zdravotných školách, v nemocniciach a výskumných ústavoch v celej krajine i v zahraničí; pomáhajú školiť výkumníkov a podporujú komunikáciu o zdravotníckych informáciách. Webowské miesto NIH sa nachádza na <http://www.nih.gov>.

nikotínamid

Vitamín, ktorý sa skúma pre zvýšenie účinku rádioterapie nádorových buniek. Nazýva sa tiež niacínamid.

nilutamid

Liek, ktorý blokuje účinky mužských hormónov v tele. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antiandrogény.

nimodipín

Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú blokátory vápnikových kanálov. Skúma sa jeho použitie s protirakovinovými liekmi na prevenciu alebo prekonanie liekovej rezistencie a na posilnenie odpovede na chemoterapiu.

nitrát gália

Liek, ktorý znižuje hladinu vápnika v krvi. Používa sa pri liečbe hyperkalcémie (príliš vysoká hladina vápnika v krvi) a rakoviny, ktorá sa rozšírila do kostí (kostné metastázy).

nitrokamptotecín

Alkaloidový liek patriaci do triedy protirakovinových prostriedkov, ktoré sa nazývajú inhibítory topoizomerázy.

nitrozomočovina

Protirakovinový liek, ktorý môže prekročiť krvnomozgovú bariéru. Zahŕňa karmustín a lomustín.

NK-bunka

Prirodzená killer-bunka. Druh bielej krvinky obsahujúcej granuly s enzýmami, ktoré môžu zabíjať nádorové alebo mikrobiálne bunky. Nazýva sa tiež veľký granulárny lymfocyt.

NMRI

Zobrazenie nukleárnej magnetickej rezonancie. Postup, pri ktorom sa použije magnet pripojený na počítač na vytvorenie detailných snímok vnútorných oblastí tela.

nodulárny parenchým

Malý zhluk tkaniva v žľaze alebo v orgáne, ktorý vykonáva špecializované funkcie žľazy alebo orgánu.

nodulus

Uzlík alebo hrčka, ktorá môže byť rakovinová alebo nerakovinová.

nolatrexed

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory tymidylátsyntetázy. Nazýva sa tiež AG337.

non-Hodgkinov lymfóm

Skupina rôznych druhov rakoviny lymfoidného systému vrátane akútnej lymfoblastickej leukémie, B-bunkového lymfómu, Burkittovho lymfómu, difúzneho bunkového lymfómu, folikulárneho lymfómu, imunoblastického veľkobunkového lymfómu, lymfoblastického lymfómu, lymfómu plášťových buniek, mycosis fungoides, posttransplantačnej lymfoproliferatívnej poruchy, lymfómu malých nerozštiepených buniek a T-bunkového lymfómu.

noni

Morinda citrifolia. Tropický ker. Extrakt z plodov sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Extrakty z plodov, listov alebo koreňov sa v niektorých kultúrach používajú na liečbu určitých ochorení.

novobiocín

Antibiotikum, ktoré sa používa na liečbu infekcie.

NPO

Latinská skratka pre „nič cez ústa“.

NSAID

Nesteroidný protizápalový liek. Liek, ktorý znižuje horúčku, opuch, bolesť a sčervenanie.

nukleárna snímka

Metóda diagnostického zobrazenia, ktorá využíva veľmi malé množstvá rádioaktívnej látky. Pacient dostane injekciu tekutiny obsahujúcej rádioaktívnu látku, ktorá sa sústreďuje v časti

tela, ktorá sa bude snímať. Zložité prístroje detekujú rádioaktívnu látku v tele a spracujú túto informáciu na zobrazenie.

nutričný

Potravina alebo výživový doplnok, ktoré sa považujú za prospešné pre zdravie.

nystatín

Liek, ktorý lieči infekcie spôsobené hubami.

O

O(6)-benzylguanín

Liek, ktorý môže podporiť odpoveď rakovinových buniek na chemoterapiu.

obalený vírus

Vírus, ktorý má vonkajší obal alebo povlak. Tento obal pochádza z infikovaných buniek alebo z kostí v procese nazvanom „pučanie“. Počas procesu pučania sa novovytvorené vírusové častice „obalia“ alebo povlečú do vonkajšieho plášt'a, ktorý je vytvorený z malého kúska bunkovej plazmatickej membrány. Obal môže pomáhať vírusu prežiť a infikovať ďalšie bunky.

obehový systém

Systém, ktorý zahŕňa srdce a krvné cievy a ktorý uvádza do pohybu krv v tele. Tento systém pomáha tkanivám získať dostatok kyslíka a živín a pomáha im zbavovať sa odpadových látok. Lymfatický systém, ktorý sa pripája na krvný systém, sa často považuje za súčasť obehového systému.

obézny

Abnormálne tučný, nezdravé množstvo telesného tuku.

objektívna odpoveď

Merateľná odpoveď.

objektívne zlepšenie

Zlepšenie, ktoré môže zdravotník zmerať (napríklad zmiernenie bolesti sa dá zmerať počtom liekov, ktoré pacient užil).

oblička

Jeden z párového orgánu v bruchu. Obličky odstraňujú odpad z krvi (formou moču), vytvárajú erytropoetín (látka, ktorá stimuluje tvorbu červených krviniek) a hrajú úlohu pri regulácii krvného tlaku.

oblimersen

Liek, ktorý môže zabíjať rakovinové bunky zablokovaním tvorby bielkoviny, ktorá spôsobuje dlhšiu životnosť rakovinových buniek. Nazýva sa tiež bcl-2 antisense oligodeoxynukleotid G3139 a augmersen.

obštrukcia

Zablokovanie priechodu.

očkovaný

Liečený vakcínou.

očný nerv

Nerv, ktorý vedie správy zo sietnice do mozgu.

odber spermii

Lekár odoberie spermie z mužovho semenníka alebo nadsemenníka pomocou tenkej ihly alebo iného nástroja.

odolná rakovina

Rakovina, ktorá nereaguje na liečbu.

odolný

V medicíne opisuje ochorenie alebo stav, ktorý nereaguje na liečbu.

odpovedajúci na hormón

V onkológii opisuje rakovinu, ktorá reaguje na hormonálnu liečbu.

odpoveď

V medicíne zlepšenie vo vzťahu k liečbe.

odstránenie nádoru

Operácia na odstránenie nádoru a malej časti normálneho tkaniva okolo neho.

odstupňovanie

Systém na klasifikáciu rakovinových buniek vzhľadom na to, ako vyzerajú pod mikroskopom. Cieľom systému odstupňovania je poskytnúť informáciu o pravdepodobnej rýchlosti rastu nádoru a jeho tendencii šíriť sa. Systémy, ktoré sa používajú na odstupňovanie nádorov, sa menia s každým druhom rakoviny. Odstupňovanie hrá úlohu pri rozhodovaní o liečbe.

odstupňovanie

Vykonanie vyšetrení a testov na zistenie rozsahu rakoviny v tele, zvlášť, či sa ochorenie rozšírilo z pôvodného miesta do iných častí tela. Je dôležité poznať stupeň ochorenia, aby sa mohla naplánovať čo najlepšia liečba.

odstupňovanie patológie

Metóda, ktorá sa používa na určenie stupňa rakoviny. Počas operácie alebo biopsie sa odoberú vzorky tkaniva. Stupeň sa určí na základe toho ako bunky vo vzorkách vyzerajú pod mikroskopom.

odstupňovanie pod mikroskopom

Technika, ktorá sa používa na určenie stupňa (rozsahu) melanómu a určitých skvamóznych druhov rakoviny. Vzorka kože, ktorá obsahuje nádorové tkanivo, sa preskúma pod mikroskopom, aby sa zistila hrúbka nádoru a/alebo hĺbka nádoru v koži alebo v spojivových tkanivách.

odvedenie mozgovomiechovej tekutiny

Proces, ktorý sa používa na odvedenie tekutiny, ktorá sa nahromadila okolo mozgu a miechy. Shunt (dlhá tenká trubica) sa zavedie do mozgovej komory a pod kožu ďalšej časti tela, zvyčajne brucha. Shunt odvedie nadbytočnú tekutinu z mozgu, aby sa mohla absorbovať inde v tele.

odvodený z nádoru

Odobratý z nádorového tkaniva jedinca; môže sa použiť pri výrobe vakcíny, ktorá posilňuje schopnosť tela vytvoriť imunitnú odpoveď na nádor.

odvrátenie pozornosti

V medicíne metóda na zmiernenie bolesti, ktorá odvráti pacientovu pozornosť od bolesti.

ofloxacín

Antibiotikum, ktoré sa používa na liečbu infekcie. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú chinolónové antibiotiká.

oftalmický

Týkajúci sa oka.

oftalmoskop

Osvetlený prístroj, ktorý sa používa na vyšetrenie vnútrajška oka vrátane sietnice a očného nervu.

OGX-011

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antisense oligonukleotidy.

ohraničená pľúcna rakovina malých buniek

Rakovina, ktorá sa nachádza len na jednej strane pľúc, v tkanivách medzi pľúcnyimi lalokmi a v blízkosti lymfatických uzlín.

ochorenie štep-verzus-hostiteľ

GVHD. Reakcia darovanej kostnej drene alebo periférnych kmeňových buniek s tkanivom recipienta.

okraj

Hranica tkaniva odstráneného pri operácii rakoviny. Okraj je negatívny alebo čistý, keď patológ nenájde žiadne rakovinové bunky na hranici tkaniva, čo naznačuje, že všetka rakovina bola odstránená. Okraj je pozitívny, keď patológ nájde na hranici tkaniva rakovinové bunky, čo naznačuje, že všetka rakovina nebola odstránená.

okultná pľúcna rakovina veľkých buniek

Rakovinové bunky sa nachádzajú v spúte (hlen vykašľaný z pľúc), avšak v pľúcach sa nedá zistiť žiadny nádor pomocou zobrazenia alebo bronchoskopie, alebo primárny nádor je príliš malý na to, aby sa dal stanoviť.

oktreotid

Liek podobný prirodzene sa vyskytujúcejmu inhibítorovi rastového hormónu somatostatínu. Oktreotid sa používa na liečbu hnačky a návalov spojených s určitými druhmi nádorov.

okulárny melanóm

Zriedkavá rakovina melanocytov (bunky, ktoré vytvárajú pigment melanín), ktoré sa nachádzajú v oku. Nazýva sa tiež intraokulárny melanóm.

oligoastrocytóm

Zriedkavý druh mozgového nádoru vytvoreného z dvoch druhov buniek, oligodendrocytov a astrocytov, čo sú mozgové bunky, ktoré vyživujú a podporujú nervové bunky. Nazýva sa tiež zmiešaný glióm.

oligodendroglálny nádor

Zriedkavý, pomaly rastúci nádor, ktorý vzniká v oligodendrocytoch (mozgové bunky, ktoré vyživujú a podporujú nervové bunky). Nazýva sa tiež oligodendroglióm.

oligodendroglióm

Zriedkavý, pomaly rastúci nádor, ktorý vzniká v oligodendrocytoch (mozgové bunky, ktoré vyživujú a podporujú nervové bunky). Nazýva sa tiež oligodendroglálny nádor.

oltipraz

Liek, ktorý sa používa na prevenciu rakoviny.

omega-3-mastná kyselina

Druh tuku, ktorý sa nachádza v potravinách a podieľa sa na imunite.

omentektómia

Operácia na odstránenie časti predstierky alebo celej predstierky.

omentum

Záhyb peritonea (tenké tkanivo, ktoré vystieľa brucho), ktoré obklopuje žalúdok a iné orgány v bruchu.

omeprazol

Liek, ktorý inhibuje vylučovanie žalúdočnej kyseliny.

Ommayov rezervoár

Zariadenie, ktoré sa chirurgicky zavedie pod kožu na hlave a používa sa na podávanie protirakovinových liekov do tekutiny obklopujúcej mozog a miechu.

Onconase®

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú enzýmy ribonukleázy. Nazýva sa tiež ranpirnáza.

ondansetron

Liek, ktorý bráni nevoľnosti a vracaniu alebo ich zmierňuje. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antiemetiká.

onkogén

Gén, ktorý za normálnych okolností riadi bunkový rast. Ak sa onkogén zmení, môže podporovať alebo umožňovať nekontrolovaný rast rakoviny. Zmeny môžu byť dedičné alebo spôsobené expozíciou voči karcinogénom v prostredí.

onkológ

Lekár, ktorý sa špecializuje na diagnostiku a liečbu rakoviny pomocou chemoterapie, hormonálnej liečby a biologickej liečby. Onkológ je často hlavným zdravotníckym odborníkom, ktorý lieči človeka s rakovinou. Onkológ môže tiež koordinovať liečbu poskytovanú inými špecialistami.

onkológia

Štúdium rakoviny.

Onkologická informačná služba

CIS. Onkologická informačná služba je spojenie Národného onkologického inštitútu (NCI) s verejnosťou. Interpretuje a vysvetľuje výsledky výskumu jasným, pochopiteľným spôsobom

a poskytuje osobné odpovede na otázky o rakovine. Číslo bezplatnej informačnej linky je 1-800-4-CANCER (1-800-422-6237) alebo adresa nepretržitej informačnej služby:

<http://cancer.gov/>.

onkologický farmakológ

Človek, ktorý spolupracuje s onkológom pri príprave protirakovinových liekov.

onkologický ošetrovateľ

Ošetrovateľ, ktorý sa špecializuje na liečbu a starostlivosť o ľudí, ktorí majú rakovinu.

onkolyzát

Extrakt z rakovinových buniek, ktoré boli nainfikované lytickým vírusovým kmeňom. Extrakt obsahuje proteíny rakovinových buniek aj proteíny vírusu. Onkolyzáty sa skúmajú ako rakovinové vakcíny.

onkolýza

Rozpad alebo lýza nádoru. To sa môže vyskytnúť pri mechanickom pôsobení, pri pôsobení chemických látok alebo infekčných prostriedkov, napríklad vírusov. Onkolytické vírusy nelýzujú väčšinu normálnych buniek.

onkolytický

Vzťahuje sa na vírusy, ktoré zabíjajú rakovinové bunky častejšie ako normálne bunky.

ONYX-015

Modifikovaný vírus spôsobujúci prechladnutie, ktorý selektívne rastie v určitých druhoch rakovinových buniek a ničí ich, pričom normálne bunky nepoškodzuje.

ooforektómia

Operácia na odstránenie jedného alebo oboch vaječníkov.

operácia

Postup na odstránenie alebo obnovu časti tela alebo na zistenie prítomnosti ochorenia.

operácia pomocou videokamery

Operácia pomocou videokamery, ktorá zobrazí a zväčší obraz na televíznej obrazovke. Nazýva sa tiež resekcia pomocou videokamery.

operácia šetrná k prsníku

Operácia na odstránenie rakoviny prsníka, ale nie prsníka samotného. Operácie na zachovanie prsníka zahŕňajú odstránenie nádoru prsníka, kvadrantektómiu (odstránenie štvrtiny alebo kvadrantu prsníka) a segmentálnu mastektómiu (odstránenie rakovinového tkaniva, ako aj časti tkaniva prsníka okolo nádoru a tkaniva lemujúceho prsné svaly pod nádorom). Nazýva sa tiež operácia zachovávajúca prsník.

operácia zachovávajúca nervy

Druh operácie, pri ktorom je snaha zachovať nervy v blízkosti tkanív, ktoré sa odstránili.

operácia zachovávajúca prsník

Operácia na odstránenie rakoviny prsníka, ale nie prsníka samotného. Operácie na zachovanie prsníka zahŕňajú odstránenie nádoru prsníka, kvadrantektómiu (odstránenie štvrtiny alebo kvadrantu prsníka) a segmentálnu mastektómiu (odstránenie rakovinového tkaniva, ako aj časti tkaniva prsníka okolo nádoru a tkaniva lemujúceho prsné svaly pod nádorom). Nazýva sa tiež operácia šetrná k prsníku.

operovateľný

Opisuje stav, ktorý sa dá liečiť operáciou.

opioid

Syntetický liek, ktorý sa používa na zmiernenie silnej bolesti. Opioidy sú podobné opiátom ako je morfín a kodeín.

opioid s rýchlym účinkom

Opioid, ktorý rýchlo zmiernuje bolesť.

oportúnna infekcia

Infekcia spôsobená organizmom, ktorý za normálnych okolností nespôsobuje ochorenie. Oportúnne infekcie sa vyskytujú u ľudí s oslabeným imunitným systémom.

opuzdrený

Obmedzený na špecifickú, lokalizovanú oblasť a obklopený tenkou vrstvou tkaniva.

orálny

Týkajúci sa úst.

orgán

Časť tela, ktorá vykonáva špecifickú funkciu. Orgán je napríklad srdce.

organizmus

Živý objekt, napríklad zvieratá, rastlina, baktéria alebo huba.

orchidektómia

Operácia na odstránenie jedného alebo oboch semenníkov. Nazýva sa tiež orchiektómia.

orchiektómia

Operácia na odstránenie jedného alebo oboch semenníkov. Nazýva sa tiež orchidektómia.

ORL

Lekár, ktorý sa špecializuje na liečbu ochorení uší, nosa a hrdla. Nazýva sa tiež otorinolaryngológ.

orofarynx

Stredná časť hrdla, ktorá zahŕňa mäkké podnebie, koreň jazyka a mandle.

ortuť

Striebrobiely jedovatý kov, ktorý je pri bežnej teplote kvapalný. Používa sa do teplomerov a amalgámov a tiež ako zložka niektorých homeopatických liekov a v malých množstvách ako konzervačná látka vírusových vakcín.

OSI-7904L

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory tymidylátsyntetázy.

oslabený

Utlmený alebo zriedený. Oslabené kmene baktérií a vírusov spôsobujúcich ochorenia sa často používajú ako vakcíny. Oslabené kmene sa používajú ako vakcíny, pretože stimulujú ochrannú imunitnú odpoveď a u jedinca, ktorý dostal vakcínu, nespôsobujú žiadne ochorenie alebo spôsobia len slabé ochorenie.

oslabený imunitný systém

Oslabený imunitný systém môže byť spôsobený určitými ochoreniami alebo liečbou.

osmolalita

Koncentrácia častíc rozpustených v kvapaline. Osmolalita séra môže pomôcť pri diagnostike niektorých stavov, napríklad dehydratácie, diabetes a šoku.

osteogénny sarkóm

Rakovina kostí, ktorá zvyčajne postihuje dlhé kosti ruky alebo nohy. Najčastejšie sa vyskytuje u mladých ľudí a postihuje viac mužov ako ženy. Nazýva sa tiež osteosarkóm.

osteolytický

Spôsobujúci rozpad kostí.

osteoporóza

Stav, ktorý je charakterizovaný redukciou kostnej hmoty a jej hustoty, čo spôsobuje krehkosť kostí.

osteosarkóm

Rakovina kostí, ktorá zvyčajne postihuje dlhé kosti ruky alebo nohy. Najčastejšie sa vyskytuje u mladých ľudí a postihuje viac mužov ako ženy. Nazýva sa tiež osteogénny sarkóm.

ostrovčeková bunka

Bunka pankreasu vytvárajúca hormóny (napr. inzulín a glukagón), ktoré sa vylučujú do krvného obehu. Tieto hormóny pomáhajú regulovať hladinu glukózy (cukru) v krvi. Nazýva sa tiež endokrinná pankreasová bunka a bunka Langerhansovho ostrovčeka.

ostrovčeky Langerhansových buniek

Bunka pankreasu vytvárajúca hormóny (napr. inzulín a glukagón), ktoré sa vylučujú do krvného obehu. Tieto hormóny pomáhajú regulovať hladinu glukózy (cukru) v krvi. Nazýva sa tiež endokrinná pankreasová bunka a ostrovčeková bunka.

ošetrovateľ

Zdravotnícky odborník vyškolený v starostlivosti o ľudí, ktorí sú chorí alebo invalidní.

otolaryngológ

Lekár, ktorý sa špecializuje na liečbu chorôb ucha, nosa a hrdla. Nazýva sa tiež ORL (ucho, nos a hrdlo) lekár.

otupenie

Utlmená alebo znížená úroveň pozornosti alebo bdlosti.

otvorená biopsia

Postup, pri ktorom sa do kože urobí chirurgická incízia (rez), aby sa odhalili a odobrali tkanivá. Tkanivo vyšetrí pod mikroskopom patológ. Otvorená biopsia sa môže vykonať v ordinácii alebo v nemocnici, pričom sa môže použiť lokálna anestézia alebo celková anestézia. Jedným druhom otvorenej biopsie je odstránenie nádoru prsníka.

otvorená kolektómia

Operácia na odstránenie časti hrubého čreva alebo celého hrubého čreva pomocou dlhého rezu v brušnej stene. Keď sa odstráni len časť hrubého čreva, nazýva sa to parciálna kolektómia.

otvorená označená štúdia

Druh štúdie, pri ktorej zdravotníci aj pacienti vedia, aký liek alebo liečbu dostávajú.

otvorená vnútorná rádioterapia

Rádioterapia, ktorá sa podáva pomocou injekcie rádioaktívnej látky do krvného obehu alebo do telesnej dutiny alebo sa prehltnie. Táto látka nie je uzavretá v kontajneri.

ovariálna ablácia

Operácia, rádioterapia alebo lieková terapia na zastavenie funkcie vaječníkov. Nazýva sa tiež ovariálna supresia.

ovariálna epiteliálna rakovina

Rakovina, ktorá sa vyskytuje v bunkách vystieľajúcich vaječníky.

ovariálna supresia

Operácia, rádioterapia alebo lieková terapia na zastavenie funkcie vaječníkov. Nazýva sa tiež ovariálna ablácia.

ovariálny

Týkajúci sa vaječníkov, ženských reprodukčných žliaz, v ktorých sa vytvárajú vajíčka. Vaječníky sa nachádzajú v panve, po obidvoch stranách maternice.

ovárium

Jedna z párovej ženskej reprodukčnej žľazy, v ktorej sa vytvárajú vajíčka. Vaječníky sa nachádzajú v panve, po stranách maternice.

ovulácia

Uvoľnenie vajíčka z vaječníka počas menštruačného cyklu.

oxaliplatina

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktorá sa nazývajú zlúčeniny platiny.

oxandrolón

Liek, ktorý sa používa na zvýšenie hmotnosti u pacientov po úraze, chronickej infekcii alebo závažnom ochorení. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú anabolické steroidy.

OXi-104

Protirakovinový liek, ktorý sa používa spolu s cisplatinou.

oxid zinočnatý

Zlúčenina, ktorá môže posilniť imunitnú funkciu, zvlášť, keď sa podáva formou inhalácie.

oxidácia

Proces, pri ktorom sa molekuly rozdelia na produkty s nespárenými elektrónmi.

oxidačný stres

Stav, pri ktorom je hladina antioxidantov nižšia v porovnaní s normálom. Hladiny antioxidantov sa zvyčajne merajú v krvnej plazme.

oxidačný metabolizmus

Chemický proces, pri ktorom sa na tvorbu energie z uhlohydrátov (cukrov) využíva kyslík. Nazýva sa tiež aeróbne dýchanie, bunkové dýchanie alebo aeróbny metabolizmus.

oxid arzenitý

Látka, ktorá indukuje naprogramovanú smrť buniek (apoptózu) v určitých rakovinových bunkách. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antineoplastiká.

ožiarený

Liečený radiáciou.

P**P-32**

Rádioaktívna forma fosforu, ktorá sa používa pri liečbe rakoviny.

p-hodnota

Štatistický výraz. Miera pravdepodobnosti, že rozdiel medzi skupinami počas experimentu bol náhodný. Napríklad p-hodnota 0,01 ($p = 0,01$) znamená, že je pravdepodobnosť 1 : 10, že výsledok bol náhodný. Čím nižšia je p-hodnota, tým je pravdepodobnejšie, že rozdiel medzi skupinami bol spôsobený liečbou.

pacientov advokát

Človek, ktorý pomáha pacientovi spolupracovať o ostatnými, ktorí majú vplyv na pacientovo zdravie, vrátane lekárov, poisťovacích spoločností, zamestnávateľov, prednostov a právnikov. Pacientov advokát pomáha riešiť otázky zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych účtov a diskriminácie v práci vo vzťahu k zdravotnému stavu pacienta. Onkologické advokátske skupiny sa snažia zlepšiť informovanosť verejnosti o dôležitých otázkach v súvislosti s rakovinou, ako je napríklad potreba onkologických podporných služieb, vzdelávania a výskumu. Také skupiny pracujú na zmenách, ktoré pomôžu pacientom s rakovinou a ich rodinám.

pacientom riadená analgézia

PCA. Metóda, pri ktorej pacient reguluje množstvo lieku proti bolesti, ktorý používa. Ak je potrebné zmierniť bolesť, jedinec môže dostať vopred pripravenú dávku lieku proti bolesti stlačením tlačidla na automatizovanom čerpadle, ktoré je napojené na malú trubičku v tele.

Pagetova choroba bradavky

Forma rakoviny prsníka, pri ktorej nádor vyrastá z vývodov pod bradavkou na povrch bradavky. K všeobecným symptómom patrí svrbenie a pálenie a stav okolo bradavky podobný ekzému, niekedy sprevádzaný mokvaním alebo krvácaním.

Pagetova choroba kostí

Chronický stav, pri ktorom sa pozoruje rozpad a opätovný rast kostí. Najčastejšie sa vyskytuje v panve a v dlhých kostiach, v lebke a v spodnej časti chrbtice. Vyskytuje sa bežne u starších ľudí a môže viesť k bolestiam kostí, k deformáciám a zlomeninám. Nazýva sa tiež deformujúci zápal kostí.

paklitaxel

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú mitotické inhibítory.

PALA

Protirakovinový liek, ktorý sa skúma v súvislosti so zvýšením účinnosti chemoterapeutika fluóruracilu.

paliatívna liečba

Liečba na zmiernenie symptómov a utrpenia spôsobených rakovinou a inými život ohrozujúcimi ochoreniami. Paliatívna liečba pri rakovine sa poskytuje spolu s ďalšou protirakovinovou liečbou od stanovenia diagnózy počas liečby, prežívania, rekurentného alebo pokročilého ochorenia a ku koncu života.

paliatívna starostlivosť

Starostlivosť na zlepšenie kvality života pacientov, ktorí majú vážne alebo život ohrozujúce ochorenie. Cieľom paliatívnej starostlivosti je vyliečiť čo najskôr symptóm tohto ochorenia, vedľajšie účinky spôsobené liečbou ochorenia a psychologické, sociálne a duchovné problémy spojené s ochorením alebo liečbou, alebo im zabrániť. Nazýva sa tiež zmierňujúca starostlivosť, podporná starostlivosť a liečba symptómov.

palmárno-plantárna erytodystézia

Stav, pre ktorý je príznačná bolesť, opuch, necitlivosť, mravenčenie lebo sčervenanie rúk alebo nôh. Niekedy sa vyskytuje ako vedľajší účinok niektorých protirakovinových liekov. Je tiež známy ako syndróm ruka-noha.

palpácia

Vyšetrenie stláčaním povrchu tela na nahmatanie orgánov alebo tkanív pod nimi.

pamidronát

Liek, ktorý sa používa na liečbu hyperkalcémie (príliš vysoká hladina vápnika v krvi) a rakoviny, ktorá sa rozšírila do kostí. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú bisfosfonáty.

panacea

Všielik.

Pancoastov nádor

Pľúcna rakovina veľkých buniek, ktorá vzniká v hornej časti pľúc a šíri sa do okolitých tkanív, napríklad do rebier a stavcov. Nazýva sa tiež nádor pľúcnej brázdy.

pankreas

Žľaznatý orgán, ktorý sa nachádza v bruchu. Vytvára pankreatické šťavy, ktoré obsahujú enzýmy pomáhajúce pri trávení a vytvára tiež niekoľko hormónov vrátane inzulínu. Pankreas je obklopený žalúdkom, črevami a inými orgánmi.

pankreatektómia

Operácia na odstránenie časti pankreasu alebo celého pankreasu. Pri celkovej pankreatektómii sa odstráni časť žalúdka, časť tenkého čreva, žlčovod, žlčník, slezina a okolité lymfatické uzliny.

pankreatická šťava

Tekutina, ktorú vytvára pankreas. Pankreatické šťavy obsahujú proteíny, ktoré sa nazývajú enzýmy, ktoré pomáhajú pri trávení.

pankreatický

Týkajúci sa pankreasu.

pankreatický enzým

Bielkovina, ktorú vylučuje pankreas a ktorá pomáha pri trávení potravy.

pankreatitída

Zápal pankreasu. Chronická pankreatitída môže spôsobiť diabetes a problémy s trávením. Primárnym symptómom je bolesť.

panva

Spodná časť brucha medzi bedrovými kosťami.

panvový

Týkajúci sa panvy (spodná časť brucha medzi bedrovými kosťami).

PAP

Kyslá fosfatáza prostaty. Enzým, ktorý sa vytvára v prostate. Môže sa nachádzať vo zvýšenom množstve u mužov s rakovinou prostaty.

papilárna rakovina štítnej žľazy

Rakovina, ktorá vzniká v bunkách štítnej žľazy a vytvára malé výrastky podobné prstom. Je najbežnejším druhom rakoviny štítnej žľazy, ktorý rastie pomaly, je častejší u žien ako u mužov a často vznikne pred 40. rokom života.

papilárny nádor

Nádor v tvare malého hríba, so stopkou prichytenou na epiteliálnej vrstve (vnútorná výstelka) orgánu.

papilárny serózný karcinóm

Agresívna rakovina, ktorá zvyčajne postihuje maternicu/endometrium, peritoneum alebo vaječníky.

papiloedém

Opuch okolo slepej škvrnny, čo je oblasť, kde očný nerv (nerv, ktorý nesie správy z oka do mozgu) vstupuje do očnej gule. Papiloedém sa vyskytuje, keď zvýšený tlak na mozog spôsobený nádormi alebo inými problémami, vedie k opuchu očného nervu.

Papov rozter

Súbor buniek z krčku maternice na vyšetrenie pod mikroskopom. Používa sa na detekciu zmien, ktoré môžu byť rakovinové alebo môžu viesť k rakovine alebo môžu dokázať nekancerózný stav, napríklad infekciu alebo zápal. Nazýva sa tiež Papov test.

Papov test

Súbor buniek z krčku maternice na vyšetrenie pod mikroskopom. Používa sa na detekciu zmien, ktoré môžu byť rakovinové alebo môžu viesť k rakovine alebo môžu dokázať nekancerózný stav, napríklad infekciu alebo zápal. Nazýva sa tiež Papov rozter.

paracentéza

Zavedenie tenkej ihly alebo trubice do brucha na odobratie tekutiny z peritoneálnej dutiny.

parageúzia

Zlá chuť v ústach. Nazýva sa tiež dysgeúzia.

paralýza

Strata schopnosti hýbať celým telom alebo jednotlivými časťami tela.

paramyxovírus

Druh vírusu, ktorý má na vonkajšom plášti hemaglutinín-neuraminidázový proteín a RNA ako genetický materiál. K myxovírusom patrí vírus červienky (rubeola), mumpsu a Newcastleskej choroby.

paraneoplastický syndróm

Skupina symptómov, ktoré môžu vzniknúť, keď látky uvoľnené niektorými rakovinovými bunkami narušia normálnu funkciu okolitých buniek a tkaniva.

parazit

Živočích alebo rastlina, ktoré žijú na organizme alebo v organizme iného druhu a čerpajú z neho živiny. Úplný parazit čerpá všetky živiny z hostiteľského organizmu, kým poloparazit čerpá z hostiteľa len niektoré živiny.

parazitický

Týkajúci sa parazita.

parciálna cystektómia

Odstránenie rakoviny, ako aj časti tkaniva močového mechúra okolo nádoru. Nazýva sa tiež segmentálna cystektómia.

parciálna laryngektómia

Operácia na odstránenie časti larynxu.

parciálna mastektómia

Odstránenie rakoviny, ako aj časti tkaniva prsníka okolo nádoru a výstelky nad hrudnými svalmi pod nádorom. Zvyčajne sa odstránia aj niektoré lymfatické uzliny pod pažou. Nazýva sa tiež segmentálna mastektómia.

parciálna nefrektómia

Operácia na odstránenie časti obličky alebo obličkového nádoru, ale nie celej obličky.

parciálna ooforektómia

Operácia na odstránenie časti vaječníka alebo časti oboch vaječníkov.

parciálna remisia

Zmenšenie veľkosti nádoru alebo rozsahu rakoviny v tele ako odpoveď na liečbu. Nazýva sa tiež parciálna odpoveď.

parciálna odpoveď

Zmenšenie veľkosti nádoru alebo rozsahu rakoviny v tele ako odpoveď na liečbu.

parenchým

Základný alebo funkčný prvok orgánu.

parestézia

Abnormálne hmatové pocity, napríklad pálenie alebo pichanie, ktoré sa vyskytujú bez vonkajšieho podnetu.

parietálne perikardium

Vonkajšia vrstva perikardia, čo je tenké tkanivo podobné vrečku, ktoré obklopuje srdce.

parikalcitol

Látka, ktorá sa používa na liečbu hyperaktívnej prítstítnej žľazy u pacientov so zlyhaním obličiek. Skúma sa tiež v súvislosti s liečbou rakoviny. Parikalcitol patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú analógy vitamínu D.

Parkinsonova choroba

Progresívna porucha nervového systému vyznačujúca sa svalovým trasom, stuhnutosťou svalov, zníženou pohyblivosťou, zohnutím tela, pomalými pohybmi a výrazom tváre podobným maske.

parotidektómia

Operácia na odstránenie časti príušnej žľazy alebo celej príušnej žľazy (veľká slinná žľaza, ktorá sa nachádza v prednej časti ucha a tesne pod uchom). Pri radikálnej parotidektómii sa odstráni celá žľaza.

paroxetín hydrochlorid

Antidepresívum.

pasívna liečba protilátkami

Liečba injekciami protilátok vytvorených iným živočíchom alebo v laboratóriu.

patológ

Lekár, ktorý identifikuje ochorenie štúdiom buniek a tkanív pod mikroskopom.

patologická fraktúra

Zlomená kosť spôsobená chorobou, často šírením rakoviny do kostí.

patologická správa

Opis buniek a tkanív od patológa na základe mikroskopického dokladu; niekedy sa používa na určenie diagnózy ochorenia.

PCA

Pacientom riadená analgézia. Metóda, pri ktorej pacient reguluje množstvo lieku proti bolesti, ktorý používa. Ak je potrebné zmierniť bolesť, jedinec môže dostať vopred pripravenú dávku lieku proti bolesti stlačením tlačidla na automatizovanom čerpadle, ktoré je napojené na malú trubičku v tele.

PDQ

Vyhľadávanie údajov o lekároch. PDQ je online databáza, ktorú vyvinul a udržiava Národný onkologický inštitút. Je určená pre najnovšie, spoľahlivé a presné informácie o rakovine, dostupné zdravotníckym odborníkom i verejnosti. PDQ obsahuje prehľad protirakovinovej liečby, skríningu, prevencie, genetiky a podpornej starostlivosti, register klinických skúšok o rakovine z okolitého sveta a zoznamy lekárov a odborníkov, ktorí poskytujú genetické služby, a organizácií, ktoré poskytujú onkologickú starostlivosť. Väčšina týchto informácií je dostupná na webovom mieste Cancer.gov. Viac špecifických informácií o PDQ sa nachádza na <http://cancer.gov/cancer information/pdq/>.

peau d`orange

Jamky v koži prsníka podobajúce sa kôre pomaranča; niekedy sa vyskytujú pri zápalovej rakovine prsníka.

pečeň

Veľký orgán nachádzajúci sa v hornej časti brucha. Pečeň čistí krv a pomáha pri trávení vylučovaním žlče.

pediatrický

Týkajúci sa detí.

pediatrický hematológ

Lekár, ktorý sa špecializuje na liečbu krvných porúch u detí.

pediatrický chirurg

Chirurg, ktorý sa špecializuje na liečbu detí. Chirurg odstraňuje alebo napráva časti tela pomocou operácie.

pediatrický odborník

Odborník, ktorý je zodpovedný za vytvorenie detskej nemocnice a liečby, ktorá bude pre dieťa prijateľná.

pediatrický ošetrovateľ

Registrovaný ošetrovateľ s certifikátom v oblasti ošetrovania, ktorý sa špecializuje na starostlivosť o deti.

PEG-interferón alfa-2a

Látka, ktorá sa používa na liečbu infekcie hepatitídy C a skúma sa v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú modifikátory biologickej odpovede.

PEG-interferón alfa-2b

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú modifikátory biologickej odpovede. PEG-interferón alfa-2b je cytokín. Nazýva sa tiež SCH 54031.

PEG-MGDF

Syntetická forma bielkoviny, ktorú za normálnych okolností vytvára telo na reguláciu tvorby krvných doštičiek.

pegaspargáza

Modifikovaná forma asparaginázy, protirakovinového lieku, ktorý patrí do skupiny liekov odvodených od enzýmov.

pegfilgrastim

Látka, ktorá sa skúma pre schopnosť zvyšovať počet bielych krviniek u ľudí, ktorí dostávajú chemoterapiu. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú faktory stimulujúce kolónie. Nazýva sa tiež filgrastim-SD/01.

PEITC

Fenetyl izotiokyanát. Prirodzene sa vyskytujúca zlúčenina, ktorá sa nachádza v niektorých kapustovitých druhoch zeleniny. Skúma sa v súvislosti s prevenciou rakoviny.

peldesin

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny.

pemetrexed dvojsodný

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory enzýmov. Nazýva sa tiež LY 231514.

penklomedin

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú alkylačné činidlá.

penicilamín

Liek, ktorý odstraňuje z tela meď a používa sa na liečbu ochorení, pri ktorých je nadbytok tohto kovu v tele. Tiež sa skúma ako potenciálny inhibítor angiogenézy pri nádoroch mozgu.

penicilín

Antibiotikum, ktoré sa používa na liečbu infekcie.

penilný implantát

Pevná trubička alebo nafukovacie zariadenie, ktoré sa operačne vloží do penisu. Implantát umožní dosiahnuť a udržať erekciu. Penilné implantáty sa používajú na liečbu erektilnej dysfunkcie alebo impotencie.

penis

Vonkajší mužský reprodukčný orgán. Obsahuje trubicu, ktorá sa nazýva uretra, cez ktorú vychádza z tela semeno a moč.

pentostatín

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antimetabolity.

pentoxifylín

Liek, ktorý sa používa na prevenciu zrážania krvi a pri liečbe, pomocou ktorej sa môže znížiť úbytok hmotnosti u ľudí s rakovinou.

pentozan polysulfát

Liek, ktorý sa používa na zmiernenie bolesti alebo nevoľnosti spojenej s chronickým zápalom močového mechúra. Tiež sa používa pre ochranný účinok na gastrointestinálny trakt u ľudí, ktorí dostávajú rádioterapiu.

peptid

Akákoľvek zlúčenina obsahujúca dve alebo viac amínokyselín, stavebných jednotiek proteínov.

peptid-1 karcinoembryonálneho antigénu

CAP-1. Bielkovina, ktorá dokáže stimulovať imunitnú odpoveď na určité nádory.

peptid 946

Proteín, ktorý spôsobuje, že biele krvinky rozoznajú a zničia melanómové bunky.

peptid tyrozináza

Nádorovo-špecifický antigén, ktorý sa používa pri výrobe rakovinových vakcín.

perfúzia

Premývanie orgánu alebo tkaniva tekutinou. Pri regionálnej perfúzii sa do špecifickej oblasti tela (zvyčajne ruka alebo noha) cez krvnú cievu zavedú vysoké dávky protirakovinových liekov. Takýto postup sa vykonáva pri liečbe rakoviny, ktorá sa rozšírila.

perfúzia do končatiny

Technika, ktorá sa môže použiť na podávanie protirakovinových liekov priamo do ruky alebo do nohy. Tok krvi do končatiny a z končatiny je dočasne zastavený pomocou turniketu a protirakovinové lieky sa podávajú priamo do krvi v končatine. To umožní pacientovi prijať vysokú dávku liekov do oblasti, kde sa vyskytuje rakovina. Nazýva sa tiež izolovaná perfúzia do končatiny.

periférna kmeňová bunka

Nezrelá bunka, ktorá cirkuluje v krvnom obehu. Nové krvné bunky sa vyvíjajú z periférnych kmeňových buniek.

periférna krv

Krv cirkulujúca v celom tele.

periférna neuropatia

Stav nervového systému, ktorý spôsobuje necitlivosť, mravenčenie, pálenie alebo slabosť. Zvyčajne sa začína v rukách alebo v chodidlách a môže byť zapríčinený určitými protirakovinovými liekmi.

periférny primitívny neuroektodermálny nádor

pPNET. Druh rakoviny, ktorý sa vytvára v kostiach alebo v mäkkom tkanive. Nazýva sa tiež Ewingov sarkóm.

perifosin

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú alkylfosfolipidy.

perikardová efúzia

Abnormálne nahromadenie tekutiny vo vačku, ktorý obaľuje srdce.

perilylalkohol

Liek, ktorý sa používa na prevenciu rakoviny a patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú monoterpény.

perimenopauzálny

Obdobie v živote ženy, keď sa menštruačný cyklus stáva nepravidelným. Vzťahuje sa na obdobie krátko pred menopauzou.

perineálna kolostómia

Chirurgicky vytvorený otvor na vyvedenie hrubého čreva z tela cez perineum (oblasť tela medzi análnym otvorom a vulvou u žien a medzi análnym otvorom a mieškom u mužov). Kolostómia predstavuje novú cestu pre odpadové láky, aby po odstránení časti hrubého čreva mohli odchádzať z tela.

perineálna prostatektómia

Operácia na odstránenie prostaty pomocou rezu medzi mieškom a análnym otvorom.

perineum

Oblasť tela medzi análnym otvorom a vulvou u žien a medzi análnym otvorom a mieškom u mužov.

perineurálny

Okolo nervu alebo skupiny nervov.

perioperatívny

V čase pred operáciou a po operácii; zvyčajne trvá od začiatku hospitalizácie alebo príchodu do chirurgickej ambulancie až do odchodu pacienta domov.

peristaltika

Vlnivý pohyb svalov v čreve alebo v iných tubulárnych orgánoch, charakterizovaný striedaním kontrakcie a relaxácie svalov, ktorý posúva obsah dopredu.

peritoneálna dutina

Priestor v bruchu, ktorý obsahuje črevá, žalúdok a pečeň. Je ohraničený blanami.

peritoneálna perfúzia

Metóda na podávanie tekutín a liekov priamo do nádorov v peritoneálnej dutine.

peritoneálny

Týkajúci sa peritonea (tkanivo, ktoré vystieľa brušnú stenu a pokrýva väčšinu orgánov v bruchu).

peritoneálny pseudomyxóm

Nahromadenie hlienu v peritoneálnej dutine. Hlien môže pochádzať z prasknutých vaječníkových cýst, z apendixu alebo z iných brušných tkanív, a bunky vylučujúce hlien sa môžu prichytiť na výstelku peritonea a ďalej vylučovať hlien.

peritoneum

Tkanivo, ktoré vystieľa brušnú stenu a pokrýva väčšinu orgánov v bruchu.

peritonitída

Zápal peritonea (tkanivo, ktoré vystieľa brušnú stenu a pokrýva väčšinu orgánov v bruchu). Peritonitída môže vzniknúť následkom infekcie, úrazu alebo určitých ochorení. K symptómom môže patriť opuchnutie brucha, prenikavá bolesť a úbytok hmotnosti.

perkutánna etanolová injekcia

Injekcia etanolu (alkohol) cez kožu priamo do nádoru na zabitie rakovinových buniek.

perkutánna transhepatálna drenáž žlče

Postup na odvedenie žlče a na uvoľnenie tlaku v žlčovodoch spôsobeného zablokovaním. Pomocou röntgenu pečene a žlčovodov sa lokalizuje zablokovanie toku žlče. Snímky vytvorené pomocou ultrazvuku riadia zavedenie stentu (trubica), ktorý ostáva v pečeni. Žlč odteká cez stent do tenkého čreva alebo do zberného vrečka mimo tela. Tento postup môže pomôcť pri žltacke pred operáciou. Nazýva sa tiež perkutánna transhepatálna cholangiodrenáž (PTCD).

perkutánna transhepatálna cholangiodrenáž

PTCD. Postup na odvedenie žlče a na uvoľnenie tlaku v žlčovodoch spôsobeného zablokovaním. Pomocou röntgenu pečene a žlčovodov sa lokalizuje zablokovanie toku žlče. Snímky vytvorené pomocou ultrazvuku riadia zavedenie stentu (trubica), ktorý ostáva v pečeni. Žlč odteká cez stent do tenkého čreva alebo do zberného vrečka mimo tela. Tento postup môže pomôcť pri žltacke pred operáciou. Nazýva sa tiež perkutánna transhepatálna drenáž žlče.

perkutánna transhepatálna cholangiografia

PTC. Postup na zröntgenovanie vývodov pečene a žlčníka. Do vývodu pečene alebo žlčníka sa vstrekuje kontrastná látka a vývody sa potom zröntgenujú, aby sa zistilo zablokované miesto.

perniciózna anémia

Druh anémie (nízky počet červených krviniek) spôsobený neschopnosťou tela absorbovať vitamín B12.

perspektívna kohortná štúdia

Výskumná štúdia, ktorá porovnáva jednotlivý dôsledok (napríklad rakovinu pľúc) v skupinách jedincov, ktorí sú si podobní v mnohých ohľadoch, avšak odlišujú sa v niektorých

charakteristikách (napríklad dojčiace ženy, ktoré fajčia, sa porovnávajú s tými, ktoré nefajčia).

perspektívny

V medicíne štúdia alebo klinická skúška, v ktorej sú účastníci identifikovaní a potom sledovaní.

pertuzumab

Monoklonálna protilátka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Monoklonálne protilátky sú látky vyrobené v laboratóriu, ktoré dokážu lokalizovať rakovinové bunky a naviazať sa na ne.

pestrec mariánsky

Rastlina, ktorá sa v niektorých kultúrach používa na liečbu určitých zdravotných problémov vrátane porúch žalúdka, pečene a žlčníka. Účinný extrakt zo semien pestreca mariánskeho sa nazýva silymarín. Skúma sa tiež v súvislosti s prevenciou poškodenia pečene spôsobeným určitými protirakovinovými liekmi. Nazýva sa tiež Silybum marianum.

PET snímka

Snímka pozitronovej emisnej tomografie. Postup, pri ktorom sa malé množstvo rádioaktívnej glukózy (cukor) vstrekuje do žily a na vytvorenie detailných automatizovaných snímok vnútorných oblastí tela v miestach, kde sa usadila glukóza, sa použije snímacie zariadenie. Keďže rakovinové bunky často využívajú viac glukózy ako normálne bunky, snímky ukážu, kde sa v tele nachádzajú rakovinové bunky.

petechia

Špendlíkovité, ploché, okrúhle červené škvrny pod kožou, spôsobené krvácaním.

Peutz-Jeghersov syndróm

PJS. Genetická porucha, pri ktorej sa v čreve vytvárajú polypy a tmavé škvrny na ústach a prstoch. PJS zvyšuje riziko vzniku gastrointestinálnej rakoviny a mnohých ďalších druhov rakoviny.

PI-88

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antiangiogenetické činidlá.

piaty kraniálny nerv

Hlavný senzorický nerv hlavy a tváre a motorický nerv svalov, ktoré sa používajú pri žuvaní. Nazýva sa tiež trojkľaný nerv.

pigment

Látka, ktorá dáva tkanivu farbu. Pigmenty sú zodpovedné za sfarbenie kože, očí a vlasov.

pigmentózna xeroderma

Genetický stav charakterizovaný citlivosťou na všetky zdroje ultrafialového žiarenia.

pilokarpín

Liek, ktorý sa používa na zvýšenie množstva slín u ľudí, ktorí majú suché ústa spôsobené liečbou opioidmi alebo rádioterapiou. Pilokarpín patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú alkaloidy.

pilocytický

Vytvorený z buniek, ktoré pod mikroskopom vyzerajú ako vlákna.

pilotná štúdia

Úvodná štúdia skúmajúca novú metódu alebo liečbu.

pineoblastóm

Rýchlo rastúci druh mozgového nádoru, ktorý sa vyskytuje v epifýze alebo v okolí epifýzy, čo je malý orgán v blízkosti strednej časti mozgu.

pineocytóm

Pomaly rastúci druh mozgového nádoru, ktorý sa vyskytuje v epifýze alebo v okolí epifýzy, čo je malý orgán v blízkosti strednej časti mozgu.

piperacilín-tazobaktam

Kombinácia liekov, ktorá sa používa v boji proti infekciám u ľudí s rakovinou. Piperacilín je syntetický penicilín; tazobaktam zvyšuje účinnosť piperacilínu.

pirfenidon

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s prevenciou a liečbou zjazveného tkaniva spôsobeného rádioterapiou. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú protizápalové lieky.

piritrexim

Protirakovinový liek.

pixantrón

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú protinádorové antibiotiká. Nazýva sa tiež BBR 2778.

PJS

Peutz-Jeghersov syndróm. Genetická porucha, pri ktorej sa v čreve vytvárajú polypy a tmavé škvrny na ústach a prstoch. PJS zvyšuje riziko vzniku gastrointestinálnej rakoviny a mnohých ďalších druhov rakoviny.

PKC412

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory proteínkinázy C (PKC).

placebo

Inaktívna látka alebo liek, ktorý vyzerá rovnako a podáva sa rovnako ako účinný liek alebo testovaný liek. Účinky účinného lieku alebo liečby sa porovnávajú s účinkami placeba.

placenta

Orgán, ktorý vyživuje vyvíjajúci sa plod v maternici.

plazma

Číra, žltkastá tekutá časť krvi, v ktorej sa nachádzajú krvné bunky. V plazme sa nachádzajú proteíny, ktoré vytvárajú krvné zrazeniny.

plazmatická bunka

Druh bielej krvinky, ktorá vytvára protilátky.

plazmatická membrána

Vonkajšia membrána bunky.

plazmacytický

Týkajúci sa plazmatických buniek (druh bielych krviniek).

plazmacytóm

Rakovina plazmatických buniek (biele krvinky, ktoré vytvárajú protilátky), ktorá sa môže zmeniť na mnohopočetný myelóm.

plazmaferéza

Proces separácie určitých buniek z krvnej plazmy pomocou prístroja; jedincovi sa vrátia len bunky. Plazmaferéza sa môže využiť na odstránenie nadbytočných protilátok z krvi.

plastická chirurgia

Operácia na obnovu alebo vylepšenie vzhľadu telesných štruktúr.

plastický chirurg

Chirurg, ktorý sa špecializuje na redukciu jaziev alebo deformácií, ktoré sa môžu vyskytnúť v dôsledku nehôd, vrodených porúch alebo liečby chorôb.

plášťová oblasť

Oblasť krku, hrudníka a lymfatických uzlín v podpazuší, vystavená radiácii.

platina

Kov, ktorý je dôležitou zložkou niektorých protirakovinových liekov, napríklad cisplatiny a karboplatiny.

Plenaxis

Liek, ktorý sa používa na redukciu množstva testosterónu u pacientov s pokročilou symptomatickou rakovinou prostaty, pre ktorých nie je dostupná žiadna iná liečba. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antagonisti hormónu uvoľňujúceho gonadotropín (GnRH). Nazýva sa tiež abarelíx.

pleomorfný

Vyskytujúci sa v rôznych odlišných formách. Keď sa vzťahuje na bunku, rôznorodosť vo veľkosti a tvare buniek alebo ich jadier.

pleseň

Forma huby. Niektoré plesne môžu spôsobiť u ľudí ochorenie.

pleura

Tenká vrstva tkaniva pokrývajúceho pľúca a vystieľajúceho vnútornú stenu hrudnej dutiny. Chráni a odpružuje pľúca. Toto tkanivo vylučuje malé množstvo tekutiny, ktorá pôsobí ako lubrikant, čo umožňuje ľahký pohyb pľúc v hrudnej dutine pri dýchaní.

pleurálna dutina

Priestor obalený pleurou, čo je tenká vrstva tkaniva, ktoré pokrýva pľúca a vystieľa vnútornú stenu hrudnej dutiny.

pleurálna efúzia

Abnormálne nahromadenie tekutiny medzi tenkými vrstvami tkaniva (pleura) lemujúcimi pľúca a stenu hrudnej dutiny.

pleurodéza

Lekársky postup, ktorý využíva chemické látky alebo lieky na vyvolanie zápalu a adhézie medzi vrstvami pleury (tkanivo, ktoré pokrýva pľúca a vystieľa vnútornú stenu hrudnej dutiny). To bráni nahromadeniu tekutiny v pleurálnej dutine. Využíva sa ako liečba závažnej pleurálnej efúzie.

plexiformný neurofibróm

Nerv, ktorý zhrubol a zdeformoval sa v dôsledku abnormálneho rastu buniek a tkanív pokrývajúcich tento nerv.

plexopatia

Porucha postihujúca sieť nervov, krvných ciev alebo lymfatických ciev.

plnivo

Inaktívna látka, ktorá zväčšuje objem produktu alebo uľahčuje manipuláciu s produktom. Plnivá sa napríklad často používajú pri výrobe tabliet alebo kapsúl, pretože množstvo účinnej látky je príliš malé na to, aby sa dalo s ním manipulovať.

plody hlohu

Plody stromu alebo kra hlohu. V niektorých kultúrach sa používajú na liečbu určitých zdravotných problémov vrátane srdcových problémov a gastrointestinálnych problémov.

ploidita

Počet súborov chromozómov v bunke alebo v organizme. Napríklad haploidný znamená jeden súbor a diploidný znamená dva súbory.

ploštičník hroznovitý

Cimifuga racemosa. Viacročná rastlina rastúca na východe Severnej Ameriky. Látka získaná z koreňa rastliny sa v niektorých kultúrach používa na liečbu určitých zdravotných problémov. Skúma sa v súvislosti s liečbou návalov a ďalších symptómov menopauzy. Rastlina sa nazýva tiež ploštičník strapcovitý.

ploštičník strapcovitý

Cimifuga racemosa. Viacročná rastlina rastúca na východe Severnej Ameriky. Látka získaná z koreňa rastliny sa v niektorých kultúrach používa na liečbu určitých zdravotných problémov. Skúma sa v súvislosti s liečbou návalov a ďalších symptómov menopauzy. Rastlina sa nazýva tiež ploštičník hroznovitý.

pľúcna rakovina malých buniek

Druh pľúcnej rakoviny, pri ktorom sa bunky pod mikroskopom javia ako malé a okrúhle. Nazýva sa tiež pľúcna rakovina kláskovitých buniek.

pľúcna rakovina malých buniek vysokého stupňa

Rakovina, ktorá sa rozšírila mimo pľúc, v ktorých sa začala, alebo do iných častí tela.

pľúcna rakovina veľkých buniek

Skupina rôznych druhov rakoviny pľúc, ktorá zahŕňa karcinóm skvamózných buniek, adenokarcinóm a veľkobunkový karcinóm.

pľúcna rakovina veľkých buniek 0. stupňa

Rakovina ohraničená na pľúca. Nachádza sa len v niekoľkých vrstvách buniek a neprerástla cez vrchnú časť výstelky pľúc. Nazýva sa tiež karcinóm in situ.

pľúcna rakovina veľkých buniek I. stupňa

Rakovina sa nachádza len v pľúcnom laloku. Stupeň I sa delí na stupeň IA a IB na základe veľkosti alebo miesta nádoru.

pľúcna rakovina veľkých buniek II. stupňa

Rakovina sa rozšírila do okolitých lymfatických uzlín alebo do hrudnej steny, do bránice, do mediastinálnej pleury (tenká blana, ktorá pokrýva vonkajšok pľúc v blízkosti srdca) alebo do parietálneho perikardia (vonkajšia vrstva tkaniva, ktoré obklopuje srdce). Stupeň II sa delí na stupeň IIA a stupeň IIB na základe veľkosti nádoru a toho, či sa rakovina rozšírila do lymfatických uzlín.

pľúcna rakovina veľkých buniek III. stupňa

Rakovina sa rozšírila do štruktúr v blízkosti pľúc; do lymfatických uzlín v oblasti, ktorá oddeľuje 2 pľúcne laloky (mediastínium); alebo do lymfatických uzlín na druhej strane hrudníka alebo do spodnej časti krku. Stupeň III sa ďalej delí na stupeň IIIA (zvyčajne sa môže resekovať, čo sa niekedy rieši operačne) a stupeň IIIB (zvyčajne sa nemôže resekovať, čo sa zriedkakedy rieši operačne).

pľúcna rakovina veľkých buniek IV. stupňa

Rakovina sa rozšírila do iných častí tela alebo do druhého pľúcneho laloku.

pľúcne metastázy

Rakovina, ktorá sa rozšírila z pôvodného (primárneho) nádoru do pľúc.

pľúcny lalok

Jeden z párového orgánu v hrudníku, ktorý zásobuje telo kyslíkom a odstraňuje oxid uhličitý z tela.

pluripotentná kmeňová bunka

Bunka, ktorá je schopná vyvinúť sa na niekoľko rôznych druhov buniek alebo tkanív v tele.

pluripotentný

Schopný dozrieť alebo vyvinúť sa v rôznych smeroch.

pneumatický larynx

Zariadenie, ktoré pomáha jedincovi rozprávať po laryngektómii. Využíva vzduch na vytváranie bzučivého zvuku, ktorý sa pohybom pier, jazyka alebo hlasiviek mení na reč.

pneumonektómia

Operácia na odstránenie celých pľúc.

pneumónia

Zápalová infekcia, ktorá sa vyskytuje v pľúcach.

PNU 166148

Liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory topoizomerázy. Skúma sa pre schopnosť liečiť rakovinu.

PNU-93914

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory topoizomerázy.

počítačová axiálna tomografia

Séria detailných snímok vnútorných oblastí tela, braných z rôznych uhlov; tieto snímky sú vytvorené počítačom pripojeným na röntgenový prístroj. Nazýva sa tiež CAT snímka alebo počítačová tomografia (CT snímka).

počítačová tomografia

Séria detailných snímok vnútorných oblastí tela, braných z rôznych uhlov; tieto snímky sú vytvorené počítačom pripojeným na röntgenový prístroj. Nazýva sa tiež počítačová axiálna tomografia alebo počítačová tomografia (CT snímka).

počítačová tomografická kolografia

Metóda v rámci štúdie na vyšetrenie hrubého čreva vytvorením série röntgenov (nazýva sa CT-snímka) pomocou výkonného počítača na rekonštrukciu 2-D a 3-D snímok vnútorného povrchu hrubého čreva na základe týchto röntgenov. Tieto snímky sa môžu uložiť, dá sa s nimi manipulovať a vytvoriť lepší zorný uhol a dajú sa znova prezerať po tejto procedúre, dokonca aj po niekoľkých rokoch. Nazýva sa tiež virtuálna kolonoskopia.

počítačová tomografická kolonografia

CTC. Postup, pri ktorom sa podrobná snímka hrubého čreva vytvára pomocou röntgenového prístroja napojeného na počítač. Nazýva sa tiež snímka počítačovej tomografie (CT) alebo snímka hrubého čreva na základe počítačovej axiálnej tomografie (CAT).

podmienený podnet

Situácia, pri ktorej sa vysielajú jeden signál alebo podnet tesne pred druhým signálom. Keď sa to stane niekoľkokrát, prvý signál samotný dokáže spôsobiť odpoveď, ktorá by inak vyžadovala druhý signál.

podnebie

Klenba úst. Predná časť je kostnatá (tvrdé podnebie) a zadná časť je svalová (mäkké podnebie).

podpora periférnych kmeňových buniek

Metóda náhrady krvotvorných buniek zničených protirakovinovou liečbou. Nezrelé krvné bunky (kmeňové bunky) z cirkulujúcej krvi, ktoré sa podobajú na bunky kostnej drene, sa podávajú pacientovi po liečbe. To pomáha obnoviť kostnú dreň, ktorá môže ďalej vytvárať zdravé krvné bunky. Transplantácia môže byť autológna (uchované vlastné krvné bunky jedinca), alogénna (krvné bunky darované niekým iným) alebo syngénna (krvné bunky darované identickým dvojčaťom). Nazýva sa tiež transplantácia periférnych kmeňových buniek.

podporná liečba

Ďalšia liečba, ktorá sa používa spolu s primárnou liečbou. Jej účelom je pomáhať primárnej liečbe.

podporná skupina

Skupina ľudí s podobným ochorením, ktorí sa stretávajú, aby sa porozprávali o tom ako sa môžu lepšie vyrovnáť s ochorením a liečbou.

podporná starostlivosť

Starostlivosť na zlepšenie kvality života pacientov, ktorí majú vážne alebo život ohrozujúce ochorenie. Cieľom paliatívnej starostlivosti je vyliečiť čo najskôr symptóm tohto ochorenia, vedľajšie účinky spôsobené liečbou ochorenia a psychologické, sociálne a duchovné problémy spojené s ochorením alebo liečbou, alebo im zabrániť. Nazýva sa tiež zmierňujúca starostlivosť, paliatívna starostlivosť a liečba symptómov.

podviazanie vajčkovodov

Operácia na uzavretie Fallopiových kanálov. Tento postup bráni gravidite zablokovaním prechodu vajčiek z vaječníkov do maternice.

pokojevý stav

V biológii sa vzťahuje na bunku, ktorá sa nedelí.

polyfenol

Látka, ktorá sa nachádza v mnohých rastlinách a ktorá dáva niektorým kvetom, plodom a zelenine farbu. Polyfenoly majú antioxidačný účinok.

poly-ICLC

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny a stimuláciou imunitného systému. Vyrába sa v laboratóriu kombináciou RNA s chemickou látkou poly-L-lyzín a karboxymetylcelulózou.

polyglutamát kamptotecín

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú kamptotecíny. Nazýva sa tiež CT-2106.

polyglutamát paklitaxel

Proteín, ktorý sa môže naviazať na chemoterapeutický liek, aby bol tento liek priamo podaný do nádoru s menšími vedľajšími účinkami. Skúma sa v súvislosti s liečbou rakoviny. Nazýva sa tiež CT-2103.

polymorfizmus

Bežná zmena alebo mutácia DNA.

polyneuritída

Súčasný zápal niekoľkých periférnych nervov.

polyp

Rast, ktorý vyčnieva zo sliznice.

polypektómia

Operácia na odstránenie polypu.

Polyphenon® E

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s prevenciou rakoviny. Vyrába sa z dekofeinizovaného zeleného čaju a obsahuje chemické látky, ktoré sa nazývajú katechíny, čo sú antioxidanty.

polyp hrubého čreva

Abnormálny rast tkaniva pozdĺž čreva. Polypy sú rizikovým faktorom rakoviny hrubého čreva.

polypóza

Vznik početných polypov (rast, ktorý vyčnieva zo sliznice).

polysacharid

Druh uhlohydrátu. Obsahuje molekuly cukru, ktoré sú navzájom chemicky spojené.

pomocná T-bunka

Druh bielej krvinky, ktorý pomáha stimulovať reakcie imunitného systému. Pomocné T-bunky pomáhajú aktivovať cytotoxické T-bunky a makrofágy sekréciou cytokínov. Stimulujú tiež B-bunky, aby vytváli protilátky.

pontocerebelárny

Týkajúci sa dvoch štruktúr mozgu, mozočka (nachádza sa v spodnej zadnej časti mozgu) a mostíka (nachádza sa v spodnej časti mozgu a v prednej časti mozočka) a oblasti medzi nimi.

porfimer sodný

Protirakovinový liek, ktorý sa tiež používa pri prevencii rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú fotosenzibilizátory.

porfiromycín

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú protinádorové antibiotiká.

port

Implantované zariadenie, cez ktoré sa môže odoberať krv a môžu sa podávať lieky bez opakovaného prepichovania ihlou.

portálna žila

Krvná cieva, ktorá vedie krv z tráviacich orgánov a sleziny do pečene.

porušenie krvno-mozgovej bariéry

BBBD. Používanie liekov na vytvorenie otvorov medzi bunkami v krvno-mozgovej bariére. Krvno-mozgová bariéra je ochranná sieť krvných ciev a tkaniva, ktoré chráni mozog pred škodlivými látkami, ale môže tiež brániť protirakovinovým liekom, aby prenikli do mozgu. Keď sa bariéra otvorí, protirakovinové lieky sa môžu zaviesť do tepny, ktorá vedie do mozgu, aby sa mohli liečiť mozgové nádory.

posilňujúca dávka

V medicíne sa vzťahuje na vakcináciu podanú po predchádzajúcej vakcinácii. Posilňujúca dávka pomáha udržať alebo zvýšiť ochrannú imunitnú odpoveď.

postmenopauzálny

Vzťahuje sa na čas po menopauze. Menopauza je obdobie v živote ženy, keď sa menštruačný cyklus natrvalo zastaví; nazýva sa tiež „zmena života“.

post mortem

Po smrti. Často sa vzťahuje na pitvu.

postoperačný

Po operácii.

postprandiálny

Po jedle.

postremisná liečba

Protirakovinové lieky, ktoré sa podávajú na zabitie rakovinových buniek, ktoré prežili po remisnej indukčnej liečbe.

postupná liečba

Jedna liečba za druhou.

postupná séria prípadov

Klinická štúdia, ktorá zahŕňa všetkých pacientov vybraných výskumníkmi počas obdobia registrácie štúdie. Pacienti sú liečení v označenom poradí. Tento druh štúdie zvyčajne nemá kontrolnú skupinu.

postup zobrazenia

Metóda tvorby obrazov vnútorných oblastí tela.

potenciácia

V medicíne vzrastajúca potencia alebo účinnosť lieku alebo inej liečby.

potočnica lekárska

Nasturtium officinale. Časti kvitnúcej rastliny sa v niektorých kultúrach používajú na liečbu určitých zdravotných problémov. Môže mať protirakovinový účinok.

potomstvo

Produkt reprodukcie alebo replikácie.

povolený

Opisuje legálne používanie lieku na lekársky predpis pri liečbe ochorenia alebo stavu, pre ktoré liek schválila Správa Spojených štátov pre potraviny a lieky.

pôvodná kohortná štúdia

Výskumná štúdia, ktorá porovnáva jednotlivý dôsledok (napríklad rakovinu pľúc) v skupinách jedincov, ktorí sú si podobní v mnohých ohľadoch, avšak odlišujú sa v niektorých charakteristikách (napríklad dojčiace ženy, ktoré fajčia, sa porovnávajú s tými, ktoré nefajčia). Nazýva sa tiež retrospektívna kohortná štúdia.

pôvodný kontrolný jedinec

Jedinec liečený v minulosti a použitý v porovnávacej skupine, keď výskumníci analyzujú výsledky klinickej štúdie bez kontrolnej skupiny. Použitie kontrolnej alebo porovnávacej skupiny pomáha výskumníkovi presnejšie určiť účinky novej liečby.

pozitívna axilárna lymfatická uzlina

Lymfatická uzlina v oblasti podpazušia (axila), do ktorej sa rozšírila rakovina. Toto šírenie sa určí chirurgickým odobratím niektorých lymfatických uzlín a ich vyšetrením pod mikroskopom, aby sa zistila prítomnosť rakovinových buniek.

pozitívna uzlina

Rakovina, ktorá sa rozšírila do lymfatických uzlín.

pozitívny na receptor estrogénu

ER+. Bunky rakoviny prsníka, ktoré majú proteín (molekula receptora), na ktorý sa estrogén naviaže. Bunky rakoviny prsníka, ktoré sú ER+, potrebujú hormón estrogén, aby mohli rásť a zvyčajne neodpovedajú na hormonálnu (antiestrogénovú) liečbu, ktorá blokuje tieto miesta receptora.

pozitívny výsledok testu

Výsledok testu, ktorý potvrdzuje prítomnosť špecifického ochorenia alebo stavu, pre ktorý sa test vykonával.

pozorné vyčkávanie

Pozorné sledovanie pacientovho stavu a prerušenie liečby až do objavenia symptómov alebo zmeny. Nazýva sa tiež pozorovanie.

pozorovanie

Pozorné sledovanie pacientovho stavu a prerušenie liečby až do objavenia symptómov alebo zmeny. Nazýva sa tiež pozorné vyčkávanie.

PR+

Pozitívny na receptor progesterónu. Bunky rakoviny prsníka, ktoré majú proteín (molekulu receptora), na ktorý sa naviaže progesterón. Bunky rakoviny prsníka, ktoré sú PR+, potrebujú hormón progesterón pre rast a zvyčajne odpovedajú na hormonálnu liečbu.

PR-

Negatívny na receptor progesterónu. Bunky rakoviny prsníka, ktoré nemajú proteín (molekulu receptora), na ktorý sa naviaže progesterón. Bunky rakoviny prsníka, ktoré sú PR-, nepotrebujú hormón progesterón pre rast a zvyčajne neodpovedajú na hormonálnu liečbu.

prah bolesti

Bod, v ktorom si človek začína uvedomovať bolesť.

prediktívny faktor

Situácia alebo stav, ktorý môže zvýšiť riziko vzniku určitého ochorenia alebo poruchy.

predklinická štúdia

Výskum využívajúci zvieratá na zistenie účinnosti nejakého lieku, postupu alebo liečby. Predklinické štúdie sa vykonávajú pred akýmkoľvek testovaním na ľuďoch.

predná mediastinotómia

Postup, pri ktorom sa do hrudníka zavedie trubica tak, aby bolo vidieť tkanivá a orgány v oblasti medzi pľúcami a medzi hrudnou kosťou a srdcom. Trubica sa zavedie cez otvor vedľa hrudnej kosti. Tento postup sa zvyčajne používa na odobratie vzorky tkaniva z lymfatických uzlín na ľavej strane hrudníka. Nazýva sa tiež Chamberlainov postup.

predné mediastínium

Oblasť v prednej časti hrudníka medzi pľúcami. Nazýva sa tiež prevaskulárny priestor.

prednisolon

Syntetický kortikosteroid, ktorý sa používa pri liečbe rakoviny krvných buniek (leukémie) a rakoviny lymfatického systému (lymfómy).

prednison

Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú steroidy a používa sa na liečbu niektorých druhov rakoviny a iných porúch. Prednison tiež inhibuje imunitnú odpoveď tela.

predpis

Lekársky predpis na liek alebo iný zásah.

prehítanie bária

Sled röntgenov pažeráka. Röntgenové snímky sa urobia po vypití roztoku, ktorý obsahuje bárium. Bárium pokryje pažerák a vyznačí ho na röntgene. Nazýva sa tiež ezofagram.

prehradený

Orgán alebo štruktúra, ktorá je rozdelená na kompartmenty.

prechodná bunka

Bunka, ktorá mení tvar v závislosti od toho, či sa tkanivo natiahlo. Prechodné bunky sa môžu natiahnuť bez pretrhnutia. Vystieľajú duté orgány, napríklad močový mechúr.

prekancerózna dermatitída

Kožné ochorenie, ktoré sa vyznačuje šupinatými alebo zhrubnutými miestami na koži a často je spôsobené dlhodobou expozíciou voči arzenu. Takéto miesta sa často vyskytujú v oblastiach kože vystavených slnku alebo u starších belochov. Takéto miesta sa môžu zvrhnúť na malígne (rakovinové). Nazýva sa tiež Bowenova choroba alebo prekancerózna dermatóza.

prekancerózna dermatóza

Kožné ochorenie, ktoré sa vyznačuje šupinatými alebo zhrubnutými miestami na koži a často je spôsobené dlhodobou expozíciou voči arzenu. Takéto miesta sa často vyskytujú v oblastiach kože vystavených slnku alebo u starších belochov. Takéto miesta sa môžu zvrhnúť na malígne (rakovinové). Nazýva sa tiež Bowenova choroba alebo prekancerózna dermatitída.

prekancerózne polypy

Rast, ktorý vyčnieva zo sliznice. Prekancerózne polypy môžu (alebo je pravdepodobné, že môžu) prerásť do rakoviny.

prekancerózný

Výraz, ktorý sa používa na opis stavu, ktorý môže (alebo je pravdepodobné, že môže) prerásť do rakoviny. Nazýva sa tiež premalígný.

preleukémia

Ochorenie, pri ktorom kostná dreň nepracuje normálne. Nazýva sa tiež myelodysplastický syndróm alebo tlejúca leukémia.

premalígný

Výraz, ktorý sa používa na opis stavu, ktorý môže (alebo pravdepodobne môže) viesť k rakovine. Nazýva sa tiež prekancerózný.

premenopauzálny

Vzťahuje sa na čas pred menopauzou. Menopauza je obdobie života, keď sa menštruačný cyklus ženy natrvalo zastaví; nazýva sa tiež „zmena života“.

prenikavá bolesť

Intenzívne zväčšovanie bolesti, ktorá sa začína rýchlo, napriek použitiu lieku proti bolesti. Prenikavá bolesť sa môže vyskytovať spontánne alebo vo vzťahu k špecifickej činnosti.

pretracheálny priestor

Oblasť v prednej časti trachey (priedušnice).

prevaskulárny priestor

Oblasť v prednej časti hrudníka medzi pľúcnymi lalokmi. Nazýva sa tiež predné mediastínium.

preventívna mastektómia

Operácia na odstránenie jedného alebo oboch prsníkov, aby sa znížilo riziko vzniku rakoviny prsníka. Nazýva sa tiež profylaktická mastektómia.

preventívny

Používa sa na prevenciu ochorenia.

prežitie bez ochorenia

Čas po liečbe, počas ktorého nie je prítomná rakovina. Môže sa uvádzať vzhľadom na jednotlivých pacientov populácie v rámci štúdie.

prežitie bez progresie

Druh merania, ktorý sa môže využiť v klinickej štúdii alebo skúške na zistenie účinnosti novej liečby. Vzťahuje sa na pravdepodobnosť, že pacient ostane nažive bez ochorenia alebo že sa mu stav zhorší.

prežitie špecifické pre chorobu

Percento jedincov štúdie, ktorí prežili ochorenie počas definovaného obdobia. Zvyčajne sa uvádza ako čas od zistenia diagnózy alebo liečby. Pri výpočte tohto percenta sa počítajú len úmrtia následkom skúmanej choroby. Do výpočtu sa nezahŕňajú jedinci, ktorí zomreli následkom inej príčiny.

prídavná látka

Pri liečbe rakoviny liek alebo látka, ktorá sa používa okrem primárnej liečby.

priedušnica

Dýchacia cesta, ktorá vedie z larynxu do pľúc. Nazýva sa tiež trachea.

priemer

Dĺžka priamej čiary, ktorá siaha od jedného okraja nádoru k druhému objektu cez stred na opačný okraj. Zvyčajne sa používa na meranie veľkosti okrúhlych alebo guľatých tvarov.

priemer

Štatistický výraz. Priemerná hodnota v súbore meraní. Priemer je súčet súboru čísel vydelený počtom čísel v súbore.

priemerný čas prežitia

Priemerný čas, počas ktorého pacienti v klinickej štúdii ostanú nažive. Tento čas sa začína merať od stanovenia diagnózy alebo od začiatku liečby.

prietoková cytometria

Metóda na určenie počtu buniek vo vzorke, percenta živých buniek vo vzorke a určitých charakteristík buniek, napríklad veľkosti, tvaru a prítomnosti nádorových markerov na bunkovom povrchu. Bunky sa zafarbia farbivom citlivým na svetlo, vložia sa do média a nechajú sa prechádzať v prúde pred laserovým alebo iným svetlom. Merania sú závislé od toho, ako farbivo reaguje na svetlo.

priľahlý

Dotýkajúci sa alebo veľmi tesný.

priľahlý lymfóm

Lymfóm, v ktorom sú lymfatické uzliny obsahujúce rakovinu tesne vedľa seba.

primárna myelofibróza

Progresívne, chronické ochorenie, pri ktorom je kostná dreň nahradená fibróznym tkanivom a krv sa vytvára namiesto v kostnej dreni v takých orgánoch ako je pečeň a slezina. Pre toto ochorenie je príznačné zväčšenie sleziny a progresívna anémia. Nazýva sa tiež chronická idiopatická myelofibróza, agnogénna myeloidná metaplázia, myeloskleróza s myeloidnou metapláziou a idiopatická myelofibróza.

primárny lymfóm centrálneho nervového systému

Rakovina, ktorá vzniká v lymfoidnom tkanive, ktoré sa nachádza v centrálnom nervovom systéme (CNS). CNS zahŕňa mozog a miechu.

primárny výsledok

Hlavný výsledok, ktorý sa získa na konci štúdie, ktorý ukáže, či daná liečba účinkovala (napr. počet úmrtí alebo rozdiel v prežití medzi liečebnou skupinou a kontrolnou skupinou). Primárny výsledok sa definuje ešte pred začiatkom štúdie.

primárny nádor

Pôvodný nádor.

primitívny neuroektodermálny nádor centrálneho nervového systému

CNS PNET. Druh rakoviny, ktorý vzniká z určitého druhu bunky v mozgu alebo v mieche.

prinomastat

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory angiogenézy. Prinomastat je inhibítor metaloproteinázy matrixu. Nazýva sa tiež AG 3340.

prirodzená killer-bunka

NK-bunka. Druh bielej krvinky obsahujúcej granuly s enzýmami, ktoré môžu zabíjať nádorové alebo mikrobiálne bunky. Nazýva sa tiež veľký granulózný lymfocyt.

prištitná žľaza

Jedna zo štyroch žliaz veľkosti hrášku na štítnej žľaze. Parathormón, ktorý vytvárajú tieto žľazy, zvyšuje hladinu vápnika v krvi.

probenecid

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú adjuktíva antibiotickej liečby.

profylaktická kraniálna iradiácia

Rádioterapia hlavy na zníženie rizika šírenia rakoviny do mozgu.

profylaktická mastektómia

Operácia na odstránenie jedného alebo oboch prsníkov, aby sa znížilo riziko vzniku rakoviny prsníka. Nazýva sa tiež preventívna mastektómia.

profylaktická ooforektómia

Operácia na zníženie rizika vzniku rakoviny vaječníkov odstránením vaječníkov pred vznikom ochorenia.

profylaktická operácia

Operácia na odstránenie orgánu alebo žľazy, ktoré neprejavujú žiadne príznaky rakoviny, v snahe zabrániť vzniku rakoviny tohto orgánu alebo žľazy. Profylaktickú operáciu si niekedy zvolia ľudia, ktorí vedú, že je u nich vysoké riziko vzniku rakoviny.

profylaktický

V medicíne niečo, čo bráni alebo chráni.

profylaxia

Pokus zabrániť ochoreniu.

profylaxia CNS

Chemoterapia alebo rádioterapia centrálného nervového systému (CNS) ako preventívna liečba. Podáva sa na zničenie rakovinových buniek, ktoré môžu byť v mozgu a v mieche, hoci sa tu nezistila rakovina. Nazýva sa tiež útočisková terapia CNS.

progesterón

Ženský hormón.

progresia ochorenia

Rakovina, ktorá stále rastie alebo sa šíri.

prochlórperazin

Liek, ktorý bráni nevoľnosti a vracaniu alebo ich zmierňuje. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antiemetiká.

prokarbazin

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú alkylačné činidlá.

proktoskopia

Vyšetrenie konečníka pomocou tenkej, osvetlenej trubice, ktorá sa nazýva proktoskop.

proktosigmoidoskopia

Vyšetrenie konečníka a spodnej časti hrubého čreva pomocou tenkej, osvetlenej trubice, ktorá sa nazýva sigmoidoskop.

prsník

Žľazový orgán nachádzajúci sa na hrudníku. Prsník sa skladá zo spojivového tkaniva, tuku a tkaniva prsníka obsahujúceho žľazy, ktoré môžu vytvárať mlieko. Nazýva sa tiež mliečna žľaza.

pozitívny na receptor progesterónu

PR+. Bunky rakoviny prsníka, ktoré majú proteín (molekulu receptora), na ktorý sa naviaže progesterón. Bunky rakoviny prsníka, ktoré sú PR+, potrebujú hormón progesterón pre rast a zvyčajne odpovedajú na hormonálnu liečbu.

progestín

Akákoľvek prirodzená látka alebo látka vytvorená v laboratóriu, ktorá má určitý biologický účinok alebo všetky biologické účinky progesterónu, ženského hormónu.

prognostický faktor

Situácia, stav alebo charakteristika pacienta, ktoré sa môžu využiť pri odhadnutí pravdepodobnosti uzdravenia z choroby alebo pravdepodobnosti návratu ochorenia.

prognóza

Pravdepodobný výsledok priebehu ochorenia; pravdepodobnosť uzdravenia alebo návratu ochorenia.

progresia

Zväčšenie veľkosti nádoru alebo šírenie rakoviny v tele.

progresívne ochorenie

Rakovina, ktorej rozsah alebo závažnosť sa zväčšuje.

proliferačný index

Miera počtu buniek v nádore, ktoré sa delia (proliferujú). Môže sa použiť s frakciou v S-fáze pre úplnejšie pochopenie rýchlosti rastu nádoru.

proliferujúci

Rozmnožujúci sa alebo zväčšujúci počet. V biológii sa bunková proliferácia vyskytuje pri procese bunkového delenia.

prolymfocytická leukémia

PLL. Druh chronickej lymfocytickej leukémie (CLL), pri ktorej sa v krvi a v kostnej dreni vytvára príliš veľa nezrelých bielych krviniek (prolymfocytov). PLL zvyčajne postupuje rýchlejšie ako klasická CLL.

promegapoetín

Faktor stimulujúci kolónie, ktorý stimuluje tvorbu krvných buniek, zvlášť krvných doštičiek; podáva sa počas chemoterapie na posilnenie regenerácie krvných buniek. Promegapoetín je cytokín patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú hematopoetické (krvotvorné) činidlá.

promyelocytická leukémia

Druh akútnej myeloidnej leukémie, rýchlo postupujúceho ochorenia, pri ktorom sa v krvi a v kostnej dreni nachádza príliš veľa nezrelých krvotvorných buniek.

pro-oxidant

Látka, ktorá môže vytvárať vedľajšie produkty metabolizmu obsahujúce kyslík, ktoré môžu poškodzovať bunky.

prostata

Žľaza mužského reprodukčného systému, ktorá sa nachádza pod močovým mechúrom. Prostata obklopuje časť uretry (kanál, ktorý sa vyprázdňuje do močového mechúra) a vytvára tekutinu, ktorá tvorí časť semena.

prostatektómia

Operácia na odstránenie časti prostaty alebo celej prostaty. Radikálna (alebo celková) prostatektómia je odstránenie celej prostaty a časti tkaniva okolo nej.

prostatická kyslá fosfatáza

PAP. Enzým, ktorý vytvára prostata. Môže sa nachádzať vo zvýšenom množstve u mužov s rakovinou prostaty.

prostatitída

Zápal prostaty.

proteín

Molekula vytvorená z aminokyselín, ktorú sú potrebné pre správnu funkciu tela. Proteíny sú základom telesných štruktúr, napríklad kože a vlasov a takých látok ako sú enzýmy, cytokíny a protilátky.

proteín fúzie

Bielkovina vytvorená spojením dvoch génov. Proteíny fúzie sa môžu vyskytovať prirodzene alebo môžu byť vytvorené v laboratóriu pre výskum.

proteín fúzie DTGM

Protirakovinový liek vytvorený kombináciou differického toxínu a faktora stimulujúceho kolónie (GM-CSF). Faktor stimulujúci kolónie je priťahovaný k rakovinovým bunkám a differický toxín zabíja bunky.

proteín fúzie hu14.18-interleukín-2

Protirakovinový liek, v ktorom je monoklonálna protilátka hu14.18 kombinovaná s interleukínom-2. Monoklonálna protilátka sa viaže na rakovinové bunky a nesie IL-2, ktorý stimuluje imunitný systém, aby ničil rakovinové bunky.

proteínkináza C

PKC. Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. PKC je enzým, ktorý sa nachádza vo všetkých orgánoch a tkanivách tela. Existuje viacero foriem PKC, ktoré sa podieľajú na mnohých celulárnych funkciách.

proteoglykán

Molekula, ktorá obsahuje proteín a glykózamínoglykány, čo je druh polysacharidu. Proteoglykány sa nachádzajú v chrupavke a v iných spojivových tkanivách.

proteomický profil

Vyhodnotenie proteínov vo vzorke krvi. To môže pomôcť stanoviť rakovinu v skorom štádiu, predvídať návrat rakoviny alebo odpoveď na liečbu.

proteomika

Štúdium štruktúry a funkcie proteínov vrátane spôsobu, akým navzájom pôsobia a interagujú v bunkách.

protéza

Umelá náhrada časti tela.

protilátka

Druh bielkoviny vytvorený určitými bielymi krvinkami ako odpoveď na cudziu látku (antigén). Každá protilátka sa môže naviazať len na špecifický antigén. Účelom tejto väzby je pomoc pri zničení antigénu. Protilátky môžu pôsobiť rôznymi spôsobmi v závislosti od povahy antigénu. Niektoré protilátky ničia antigény priamo. Iné uľahčujú bielym krvinkám zničenie antigénu.

protilátka anti-CEA

Protilátka proti karcinoembryonálnemu antigénu (CEA), proteínu prítomnému na určitých druhoch rakovinových buniek.

protilátka neutralizujúca vírus

Protilátka, ktorá sa naviaže na vírus a naruší jeho schopnosť infikovať bunku.

protilátková liečba

Liečba protilátkou, čo je látka, ktorá môže priamo zničiť špecifické nádorové bunky alebo môže stimulovať imunitný systém, aby zabíjal nádorové bunky.

protinádorové antibiotikum

Druh protinádorového lieku, ktorý blokuje rast buniek interferenciou s DNA, genetickým materiálom v bunkách. Nazýva sa tiež protirakovinové antibiotikum alebo antineoplastické antibiotikum.

protirakovinové antibiotikum

Druh protirakovinového lieku, ktorý blokuje rast buniek interferenciou s DNA, genetickým materiálom v bunkách. Nazýva sa tiež protinádorové antibiotikum alebo antineoplastické antibiotikum.

protizápalový

Zmierňujúci zápal.

protokol

Plán postupu klinickej skúšky. Plán uvádza, na čo sa štúdia zameria, ako a prečo. Vysvetľuje koľko ľudí do nej bude zahrnutých, kto je spôsobilý zúčastniť sa na nej, aké lieky alebo zákroky sa budú účastníkom poskytovať, aké testy sa u nich budú vykonávať a ako často a aké informácie sa budú získavať.

protón

Malá, pozitívne nabitá častica hmoty, ktorá sa nachádza v atónoch všetkých prvkov. Pri radioterapii sa môžu použiť lúče protónov generované zvláštnym zariadením.

protozoálny

Týkajúci sa najjednoduchších organizmov v živočíšnej ríši. Protozoa sú jednobunkové organizmy, napríklad améby, odlišujúce sa od baktérií, ktoré nepatria do živočíšnej ríše. Niektoré protozoa je možné vidieť bez mikroskopu.

proximálny

V medicíne sa vzťahuje na časť tela, ktorá je bližšie k stredu tela ako iná časť. Napríklad koleno je proximálne vzhľadom na prsty nohy. O opakom je distálny.

prsníkový implantát

Vrecko naplnené silikónovým gélom alebo soľným roztokom, umiestnené pod prsný sval na obnovu tvaru prsníka.

PS-341

Liek, ktorý sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú kyseliny dipeptidylbórové. Nazýva sa tiež bortezomib.

PSA

Antigén špecifický pre prostatu. Látka, ktorú vytvára prostata a ktorá sa môže nachádzať vo zvýšenom množstve v krvi mužov s rakovinou prostaty, s benígnou hyperpláziou prostaty, s infekciou alebo zápalom prostaty.

psamómové teliesko

Štruktúra, ktorá sa nachádza v niektorých benígnych (nerakovinových) alebo malígnych (rakovinových) nádorových bunkách. Psamómové telieska pod mikroskopom vyzerajú ako stvrdnuté koncentrické prstence. Môžu byť príznakom chronického zápalu.

PSC 833

Liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú analógy cyklosporínu. Používa sa s chemoterapiou na prevenciu alebo prekonanie rezistencie nádorových buniek voči niektorým protirakovinovým liekom.

psoralen

Látka, ktorá sa viaže na DNA v bunkách a zastavuje ich rozmnožovanie. Skúma sa v súvislosti s liečbou ochorenia štep-verzus-hostiteľ a používa sa pri liečbe psoriázy a vitiliga.

psoriáza

Chronické ochorenie kože, ktoré sa vyznačuje červenými škvrnami pokrytými bielymi šupinkami.

psychológ

Špecialista, ktorý sa môže rozprávať s pacientami a ich rodinami o emočných a osobných záležitostiach a môže im pomôcť pri rozhodovaní.

PTC

Perkutánná transhepatálna cholangiografia. Postup na zröntgenovanie vývodov pečene a žlčníka. Do vývodu pečene alebo žlčníka sa vstrekne kontrastná látka a vývody sa potom zröntgenujú, aby sa zistilo zablokované miesto.

PTCD

Perkutánná transhepatálna cholangiodrenáž. Postup na odvedenie žlče a na uvoľnenie tlaku v žlčovodoch spôsobeného zablokovaním. Pomocou röntgenu pečene a žlčovodov sa lokalizuje zablokovanie toku žlče. Snímky vytvorené pomocou ultrazvuku riadia zavedenie stentu (trubica), ktorý ostáva v pečeni. Žlč odteká cez stent do tenkého čreva alebo do zberného vrečka mimo tela. Tento postup môže uľaviť pri žltacke pred operáciou. Nazýva sa tiež perkutánná transhepatálna drenáž žlče.

PTK787/ZK 222584

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory angiogenézy.

ptóza

Pokles horného očného viečka.

pulmonálny

Týkajúci sa pľúc.

pupočníková krv

Krv z pupočníka novorodenca. Táto krv obsahuje vysoké koncentrácie kmeňových buniek (bunky, z ktorých sa vyvíjajú krvné bunky).

PV701

Vírus, ktorý sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. PV701 patrí do skupiny vírusov, ktoré spôsobujú Newcastleeskú chorobu vtákov.

pyrazín diazohydroxid

Protirakovinový liek.

pyrazoloakridín

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú akridíny.

pyroxamid

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory históndeacetylázy.

Q

Q10

Látka nachádzajúca sa vo väčšine tkanív tela a v mnohých potravinách. Môže sa tiež vyrobiť v laboratóriu. Telo ju využíva na tvorbu energie pre bunky a ako antioxidant. Skúma sa v súvislosti s liečbou rakoviny a zmiernením vedľajších účinkov spôsobených určitou protirakovinovou liečbou. Nazýva sa tiež koenzým Q10, Co Q10, vitamín Q10 a ubichinón.

QS21

Rastlinný extrakt, ktorý môže posilniť schopnosť imunitného systému odpovedať na ochorenie. Skúma sa v kombinácii s vakcinačnou liečbou.

R

R101933

Látka, ktorá sa skúma pre schopnosť prinútiť rakovinové bunky, aby odpovedali na lieky, voči ktorým boli predtým rezistentné. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory multiliekovej rezistencie.

R115777

Protirakovinový liek, ktorý inhibuje transformáciu normálnych buniek na rakovinové bunky. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory enzýmov. Nazýva sa tiež tipifarnib.

rabdoidný nádor

Malígný nádor centrálného nervového systému (CNS) alebo obličky. Malígne rabdoidné nádory CNS majú často abnormálny 22. chromozóm. Tieto nádory sa zvyčajne vyskytujú u detí do 2 rokov.

rabdomyosarkóm

Malígný nádor svalového tkaniva.

rabies

Ochorenie nervového systému zapríčinené vírusom besnoty. Rabies sa vyznačuje zvýšenou tvorbou slín, abnormálnym správaním a prípadným ochrnutím a smrťou.

radiácia

Energia uvoľnená vo forme častíc alebo elektromagnetických vln. K bežným zdrojom radiácie patrí radónový plyn, kozmické lúče z kozmického priestoru a röntgenové lúče.

radiácia vonkajšími lúčmi

Rádioterapia využívajúca prístroj, ktorý vysokoenergetické lúče namieri na rakovinový nádor. Nazýva sa tiež vonkajšia radiácia.

radičná fibróza

Tvorba zjazveného tkaniva v dôsledku rádioterapie.

radičná chirurgia

Rádioterapeutická technika, ktorá vysiela žiarenie priamo do nádoru, kým zdravé tkanivo ušetrí. Nazýva sa tiež rádiochirurgia a stereotaktická iradiácia vonkajšími lúčmi.

radičná liečba

Využitie vysokoenergetickej radiácie röntgenových lúčov, gama lúčov, neutrónov a iných zdrojov na zabíjanie rakovinových buniek a zmenšenie nádorov. Radiácia môže pochádzať z prístroja mimo tela (rádioterapia vonkajšími lúčmi) alebo môže pochádzať z rádioaktívnej látky umiestnenej v tele v blízkosti rakovinových buniek (vnútorná rádioterapia, implantačná radiácia alebo brachyterapia). Systémová rádioterapia využíva rádioaktívnu látku, napríklad rádiologicky označenú monoklonálnu protilátku, ktorá cirkuluje v tele. Nazýva sa tiež rádioterapia.

radikálna cystektómia

Operácia na odstránenie močového mechúra, okolitých tkanív a orgánov.

radikálna disekcia lymfatických uzlín

Chirurgický postup na odstránenie väčšiny alebo všetkých lymfatických uzlín, ktoré odvádzajú lymfu z oblasti okolo nádoru. Lymfatické uzliny sa potom vyšetria pod mikroskopom, aby sa zistilo, či sa do nich rozšírili rakovinové bunky.

radikálna hysterektómia

Operácia na odstránenie maternice, krčku a časti pošvy. Môžu sa tiež odstrániť vaječníky, Fallopiove kanály a okolité lymfatické uzliny.

radikálna mastektómia

Operácia rakoviny prsníka, pri ktorej sa odstráni prsník, prsné svaly a všetky lymfatické uzliny pod pažou. Dlhé roky to bola operácia, ktorá sa používala najčastejšie, avšak v súčasnosti sa používa zriedka. Lekári uvažujú o radikálnej mastektómii len v prípade, že nádor sa rozšíril do prsných svalov. Nazýva sa tiež Halstedova radikálna mastektómia.

radikálna nefrektómia

Operácia na odstránenie celej obličky, nadobličky, lymfatických uzlín a okolitého tkaniva.

radikálna perineálna prostatektómia

Operácia na odstránenie celej prostaty pomocou rezu medzi mieškom a análnym otvorom. Niekedy sa odstránia aj okolité lymfatické uzliny pomocou zvláštneho rezu v brušnej stene.

radikálna prostatektómia

Operácia na odstránenie celej prostaty. Existujú dva druhy radikálnej prostatektómie: retropubická prostatektómia a perineálna prostatektómia.

radikálna prostatektómia zachovávajúca nervy

Operácia na odstránenie prostaty, pri ktorej je snaha zachovať nervy podieľajúce sa na erekcii penisu.

radikálna retropubická prostatektómia

Operácia na odstránenie celej prostaty a okolitých lymfatických uzlín pomocou rezu v brušnej stene.

rádioaktívne jadro

Malá, rádioaktívna tableta, ktorá je umiestnená v nádore alebo v blízkosti nádoru. Rakovinové bunky sú zabíjané energiou vyžarovanou pri rozpade rádioaktívnej látky.

rádioaktívne paládium

Rádioaktívna forma paládia (kovový prvok, ktorý sa podobá na platínu). Keď sa používa pri liečbe rakoviny prostaty, rádioaktívne jadrá (malé tablety obsahujúce rádioaktívne paládium) sa umiestnia do prostaty. Rakovinové bunky sú zabíjané energiou vyžarovanou pri rozpade rádioaktívnej látky.

rádioaktívny

Vydávajúci žiarenie.

rádioaktívny jód

Rádioaktívna forma jódu, ktorá sa často používa pri zobrazovacích metódach alebo pri liečbe rakoviny štítnej žľazy a iných druhov rakoviny. Pri zobrazovacích metódach pacient dostane malú dávku rádioaktívneho jódu, ktorý sa sústreďuje v bunkách štítnej žľazy a v určitých druhoch nádorov a môže byť detekovaný snímacím zariadením. Pri liečbe rakoviny štítnej žľazy pacient dostane veľkú dávku rádioaktívneho jódu, ktorý zabíja bunky štítnej žľazy. Rádioaktívny jód sa tiež používa pri vnútornej rádioterapii rakoviny prostaty, pri intraokulárnom (očnom) melanóme a pri karcinoidných nádoroch. Rádioaktívny jód sa

podáva pomociu infúzie alebo v uzavretých jadrách, ktoré sa umiestnia do nádoru alebo vedľa nádoru, pričom zabíjajú rakovinové bunky.

rádioaktívny liek

Liek obsahujúci rádioaktívnu látku, ktorý sa používa pri diagnostike a liečbe rakoviny a pri zmiernení bolesti pri kostných metastázach. Nazýva sa tiež rádiofarmakum.

rádioaktívny spad

Rádioaktívne častice vo vzduchu, ktoré spadnú na zem pri zvrhnutí atómovej bomby, pri testovaní jadrových zbraní alebo pri havárii jadrovej elektrárne.

rádiopharmakum

Liek obsahujúci rádioaktívnu látku, ktorý sa používa pri diagnostike a liečbe rakoviny a na zmiernenie bolesti pri kostných metastázach. Nazýva sa tiež rádioaktívny liek.

rádiofrekvenčná ablácia

Použitie elektród na zohriatie a zničenie abnormálneho tkaniva.

rádiofyzik

Človek, ktorý zabezpečuje, aby radiačný prístroj vysiela správne množstvo žiarenia na správne miesto tela. Fyzik spolupracuje s rádioonkológom pri voľbe liečebného režimu a dávky, ktorá najpravdepodobnejšie zabije väčšinu rakovinových buniek.

rádiochirurgia

Rádioterapeutická technika, ktorá privádza žiarenie priamo do nádoru, kým zdravé tkanivo ušetrí. Nazýva sa tiež radiačná chirurgia a stereotaktická iradiácia vonkajšími lúčmi.

rádioimunoriadená operácia

Postup, pri ktorom sa využívajú rádiologicky označené látky na detekciu nádorov a ich chirurgické odstránenie.

rádioimunoterapia

Liečba rádioaktívnou látkou, ktorá je naviazaná na protilátku a ktorá sa po vstreknutí do tela prichytí na nádor.

rádioizotop

Nestabilný prvok, ktorý pri rozpade vysiela žiarenie. Rádioizotopy sa môžu využiť pri zobrazovacích metódach alebo pri liečbe rakoviny.

rádioizotop na hľadanie kosti

Rádioaktívna látka, ktorá sa podáva do žily a sústredí sa v kostných bunkách a v nádorových bunkách, ktoré metastázovali do kosti. Rakovinové bunky zabíja vyžarovaním nízkej dávky žiarenia.

rádiológ

Lekár, ktorý sa špecializuje na vytváranie a interpretáciu snímok vnútorných oblastí tela. Snímky sú vytvorené röntgenovými lúčmi, zvukovými vlnami a inými druhmi energie.

rádiológia

Využitie radiácie (napríklad röntgenových lúčov) alebo iných zobrazovacích technológií (napríklad ultrazvukové zobrazenie a zobrazenie magnetickej rezonancie) na diagnostiku alebo liečbu ochorenia.

rádiologické vyšetrenie

Test, pri ktorom sa využíva rádiácia alebo iné zobrazovacie postupy na zistenie príznakov rakoviny alebo iných abnormalít.

rádiologický ošetrovateľ

Zdravotnícky odborník, ktorý sa špecializuje na starostlivosť o ľudí, ktorí dostávajú rádioterapiu.

rádiologicky označený

Akákoľvek zlúčenina, ktorá sa naviazala na rádioaktívnu látku.

rádionuklidové snímanie

Metóda, pri ktorej sa vytvárajú snímky vnútorných častí tela. Človek dostane injekciu alebo prehltnie malé množstvo rádioaktívnej látky; prístroj, ktorý sa nazýva skener, potom zmeria rádioaktivitu v určitých orgánoch.

rádioonkológ

Lekár, ktorý sa špecializuje na používanie rádiácie pri liečbe rakoviny.

rádiosenzibilizácia

Použitie lieku, ktorý spôsobuje, že rakovinové bunky sú citlivejšie na rádioterapiu.

rádiosenzibilizátor

Liek, ktorý spôsobuje, že nádorové bunky sú citlivejšie voči rádioterapii.

rádioterapeut

Zdravotnícky odborník, ktorý poskytuje rádioterapiu.

rádioterapia

Využitie vysokoenergetickej rádiácie röntgenových lúčov, gama lúčov, neutrónov a iných zdrojov na zabíjanie rakovinových buniek a zmenšenie nádorov. Radiácia môže pochádzať z prístroja mimo tela (rádioterapia vonkajšími lúčmi) alebo môže pochádzať z rádioaktívnej látky umiestnenej v tele v blízkosti rakovinových buniek (vnútorná rádioterapia, implantačná rádiácia alebo brachyterapia). Systémová rádioterapia využíva rádioaktívnu látku, napríklad rádiologicky označenú monoklonálnu protilátku, ktorá cirkuluje v tele. Nazýva sa tiež radiačná liečba.

rádioterapia protónovými lúčmi

Druh rádioterapie, ktorý využíva protóny generované zvláštnym prístrojom. Protón je druh vysokoenergetického žiarenia, ktoré sa odlišuje od röntgenových lúčov.

rádioterapia s upravenou intenzitou

IMRT. Druh 3-dimenzionálnej rádioterapie, ktorá využíva snímky vytvorené počítačom na zobrazenie veľkosti a tvaru nádoru. Slabé lúče žiarenia rôznej intenzity sú namierené na nádor z mnohých uhlov. Tento druh rádioterapie redukuje poškodenie zdravého tkaniva v okolí nádoru.

radón

Rádioaktívny plyn, ktorý uvoľňuje urán, látka nachádzajúca sa v pôde a v horninách. Vdychovanie príliš veľkého množstva radónu môže poškodiť pľúcne bunky a viesť k rakovine pľúc.

rakovina

Výraz pre ochorenia, pri ktorých sa abnormálne bunky nekontrolovane delia. Rakovinové bunky môžu preniknúť do okolitých tkanív a môžu sa šíriť krvným obehom a lymfatickým systémom do iných častí tela. Existuje niekoľko hlavných druhov rakoviny. Karcinóm je rakovina, ktorá sa začína v koži alebo v tkanivách, ktoré lemujú alebo vystielajú vnútorné orgány. Sarkóm je rakovina, ktorá sa začína v kosti, chrupavke, tuku, svaly, v krvných cievach a spojivovom alebo podpornom tkanive. Leukémia je rakovina, ktorá sa začína v krvotvornom tkanive, napríklad v kostnej dreni a spôsobuje tvorbu veľkého množstva abnormálnych krvných buniek, ktoré vstupujú do krvného obehu. Lymfóm je rakovina, ktorá sa začína v bunkách imunitného systému.

rakovina anusu I. stupňa

Rakovina, ktorá sa rozšírila do vrstvy spojivového tkaniva pod vnútornou výstelkou močového mechúra.

rakovina anusu II. stupňa

Rakovina, ktorá sa rozšírila mimo vrchnej vrstvy análneho tkaniva a je väčšia ako 2 centimetre, ale nerozšírila sa do okolitých orgánov alebo lymfatických uzlín.

rakovina anusu III. stupňa

Rakovina anusu III. stupňa sa delí na stupeň IIIA a IIIB. Rakovina anusu, stupeň IIIA, sa rozšírila do lymfatických uzlín okolo konečníka alebo do okolitých orgánov, napríklad do pošvy alebo močového mechúra. Rakovina, stupeň IIIB, sa rozšírila do lymfatických uzlín v strede brucha alebo v slabine alebo do okolitých orgánov alebo lymfatických uzlín okolo konečníka.

rakovina anusu III.A stupňa

Rakovina sa rozšírila do lymfatických uzlín okolo konečníka alebo do okolitých orgánov, napríklad do pošvy alebo močového mechúra.

rakovina anusu III.B stupňa

Rakovina sa rozšírila do lymfatických uzlín v strede brucha alebo do slabiny, alebo sa rozšírila do okolitých orgánov a lymfatických uzlín okolo konečníka.

rakovina anusu IV. stupňa

Rakovina sa rozšírila do vzdialených lymfatických uzlín v bruchu alebo do orgánov v iných častiach tela.

rakovina endometria I. stupňa

Rakovina sa nachádza len v maternici. Stupeň I sa delí na stupeň IA, IB a IC na základe toho do akej miery sa ochorenie rozšírilo z endometria do svalov maternice.

rakovina endometria II. stupňa

Rakovina sa rozšírila z maternice do krčku, ale nie mimo krčka. Stupeň II sa delí na stupeň IIA a IIB na základe toho, do akej miery sa ochorenie rozšírilo do krčku.

rakovina endometria III. stupňa

Rakovina sa rozšírila mimo maternice a krčku, ale nerozšírila sa mimo panvy. Stupeň III sa delí na stupeň IIIA, IIIB a IIIC na základe toho, či sa rakovina rozšírila do spojivového tkaniva udržiavajúceho maternicu na mieste, do vaječníkov, Fallopiových kanálov, pošvy a lymfatických uzlín v panve.

rakovina endometria IV. stupňa

Rakovina sa rozšírila mimo panvy. Stupeň IV sa delí na stupeň IVA a IVB na základe toho, či sa rakovina rozšírila do výstelky močového mechúra (vak, ktorý zadržiava moč), do čriev, do lymfatických uzlín alebo do iných častí tela mimo panvy.

rakovina epitelu vaječníkov

Rakovina, ktorá sa vyskytuje v bunkách vystieľajúcich vaječníky.

rakovina folikulárnych buniek štítnej žľazy

Rakovina, ktorá vzniká z buniek vo folikulárnych oblastiach štítnej žľazy. Jeden z pomaly rastúcich dobre liečiteľných druhov rakoviny štítnej žľazy.

rakovina hlavy a krku

Rakovina, ktorá vzniká v hlave alebo v krku (v nosovej dutine, v prínosových dutinách, na perách, v ústach, v slinných žľazách, v hrdle alebo v hrtane).

rakovina hrubého čreva

Rakovina, ktorá sa rozvíja v tkanivách hrubého čreva.

rakovina hypofarynxu I. stupňa

Nádor, ktorý je obmedzený na oblasť hypofarynxu a nie je väčší ako 2 centimetre.

rakovina hypofarynxu II. stupňa

Rakovina, ktorá zahŕňa viac ako jednu oblasť hypofarynxu alebo má 2 až 4 centimetre.

rakovina hypofarynxu III. stupňa

Nádor je väčší ako 4 centimetre a rozšíril sa do jednej lymfatickej uzliny na rovnakej strane krku alebo na oboch stranách.

rakovina hypofarynxu IV. stupňa

Nádor sa rozšíril do okolitých tkanív krku a môže sa šíriť do iných častí tela.

rakovina kláskovitých buniek

Druh rakoviny pľúc, pri ktorom bunky pod mikroskopom vyzerajú ako ovos. Nazýva sa tiež pľúcna rakovina malých buniek.

rakovina kože prsníka

Rakovina, ktorá sa rozšírila z prsníka do kože.

rakovina kože 0. stupňa

Rakovina sa nachádza len v epiderme (navrchnejšia vrstva kože), vo vrstve buniek, v ktorej vznikla. Nazýva sa tiež karcinóm in situ.

rakovina kože I. stupňa

Nádor nie je väčší ako 2 centimetre.

rakovina kože II. stupňa

Nádor je väčší ako 2 centimetre.

rakovina kože III. stupňa

Rakovina sa rozšírila pod kožu do chrupavky, svalu alebo kosti a/alebo do okolitých lymfatických uzlín, ale nie do iných častí tela.

rakovina kože IV. stupňa

Rakovina sa rozšírila do iných častí tela.

rakovina kôry nadobličiek I. stupňa

Rakovina, ktorá je menšia ako 5 centimetrov a nerozšírila sa do tkanív v okolí nadobličky.

rakovina kôry nadobličiek II. stupňa

Rakovina, ktorá je väčšia ako 5 centimetrov a nerozšírila sa do tkanív okolo nadobličky.

rakovina kôry nadobličiek III. stupňa

Rakovina, ktorá sa rozšírila do tkanív okolo nadobličky alebo do lymfatických uzlín okolo nadobličky.

rakovina kôry nadobličiek IV. stupňa

Rakovina sa rozšírila do tkanív alebo orgánov v tejto oblasti a do lymfatických uzlín okolo kôry nadobličky alebo do iných častí tela.

rakovina krčku 0. stupňa

Rakovina, ktorá sa nachádza v prvej vrstve buniek vystieľajúcich len krčok a nenapadla hlbšie tkanivá krčku. Nazýva sa tiež karcinóm in situ.

rakovina krčku I. stupňa

Rakovina sa nachádza len v krčku. Stupeň I sa delí na stupeň IA a IB na základe množstva rakovinových buniek. Pri stupni IA je v tkanivách krčku veľmi malé množstvo rakovinových buniek, ktoré sú viditeľné len pod mikroskopom. Rakovina nie je hlbšia ako 5 milimetrov a nie je širšia ako 7 milimetrov. Pri stupni IB je rakovina stále v krčku a buď (1) je viditeľná len pod mikroskopom a je hlbšia ako 5 milimetrov alebo širšia ako 7 milimetrov; alebo (2) je viditeľná bez mikroskopu a môže byť väčšia ako 4 centimetre.

rakovina krčku II. stupňa

Rakovina sa rozšírila mimo krčku, ale nie do panvovej steny (tkanivá, ktoré vystieľajú časť tela medzi bokmi). Stupeň II sa delí na stupeň IIA a IIB na základe toho, do akej miery sa rakovina rozšírila. Pri stupni IIA sa rakovina rozšírila do horných dvoch tretín pošvy, ale nie do tkanív okolo maternice. Pri stupni IIB sa rakovina rozšírila do vrchných dvoch tretín pošvy a do tkanív okolo maternice.

rakovina krčku III. stupňa

Rakovina sa rozšírila do spodnej tretiny pošvy a môže sa šíriť do panvovej steny (tkanivá, ktoré vystieľajú časť tela medzi bokmi) a do okolitých lymfatických uzlín. Stupeň III sa delí na stupeň IIIA a IIIB na základe toho, do akej miery sa rakovina rozšírila. Pri stupni IIIA sa rakovina rozšírila do spodnej tretiny pošvy, ale nie do panvovej steny. Pri stupni IIIB sa rakovina rozšírila do panvovej steny a/alebo nádor sa zväčšil natoľko, že zablokoval močovody (kanály, ktoré spájajú obličky s močovým mechúrom). Takéto zablokovanie môže spôsobiť, že obličky sa zväčšia alebo prestanú pracovať. Rakovina sa môže rozšíriť aj do lymfatických uzlín v panve.

rakovina krčku IV. stupňa

Rakovina sa rozšírila do močového mechúra, do konečníka alebo do iných častí tela. Stupeň IV sa delí na stupeň IVA a IVB. Pri stupni IVA sa rakovina šíri do močového mechúra alebo do steny konečníka a môže sa šíriť do lymfatických uzlín v panve. Pri stupni IVB sa rakovina šíri mimo panvy a lymfatických uzlín v panve na iné miesta v tele, napríklad do brucha, pečene, črevného traktu alebo do pľúc.

rakovina larynxu I. stupňa

Rakovina, ktorá sa nachádza len v oblasti, kde vznikla a nerozšírila sa do vedľajších lymfatických uzlín ani do iných častí tela. Presná definícia stupňa I závisí od toho, či rakovina vznikla v supraglotis (rakovina len v jednej oblasti supraglotis, pričom sa hlasivky môžu normálne pohybovať); alebo v glotis (rakovina len v hlasivkách, pričom sa hlasivky môžu normálne pohybovať); alebo v subglotis (rakovina, ktorá sa nerozšírila mimo subglotis).

rakovina larynxu II. stupňa

Rakovina, ktorá sa nachádza len v larynxe a nerozšírila sa do lymfatických uzlín v tejto oblasti ani do iných častí tela. Presná definícia II. stupňa závisí od toho, či rakovina vznikla v supraglotis (rakovina je vo viac ako jednej oblasti supraglotis, avšak hlasivky sa môžu normálne pohybovať); v glotis (rakovina sa rozšírila do supraglotis, do subglotis alebo na obidve miesta a hlasivky sa nemôžu normálne pohybovať); alebo v subglotis (rakovina sa rozšírila do hlasiviek, ktoré sa nemôžu normálne pohybovať).

rakovina larynxu III. stupňa

Rakovina sa nerozšírila mimo larynxu, avšak hlasivky sa nemôžu normálne pohybovať, alebo sa rozšírila do tkanív okolo larynxu; alebo sa rozšírila do jednej lymfatickej uzliny na rovnakej strane krku ako je pôvodný nádor, pričom lymfatická uzlina meria najviac 3 centimetre.

rakovina larynxu IV. stupňa

Rakovina sa rozšírila do tkanív okolo larynxu, napríklad do farynxu alebo do tkanív v krku. Lymfatické uzliny v tejto oblasti môžu obsahovať rakovinu; rakovina sa rozšírila do viac ako jednej lymfatickej uzliny na rovnakej strane krku ako je rakovina; do lymfatických uzlín na jednej alebo oboch stranách krku alebo do ktorejkoľvek lymfatickej uzliny, ktorá meria viac ako 6 centimetrov; alebo rakovina sa rozšírila do iných častí tela.

rakovina maternice I. stupňa

Rakovina sa nachádza len v hlavnej časti maternice a nie v krčku.

rakovina maternice II. stupňa

Rakovina, ktorá sa rozšírila do krčku.

rakovina maternice III. stupňa

Rakovinové bunky sa rozšírili mimo maternice do pošvy a/alebo lymfatických uzlín v panve, ale nerozšírili sa mimo panvy.

rakovina maternice IV. stupňa

Rakovinové bunky sa rozšírili do výstelky močového mechúra alebo konečníka alebo do vzdialených častí tela.

rakovina Merkelových buniek

Zriedkavý druh rakoviny, ktorý vzniká na koži alebo tesne pod kožou.

rakovina močového mechúra 0. stupňa

Rakovina, ktorá sa nachádza v tkanive vystieľajúcom len vnútrajšok močového mechúra. Stupeň 0 sa delí na stupeň 0a a stupeň 0is v závislosti od druhu nádoru. Stupeň 0a sa tiež nazýva papilárny karcinóm, ktorý môže vyzeráť ako malé huby rastúce na výstelke močového mechúra. Stupeň 0is sa tiež nazýva karcinóm in situ, čo je plochý nádor na tkanive vystieľajúcom vnútrajšok močového mechúra.

rakovina močového mechúra I. stupňa

Rakovina sa rozšírila do vrstvy spojivového tkaniva pod vnútornou výstelkou močového mechúra.

rakovina močového mechúra II. stupňa

Rakovina, ktorá sa rozšírila do vnútornej alebo vonkajšej vrstvy svalovej steny močového mechúra.

rakovina močového mechúra III. stupňa

Rakovina sa rozšírila z močového mechúra do okolitej tukovej vrstvy tkaniva a môže sa šíriť do reprodukčných orgánov (prostata, maternica, pošva).

rakovina močového mechúra IV. stupňa

Rakovina sa rozšírila z močového mechúra do brušnej steny alebo panvy. Rakovina sa môže šíriť do jednej alebo viacerých lymfatických uzlín alebo do iných častí tela.

rakovina nazofarynxu 0. stupňa

Rakovina, ktorá sa nachádza len vo výstelke nazofarynxu (horná časť hrdla za nosom).

rakovina nazofarynxu I. stupňa

Rakovina sa nachádza len v nazofarynxu (horná časť hrdla za nosom).

rakovina nazofarynxu II. stupňa

Stupeň II sa delí na stupeň IIA a stupeň IIB. Pri stupni IIA sa rakovina rozšírila z nazofarynxu (horná časť hrdla za nosom) do orofarynxu (stredná časť hrdla, ktorá zahŕňa mäkké podnebie, koreň jazyka a mandle) a/alebo do nosovej dutiny. Pri stupni IIB sa rakovina nachádza v nazofarynxu a rozšírila sa do lymfatických uzlín na jednej strane krku alebo sa rozšírila do oblasti obklopujúcej nazofarynx a môže sa šíriť do lymfatických uzlín na jednej strane krku.

rakovina nazofarynxu III. stupňa

Rakovina sa nachádza v nazofarynxu (horná časť hrdla za nosom) a rozšírila sa do lymfatických uzlín na oboch stranách krku; a/alebo rakovina sa rozšírila do orofarynxu (stredná časť hrdla, ktorá zahŕňa mäkké podnebie, koreň jazyka a mandle) a/alebo do nosovej dutiny a do lymfatických uzlín na oboch stranách krku; a/alebo rakovina sa rozšírila do okolitých kostí alebo sínusov, so šírením alebo bez šírenia do lymfatických uzlín na jednej alebo oboch stranách krku.

rakovina nazofarynxu IV. stupňa

Stupeň IV sa delí na stupeň IVA, stupeň IVB a stupeň IVC. Pri stupni IVA sa rakovina šíri do iných oblastí hlavy a môže sa šíriť do lymfatických uzlín na jednej alebo oboch stranách krku a postihnuté lymfatické uzliny sú menšie ako 6 centimetrov. Pri stupni IVB sa rakovina šíri do lymfatických uzlín nad kľúčnou kosťou a/alebo postihnuté lymfatické uzliny sú väčšie ako 6 centimetrov. Pri stupni IVC sa rakovina šíri mimo okolitých lymfatických uzlín do iných častí tela.

rakovina neznámeho primárneho pôvodu

Prípad, keď sa v tele nachádzajú rakovinové bunky, ale miesto, kde tieto bunky začali rásť (pôvod alebo primárne miesto), sa nedá určiť.

rakovina obličiek I. stupňa

Nádor, ktorý má 7 centimetrov alebo je ešte menší.

rakovina obličiek II. stupňa

Nádor, ktorý je väčší ako 7 centimetrov.

rakovina obličiek III. stupňa

Rakovina sa rozšírila do jednej vedľajšej lymfatickej uzliny a/alebo do vrstvy tkaniva okolo obličky a/alebo do hlavných krvných ciev v obličke a/alebo do nadobličky. Nazýva sa tiež rakovina renálnych buniek III. stupňa.

rakovina obličiek IV. stupňa

Rakovina sa rozšírila mimo obličky do 1 alebo viacerých okolitých lymfatických uzlín a/alebo do iných orgánov. Nazýva sa tiež rakovina renálnych buniek IV. stupňa.

rakovina orofarynxu I. stupňa

Rakovina, ktorá nie je väčšia ako 2 centimetre a je obmedzená na orofarynx.

rakovina orofarynxu II. stupňa

Nádor, ktorý má 2 až 4 centimetre a je ohraničený na orofarynx.

rakovina orofarynxu III. stupňa

Nádor je väčší než 4 centimetre a môže zahŕňať jednu lymfatickú uzlinu na rovnakej strane krku.

rakovina orofarynxu IV. stupňa

Nádor sa rozšíril do tvrdého podnebia, jazyka alebo larynxu, do okolitých lymfatických uzlín a môže sa šíriť do iných častí tela.

rakovina ostrovčekových buniek

Rakovina vznikajúca v bunkách Langerhansových ostrovčekov, ktoré sa nachádzajú v pankrease. Nazýva sa tiež endokrinná rakovina.

rakovina pankreasu

Ochorenie, pri ktorom sa malígne (rakovinové) bunky nachádzajú v tkanivách pankreasu. Nazýva sa tiež exokrinná rakovina.

rakovina pankreasu I. stupňa

Rakovina sa nachádza len v pankrease. Stupeň I sa delí na stupeň IA a stupeň IB na základe veľkosti nádoru. Pri stupni IA nádor nie je väčší ako 2 centimetre a pri stupni IB je nádor väčší ako 2 centimetre.

rakovina pankreasu II. stupňa

Stupeň II sa delí na stupeň IIA a stupeň IIB na základe toho, kde sa rakovina rozšírila. Pri stupni IIA sa rakovina rozšírila do okolitých tkanív a orgánov, ale nerozšírila sa do okolitých lymfatických uzlín. Pri stupni IIB sa rakovina rozšírila do okolitých lymfatických uzlín a môže sa šíriť do okolitých tkanív a orgánov.

rakovina pankreasu III. stupňa

Rakovina sa rozšírila do hlavných krvných ciev v blízkosti pankreasu a môže sa šíriť do okolitých lymfatických uzlín.

rakovina pankreasu IV. stupňa

Rakovina môže mať rôznu veľkosť a šíri sa do vzdialených orgánov, napríklad do pečene, pľúc a peritoneálnej dutiny (telesná dutina, ktorá obsahuje väčšinu orgánov v bruchu) a môže sa tiež šíriť do orgánov a tkanív v blízkosti pankreasu alebo do lymfatických uzlín.

rakovina pankreasu IV.A stupňa

Rakovina sa rozšírila do orgánov, ktoré sú v blízkosti pankreasu (napríklad do žalúdka, sleziny alebo hrubého čreva), ale nerozšírila sa do vzdialených orgánov (napríklad do pečene alebo pľúc).

rakovina pankreasu IV.B stupňa

Rakovina sa rozšírila do vzdialených orgánov (napríklad do pečene alebo pľúc).

rakovina pažeráka 0. stupňa

Rakovina, ktorá sa nachádza v najvnútornejšej vrstve buniek vystielajúcich pažerák. Nazýva sa tiež karcinóm in situ.

rakovina pažeráka I. stupňa

Rakovina sa rošírila za najvnútornejšiu vrstvu buniek vedľa ďalšej vrstvy tkaniva v stene pažeráka.

rakovina pažeráka II. stupňa

Stupeň II sa delí na stupeň IIA a stupeň IIB v závislosti od toho, kde sa rakovina rozšírila. Pri stupni IIA sa rakovina rozšírila do vrstvy svaloviny pažeráka alebo do vonkajšej steny pažeráka. Pri stupni IIB sa rakovina môže rozšíriť do ktorejkoľvek z prvých troch vrstiev pažeráka a okolitých lymfatických uzlín.

rakovina pažeráka III. stupňa

Rakovina sa rozšírila do vonkajšej steny pažeráka a môže sa šíriť do tkanív alebo lymfatických uzlín v blízkosti pažeráka.

rakovina pažeráka IV. stupňa

Stupeň IV sa delí na stupeň IVA a stupeň IVB v závislosti od toho, kde sa rakovina šíri. Pri stupni IVA sa rakovina šíri do okolitých alebo vzdialených lymfatických uzlín. Pri stupni IVB sa rakovina šíri do vzdialených lymfatických uzlín a/alebo do orgánov v iných častiach tela.

rakovina pečene

Ochorenie, pri ktorom sa malígne (rakovinové) bunky nachádzajú v tkanivách pečene.

rakovina pier a ústnej dutiny I. stupňa

Rakovina, ktorá nie je väčšia ako 2 centimetre a nerozšírila sa do okolitých lymfatických uzlín.

rakovina pier a ústnej dutiny II. stupňa

Rakovina je väčšia ako 2 centimetre, ale menšia ako 4 centimetre a nerozšírila sa do lymfatických uzlín v tejto oblasti.

rakovina pier a ústnej dutiny III. stupňa

Rakovina je väčšia ako 4 centimetre, alebo má rôznu veľkosť, ale rozšírila sa len do jednej lymfatickej uzliny na rovnakej strane krku ako je rakovina. Lymfatická uzlina, ktorá obsahuje rakovinu, nie je väčšia ako 3 centimetre.

rakovina pier a ústnej dutiny IV. stupňa

Rakovina sa rozšírila do tkanív okolo pier a ústnej dutiny (lymfatické uzliny v tejto oblasti môžu obsahovať rakovinu); rakovina je rôznej veľkosti a šíri sa do viac ako jednej lymfatickej uzliny na rovnakej strane krku ako je rakovina, do lymfatických uzlín na jednej alebo oboch stranách krku, alebo do ktorejkoľvek lymfatickej uzliny, ktorá je väčšia ako 6 centimetrov; alebo rakovina sa rozšírila do iných častí tela.

rakovina prostaty I. stupňa

Rakovina sa nachádza len v prostate. Nedá sa nahmatať pri vyšetrení konečníka pohmatom a nie je viditeľná pri zobrazení. Zvyčajne sa nájde náhodou pri operácii z iných dôvodov, napríklad pri benígnej hyperplázii prostaty (stav, pri ktorom sa vyskytuje nadmerný rast tkaniva prostaty). Nazýva sa tiež rakovina prostaty, stupeň A1.

rakovina prostaty II. stupňa

Rakovina je pokročilejšia ako pri I. stupni, ale nerozšírila sa mimo prostaty. Nazýva sa tiež rakovina prostaty, stupeň A2, stupeň B1 alebo stupeň B2.

rakovina prostaty III. stupňa

Rakovina sa rozšírila za vonkajšiu vrstvu prostaty do okolitých tkanív a môže sa nachádzať v semenných vezikulách (žľazy, ktoré pomáhajú vytvárať semeno). Nazýva sa tiež rakovina prostaty, stupeň C.

rakovina prostaty IV. stupňa

Rakovina, ktorá metastázovala (rozšírila sa) do lymfatických uzlín v blízkosti prostaty alebo ďaleko od prostaty, alebo do iných častí tela, napríklad do močového mechúra, do konečníka, kostí, pečene alebo do pľúc. Metastatická rakovina prostaty sa často šíri do kostí. Nazýva sa tiež rakovina prostaty, stupeň D1 alebo stupeň D2.

rakovina prsníka in situ

Abnormálne bunky vývodov alebo lalokov v prsníku. Existujú dve formy, duktálny karcinóm in situ (DCIS) a lobulárny karcinóm in situ (LCIS).

rakovina prsníka I. stupňa

Nádor nie je väčší ako 2 centimetre a nerozšíril sa mimo prsníka.

rakovina prsníka II. stupňa

Stupeň II sa delí na stupeň IIA a stupeň IIB na základe veľkosti nádoru a toho, či sa rozšírila do axilárnych lymfatických uzlín (lymfatické uzliny pod pažou). Pri stupni IIA rakovina nie je väčšia ako 2 centimetre a rozšírila sa do axilárnych lymfatických uzlín, alebo má 2 až 5 centimetrov, ale nerozšírila sa do axilárnych lymfatických uzlín. Pri stupni IIB má rakovina 2 až 5 centimetrov a rozšírila sa do axilárnych lymfatických uzlín, alebo je väčšia ako 5 centimetrov, ale nerozšírila sa do axilárnych lymfatických uzlín.

rakovina prsníka III. stupňa

Stupeň III sa delí na stupeň IIIA a stupeň IIIB. Pri stupni IIIA je rakovina (1) menšia ako 5 centimetrov a rozšírila sa do lymfatických uzlín podpazušia, kde sa nádory navzájom prerástli, alebo do iných štruktúr, na ktoré sa prichytila; alebo (2) je väčšia ako 5 centimetrov a rozšírila sa do lymfatických uzlín pod pažou. Pri stupni IIIB sa rakovina (1) rozšírila do tkanív v okolí prsníka (koža, hrudná stena vrátane rebier a svalov v hrudníku); alebo (2) sa rozšírila do lymfatických uzlín vnútri hrudnej steny pozdĺž prsnej kosti.

rakovina prsníka III.A stupňa

Nádor je menší ako 5 centimetrov a rozšíril sa do axilárnych lymfatických uzlín (lymfatické uzliny pod pažou) a lymfatické uzliny sú navzájom spojené; alebo do iných štruktúr, alebo je väčší ako 5 centimetrov a rozšíril sa do axilárnych lymfatických uzlín, pričom lymfatické uzliny sú navzájom spojené; alebo sa rozšíril do iných štruktúr.

rakovina prsníka III.B stupňa

Nádor môže byť akejkolvek veľkosti, šíri sa do tkanív v blízkosti prsníka (do kože alebo hrudnej steny vrátane rebier a svalov v hrudníku) a môže sa šíriť do lymfatických uzlín v prsníku alebo pod pažou.

rakovina prsníka III.C stupňa

Rakovina sa rozšírila do lymfatických uzlín pod kľúčnou kosťou a blízkosti krku a môže sa šíriť do tkanív v blízkosti prsníka (do kože alebo hrudnej steny vrátane rebier a svalov v hrudníku) a do lymfatických uzlín v prsníku alebo pod pažou.

rakovina prsníka IV. stupňa

Rakovina sa rozšírila do iných orgánov tela, najčastejšie do kostí, pľúc, pečene alebo mozgu; alebo nádor sa šíri lokálne do kože a lymfatických uzlín v krku, v okolí kľúčnej kosti.

rakovina renálnych buniek

Najbežnejší druh rakoviny obličiek. Vzniká vo výstelke renálnych tubulov v obličke. Renálne tubuly filtrujú krv a vytvárajú moč. Nazýva sa tiež hypernefróm.

rakovina semenníkov 0. stupňa

Abnormálne bunky sa nachádzajú len v malých tubuloch, kde vznikajú spermatické bunky. Bunky nenapádajú normálne tkanivá; všetky hladiny nádorových markerov sú normálne. Niekedy sa nazýva prekancerózný stav. Nazýva sa tiež karcinóm in situ.

rakovina semenníkov I. stupňa

Stupeň I sa delí na stupeň IA, stupeň IB a stupeň IS a je stanovený po radikálnej ingvinálnej orchiektómii (operácia na odstránenie semenníka). Pri stupni IA sa rakovina nachádza v semenníku a v nadsemenníku a môže sa rozšíriť do vnútornej vrstvy membrány obklopujúcej semenník. Všetky hladiny nádorových markerov sú v norme. Pri stupni IB sa rakovina nachádza v semenníku a v nadsemenníku a šíri sa do krvi alebo do lymfatických ciev v semenníku; alebo sa rozšírila do vonkajšej vrstvy membrány obklopujúcej semenník alebo sa nachádza v semennom povrazci alebo v miešku a môže sa nachádzať v krvi alebo v lymfatických cievach semenníka; všetky hladiny nádorových markerov sú v norme. Pri stupni IS sa rakovina nachádza kdekoľvek v semenníku, v semennom povrazci alebo v miešku a hladiny nádorových markerov sú buď trochu zvýšené alebo jeden alebo viac hladín nádorových markerov je stredne alebo veľmi zvýšený.

rakovina semenníkov II. stupňa

Stupeň II sa delí na stupeň IIA, stupeň IIB a stupeň IIC a je stanovený po radikálnej ingvinálnej orchiektómii (operácia na odstránenie semenníka). Pri stupni IIA sa rakovina nachádza kdekoľvek v semenníku, v semennom povrazci alebo v miešku; rozšírila sa maximálne do 5 lymfatických uzlín v bruchu (viac než 2 centimetre). Pri stupni IIB sa rakovina nachádza kdekoľvek v semenníku, v semennom povrazci alebo v miešku; rozšírila sa maximálne do 5 lymfatických uzlín v bruchu (najmenej jedna z lymfatických uzlín je väčšia ako 2 centimetre, ale nie väčšia ako 5 centimetrov). Pri stupni IIC sa rakovina nachádza kdekoľvek v semenníku, v semennom povrazci alebo v miešku; rozšírila sa do lymfatickej uzliny v bruchu, ktorá je väčšia ako 5 centimetrov. Všetky hladiny nádorových markerov sú normálne alebo trochu zvýšené.

rakovina semenníkov III. stupňa

Stupeň III sa delí na stupeň IIIA, stupeň IIIB a stupeň IIIC a je stanovený po radikálnej ingvinálnej orchiektómii (operácia na odstránenie semenníka). Pri stupni IIIA sa rakovina nachádza kdekoľvek v semenníku, v semennom povrazci alebo v miešku; môže sa šíriť do jednej alebo viacerých lymfatických uzlín v bruchu. Šíri sa do vzdialených lymfatických uzlín alebo do pľúc. Pri stupni IIIB sa rakovina nachádza kdekoľvek v semenníku, v semennom povrazci alebo v miešku; môže sa šíriť do jednej alebo viacerých okolitých alebo vzdialených

lymfatických uzlín alebo do pľúc. Pri stupni IIIC sa rakovina nachádza kdekoľvek v semenníku, v semennom povrazci alebo v miešku a môže sa šíriť do jednej alebo viacerých okolitých alebo vzdialených lymfatických uzlín alebo do pľúc alebo kdekoľvek v tele. Hladina jedného alebo viacerých nádorových markerov môže byť normálna až veľmi vysoká.

rakovina vaječníkov I. stupňa

Rakovina sa nachádza v jednom alebo v oboch vaječníkoch a ešte sa nerozšírila. Stupeň I sa delí na stupeň IA, stupeň IB a stupeň IC. Pri stupni IA sa rakovina nachádza v jednom vaječníku. Pri stupni IB sa rakovina nachádza v oboch vaječníkoch. Pri stupni IC sa rakovina nachádza v jednom alebo v oboch vaječníkoch; kapsula (vonkajší obal) nádoru praskla; alebo rakovinové bunky sa nachádzajú v tekutine peritoneálnej dutiny (telesná dutina, ktorá obsahuje väčšinu orgánov v bruchu).

rakovina vaječníkov II. stupňa

Rakovina sa nachádza na jednom alebo na oboch vaječníkoch a rozšírila sa aj do iných oblastí panvy. Stupeň II sa delí na stupeň IIA, stupeň IIB a stupeň IIC. Pri stupni IIA sa rakovina šíri do maternice a/alebo Fallopiových kanálov. Pri stupni IIB sa rakovina šíri do iných tkanív panvy. Pri stupni IIC sa rakovina šíri do maternice a/alebo Fallopiových kanálov a/alebo iných tkanív v panve a rakovinové bunky sa nachádzajú v tekutine peritoneálnej dutiny (telesná dutina, ktorá obsahuje väčšinu orgánov v bruchu).

rakovina vaječníkov III. stupňa

Rakovina sa nachádza na jednom alebo na oboch vaječníkoch a rozšírila sa aj do iných častí brucha. Stupeň III sa delí na stupeň IIIA, stupeň IIIB a stupeň IIIC. Pri stupni IIIA sa nádor nachádza len v panve, avšak rakovinové bunky sa rozšírili aj na povrch peritonea. Pri stupni IIIB sa rakovina rozšírila do peritonea, avšak nemá väčší priemer ako 2 centimetre. Pri stupni IIIC sa rakovina rozšírila do peritonea a má väčší priemer ako 2 centimetre a/alebo sa rozšírila do lymfatických uzlín v bruchu. Rakovina, ktorá sa rozšírila na povrch pečene, sa považuje za ochorenie III. stupňa.

rakovina vaječníkov IV. stupňa

Rakovina sa nachádza v jednom alebo v oboch vaječníkoch a metastázovala (rozšírila sa) mimo brucha do iných častí tela. Rakovina, ktorá sa nachádza v tkanivách pečene, sa považuje za ochorenie IV. stupňa.

rakovina vretenových buniek

Rakovina vznikajúca v bunkách, ktoré pod mikroskopom vyzerajú ako vretená. Tento druh rakoviny sa môže vyskytovať na rôznych miestach tela vrátane kože, pľúc, obličiek, prsníka, gastrointestinálneho traktu, kostí a svalov.

rakovina vulvy I. stupňa

Rakovina sa nachádza len vo vulve alebo v priestore medzi otvorom konečníka a pošvou (perineum). Nádor má 2 centimetre alebo je ešte menší.

rakovina vulvy II. stupňa

Rakovina, ktorá sa nachádza vo vulve, v priestore medzi otvorom konečníka a pošvy (perineum) alebo na oboch miestach. Nádor je väčší ako 2 centimetre.

rakovina vulvy III. stupňa

Rakovina sa nachádza vo vulve, v perineu alebo na oboch miestach. Rakovina sa tiež rozšírila do okolitých tkanív, napríklad do spodnej časti uretry (trubica, cez ktorú prechádza moč), do pošvy a análneho otvoru (otvor konečníka); do okolitých lymfatických uzlín alebo na obidve miesta.

rakovina vulvy IV. stupňa

Rakovina sa rozšírila mimo močovej rúry, pošvy a anusu do výstelky močového mechúra (vak, ktorý zadržiava moč) a čriev; alebo sa môže šíriť do lymfatických uzlín v panve, alebo do iných častí tela.

rakovina žalúdka 0. stupňa

Rakovina, ktorá sa nachádza vo vnútornej výstelke sliznicovej (najvnútornejšej) vrstvy steny žalúdka. Nazýva sa tiež karcinóm in situ.

rakovina žalúdka I. stupňa

Stupeň I sa delí na stupeň IA a stupeň IB v závislosti od toho, kde sa rakovina rozšírila. Pri stupni IA sa rakovina úplne rozšírila mimo vrstvy sliznice (najvnútornejšiu) steny žalúdka. Pri stupni IB sa rakovina úplne rozšírila mimo vrstvy sliznice (najvnútornejšiu) steny žalúdka a nachádza sa maximálne v 6 lymfatických uzlinách v blízkosti nádoru alebo sa rozšírila do svalovej (strednej) vrstvy steny žalúdka.

rakovina žalúdka II. stupňa

Rakovina sa rozšírila (1) úplne mimo vrstvy sliznice (najvnútornejšej) žalúdovej steny a nachádza sa v 7 až 15 lymfatických uzlinách v blízkosti nádoru, alebo (2) do svalovej (strednej) vrstvy žalúdovej steny a nachádza sa maximálne v 6 lymfatických uzlinách v blízkosti nádoru, alebo (3) do seróznej (najokrajovejšej) vrstvy steny žalúdka, ale nie do lymfatických uzlín alebo iných orgánov.

rakovina žalúdka III. stupňa

Stupeň III sa delí na stupeň IIIA a stupeň IIIB v závislosti od toho, kde sa rakovina rozšírila. Pri stupni IIIA sa rakovina rozšírila (1) do svalovej (strednej) vrstvy steny žalúdka a nachádza sa v 7 až 15 lymfatických uzlinách v blízkosti nádoru, alebo (2) do seróznej (najokrajovejšej) vrstvy steny žalúdka a nachádza sa v 1 až 6 uzlinách v blízkosti nádoru, alebo (3) do orgánov v blízkosti žalúdka, ale nie do lymfatických uzlín alebo iných častí tela. Pri stupni IIIB sa rakovina rozšírila do seróznej (najokrajovejšej) vrstvy steny žalúdka a nachádza sa v 7 až 15 lymfatických uzlinách v blízkosti nádoru.

rakovina žalúdka IV. stupňa

Rakovina sa rozšírila (1) do orgánov v blízkosti žalúdka a najmenej do jednej lymfatickej uzliny, alebo (2) do viac ako 15 lymfatických uzlín, alebo (3) do iných častí tela.

rakovinová vakcína

Vakcína určená na prevenciu alebo liečbu rakoviny.

raloxifen

Liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú selektívne modulátory estrogénových receptorov (SERH) a používa sa pri prevencii osteoporózy u žien po menopauze. Raloxifen sa tiež skúma v súvislosti s prevenciou rakoviny.

raltitrexed

Protirakovinový liek, ktorý zastavuje rast nádorových buniek zablokovaním schopnosti buniek vytvárať DNA. Nazýva sa tiež ICI D1694. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory tymidylátsyntetázy.

randomizácia

Keď sa vzťahuje na experiment alebo na klinickú skúšku, proces, v ktorom sú zvieratá alebo ľudia náhodne pridelení do zvláštnych skupín, v ktorých sa porovnávajú odlišné druhy liečby alebo zásahov. Randomizácia dáva každému účastníkovi rovnakú šancu, že bude pridelený do ktorejkoľvek z týchto skupín.

randomizovaná klinická skúška

Štúdia, v ktorej sú účastníci náhodne pridelení do zvláštnych skupín, v ktorých sa porovnávajú odlišné druhy liečby; ani výskumníci ani účastníci si nemôžu sami zvoliť skupinu. Náhodné pridelenie ľudí do skupín znamená, že skupiny budú podobné a že druhy liečby, ktoré dostávajú, sa budú porovnávať objektívne. V čase skúšky nie je známe, ktorá liečba je najlepšia. Pacient sa rozhodne, či sa chce zúčastniť randomizovanej skúšky.

ranpirnáza

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú enzýmy ribonukleázy. Nazýva sa tiež Onconase®.

rapamycín

Liek, ktorý sa používa na prevenciu odvrhnutia transplantovaného orgánu alebo kostnej drene. Tiež sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Rapamycín patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú imunosupresíva. V súčasnosti sa nazýva sirolimus.

rasburikáza

Laboratórne vytvorená forma enzýmu urát oxidázy. Rasburikáza sa používa na liečbu vysokých hladín kyseliny močovej u detí, ktoré dostávajú protirakovinovú liečbu.

ras-gén

Gén, ktorý spôsobuje rakovinu, keď sa zmení (zmutuje). Prostriedky, ktoré blokujú jeho účinok, môžu zastaviť rast rakoviny. Ras-peptid je fragment proteínu, ktorý vytvára ras-gén.

rastový faktor

Látka vytvorená telom, ktorá reguluje bunkové delenie a prežitie buniek. Niektoré rastové faktory sa vyrábajú tiež v laboratóriu a používajú sa pri biologickej liečbe.

rastový faktor keratinocytov

KGF. Látka, ktorá stimuluje rast epitelálnych buniek vystielajúcich povrch úst a črevného traktu. Existuje niekoľko foriem KGF. Rekombinantný ľudský KGF (rHuKGF) sa skúma v súvislosti s prevenciou ochorenia štep-verzus-hostiteľ, ktoré sa môže vyskytnúť po transplantácii tkaniva a pri liečbe mukozytídy spôsobenej chemoterapiou a rádioterapiou. rHuKGF sa tiež nazýva palifermin.

rastlinný sterol

Zlúčenina na báze rastlín, ktorá môže súperiť s cholesterolom z potravy o absorpciu v črevách, čo vedie k nižším hladinám krvného cholesterolu. Fytosteroly môžu byť účinné pri prevencii rakoviny. Nazýva sa tiež fytosterol.

ravukonazol

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou infekcií spôsobených hubami. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú fungicídy.

RBC

Červená krvinka. RBC privádzajú kyslík do všetkých častí tela.

reakcia polymerázového reťazca

PCR. Laboratórna metóda, ktorá sa používa na vytváranie mnohých kópií špecifickej sekvencie DNA.

rebarbora

Rheum palmatum alebo Rheum officinale. Koreň tejto rastliny sa v niektorých kultúrach používa pri liečbe určitých zdravotných problémov. Môže mať protizápalové a protirakovinové účinky. Nazýva sa tiež rebarbora okrasná alebo rebarbora lekárska.

rebarbora lekárska

Rheum palmatum alebo Rheum officinale. Koreň tejto rastliny sa v niektorých kultúrach používa pri liečbe určitých zdravotných problémov. Môže mať protizápalové a protirakovinové účinky. Nazýva sa tiež rebarbora okrasná alebo rebarbora.

rebarbora okrasná

Rheum palmatum alebo Rheum officinale. Koreň tejto rastliny sa v niektorých kultúrach používa pri liečbe určitých zdravotných problémov. Môže mať protizápalové a protirakovinové účinky. Nazýva sa tiež rebarbora alebo rebarbora lekárska.

rebekamycín

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antineoplastické antibiotiká.

rebrovité cystosarkóm

CSP. Druh nádoru, ktorý sa nachádza v tkanive prsníka. Často býva rozsiahly a masívny a rýchlo rastie. Zvyčajne je benígny (nerakovinový), ale môže byť aj malígny (rakovinový). Nazýva sa tiež rebrovitý nádor.

rebrovité nádor

Druh nádoru v tkanive prsníka. Je často veľký a masívny a rýchlo rastie. Zvyčajne je benígny (nerakovinový), ale môže byť aj malígny (rakovinový). Nazýva sa tiež rebrovitý cystosarkóm.

receptor

Molekula vnútri alebo na povrchu bunky, ktorá sa viaže na špecifickú látku a spôsobuje špecifický fyziologický účinok v bunke.

receptor 2 ľudského epidermálneho rastového faktora

HER2/neu. Proteín HER2/neu sa podieľa na raste niektorých rakovinových buniek. Nazýva sa tiež c-erbB-2.

receptor epidermálneho rastového faktora

EGFR. Bielkovina, ktorá sa nachádza na povrchu niektorých buniek a na ktorú sa viaže epidermálny rastový faktor, čo spôsobuje delenie buniek. V abnormálne vysokých hladinách sa nachádza na povrchu mnohých druhov rakovinových buniek, takže tieto bunky sa môžu nadmerne deliť v prítomnosti epidermálneho rastového faktora. Nazýva sa tiež ErbB1 alebo HER1.

receptor estrogénu

ER. Bielkovina, ktorá sa nachádza na niektorých rakovinových bunkách, na ktorú sa naviaže estrogén.

receptor hormónu

Bielkovina na povrchu bunky, ktorá sa viaže na špecifický hormón. Hormón spôsobuje mnohé zmeny, ktoré prebiehajú v bunkách.

recidíva

Návrat rakoviny na rovnakom mieste ako bol pôvodný (primárny) nádor alebo na inom mieste po vymiznutí nádoru.

recidivovať

Znova sa objaviť.

recidivujúca rakovina

Rakovina, ktorá sa vrátila po čase, počas ktorého nebola zistená. Rakovina sa môže vrátiť na rovnaké miesto ako bol pôvodný (primárny) nádor alebo na iné miesto v tele.

Reed-Sternbergova bunka

Druh bunky, ktorý sa vyskytuje u ľudí s Hodgkinovou chorobou. S postupom ochorenia sa počet týchto buniek zvyšuje.

reflux

Výraz, ktorý sa používa, keď sa tekutina vracia zo žalúdka späť do pažeráka.

regionálna enteritída

Zápal čriev, zvyčajne len tenkého čreva. Regionálna enteritída zvyšuje riziko vzniku rakoviny hrubého čreva. Nazýva sa tiež Crohnova choroba.

regionálna lymfatická uzlina

V onkológii lymfatická uzlina, ktorá odvádza lymfu z okolia nádoru.

regionálna rakovina

Vzťahuje sa na rakovinu, ktorá prerástla pôvodný (primárny) nádor do okolitých lymfatických uzlín alebo orgánov a tkanív.

regionálny

V onkológii opisuje oblasť tela v okolí nádoru.

regresia

Zmenšenie veľkosti nádoru alebo rozsahu rakoviny v tele.

rehabilitačný odborník

Zdravotnícky odborník, ktorý pomáha ľuďom uzdraviť sa z choroby alebo úrazu a vrátiť sa do každodenného života. K rehabilitačným odborníkom patria fyzioterapeuti a pracovní terapeuti.

rehabilitačný terapeut

Zdravotnícky odborník, ktorý učí chorých alebo invalidných ľudí zvládnuť každodenné činnosti.

rekombinantný

Vyrobený pomocou genetického inžinierstva, čo sa tiež nazýva spájanie génov alebo rekombinantná DNA-technológia. Vložením živočíšnych alebo rastlinných génov do genetického materiálu baktérií alebo kvasiniek sa tieto mikroorganizmy menia na „továrne“ na výrobu proteínov pre lekárske využitie.

rekombinantný aktivátor tkanivového plazminogénu

t-tPA. Proteín, ktorý vytvára ľudské telo a ktorý pomáha rozpúšťať krvné zrazeniny. Môže sa tiež pripraviť v laboratóriu. Používa sa pri liečbe srdcového infarktu a mozgovej príhody. Tiež sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. r-tPA patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú systémové trombolytické lieky. Nazýva sa tiež aktivátor tkanivového plazminogénu (tPA), Altepláza a Aktiváza.

rekonštrukcia prsníka

Chirurgický zásah na obnovenie tvaru prsníka po mastektómii.

rekonštrukcia tkanivového štepu

Druh rekonštrukcie prsníka, pri ktorom sa štep tkaniva chirurgicky odoberie z určitej oblasti tela a prenesie sa do oblasti prsníka, kde sa vytvaruje do nového prsníka.

rekonštrukčná operácia

Operácia na opätovné vytvarovanie alebo obnovu (rekonštrukciu) časti tela, zmenenej predchádzajúcou operáciou.

rekonštrukčný chirurg

Lekár, ktorý môže chirurgicky znova vytvarovať alebo obnoviť (rekonštruovať) časť tela, napríklad prsník ženy po operácii rakoviny prsníka.

rektálny

Týkajúci sa konečníka. Konečník je posledná časť hrubého čreva dlhá niekoľko centimetrov, ktorá sa končí análnym otvorom.

rektum

Posledná časť hrubého čreva dlhá niekoľko centimetrov, ktorá sa končí análnym otvorom.

relaps

Návrat príznakov a symptómov rakoviny po čase zlepšenia.

relatívna miera prežitia

Špecifické zmeranie prežitia. V prípade rakoviny sa pri výpočte tejto miery neberú do úvahy úmrtia spôsobené niečím iným ako je rakovina. Miera je určená v špecifických časových intervaloch, napríklad v dvojročných a päťročných intervaloch po stanovení diagnózy.

relaxácia mysle

Druh meditácie založený na myšlienke byť „sústredený“ alebo prejavíť zvýšenú pozornosť. Využíva dýchacie metódy, riadenú predstavivosť a iné spôsoby na relaxáciu tela a mysle, ktoré pomáhajú zmierniť stres.

relaxačná technika

Metóda na zníženie napätia a úzkosti a na ovládanie bolesti.

remisia

Zmiernenie alebo vymiznutie príznakov a symptómov rakoviny. Pri čiastočnej remisii vymiznú niektoré, ale nie všetky príznaky a symptómy rakoviny. Pri úplnej remisii vymiznú všetky príznaky a symptómy rakoviny, hoci rakovina stále môže byť v tele.

remisná indukčná liečba

Úvodná chemoterapia, ktorú pacient dostáva, aby nastala remisia.

renálna artéria

Hlavná krvná cieva, ktorá privádza krv do obličky, nadobličky a močovodu. Každá oblička má jednu renálnu artériu.

renálna fascia

Fibrózny obal tkaniva, ktoré obklopuje obličku. Nazýva sa tiež Gerotova fascia alebo Gerotova kapsula.

renálna kapsula

Fibrózne spojivové tkanivo, ktoré obaľuje každú obličku.

renálna panvička

Oblasť v strede obličky. Tu sa zhromažďuje moč, ktorý postupuje do močovodu, čo je trubica, ktorá spája obličku s močovým mechúrom.

renálny glomerulus

Malý, guľatý zhluk krvných ciev v obličkách. Filtruje krv, reabsorbuje užitočné látky a odstraňuje odpad vo forme moču.

renálny zberný kanálik

Posledná časť dlhej, zahnutej trubice, ktorá zberá moč z nefrónov (bunkové štruktúry v obličke, ktoré filtrujú krv a vytvárajú moč) a posúva ho do renálnej panvičky a močovodov. Nazýva sa tiež zberný vývod.

replikačný cyklus

V biológii sa vzťahuje na reprodukčný cyklus vírusov. Replikačný cyklus sa začína infikovaním hostiteľskej bunky a končí sa uvoľnením zrelých vírusových častíc.

replikovať

Vytvárať kópie alebo reprodukovať niečo.

reprodukčná bunka

Vajíčko alebo spermia. Každá zrelá reprodukčná bunka nesie jeden súbor 23 chromozómov.

reprodukčný systém

U žien tento systém zahŕňa vaječníky, Fallopiove kanály, maternicu, krčok a pošvu (pôrodný kanál). Reprodukčný systém u mužov zahŕňa prostatu, semenníky a penis.

resekcia

Odstránenie tkaniva, časti orgánu alebo celého orgánu operáciou.

resekcia pomocou videokamery

Operácia pomocou videokamery, ktorá zobrazí a zväčší obraz na televíznej obrazovke. Nazýva sa tiež operácia pomocou videokamery.

resekovaný

Chirurgické odstránenie časti orgánu alebo celého orgánu.

resekovateľný

Časť orgánu alebo celý orgán, ktorý sa dá odstrániť operáciou.

respiračná liečba

Cvičenia a liečba, ktoré pomáhajú zlepšiť alebo obnoviť funkciu pľúc.

respiračný syncytiálny vírus

RSV. Vírus, ktorý spôsobuje infekcie dýchacích ciest, pričom vzniknú symptómy podobné prechladnutiu.

respiračný systém

Orgány, ktoré sa podieľajú na dýchaní. Patrí k nim nos, hrdlo, hrtan, priedušnica, priedušky a pľúca. Je tiež známy ako respiračný trakt.

respiračný trakt

Orgány, ktoré sa podieľajú na dýchaní. Patrí k nim nos, hrdlo, hrtan, priedušnica, priedušky a pľúca. Je tiež známy ako respiračný systém.

retinoblastóm

Očná rakovina, ktorá sa najčastejšie vyskytuje u detí do 5 rokov. Vyskytuje sa ako dedičná a nededičná (sporadická) forma.

retinoid

Vitamín A alebo zlúčenina podobná vitamínu A.

retinol

Vitamín A. Je dôležitý pre dobrý zrak, zdravú kožu a sliznice. Retinol sa skúma v súvislosti s prevenciou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú retinoidy.

retinyl palmitát

Liek, ktorý sa skúma v súvislosti s prevenciou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú retinoidy.

retroperitoneálny

Týkajúci sa oblasti mimo peritonea alebo za peritoneom (tkanivo, ktoré vystieľa brušnú stenu a pokrýva väčšinu orgánov v bruchu).

retropubická prostatektómia

Operácia na odstránenie prostaty pomocou rezu v brušnej stene.

retrospektívny

Sledujúci minulé udalosti, ktoré sa stali.

retrospektívna kohortná štúdia

Výskumná štúdia, ktorá porovnáva jednotlivý dôsledok (napríklad rakovinu pľúc) v skupinách jedincov, ktorí sú si podobní v mnohých ohľadoch, avšak odlišujú sa v niektorých charakteristikách (napríklad dojčiacie ženy, ktoré fajčia, sa porovnávajú s tými, ktoré nefajčia). Nazýva sa tiež pôvodná kohortná štúdia.

retrospektívna štúdia

Štúdia, ktorá porovnáva dve skupiny ľudí: ľudí s ochorením alebo stavom v rámci štúdie (prípady) a veľmi podobnú skupinu ľudí, ktorí nemajú takéto ochorenie alebo stav (kontrola). Výskumníci študujú zdravotnú anamnézu a životný štýl ľudí v každej skupine, aby zistili, aké faktory môžu vplývať na ochorenie alebo stav. Napríklad jedna skupina mohla byť vystavená nejakej látke, ktorej druhá skupina nebola vystavená. Nazýva sa tiež štúdia prípadu a kontroly.

retrovírus

Druh vírusu, ktorý má genetický materiál RNA namiesto DNA. Využíva enzým, ktorý sa nazýva reverzná transkriptáza, aby sa stal časťou DNA hostiteľskej bunky. To umožní vytvorenie mnohých kópií vírusu v hostiteľských bunkách. Vírus, ktorý spôsobuje AIDS, ľudský vírus imunodeficiencie (HIV), patrí k retrovírusom.

reumatizmus

Skupina porúch vyznačujúcich sa zápalom alebo bolesťou štruktúr spojivového tkaniva. K nim patrí kosť, chrupavka a tuk.

reziduálne ochorenie

Rakovinové bunky, ktoré ostanú po pokusoch odstrániť rakovinu.

rezistencia

Keď sa rakovina po liečbe nezmenší.

rezorpcia

Proces, pri ktorom sa látka, napríklad tkanivo, stratí v dôsledku likvidácie a potom ho telo absorbuje.

režim

Liečebný plán, ktorý špecifikuje dávkovanie, čas a dĺžku liečby.

R-flurbiprofen

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú nesteroidné protizápalové lieky (NSAID).

riadený magnetický nosič

Malá globula vytvorená z častíc železa a uhlíka, ktorá sa môže prichytiť na protirakovinový liek. Magnet aplikovaný zvonku tela potom môže nasmerovať liek na miesto nádoru. To môže udržať väčšiu dávku lieku na mieste nádoru dlhší čas, a tak chrániť zdravé tkanivo pred vedľajšími účinkami chemoterapie.

ribavirín

Liek, ktorý sa používa na liečbu infekcie pľúc spôsobenej respiračným syncytiálnym vírusom (RSV).

ribonukleová kyselina

RNA. Jeden z dvoch druhov nukleových kyselín nachádzajúcich sa vo všetkých bunkách. Ďalším druhom je deoxyribonukleová kyselina (DNA). Ribonukleová kyselina prenáša genetickú informáciu z DNA na proteíny, ktoré vytvára bunka.

rifampin

Liek, ktorý sa používa na liečbu infekcií spôsobených baktériami. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antibiotiká.

rinoskop

Tenká, osvetlená trubica na vyšetrenie nosa.

rinoskopia

Postup, pri ktorom sa tenká, osvetlená trubica zavedie do nosa na vyšetrenie abnormálnych oblastí.

risedronát

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s prevenciou a liečbou osteoporózy. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory resorpcie kostí.

ritonavir

Liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory proteázy. Narúša schopnosť vírusu množiť sa.

rituximab

Druh monoklonálnej protilátky, ktorý sa používa na detekciu alebo liečbu rakoviny. Monoklonálne protilátky sú látky vyrobené v laboratóriu, ktoré dokážu lokalizovať rakovinové bunky a naviazať sa na ne.

rizikový faktor

Niečo, čo môže zvýšiť pravdepodobnosť vzniku ochorenia. K rizikovým faktorom vzniku rakoviny patrí vek, rodinný výskyt určitých druhov rakoviny, používanie tabakových výrobkov, niektoré stravovacie návyky, obezita, vystavenie žiareniu alebo iným rakovinotvorným činidlám a určité genetické zmeny.

rizoxín

Protirakovinový liek izolovaný z huby. Podobá sa skupine liekov, ktoré sa nazývajú alkaloidy.

RK-0202

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s prevenciou orálnej mukozitídy u pacientov, ktorí dostávajú rádioterapiu alebo chemoterapiu pri rakovine hlavy a krku.

RMP-7

Látka, ktorá sa skúma pre schopnosť pomáhať iným liekom preniknúť do mozgu. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú agonisti bradykinínu. Nazýva sa tiež lohradimil.

RNA

Ribonukleová kyselina. Jeden z dvoch druhov nukleových kyselín, ktoré sa nachádzajú vo všetkých bunkách. Druhou kyselinou je deoxyribonukleová kyselina (DNA). RNA prenáša genetickú informáciu z DNA na proteíny, ktoré vytvára bunka.

Ro 31-7453

Protirakovinový liek, ktorý môže brániť deleniu rakovinových buniek.

Ro 50-3821

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou anémie u pacientov, ktorí dostávajú chemoterapiu. Je to forma erythropoetínu (látka, ktorá sa vytvára v obličkách a ktorá stimuluje tvorbu červených krviniek), ktorá bola v laboratóriu zmenená. Nazýva sa tiež metoxypolyetylénglykol epoetín beta.

rodinná anamnéza

Záznam o súčasných aj predchádzajúcich ochoreniach pacienta, jeho rodičov, bratov, sestier, detí a ďalších členov rodiny. V rodinnej anamnéze sa prejavuje vzor určitých ochorení v rodine, čo pomáha určiť rizikové faktory súčasných i budúcich ochorení.

rodokmeň

Záznam o predkoch, potomkoch, súrodencoch jedinca a o ich potomkoch, ktorý sa môže využiť na stanovenie vzorca určitých génov alebo dedičnosti chorôb v rodine.

rofekoxib

Látka, ktorá sa používa na zmiernenie bolesti a ktorá sa tiež skúma pre schopnosť brániť rakovine a blokovať rast nových krvných ciev do solídnych nádorov. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú nesteroidné protizápalové lieky.

rohovka

Transparentná časť oka, ktorá pokrýva dúhovku a zrenicu a ktorá umožňuje, aby svetlo preniklo dovnútra oka.

rosiglitazon

Liek, ktorý pomáha znížiť množstvo cukru v krvi. Rosiglitazon pomáha zvýšiť účinok inzulínu a zlepšuje reguláciu krvného cukru. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú tiazolidinedióny.

röntgen hrudníka

Röntgen štruktúr vnútri hrudníka. Röntgen je druh vysokoenergetického žiarenia, ktoré prechádza cez telo a na filme sa vytvorí obraz vnútorných oblastí hrudníka, čo sa môže využiť na diagnostiku ochorenia.

rozširovať

Šíriť alebo distribuovať vo veľkej oblasti alebo vo veľkom rozsahu.

rozštiepený

Týkajúci sa vzhľadu buniek pod mikroskopom. Jadro rozštiepených buniek vyzerá ako rozdelené alebo segmentované.

rozvrh

V klinických štúdiách podrobný plán liečby pacienta, napríklad aké lieky sa budú podávať, poradie a metóda podávania liekov, dĺžka trvania každej infúzie, časové intervaly medzi podávaním liekov a celková dĺžka liečby.

röntgenová liečba

Použitie vysokoenergetickej radiácie z röntgenových lúčov, gama lúčov, neutrónov a iných zdrojov na zabíjanie rakovinových buniek a zmenšenie nádorov. Radiácia môže pochádzať z prístroja mimo tela (rádioterapia vonkajších lúčov) alebo z látok, ktoré sa nazývajú rádioizotopy. Rádioizotopy vytvárajú žiarenie a môžu sa zaviesť do nádoru alebo vedľa nádoru alebo do oblasti v blízkosti rakovinových buniek. Tento druh rádioterapie sa nazýva vnútorná rádioterapia, implantačná radiácia, intersticiálna radiácia alebo brachyterapia. Systémová rádioterapia využíva rádioaktívnu látku, napríklad rádioaktívne označenú monoklonálnu protilátku, ktorá cirkuluje v tele. Röntgenová liečba sa tiež nazýva rádioterapia, radiačná terapia a iradiácia.

röntgenový lúč

Druh vysokoenergetického žiarenia. Röntgenové lúče sa v nízkych dávkach používajú na diagnostiku ochorení pomocou snímok vnútorných oblastí tela. Röntgenové lúče vo vysokých dávkach sa používajú na liečbu rakoviny.

RPI.4610

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory angionejúzy.

RPR 109881A

Liek patriaci do skupiny protirakovinových liekov, ktoré sa nazývajú taxány.

RSR13

Liek, ktorý môže zvýšiť účinnosť rádioterapie. Nazýva sa tiež efaproxiral.

RSV

Respiračný syncyciálny vírus. Vírus, ktorý spôsobuje infekcie dýchacích ciest so symptómami podobnými prechladnutiu.

r-tPA

Rekombinantný aktivátor tkanivového plazminogénu. Proteín, ktorý vytvára ľudské telo a ktorý pomáha rozpúšťať krvné zrazeniny. Môže sa tiež pripraviť v laboratóriu. Používa sa pri liečbe srdcového infarktu a mozgovej príhody. Tiež sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. r-tPA patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú systémové trombolytické lieky. Nazýva sa tiež aktivátor tkanivového plazminogénu (tPA), Altepláza a Aktiváza.

rýchlo rastúca lézia

Druh kožnej lézie, pre ktorý sú príznačné ulcerácie (trhliny na koži alebo povrchu orgánu) a nekróza (smrť živého tkaniva) a ktorý zvyčajne silno zapácha. Tento druh lézie sa môže vyskytovať pri mnohých druhoch rakoviny vrátane rakoviny prsníka, melanómu a skvamózneho bunkového karcinómu, zvlášť pri pokročilom ochorení.

rýchlosť sedimentácie erytrocytov

ESR. Vzdialenosť, ktorú červené krvinky prejdú za jednu hodinu vo vzorke krvi, pričom sa usadia na dne skúmavky. Rýchlosť sedimentácie sa zvyšuje pri zápale, infekcii, rakovine, reumatických ochoreniach a ochoreniach krvi a kostnej drene. Nazýva sa tiež sedimentačná rýchlosť.

rýchly hormonálny cyklus

Postup, pri ktorom lieky blokujúce tvorbu mužských hormónov sú zmenené pod vplyvom mužských hormónov a/alebo liekov, ktoré podporujú tvorbu mužských hormónov. Tento postup sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny prostaty.

S**S-1**

Liek, ktorý sa skúma pre schopnosť zvýšiť účinnosť fluóruracilu and zabrániť vedľajším účinkom fluóruracilu na gastrointestinálny trakt. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antimetabolity.

sachinavir mesylát

Liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory proteáz. Narúša schopnosť vírusu množiť sa.

salicylát sodný

Liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú nesteroidné protizápalové lieky. Salicylát sodný zvyčajne tolerujú ľudia, ktorí sú citliví na aspirín.

salpingo-ooforektómia

Chirurgické odstránenie Fallopiových kanálov a vaječníkov.

samárium 153

Rádioaktívna látka, ktorá sa používa pri liečbe rakoviny.

samovyšetrenie prsníkov

Vyšetrenie, ktorým si žena vyšetruje prsníky pre kontrolu hrčiek alebo iných zmien.

saponín

Látka, ktorá sa nachádza v sóji a v mnohých iných rastlinách. Saponíny pomáhajú znížiť cholesterol a môžu mať protirakovinové účinky.

sarCNU

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú alkylačné činidlá. Nazýva sa tiež sarkosínamid nitrózomočovina.

sargramostín

Faktor stimulujúci kolónie granulocytov a makrofágov. Faktor stimulujúci kolónie, ktorý stimuluje tvorbu bielych krviniek, zvlášť granulocytov a makrofágov, a buniek (kostnej drene), ktoré sú prekursorami krvných doštičiek. Je to cytokín patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú hematopoetické (krvotvorné) lieky. Nazýva sa tiež faktor stimulujúci kolónie granulocytov a makrofágov (GM-CSF).

sarkoid

Zápalové ochorenie, ktoré sa vyznačuje tvorbou granulómov (malé zhluky imunitných buniek) v pľúcach, v lymfatických uzlinách a v iných orgánoch. Sarkoid môže byť akútne a môže samovoľne zmiznúť alebo môže byť chronický a progresívny. Nazýva sa tiež sarkoidóza.

sarkoidóza

Zápalové ochorenie, ktoré sa vyznačuje tvorbou granulómov (malé zhluky imunitných buniek) v pľúcach, v lymfatických uzlinách a v iných orgánoch. Sarkoidóza môže byť akútne a môže samovoľne zmiznúť alebo môže byť chronická a progresívna. Nazýva sa tiež sarkoid.

sarkóm

Rakovina kostí, chrupavky, tuku, svalu, krvných ciev alebo iného spojivového alebo podporného tkaniva.

sarkóm mäkkého tkaniva

Sarkóm, ktorý vzniká vo svale, v tuku, vo fibróznom tkanive, v krvných cievach alebo v iných podporných tkanivách tela.

sarkóm mäkkého tkaniva I.A stupňa

Rakovina, pri ktorej bunky vyzerajú skoro tak ako normálne bunky. Rakovina je menšia ako 5 cm a nerozšírila sa do lymfatických uzlín ani do iných častí tela.

sarkóm mäkkého tkaniva I.B stupňa

Rakovina, pri ktorej bunky vyzerajú trochu odlišne ako normálne bunky. Rakovina je väčšia ako 5 centimetrov a nerozšírila sa do lymfatických uzlín ani do iných častí tela.

sarkóm mäkkého tkaniva II.A stupňa

Rakovinové bunky vyzerajú trochu odlišne ako normálne bunky. Rakovina je väčšia ako 5 centimetrov a nerozšírila sa do lymfatických uzlín ani do iných častí tela.

sarkóm mäkkého tkaniva II.B stupňa

Rakovinové bunky sa úplne odlišujú od normálnych buniek. Rakovina je menšia ako 5 centimetrov a nerozšírila sa do lymfatických uzlín ani do iných častí tela.

sarkóm mäkkého tkaniva II.C stupňa

Rakovinové bunky sa úplne odlišujú od normálnych buniek. Rakovina je väčšia ako 5 centimetrov a nerozšírila sa do lymfatických uzlín ani do iných častí tela.

sarkóm mäkkého tkaniva III. stupňa

Rakovinové bunky vyzerajú veľmi odlišne v porovnaní s normálnymi bunkami. Rakovina je väčšia ako 5 centimetrov, ale nešíri sa do lymfatických uzlín ani do iných častí tela.

sarkóm mäkkého tkaniva IV. stupňa

Rakovina sa rozšírila do lymfatických uzlín v tejto oblasti alebo v iných oblastiach tela (napríklad do pľúc, hlavy alebo do krku).

sarkóm priehľadných buniek obličiek

Zriedkavý druh rakoviny obličiek. Sarkóm priehľadných buniek sa môže z obličiek šíriť do iných orgánov, najčastejšie do kostí, ale aj do pľúc, mozgu a mäkkých tkanív tela.

sarkóm vretenových buniek

Druh rakoviny spojivového tkaniva, pri ktorom bunky majú pod mikroskopom tvar vretena.

sarkosínamid nitrózomochovina

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú alkylačné činidlá. Nazýva sa tiež sarCNU.

satraplatina

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú analógy platiny. Nazýva sa tiež BMS-182751 a JM 216.

SC-70935

Látka, ktorá sa skúma pre schopnosť stimulovať tvorbu krvných buniek počas chemoterapie. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú faktory stimulujúce kolónie. Je tiež známy ako leridistim.

SDX-102

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antimetabolity. Nazýva sa tiež alanozín.

seba

Olejovitá látka, ktorú vytvárajú niektoré žľazy v koži.

sedimentačná rýchlosť

Vzdialenosť, ktorú červené krvinky prejdú za jednu hodinu vo vzorke krvi, pričom sa usadia na dne skúmavky. Rýchlosť sedimentácie sa zvyšuje pri zápale, infekcii, rakovine, reumatických ochoreniach a ochoreniach krvi a kostnej drene. Nazýva sa tiež rýchlosť sedimentácie erytrocytov.

sedoxantrón trihydrochlorid

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú DNA-interkalačné zlúčeniny. Nazýva sa tiež CI-958.

segmentálna cystektómia

Odstránenie rakoviny, ako aj časti tkaniva močového mechúra okolo nádora. Niekedy sa nazýva parciálna cystektómia.

segmentálna mastektómia

Odstránenie rakoviny, ako aj časti tkaniva prsníka okolo nádoru a výstelky nad hrudnými svalmi pod nádorom. Zvyčajne sa odstráni aj niektoré lymfatické uzliny pod pažou. Nazýva sa tiež parciálna mastektómia.

sekundárna rakovina

Rakovina, ktorá sa rozšírila z orgánu, v ktorom sa najprv objavila, do iného orgánu. Napríklad bunky rakoviny prsníka sa môžu rozšíriť (metastázovať) do pľúc a spôsobiť rast nového nádoru. Keď sa to stane, ochorenie sa nazýva metastatická rakovina prsníka a nádor v pľúcach sa nazýva sekundárny nádor. Nazýva sa tiež sekundárny nádor.

sekundárny nádor

Rakovina, ktorá sa rozšírila z orgánu, v ktorom sa najprv objavila, do iného orgánu. Napríklad bunky rakoviny prsníka sa môžu rozšíriť (metastázovať) do pľúc a spôsobiť rast nového nádoru. Keď sa to stane, ochorenie sa nazýva metastatická rakovina prsníka a nádor v pľúcach sa nazýva sekundárny nádor. Nazýva sa tiež sekundárna rakovina.

sekvencia amínokyselín

Usporiadanie amínokyselín v bielkovine. Bielkoviny môžu pozostávať z 20 rôznych druhov amínokyselín. Štruktúra a funkcia každého druhu bielkoviny je určená druhmi amínokyselín, ktoré ju tvoria a spôsobom ich usporiadania.

selektívny inhibítor opätovnej absorpcie sérotonínu

SSRI. Druh lieku, ktorý sa používa na liečbu depresie. SSRI spomaľuje proces, pomocou ktorého sérotonín (látka, ktorú nervy využívajú na vzájomné odovzdávanie správ) je znova využitý nervovými bunkami, ktoré ho vytvárajú. Takéto zvýšenie množstva sérotonínu slúži na stimuláciu iných nervov.

selektívny modulátor receptora estrogénu

SERM. Liek, ktorý na niektoré tkanivá pôsobí ako estrogén, avšak blokuje účinok estrogénu na iné tkanivá. K SERM patrí tamoxifen a raloxifen.

selén

Základný nutričný minerál.

semaxanib

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory angiogenézy. Nazýva sa tiež SU 5416.

semenná tekutina

Tekutina z prostaty a iných pohlavných žliaz, ktorá pomáha unášať spermie z tela muža počas orgazmu. Semenná tekutina obsahuje cukor ako zdroj energie pre spermie.

semenník

Jedna z dvoch vajcovitých žliaz, ktoré sa nachádzajú v miešku a ktoré vytvárajú spermie a mužské hormóny. Nazýva sa tiež testes.

semenný mechúrik

Žľaza, ktorá pomáha vytvárať semeno.

semeno

Tekutina, ktorá sa uvoľňuje cez penis počas orgazmu. Semeno sa skladá zo spermií vznikajúcich v semenníkoch a z tekutiny vytvorenej v prostate a iných pohlavných žľazách.

semenovod

Zvinutá trubica, ktorá vyvádza spermie zo semenníkov.

seminóm

Druh rakoviny semenníkov. Seminómy sa môžu šíriť do pľúc, kostí, pečene alebo do mozgu.

semustin

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú alkylačné činidlá.

senilná keratóza

Prekanceróznny stav zhrubnutých, šupinatých flakov na koži. Nazýva sa tiež solárna lebo aktinická keratóza.

senzitivita

Keď sa týka lekárskeho testu, vzťahuje sa na percento ľudí, ktorí majú pozitívny test na špecifické ochorenie, zo skupiny ľudí, ktorí majú toto ochorenie. Žiadny test nemá 100 %-nú senzitivitu, pretože niektorí ľudia s takýmto ochorením majú negatívny test na toto ochorenie (falošne negatívny test).

senzor

Zariadenie, ktoré odpovedá na podnet, napríklad tepelný, svetelný alebo tlakový a vytvára signál, ktorý sa môže zmerať alebo interpretovať.

senzorický

Týkajúci sa zmyslov.

seokalcitol

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú analógy vitamínu D.

sepsa

Prítomnosť baktérií alebo ich toxínov v krvi alebo v tkanivách.

septikémia

Ochorenie spôsobené šírením baktérií a ich toxínov do krvného obehu. Nazýva sa tiež otrava krvi.

SERM

Selektívny modulátor receptora estrogénu. Liek, ktorý na niektoré tkanivá pôsobí ako estrogén, avšak blokuje účinok estrogénu na iné tkanivá. K SERM patrí tamoxifen a raloxifen.

sérotonín

Hormón, ktorý sa nachádza v mozgu, v krvných doštičkách, v tráviacom trakte a v epifýze. Pôsobí ako neurotransmitter (látka, ktorú nervy využívajú na vzájomné odovzdávanie informácií) a vazokonstriktor (látka, ktorá spôsobuje zúženie krvných ciev). Nedostatok 5-hydroxytryptamínu v mozgu sa považuje za príčinu depresie. Nazýva sa tiež 5-hydroxytryptamín.

sérová glutam-oxaloctová transamináza

SGOT. Enzým, ktorý sa nachádza v pečeni, v srdci a v iných tkanivách. Vysoká hladina aspartáttransaminázy uvoľnenej do krvi môže byť príznakom poškodenia pečene alebo srdca, rakoviny alebo iných ochorení. Nazýva sa tiež aspartáttransamináza.

sérová glutamát pyruvát transamináza

SGPT. Enzým nachádzajúci sa v pečeni a v iných tkanivách. Vysoká hladina sérovej glutamát pyruvát transaminázy uvoľnenej do krvi môže byť príznakom poškodenia pečene, rakoviny alebo iných ochorení. Nazýva sa tiež alaníntransferáza.

sérový

Týkajúci sa séra, číra tekutá zložka krvi.

sérový albumín

Hlavný proteín v krvnej plazme. Nízke hladiny sérového albumínu sa vyskytujú u ľudí s podvýživou, zápalom a závažným ochorením pečene a obličiek.

sertralín

Liek, ktorý sa používa na liečbu depresie. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú selektívne inhibitory opätovnej absorpcie sérotonínu (SSRI). Nazýva sa tiež Zoloft®.

sérum

Číra tekutá zložka krvi, ktorá zostáva po odstránení krvných buniek a proteínov spôsobujúcich zrážanie krvi.

seschiterpénlaktón

Látka, ktorá sa nachádza v niektorých rastlinách. Seschiterpénlaktóny môžu mať protizápalové a protirakovinové účinky. Rastliny obsahujúce seschiterpénlaktóny sa v niektorých kultúrach používajú na liečbu určitých zdravotných problémov.

Sézaryho syndróm

Forma kožného T-bunkového lymfómu, rakovinového ochorenia, ktoré postihuje kožu.

sfinkter

Prstencovitý sval, ktorý sa uvoľňuje alebo zatvára, čím sa otvára alebo zatvára priechod alebo otvor v tele. Príkladom je análny sfinkter (okolo otvoru anusu) a pylorický sfinkter (pri spodnom otvorení žalúdka).

SGN-00101

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú proteíny fúzie.

SGN-15

Látka vytvorená z monoklonálnej protilátky a chemoterapeutika doxorubicínu. Monoklonálna protilátka pomáha zaviesť doxorubicín priamo k nádorovým bunkám. SGN-15 patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú konjugáty protilátkových liekov. Nazýva sa tiež imunokonjugát cBR96-doxorubicínu.

SGOT

Sérová glutamát-oxaloctová transamináza. Enzým, ktorý sa nachádza v pečeni, v srdci a v iných tkanivách. Vysoká hladina aspartáttransaminázy uvoľnenej do krvi môže byť príznakom poškodenia pečene alebo srdca, rakoviny alebo iných ochorení. Nazýva sa tiež aspartáttransamináza.

SGPT

Sérová glutamát pyruvát transamináza. Enzým nachádzajúci sa v pečeni a v iných tkanivách. Vysoká hladina SGPT uvoľnenej do krvi môže byť príznakom poškodenia pečene, rakoviny alebo iných ochorení. Nazýva sa tiež alaníntransferáza.

shunt

Chirurg implantuje alebo vytvorí shunt, aby mohla krv alebo iná tekutina tiecť z jednej časti tela do druhej časti. Napríklad chirurg môže implantovať trubicu na odvedenie

mozgovomiechovej tekutiny z mozgu do brucha. Chirurg môže tiež zmeniť normálny tok krvi spojením dvoch ciev.

SCH 54031

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú modifikátory biologickej odpovede. SCH 54031 je cytokín. Nazýva sa tiež PEG-interferón alfa-2b.

SCH 66336

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory enzýmov. Nazýva sa tiež lonafarnib.

SCH-58500

Liek, ktorý inhibuje rast nádorových buniek exprimujúcich zmutovaný gén p53.

Schillerov test

Test, pri ktorom sa na krčok aplikuje jód. Jód zafarbí zdravé bunky nahnedo; abnormálne bunky ostanú nezafarbené; zvyčajne sú biele alebo žlté.

Schwannova bunka

Druh gliovej bunky periférneho nervového systému, ktorý pomáha izolovať nervové bunky.

schwannóm

Nádor periférneho nervového systému, ktorý vzniká v pošvách nervov (ochranný obal). Je vždy benígny, ale boli hlásené aj zriedkavé prípady malígnych schwannómov.

sialyl Tn-KLH

Vakcína zložená z látky, ktorá zlepšuje imunitu a z antigénu, ktorý sa nachádza na niektorých nádoroch hrubého čreva, prsníka, pľúc, vaječníkov, pankreasu a žalúdka.

sigmoidná časť hrubého čreva

Časť hrubého čreva v tvare S, ktorá je spojená s konečníkom.

sigmoidoskop

Tenká, osvetlená trubica, ktorá sa používa na vyšetrenie vnútrajška hrubého čreva.

sigmoidoskopia

Vyšetrenie spodnej časti hrubého čreva pomocou tenkej, osvetlenej trubice, ktorá sa nazýva sigmoidoskop. Môžu sa odobrať vzorky tkaniva alebo buniek na vyšetrenie pod mikroskopom. Nazýva sa tiež proktosigmoidoskopia.

SIL

Skvamózna intraepiteliálna lézia. Všeobecný výraz pre abnormálny rast skvamóznych buniek na povrchu krčka. Zmeny v bunkách sú opísané ako zmeny nízkeho alebo vysokého stupňa v závislosti od toho aká časť krčka je postihnutá a do akej miery sa bunky javia ako abnormálne.

sildenafil

Látka, ktorá sa používa na liečbu erektilnej dysfunkcie. Sildenafil uvoľňuje hladké svaly penisu, čím umožní zvýšený tok krvi a erekciu. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory fosfodiesterázy. Nazýva sa tiež Viagra.

silikón

Syntetický gél, ktorý sa používa ako vonkajší obal prsníkových implantátov a ako vnútorná výplň niektorých implantátov.

silná myelosupresia

Silné zníženie počtu červených krviniek, bielych krviniek a krvných doštičiek v kostnej dreni. Silná myelosupresia je vedľajší účinok niektorých druhov protirakovinovej liečby. Nazýva sa tiež myeloablácia.

silymarín

Látka získaná zo semien pestreca, ktorá sa skúma v súvislosti s prevenciou poškodenia pečene v dôsledku určitých druhov protirakovinovej liečby.

simulácia

Pri liečbe rakoviny proces, ktorý sa používa na naplánovanie rádioterapie, aby cieľová oblasť bola presne lokalizovaná a označená.

simulačná liečba

Inaktívna liečba alebo postup, ktorej cieľom je čo najlepšie napodobniť liečbu v rámci klinickej skúšky. Nazýva sa tiež liečba placebom.

siplizumab

Monoklonálna protilátka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou určitých lymfoproliferatívnych porúch a psoriázy. Nazýva sa tiež MEDI-507.

síran hlinitý

Druh adjuvansu (látka, ktorá sa používa na podporu imunitnej odpovede na vakcínu). Nazýva sa tiež kamenec.

síran zinočnatý

Látka potrebná pre rast buniek a obnovu tkanív. Skúma sa ako prostriedok na prevenciu alebo zmiernenie mukozitídy spôsobenej rádioterapiou.

siričitan sodný

Chemická látka, ktorá sa používa vo fotografii, pri výrobe papiera, pri ošetrovaní vody a na iné účely.

sirolimus

Liek, ktorý sa používa na prevenciu odvrhnutia transplantovaného orgánu a kostnej drene. Tiež sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Sirolimus patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú imunosupresíva. V minulosti sa nazýval rapamycín.

skalpel

Malý, tenký nôž, ktorý sa používa pri operácii.

skelet

Kostra, ktorá podopiera mäkké tkanivá stavovcov a chráni mnohé vnútorné orgány. Kostry stavovcov sú vytvorené z kostí a/alebo chrupaviek.

skeletálny

Týkajúci sa skeletu (kostnaná časť tela).

sklerodermia

Chronická porucha, ktorá sa vyznačuje stvrdnutím a zhrubnutím kože. Sklerodermia môže byť lokalizovaná alebo môže postihnúť celé telo (systémová).

skrining

Kontrola ochorenia kvôli prítomnosti symptómov.

skriningový mamogram

Röntgeny prsníkov na kontrolu rakoviny prsníka bez prítomnosti príznakov alebo symptómov.

skrótum

U mužov vonkajší vačok, ktorý obsahuje semenníky.

skúmaná látka

V medicíne vitamín, minerál, výživový doplnok alebo ich kombinácia, ktoré sa skúmajú v klinickej skúške.

skúmaný

V klinických skúškach sa vzťahuje na liek (vrátane nového lieku, dávky, kombinácie alebo spôsobu podávania) alebo postup, ktoré prešli základnými laboratórnymi testami a Úrad Spojených štátov pre potraviny a lieky (FDA) schválil ich testovanie u ľudí. Liek alebo postup môže FDA schváliť pre použitie v prípade jednej choroby alebo stavu, avšak v prípade iných ochorení alebo stavov sa budú považovať len za experimentálne. Nazýva sa tiež experimentálny.

skupina prípadov

Skupina správ o prípade zahŕňajúca pacientov, ktorým bola poskytnutá podobná liečba. Správy skupiny prípadov zvyčajne obsahujú podrobné informácie o jednotlivých pacientoch. To zahŕňa demografické informácie (napríklad vek, pohlavie, etnický pôvod) a informácie o diagnóze, liečbe, reakcii na liečbu a sledovaní po liečbe.

skúška rozšíreného prístupu

Spôsob, akým sa vykonáva investigatívna liečba u pacienta, u ktorého neprichádza do úvahy takáto liečba v rámci klinickej skúšky, ale ktorý má vážne alebo život ohrozujúce ochorenie a pre ktorého iné druhy liečby nie sú dostupné. Nazýva sa tiež skúška súcitného prístupu.

skúška súcitného prístupu

Spôsob, akým sa vykonáva investigatívna liečba u pacienta, u ktorého neprichádza do úvahy takáto liečba v rámci klinickej skúšky, ale ktorý má vážne alebo život ohrozujúce ochorenie a pre ktorého iné druhy liečby nie sú dostupné. Nazýva sa tiež skúška rozšíreného prístupu.

skvalamín laktát

Liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory angiogenézy. Bráni rastu nových krvných ciev do solídneho nádoru.

skvamózna bunka

Plochá bunka, ktorá pod mikroskopom vyzerá ako rybia šupina. Skvamózne bunky pokrývajú vnútorné a vonkajšie povrchy tela.

skvamózna intraepiteliálna lézia

SIL. Všeobecný výraz pre abnormálny rast skvamózných buniek na povrchu krčka. Zmeny v bunkách sú opísané ako zmeny nízkeho alebo vysokého stupňa v závislosti od toho aká časť krčka je postihnutá a do akej miery sa bunky javia ako abnormálne.

skvamózna intraepiteliálna lézia vysokého stupňa

HSIL. Predrakovinový stav, pri ktorom sú bunky krčka maternice stredne alebo silne abnormálne.

slabina

Oblasť, kde sa stehno spája s bruchom.

sledovanie

Monitorovanie zdravotného stavu pacienta po liečbe. To zahŕňa sledovanie zdravotného stavu jedincov, ktorí sú účastníkmi klinickej štúdie alebo klinickej skúšky počas určitého obdobia, počas štúdie, aj po ukončení štúdie.

slepá štúdia

Druh štúdie, pri ktorej pacienti (jednoduchá slepá) alebo pacienti a ich lekári (dvojitá slepá) nevedia, aký liek alebo liečba sa podáva. Opakom slepej štúdie je otvorená označená štúdia.

slezina

Orgán, ktorý je súčasťou lymfatického systému. Slezina vytvára lymfocyty, filtruje krv, uchováva krvné bunky a likviduje staré krvné bunky. Nachádza sa na ľavej strane brucha vedľa žalúdka.

sliny

Vodnatá tekutina vytvorená žľazami v ústach. Zvlhčuje potravu a pomáha pri trávení.

slinná žľaza

Žľaza v ústach, ktorá vytvára sliny.

sliznica

Vlhké tkanivo, ktoré vystieľa niektoré orgány a telesné dutiny (napríklad nos, ústa, pľúca) a vytvára hlien (hustá, väzká tekutina). Nazýva sa tiež mukózna membrána.

snečný blokátor

Látka, ktorá pomáha chrániť pokožku pred škodlivými snečnými lúčmi. Snečné blokátory odrážajú, absorbujú a rozptyľujú ultrafialové žiarenie A a B, čím vytvárajú ochranu pred obidvomi druhmi žiarenia. Používaním lotionov, krémov alebo gélov, ktoré obsahujú snečné blokátory, sa pokožka chráni pred predčasným stárnutím a poškodením, ktoré môže viesť k rakovine kože.

slučková elektrochirurgická excízia

LEEP. Technika, ktorá využíva elektrický prúd prechádzajúci tenkou drôtenou slučkou na odstránenie abnormálneho tkaniva. Nazýva sa tiež slučková excízia.

slučková excízia

Technika, ktorá využíva elektrický prúd prechádzajúci tenkou drôtenou slučkou na odstránenie abnormálneho tkaniva. Nazýva sa tiež slučková elektrochirurgická excízia.

smernice klinickej praxe

Smernice určené na pomoc zdravotníckym odborníkom a pacientom, aby mohli robiť rozhodnutia o skríningu, prevencii alebo liečbe špecifického zdravotného stavu.

SMT-487

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú analógy somatostatínu.

SnET2

Protirakovinový liek, ktorý sa používa na prevenciu rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú fotosenzibilizátory. Nazýva sa tiež tinetyletiopurpurín.

snímka

Zobrazenie vnútorných štruktúr tela. Snímky sa často používajú pri diagnostike, určení stupňa ochorenia a sledovaní ochorenia. Patria k nim snímky pečene, kostí, snímky počítačovej tomografie (CT) a počítačovej axiálnej tomografie (CAT) a snímky magnetickej rezonancie (MRI). Pri snímaní pečene a kostí sa v týchto orgánoch sústreďujú rádioaktívne látky, ktoré sa vstreknú do krvného obehu. Na vytvorenie snímok sa používa snímacie zariadenie, ktoré detekuje radiáciu. Pri CT snímkoch je röntgenový prístroj pripojený na počítač, ktorý vytvára detailné snímky vnútorných orgánov tela. MRI snímky vnútorných oblastí tela využívajú veľký magnet pripojený na počítač.

snímka kosti

Technika na zobrazenie kosti na obrazovke počítača alebo na filme. Do krvnej cievy sa vstreknú malé množstvo rádioaktívnej látky, ktorá putuje krvným riečiskom; sústreďuje sa v kostiach a je detekovaná snímacím zariadením.

snímka pečene

Zobrazenie pečene vytvorené na obrazovke počítača alebo na filme. Do cievy sa zavedie rádioaktívna látka, ktorá putuje krvným obehom. Sústreďuje sa v pečeni, zvlášť v abnormálnych oblastiach a môže byť detekovaná snímacím zariadením.

snímka pozitronovej emisnej tomografie

PET snímka. Postup, pri ktorom sa malé množstvo rádioaktívnej glukózy (cukor) vstreknú do žily a na vytvorenie detailných automatizovaných snímok vnútorných oblastí tela v miestach, kde sa usadila glukóza, sa použije snímacie zariadenie. Keďže rakovinové bunky často využívajú viac glukózy ako normálne bunky, snímky ukážu, kde sa v tele nachádzajú rakovinové bunky.

snímka špirálovitej CT

Podrobná snímka vnútorných oblastí tela. Snímky sú vytvorené počítačom pripojeným na röntgenový prístroj, ktorý sníma telo v špirálovitej dráhe. Nazýva sa tiež špirálovitá počítačová tomografia.

SNX 111

Liek, ktorý sa používa na liečbu chronickej bolesti. Nazýva sa tiež zikonotid.

soblidotin

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú tubulínové inhibítory. Nazýva sa tiež TZT-1027.

sociálny pracovník

Odborník, ktorý sa rozpráva s ľuďmi a ich rodinami o emocionálnych alebo fyzických potrebách a poskytuje im podporné služby.

sodík

Minerál potrebný pre telo na udržanie telesných tekutín v rovnováhe. Sodík sa nachádza v potravinárskej soli a v mnohých spracovaných potravinách. Príliš veľa sodíka môže spôsobiť zadržiavanie vody v tele.

solárna keratóza

Prekancerózný stav zhrubnutých, šupinatých flakov na koži. Nazýva sa tiež aktinická alebo senilná keratóza.

solídny nádor

Abnormálny zhhluk tkaniva, ktorý zvyčajne neobsahuje cysty alebo tekuté oblasti. Solídne nádory môžu byť benígne (nerakovinové) alebo malígne (rakovinové). Rôzne druhy solídnych nádorov sú pomenované podľa druhu buniek, ktoré ich vytvárajú. K solídnym nádorom patria sarkómy, karcinómy a lymfómy. Leukémie (rakovina krvi) zvyčajne nevytvárajú solídne nádory.

somatická bunka

Ktorákoľvek bunka tela okrem reprodukčných (zárodočných) buniek.

somatická mutácia

Zmena DNA, ktorá sa vyskytuje po počatí. Somatické mutácie sa môžu vyskytnúť v ktorejkoľvek bunke tela okrem zárodočných buniek (spermie a vajíčka), a preto neprechádzajú na deti. Tieto zmeny môžu (ale nie vždy) spôsobiť rakovinu alebo iné ochorenia.

somatické vyšetrenie

Vyšetrenie tela na kontrolu všeobecných príznakov ochorenia.

sonogram

Počítačová snímka vnútorných oblastí tela vytvorená odrazom vysokoenergetických zvukových vln (ultrazvuk) od vnútorných tkanív alebo orgánov. Nazýva sa tiež ultrasonogram.

sorivudin

Protivírusový liek, ktorý sa skúma v súvislosti s liečbou herpes-vírusu. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory syntézy nukleových kyselín.

SPECT

Jednoduchá fotónová emisná počítačová tomografia. Zvláštny druh zobrazenia počítačovej tomografie (CT), pri ktorom sa malé množstvo rádioaktívneho lieku vstrekne do žily a na vytvorenie detailných snímok vnútorných oblastí tela na mieste, kde rádioaktívnu látku zachytili bunky, sa použije snímacie zariadenie. SPECT môže poskytnúť informáciu o toku krvi do tkanív a o chemických reakciách (metabolizme) v tele.

spekulum

Prístroj, ktorý sa používa na rozšírenie a otvorenie tela, aby bolo ľahšie vidieť dnu.

spermia

Mužská reprodukčná bunka vytvorená v semenníkoch. Spermia sa spája s vajíčkom a vytvára embryo.

spermobanka

Zmrazenie spermií na použitie v budúcnosti. Tento postup umožňuje mužom, aby sa stali otcami po strate plodnosti.

spektroskopické zobrazenie magnetickej rezonancie

MRSI. Neinvazívna zobrazovacia metóda, ktorá poskytuje informáciu o bunkovej aktivite (informácia o metabolizme). Používa sa spolu so zobrazením magnetickej rezonancie (MRI), ktoré poskytuje informáciu o tvare a veľkosti nádoru (priestorová informácia). Nazýva sa tiež spektroskopické zobrazenie ¹H-nukleárnej magnetickej rezonancie a spektroskopické zobrazenie protónovej magnetickej rezonancie.

spektroskopické zobrazenie protónovej magnetickej rezonancie

Neinvazívna zobrazovacia metóda, ktorá poskytuje informáciu o bunkovej aktivite (informácia o metabolizme). Používa sa spolu so zobrazením magnetickej rezonancie (MRI), ktoré poskytuje informáciu o tvare a veľkosti nádoru (priestorová informácia). Nazýva sa tiež spektroskopické zobrazenie ¹H-nukleárnej magnetickej rezonancie a spektroskopické zobrazenie magnetickej rezonancie.

SPF

Faktor ochrany pred slnkom. Klasifikačná škála úrovne ochrany pred spálením od slnka v produktoch so slnečnými blokátormi. Čím je vyšší SPF, tým lepšia ochrana pred spálením od slnka. Slnečné blokátory s hodnotou SPF 2 až 11 poskytujú minimálnu ochranu pred spálením. Produkty s SPF 12 až 29 poskytujú strednú ochranu, ktorá je dostatočná pre väčšinu ľudí. Produkty s SPF 30 a viac poskytujú vysokú ochranu pred spálením a niekedy sa odporúčajú ľuďom, ktorí sú veľmi citliví na slnko.

spinálna punkcia

Postup, pri ktorom sa zasunie ihla do spodnej časti miechového stĺpca a odoberie sa mozgovomiechová tekutina alebo sa podajú lieky. Nazýva sa tiež lumbálna punkcia.

splenektómia

Operácia na odstránenie sleziny.

splenomegália

Zväčšená slezina.

spoločná kultúra

Zmes dvoch alebo viacerých rôznych druhov buniek, ktoré rastú spolu.

spoločný žlčovod

Odvádza žlč z pečene a žlčníka do dvanástnika (vrchná časť tenkého čreva).

spomalená hypersenzitívna odpoveď

DTH. Zápalová odpoveď, ktorá sa rozvíja 24 až 72 hodín po expozícii voči antigénu, ktorý imunitný systém rozoznal ako cudzí. Tento druh imunitnej odpovede zahŕňa väčšinou T-bunky, a nie protilátky (ktoré vytvárajú B-bunky).

správa o prípade

Podrobná správa o diagnóze, liečbe a sledovaní určitého pacienta. Správy o prípade tiež obsahujú niektoré demografické informácie o pacientovi (napríklad vek, pohlavie, etnický pôvod).

sprievodná liečba

Liečba, ktorá sa podáva súčasne s inou liečbou.

spútum

Hlien a iné látky, ktoré sa dostávajú z pľúc vykašľaním.

spojovka

Membrána, ktorá vystieľa vnútorný povrch očného viečka a pokrýva tiež prednú časť oka. Konjunktivitída je zápal spojovky.

spojivé tkanivo

Podporné tkanivo, ktoré obklopuje iné tkanivá a orgány. K špecializovanému spojivovému tkanivu patrí chrupavka, krv a tuk.

spojovací névus

Materské znamienko na koži, v mieste spojenia (hranice) vrstvy pokožky a zamše. Tieto materské znamienka môžu byť pigmentované alebo slabo vystúpené, pričom môže byť zvýšené riziko vzniku malígneho melanómu.

spolupracujúca skupina

Skupina lekárov, nemocníc alebo kombinácia obidvoch, určených na liečbu veľkého množstva ľudí rovnakým spôsobom, aby sa mohla rýchlo vyhodnotiť nová liečba. Klinické skúšky novej protirakovinovej liečby často vyžadujú oveľa viac ľudí ako dokáže zvládnuť jeden lekár alebo nemocnica.

správa onkologickej komisie

Prístup k plánovaniu liečby, pri ktorom niekoľkí lekári, ktorí sú odborníkmi v rôznych odboroch (disciplínach) diskutujú o zdravotnom stave a možnostiach liečby pacienta. Pri liečbe rakoviny správa onkologickej komisie môže zahŕňať posudok onkológa (ktorý poskytuje protirakovinovú liečbu pomocou liekov), chirurga-onkológa (ktorý poskytuje protirakovinovú liečbu pomocou operácie) a rádiológa-onkológa (ktorý poskytuje protirakovinovú liečbu pomocou rádiácie). Nazýva sa tiež multidisciplinárny posudok.

SR-29142

Liek, ktorý môže chrániť zdravé tkanivo pred toxickými účinkami protirakovinových liekov.

SR-45023A

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú bisfosfonáty. Ovplyvňuje receptory rakovinových buniek ovládaním rastu buniek a bunkovej smrti.

SR49059

Protirakovinový liek, ktorý inhibuje hormonálny rastový faktor zodpovedný za stimuláciu delenia niektorých rakovinových buniek.

SSRI

Selektívny inhibítor opätovnej absorpcie sérotonínu. Druh lieku, ktorý sa používa na liečbu depresie. SSRI spomaľuje proces, pomocou ktorého sérotonín (látka, ktorú nervy využívajú na vzájomné odovzdávanie správ) je znova využitý nervovými bunkami, ktoré ho vytvárajú. Takéto zvýšenie množstva sérotonínu slúži na stimuláciu iných nervov.

stabilizované ochorenie

Rakovina, ktorá sa ani nezlepšuje ani nezhoršuje vzhľadom na rozsah alebo závažnosť.

stanovenie molekulárneho rizika

Postup, pri ktorom sa biomarkery (napríklad biologické molekuly alebo zmeny v DNA nádorovej bunky) použijú na odhadnutie rizika vzniku rakoviny. Špecifické biomarkery môžu byť spojené s príslušnými druhmi rakoviny.

staurosporín

Liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú alkaloidy. Skúma sa v súvislosti s liečbou rakoviny.

stavudín

Liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú nukleozidové analógy. Používa sa na liečbu infekcie spôsobenej vírusmi.

stav výkonnosti

Stanovenie do akej miery je pacient schopný vykonávať bežné úlohy a každodenné činnosti.

stent

Zariadenie umiestnené v štruktúre tela (napríklad v krvnej cieve alebo v gastrointestinálnom trakte) zabezpečujúce podporu a udržanie otvorenej štruktúry.

stereotaktická biopsia

Biopsia, pri ktorej sa využíva počítač a zariadenie na trojrozmerné snímanie na detekciu miesta nádoru a na riadené odoberanie tkaniva, ktoré sa preskúma pod mikroskopom.

stereotaktická injekcia

Postup, pri ktorom sa využíva počítač a zariadenie na trojrozmerné snímanie na podávanie protirakovinových liekov priamo do nádoru.

stereotaktická rádiácia vonkajšími lúčmi

Rádioterapeutická technika pre nádory mozgu, využívajúca pevnú konštrukciu, ktorá sa pripája na lebku. Konštrukcia sa používa na nasmerovanie vysokej dávky žiarenia priamo na nádory a nie na normálne mozgové tkanivo. Tento postup nezahŕňa operáciu. Nazýva sa tiež stereotaktická rádioterapia a stereotaktická rádiochirurgia.

stereotaktická rádiochirurgia

Rádioterapeutická technika pre nádory mozgu, využívajúca pevnú konštrukciu, ktorá sa pripája na lebku. Konštrukcia sa používa na nasmerovanie vysokej dávky žiarenia priamo na nádory a nie na normálne mozgové tkanivo. Tento postup nezahŕňa operáciu. Nazýva sa tiež stereotaktická rádioterapia a stereotaktická rádiochirurgia.

stereotaktická rádioterapia

Rádioterapeutická technika pre nádory mozgu, využívajúca pevnú konštrukciu, ktorá sa pripája na lebku. Konštrukcia sa používa na nasmerovanie vysokej dávky žiarenia priamo na nádory a nie na normálne mozgové tkanivo. Tento postup nezahŕňa operáciu. Nazýva sa tiež stereotaktická rádiácia vonkajšími lúčmi a stereotaktická rádiochirurgia.

stereotaxa

Použitie počítača a snímacích zariadení na vytvorenie trojrozmerných snímok. Táto metóda sa môže využiť pri priamej biopsii, pri vonkajšej rádiácii alebo pri zavádzaní radiačných implantátov.

sterilný

Neschopný vytvoriť potomstvo.

steroid

Druh lieku, ktorý sa používa na zmiernenie opuchu a zápalu.

steroidná liečba

Liečba kortikosteroidnými liekmi na zmiernenie opuchu, bolesti a iných symptómov zápalu.

STI571

Liek, ktorý sa skúma pre schopnosť inhibovať rast určitých druhov rakoviny. Interferuje s časťou proteínu, ktorý vytvára bcr/abl onkogén. Nazýva sa tiež Gleevec a imatinib mesylát.

stimulácia kože

Proces, pri ktorom sa na kožu aplikuje tlak, trenie, zmena teploty alebo chemické látky, na zmiernenie alebo zablokovanie pocitu bolesti.

stóma

Chirurgicky vytvorený otvor vnútornej oblasti tela smerom von.

stomatitída

Zápal alebo podráždenie sliznice v ústach.

stolica

Odpadové látky vyprázdňované pohybom čreva; fekálie.

stomatochirurg

Zubný lekár zvlášť vyškolený v chirurgii ústnej dutiny a ďasien.

stomatologický protetik

Zdravotník vyškolený vo vytváraní náhrad chýbajúcich zubov alebo iných štruktúr ústnej dutiny na obnovu vzhľadu, spokojnosti alebo zdravia jedinca.

stómia

Operácia na vytvorenie otvoru (stómy) z vnútornej oblasti tela smerom von. K stómiám patrí kolostómia a urostómia.

stopovací izotop

Látka (rádioizotop), ktorá sa používa pri zobrazovacích metódach.

stopový prvok

Prvok, ktorý sa nachádza vo veľmi malých množstvách v danej látke. Organizmy potrebujú určité stopové prvky, aby prežili.

streptavidín

Malý bakteriálny proteín, ktorý sa viaže s vysokou afinitou na vitamín biotín. Táto kombinácia streptavidínu-biotínu sa môže použiť na spájanie molekúl, napríklad rádioizotopov a monoklonálnych protilátok. Tieto viazané produkty majú tú vlastnosť, že sú priťahované rakovinovými bunkami, na ktoré sa viažu skôr ako na normálne bunky. Rádiologicky označené produkty sa oveľa ľahšie uvoľnia z tela, čím sa zníži ich toxicita.

streptozocin

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú alkylačné činidlá.

striekačka

Malá dutá rúrka, ktorá sa používa na podávanie injekcií alebo na odsávanie tekutín. Môže sa pripojiť na ihlu a odobrať z tela tekutinu alebo podať do tela lieky.

Stromagen

Liek odvodený z kmeňových buniek pacienta (špecializované bunky v kostnej dreni, ktoré vytvárajú nové krvné bunky), ktoré sa môžu vrátiť späť pacientovi na obnovu kostnej drene, ktorá bola poškodená vysokodávkovou chemoterapiou.

strómový nádor

Nádor, ktorý vzniká v podpornom spojivovom tkanive orgánu.

stroncium

Kov, ktorý sa často používa v rádioaktívnej forme pri zobrazovacích testoch alebo pri liečbe rakoviny.

stroncium-89

Rádioaktívna zlúčenina, ktorá sa absorbuje v kosti. Používa sa na liečbu bolesti kostí spojenej s rakovinou prostaty.

stručný zoznam bolesti

Dotazník, ktorý sa používa na vyhodnotenie bolesti.

struma

Zväčšená štítna žľaza. Môže byť zapríčinená príliš malým množstvom jódu v potrave alebo inými stavmi. Struma väčšinou nie je rakovinová.

studený nodulus

Keď sa na vyšetrenie štítnej žľazy použije rádioaktívna látka so snímacím zariadením, noduly, ktoré zachytávajú menej rádioaktívnej látky ako okolité tkanivo štítnej žľazy, sa považujú za „studené“. Nodulus, ktorý je studený, nevytvára tyreoidný hormón. Studené noduly môžu byť benígne alebo rakovinové. Studené noduly sa niekedy nazývajú hypofunkčné noduly.

stupeň jadra

Vyhodnotenie veľkosti a tvaru jadra v nádorových bunkách a percenta nádorových buniek vyskytujúcich sa v procese delenia alebo rastu. Rakovinové bunky s nízkym stupňom jadra sa šírja a rastú pomalšie ako rakovinové bunky s vysokým stupňom jadra.

stupeň nádoru

Stupeň nádoru závisí od toho, ako rakovinové bunky vyzerajú pod mikroskopom a ako rýchlo bude nádor pravdepodobne rásť a šíriť sa. Systémy odstupňovania sa odlišujú pre každý druh rakoviny.

stupeň rakoviny

Rozsah rakoviny v tele. Ak sa rakovina šíri, stupeň opisuje, do akej miery sa rozšírila z pôvodného miesta na iné miesta tela.

Sturge-Weberov syndróm

SWS. Zriedkavá dedičná porucha, ktorá ovplyvňuje mozog, kožu a oči. V trojklanom nerve na tvári a v meningoch (obaly) mozgu sa vyskytuje abnormálny rast krvných ciev. Tento abnormálny rast spôsobuje červené alebo fialové sfarbenie kože (niekedy sa nazýva ruža), zvyčajne na jednej strane tváre a môže tiež spôsobiť kŕče, poruchy učenia a glaukóm.

SU011248

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory angiogenézy.

SU101

Protirakovinový liek, ktorý pôsobí inhibíciou rastového faktora rakovinových buniek. Nazýva sa tiež leflunomid.

SU5416

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory angiogenézy. Nazýva sa tiež semaxanib.

SU6668

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory angiogenézy. Nazýva sa tiež SU006668.

subependýmový

Pod ependýmom (blana, ktorá vystieľa mozgové komory a centrálny kanál miechy).

suberoylanilid-hydroxámová kyselina

Látka, ktorá sa skúma ako protirakovinový liek.

subglotis

Najspodnejšia časť larynxu; oblasť, z ktorej vybiehajú hlasivky smerom nadol do hornej časti priedušnice.

subjektívne zlepšenie

Zlepšenie uvádzané pacientom, avšak nemôže ho zmerať zdravotník (napríklad „Cítim sa lepšie“).

subkutánný

Podkožný.

subkutánný port

Trubica chirurgicky zavedená do krvnej cievy a pripojená na disk umiestnený pod kožou. Používa sa na podávanie intravenózných tekutín a liekov; tiež sa používa na získavanie vzoriek krvi.

subtenon

Používa sa na opis injekcií podávaných cez blany pokrývajúce svaly a nervy do zadnej časti očnej gule.

suchý orgazmus

Sexuálne vyvrcholenie bez uvoľnenia spermíí z penisu.

sukralfát

Liek, ktorý sa používa na liečbu vredov. Prichytí sa na proteíny na mieste vredu a vytvorí nad vredom ochranný povlak. Sukralfát sa používa tiež na liečbu mukozitídy.

sulfo-liek

Druh antibiotika, ktoré sa používa na liečbu infekcií. Nazýva sa tiež sulfónamid.

sulfónamid

Druh antibiotika, ktoré sa používa na liečbu infekcií. Nazýva sa tiež sulfo-liek.

sulindak

Nesteroidný protizápalový liek (NSAID), ktorý sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny.

superexpresia

Nadbytok príslušného proteínu na povrchu bunky.

superficiálny

Postihujúci bunky na povrchu. Neinvazívny.

suplementácia

Pridávanie živín do potravy.

supraglotická laryngetómia

Operácia na odstránenie supraglotis, čo je časť larynxu nad hlasivkami.

supraglotis

Horná časť larynxu vrátane epiglotis; oblasť nad hlasivkami.

supraklavikulárna lymfatická uzlina

Lymfatická uzlina, ktorá sa nachádza nad klavikulou (kľúčna kosť).

supratentoriálny

Umiestnený vo vrchnej časti mozgu.

suramín

Liek, ktorý sa používa na liečbu bakteriálnych a parazitických infekcií. Tiež sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny.

svedecký

Informácia poskytnutá jedincom, ktorý vyhlásil, že mu pomohol alebo ho vyliečil určitý produkt. Táto informácia postráda nevyhnutné prvky, aby mohla byť vyhodnotená presným a vedeckým spôsobom, a preto nemôže byť použitá vo vedeckej literatúre.

svetelný mikroskop

Mikroskop (zariadenie na zväčšenie malých objektov), v ktorom sú objekty osvetlené priamo bielym svetlom.

symptóm

Indikácia, že človek má určitý stav alebo ochorenie. K symptómom patria bolesti hlavy, horúčka, nevoľnosť, vracanie a bolesť.

symptomatický

Týkajúci sa symptómov, čo sú príznaky stavu alebo ochorenia.

syncýcium

Veľká štruktúra podobná bunke, vytvorená spojením dvoch alebo viacerých buniek. Množné číslo je syncýcia.

syndróm

Súbor symptómov alebo stavov, ktoré sa vyskytujú spoločne a naznačujú prítomnosť určitého ochorenia alebo zvýšenú pravdepodobnosť vzniku ochorenia.

syndróm hornej dutej žily

Stav, pri ktorom nádor tlačí na hornú dutú žilu (veľká žila, ktorá privádza krv z hlavy, krku, ramien a hrudníka do srdca). Tento tlak blokuje tok krvi do srdca a môže spôsobiť kašeľ, ťažkosti pri dýchaní a opuch tváre, krku a ramien.

syndróm imunodeficiencie

Neschopnosť tela dosiahnuť imunitnú odpoveď.

syndróm malabsorpcie

Skupina symptómov, napríklad nafukovanie, bolesti brucha a hnačka, v dôsledku neschopnosti tela náležite absorbovať živiny.

syndróm MEN1

Syndróm mnohopočetnej endokrinnéj neoplázie typu 1. Zriedkavá, dedičná porucha, ktorá postihuje endokrinné žľazy a môže spôsobiť nádory prištítnnej žľazy a podmozgovej žľazy a pankreasu. Nádory (zvyčajne benígne) spôsobujú, že tieto žľazy vylučujú veľké hladiny

hormónov, čo môže viesť k ďalším zdravotným problémom, ako sú obličkové kamene, problémy s plodnosťou a závažné vredy. V niektorých prípadoch nádory vnútri pankreasu sa môžu zvrhnúť na rakovinu. Nazýva sa tiež mnohopočetná endokrinná adenomatóza a Wermerov syndróm.

syndróm mnohopočetnej endokrinnnej neoplázie

Dedičný sklon pre vznik rakoviny štítnej žľazy a iných druhov rakoviny endokrinného systému. Zmenený gén sa dá nájsť pomocou krvného testu.

syndróm mnohopočetnej endokrinnnej neoplázie typu 1

Syndróm MEN1. Zriedkavá, dedičná porucha, ktorá postihuje endokrinné žľazy a môže spôsobiť nádory prištítnnej žľazy a podmozgovej žľazy a pankreasu. Nádory (zvyčajne benígne) spôsobujú, že tieto žľazy vylučujú veľké hladiny hormónov, čo môže viesť k ďalším zdravotným problémom, ako sú obličkové kamene, problémy s plodnosťou a závažné vredy. V niektorých prípadoch nádory vnútri pankreasu sa môžu zvrhnúť na rakovinu. Nazýva sa tiež mnohopočetná endokrinná adenomatóza a Wermerov syndróm.

syndróm myelodysplázie

Ochorenie, pri ktorom kostná dreň nepracuje normálne. Nazýva sa tiež preleukémia alebo tlejúca leukémia.

syndróm nadmerného rastu

Skupina genetických porúch, pri ktorých sa vyskytuje abnormálne zväčšenie tela alebo častí tela, ktoré sa často pozoruje pri narodení. K príkladom syndrómu nadmerného rastu patrí neurofibromatóza, Sotosov syndróm, Beckwith-Wiedemannov syndróm, Simpson-Golabi-Behmelov syndróm, Weaverov syndróm, Proteov syndróm, Sturge-Weberov syndróm a X-syndróm. Mnohé z týchto syndrómov zvyšujú riziko vzniku rakoviny.

syndróm névu bazálnych buniek

Dedičný stav, ktorý spôsobuje nezvyčajné črty tváre a poruchy kože, kostí, nervového systému, očí a endokrinných žliaz. U ľudí s týmto syndrómom je zvýšené riziko vzniku karcinómu bazálnych buniek. Nazýva sa tiež Gorlinov syndróm.

syndróm ruka-noha

Stav, pre ktorý je príznačná bolesť, opuch, necitlivosť, mravenčenie lebo sčervenanie rúk alebo nôh. Niekedy sa vyskytuje ako vedľajší účinok niektorých protirakovinových liekov. Je tiež známy ako palmárno-plantárna erytodystézia.

syndróm spavosti

Obdobia ospalosti, letargie, straty chuti do jedla a podráždenosti u detí po rádioterapii hlavy.

syndróm získanej imunodeficiencie

AIDS. Získaná porucha funkcie imunitného systému zapríčinená vírusom ľudskej imunodeficiencie (HIV). AIDS sa spája so zvýšenou náchylnosťou na určité druhy rakoviny a na oportúnne infekcie, čo sú infekcie, ktoré sa vyskytujú zriedkavo, s výnimkou jedincov so slabým imunitným systémom.

synergický

Opisuje interakciu dvoch alebo viacerých liekov, ktorých kombinovaný účinok je silnejší ako súčet jednotlivých účinkov, ktoré vzniknú, keď sa každý liek podáva samostatne.

syngénna transplantácia kmeňových buniek

Postup, pri ktorom pacient dostane kmeňové bunky od zdravého identického dvojčaťa.

syngénna transplantácia kostnej drene

Postup, pri ktorom človek dostane kostnú dreň od zdravého identického dvojčaťa.

synoviálna membrána

Vrstva spojivového tkaniva, ktoré vystieľa dutiny kĺbov, púzdra šliach a kĺbov (vačky naplnené tekutinou medzi šľachami a kosťami). Synoviálna membrána vytvára synoviálnu tekutinu, ktorá má lubrikačnú funkciu.

synoviálny sarkóm

Malígný nádor, ktorý vzniká v synoviálnej membráne kĺbov.

syntetický analóg protegrinu

Liek, ktorý môže zabrániť orálnej mukozitíde (afly na výstelke úst), čo je vedľajší účinok určitých druhov protirakovinovej liečby.

syntetický retinoid

Látka príbuzná vitamínu A, vyrobená v laboratóriu.

systémová chemoterapia

Liečba protirakovinovými liekmi, ktoré putujú krvným obehom a prenikajú do postihnutých buniek v celom tele.

systémová chyba

V klinickej skúške chyba v rozvrhu štúdie alebo v metóde získavania alebo interpretácie informácií. Systémové chyby môžu viesť k nesprávnym záverom o výsledkoch štúdie alebo skúšky.

systémová liečba

Liečba využívajúca látky, ktoré putujú krvným obehom a prenikajú do postihnutých buniek v celom tele.

systémové ochorenie

Ochorenie, ktoré postihuje celé telo.

systémový

Postihujúci celé telo.

systémový lupus erythematosus

SLE. Chronické zápalové ochorenie spojivového tkaniva, ktoré sa vyznačuje kožnými vyrážkami, bolesťou a opuchom kĺbov, zápalom obličiek, zápalom fibrózneho tkaniva okolo srdca (t. j. perikardia), ako aj inými problémami. Tieto problémy sa nevyskytujú u všetkých postihnutých jedincov. Nazýva sa tiež lupus.

Š**šišak**

Rastlina, ktorá sa v tradičnej čínskej medicíne používa na liečbu niektorých zdravotných problémov. Môže mať protirakovinové účinky.

Šo-saiko-to

Japonský výraz pre sedem čínskych bylín, ktoré sa skúmajú v súvislosti s liečbou rakoviny.

špecifická imunitná bunka

Imunitná bunka, napríklad T-lymfocyt alebo B-lymfocyt, ktorá odpovedá na jeden špecifický antigén.

špecifickosť

Keď sa týka lekárskeho testu, špecifickosť sa vzťahuje na percento ľudí, ktorí majú negatívny test na špecifické ochorenie, zo skupiny ľudí, ktorí nemajú takéto ochorenie. Žiadny test nie je špecifický na 100%, pretože niektorí ľudia budú mať na ochorenie pozitívny test (falošne pozitívny test) napriek tomu, že ochorenie nemajú.

špicatý kondylóm

Genitálne bradavice spôsobené istými ľudskými papilomavírusmi (HPV).

špirálová počítačová tomografia

Detailná snímka vnútorných oblastí tela. Snímky sú vytvorené počítačom pripojeným na röntgenový prístroj, ktorý sníma telo v špirálovitej dráhe. Nazýva sa tiež špirálovitá CT snímka.

štandardná liečba

V medicíne liečba, ktorú odborníci schválili ako vhodnú, prijateľnú a často používanú. Zdravotníci sú povinní poskytovať pacientom štandardnú starostlivosť. Nazýva sa tiež štandardná starostlivosť alebo najlepší postup.

štandardná starostlivosť

V medicíne liečba, ktorú odborníci schválili ako vhodnú, prijateľnú a často používanú. Zdravotníci sú povinní poskytovať pacientom štandardnú starostlivosť. Nazýva sa tiež štandardná liečba alebo najlepší postup.

štatisticky významný

Opisuje matematický pomer rozdielu medzi skupinami. Tento rozdiel je štatisticky významný, ak je väčší ako by mohol byť očakávaný rozdiel, ktorý by vznikol náhodou.

štep

Zdravá koža, kosť alebo iné tkanivo odobraté z jednej časti tela, použité ako náhrada chorého alebo poškodeného tkaniva inej časti tela.

štep-verzus-nádor

Imunitná odpoveď na nádorové bunky jedinca prostredníctvom imunitných buniek prítomných v transplantovanom tkanive donora, napríklad v kostnej dreni alebo v periférnej krvi.

štiavička obyčajná

Rumex acetosella. Rastlina, ktorá sa v niektorých kultúrach používa na liečbu určitých zdravotných problémov. Môže mať protirakovinové účinky. Nazýva sa tiež šťavel.

štitná žľaza

Žľaza nachádzajúca sa pod larynxom, ktorá vytvára tyreoidný hormón. Tyroidea pomáha regulovať rast a metabolizmus.

štúdiá látky

Štúdia v rámci klinických skúšok zameraných na prevenciu rakoviny, ktorá skúma, či užívanie určitých liekov, vitamínov, minerálov alebo výživových doplnkov môže zabrániť rakovine. Nazýva sa tiež štúdia chemoprevencie.

štúdia o správaní

Štúdia v rámci klinických skúšok v súvislosti s prevenciou rakoviny, ktorej cieľom je zistiť, či určité správanie ľudí môže zabrániť rakovine.

štúdia prípadu s kontrolou

Štúdia, ktorá porovnáva dve skupiny ľudí: ľudí s ochorením alebo stavom v rámci štúdie (prípady) a veľmi podobnú skupinu ľudí, ktorí nemajú takéto ochorenie alebo stav (kontrola). Výskumníci študujú zdravotnú anamnézu a životný štýl ľudí v každej skupine, aby zistili, aké faktory môžu vplývať na ochorenie alebo stav. Napríklad jedna skupina mohla byť vystavená nejakej látke, ktorej druhá skupina nebola vystavená. Nazýva sa tiež retrospektívna štúdia.

štúdie chemoprevencie

Štúdie v rámci klinických skúšok o prevencii rakoviny, ktoré testujú, či užívanie určitých liekov, vitamínov, minerálov alebo výživových doplnkov môže zabrániť rakovine. Nazývajú sa tiež štúdie liekov.

šťavel'

Rumex acetosella. Rastlina, ktorá sa v niektorých kultúrach používa na liečbu určitých zdravotných problémov. Môže mať protirakovinové účinky. Nazýva sa tiež štiavička obyčajná.

šuška

Malý orgán v mozgu, ktorý vytvára melatonín. Nazýva sa tiež epifýza.

T

T-3

Tyreoidný hormón. Nazýva sa tiež trijódtyronín alebo liotyronín sodný.

T138067

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú mitotické inhibítory. Inhibuje rast rakovinových buniek zabránením delenia buniek.

T900607

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú činidlá tubulínovej väzby.

T4N5 lipozómový kúpeľ

Enzymový kúpeľ, ktorý sa používa pri liečbe ochorenia xeroderma pigmentosum.

TAC-101

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú syntetické retinoidy a inhibítory angiogenézy.

takrolimus

Liek, ktorý sa používa na zníženie rizika odvrhnutia transplantovaného orgánu alebo kostnej drene.

talampanel

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou mozgových nádorov a iných mozgových porúch, napríklad epilepsie a Parkinsonovej choroby. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antagonisti receptora AMPA.

talamus

Obasť mozgu, ktorá pomáha spracovať informácie zo zmyslových ústrojov a prenášať ich do iných častí mozgu.

talaporfín sodný

Liek, ktorý sa používa pri fotodynamickej liečbe. Keď ho absorbujú rakovinové bunky a keď je vystavený svetlu, stáva sa účinným a zabíja rakovinové bunky.

talidomid

Liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory angiogenézy. Bráni rastu nových krvných ciev do solídneho nádoru.

tamoxifen

Liek, ktorý sa používa na liečbu rakoviny prsníka. Tamoxifen blokuje účinky hormónu estrogénu v tele. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antiestrogény.

tarichidar

Látka, ktorá sa skúma pre schopnosť prekonať rezistenciu nádorových buniek voči protirakovinovým liekom. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antranilínové kyslé deriváty. Nazýva sa tiež XR9576.

taurolidín

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antiinfekčné lieky.

taxán

Liek, ktorý inhibuje bunkový rast zastavením delenia buniek. Taxány sa používajú pri liečbe rakoviny. Nazývajú sa tiež antimitotické alebo antimikrotubulárne činidlá alebo mitotické inhibítory. K taxánom patrí docetaxel a paklitaxel.

T-bunka

Druh bielej krvinky, ktorá napáda bunky infikované vírusom, cudzie bunky a rakovinové bunky. T-bunky tiež vytvárajú množstvo látok, ktoré regulujú imunitnú odpoveď.

T-bunkový lymfóm

Ochorenie, pri ktorom sa určité bunky lymfatického systému (ktoré sa nazývajú T-lymfocyty) stávajú rakovinovými.

tegafur

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antimetabolity.

technécium Tc 99m dextrán

Rádiologicky označená látka, ktorá sa používa pri diagnostike rakoviny.

technécium Tc 99m koloid sýry

Rádiologicky označená látka, ktorá sa používa na identifikáciu miest rozvoja nádoru.

teikoplanin

Látka, ktorá sa používa na liečbu bakteriálnych infekcií. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antibiotiká.

tekutina

Kvapalina.

teleangiektázia

Trvalé rozšírenie krvných ciev spôsobujúce sčervenanie kože alebo slizníc.

temoporfin

Protirakovinový liek, ktorý sa tiež používa pri prevencii rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú fotosenzibilizátory.

temozolomid

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú alkylačné činidlá.

teniposid

Protirakovinový liek, ktorý je derivátom podofylotoxínu a patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú mitotické inhibítory.

tenké črevo

Časť tráviaceho traktu, ktorá sa nachádza medzi žalúdkom a hrubým črevom.

TENS

Transkutánná elektrická stimulácia nervov. Technika, pri ktorej sa na niektoré oblasti kože aplikuje slabý elektrický prúd pomocou malého sieťového zdroja pripojeného na dve elektródy.

teofylín

Liek, ktorý sa používa na zlepšenie dýchania u ľudí s krátkym dychom. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú bronchodilatátory alebo uvoľňovače hladkých svalov dýchacieho systému.

terapia

Liečba.

terapia zachytávaním neutrónov bóru

Druh rádioterapie. Jedincovi sa podá intravenózna infúzia obsahujúca prvok bór, ktorý sa sústreďuje v nádorových bunkách. Jedinec potom pomocou malého výskumného jadrového reaktora dostane rádioterapiu atómových častíc, ktoré sa nazývajú neutróny. Bór absorbuje žiarenie, pričom zabíja nádorové bunky bez poškodenia normálnych buniek.

terapeutický

Používa sa na liečbu ochorenia a pomáha pri uzdravení.

teratóm

Druh nádoru zárodočných buniek, ktorý môže obsahovať niekoľko rôznych druhov tkaniva, napríklad vlasy, svaly a kosti. Teratómy sa vyskytujú najčastejšie vo vaječníkoch u žien, v semenníkoch u mužov a v koncovej časti chrbtice u detí. Všetky teratómy nie sú malígne.

termálna ablácia

Postup, pri ktorom sa využíva teplo na odstránenie tkaniva lebo časti tela alebo na zničenie jeho funkcie. Napríklad na odstránenie výstelky maternice sa katéter zavedie cez krčok do

maternice, na konci katétra sa nafúkne balónik a tekutina vnútri balónika sa zohreje a zničí výstelku maternice.

terminálne ochorenie

Ochorenie, ktoré sa nedá vyliečiť a spôsobí smrť.

termografia

V medicíne postup, pri ktorom sa na zaznamenanie povrchového tepla, ktoré vytvárajú rôzne časti tela, použije infračervená kamera snímajúca teplo. Abnormálny rast tkaniva môže spôsobiť zmeny teploty, ktoré sa môžu ukázať na termograme. Termografia sa môže využiť pri diagnostike rakoviny prsníka a iných nádorov.

test

Laboratórny test na detekciu a určenie množstva špecifickej látky.

test CA 19-9

Test, ktorý meria hladinu CA 19-9 v krvi. CA 19-9 je nádorový marker uvoľnený do krvného obehu z rakovinových i normálnych buniek. Vyššie množstvá CA 19-9 v krvi oproti normálnemu množstvu môžu byť príznakom rakoviny žlčníka, pankreasu alebo iných stavov.

test CA-125

Krvný test, ktorý meria hladinu CA-125, látky, ktorá sa nachádza v krvi, v iných telesných tekutinách a v niektorých tkanivách. Zvýšené hladiny CA-125 môžu byť príznakom rakoviny.

test CEA

Laboratórny test na stanovenie karcinoembryonálneho antigénu (CEA), látky, ktorá sa niekedy vo zvýšenom množstve nachádza v krvi ľudí, ktorí majú určitý druh rakoviny.

test chemosenzitivity

Laboratórny test, ktorý meria počet nádorových buniek zničených protirakovinovým liekom. Test sa vykonáva po odstránení nádorových buniek z tela. Test chemosenzitivity môže pomôcť pri výbere najlepšieho lieku alebo liekov pri liečbe rakoviny.

test na antigén špecifický pre prostatu

Krvný test, ktorý meria hladinu antigénu špecifického pre prostatu (PSA), čo je látka, ktorú vytvára prostata a niektoré ďalšie tkanivá v tele. Zvýšené hladiny PSA môžu byť príznakom rakoviny prostaty.

test na receptor estrogénu

Laboratórny test, ktorým sa zisťuje, či majú bunky rakoviny prsníka receptory estrogénu. Ak bunky majú receptory estrogénu, ich rast môže byť závislý od estrogénu. Táto informácia môže ovplyvniť liečbu rakoviny prsníka.

test na receptor hormónu

Test rakovinového tkaniva na stanovenie množstva určitých proteínov, ktoré sa nazývajú receptory hormónu. Hormóny sa môžu naviazať na tieto proteíny. Vysoká hladina receptorov hormónu môže znamenať, že hormóny pomáhajú pri raste rakoviny.

test na receptory progesterónu

Laboratórny test na zistenie, či bunky rakoviny prsníka majú receptory progesterónu. Ak bunky majú receptory progesterónu, ich rast môže byť závislý od progesterónu. Táto informácia môže ovplyvniť liečbu rakoviny prsníka.

test na sérový marker nádoru

Krvný test stanovujúci množstvo látok, ktoré sa nazývajú nádorové markery (alebo biomarkery). Nádorové bunky uvoľňujú do krvi nádorové markery ako odpoveď na nádorové bunky. Vysoká hladina nádorového markera môže byť príznakom rakoviny.

test stolice

Test na kontrolu skrytého krvácania v črevách.

testes

Jedna z dvoch vajcovitých žliaz, ktoré sa nachádzajú v miešku a ktoré vytvárajú spermie a mužské hormóny. Nazýva sa tiež semenník.

testosterón

Hormón, ktorý podporuje vývin a udržanie charakteristík mužského pohlavia.

tetracyklín

Antibiotikum, ktoré sa používa na liečbu infekcií.

tetrahydrouridín

Látka, ktorá spôsobuje, že nádorové bunky sú citlivejšie voči rádioterapii a skúma sa v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory cytidindeaminázy, modulátory multiliekovej rezistencie a rádiosenzibilizátory.

TG4010

Látka, ktorá sa skúma ako protirakovinový liek.

tiazofurín

Protirakovinový liek, ktorý sa skúma v súvislosti so zastavením bunkového rastu.

tinetyletiopurpurín

Protirakovinový liek, ktorý sa tiež používa na prevenciu rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú fotosenzibilizátory. Nazýva sa tiež SnET2.

tinidazol

Liek, ktorý sa používa na liečbu protozoálnych infekcií ako je amebiáza, giardiáza a trichomoniáza. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antiprotozoálne lieky. Tinidazol sa tiež používa pri liečbe infekcií spôsobených baktériou *Helicobacter pylori* u ľudí s gastrickým lymfómom nízkeho stupňa.

tin Sn 117m DTPA

Rádioaktívna látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou bolesti kostí spojenej s rakovinou.

tiosíran sodný

Látka, ktorá sa používa v medicíne ako antidotum pri otrave kyanidom a na zmiernenie vedľajších účinkov protirakovinového lieku cisplatiny.

tioguanín

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antimetabolity.

tiotepa

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú alkylačné činidlá.

tipifarnib

Protirakovinový liek, ktorý inhibuje transformáciu normálnych buniek na rakovinové bunky. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory enzýmov. Nazýva sa tiež R115777.

tirapazamín

Liek, ktorý spôsobuje, že nádorové bunky sú citlivejšie na rádioterapiu.

tkanivo

Skupina alebo vrstva buniek, ktoré sú podobné a ktoré spolupracujú na vykonávaní špecifickej funkcie.

tkanivo prsníka nahradené tukom

Výraz, ktorý sa používa v mamografii a vzťahuje sa na nahradenie tkaniva prsníka tukovým tkanivom. To sa často vyskytuje pri stárnutí žien.

tlejúca leukémia

Ochorenie, pri ktorom kostná dreň nepracuje normálne. Nazýva sa tiež preleukémia alebo myelodysplastický syndróm.

TLK286

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú analógy glutatiónu.

TM

Transcendentálna meditácia. Duševná technika, ktorá sa používa na podporu relaxácie, na zníženie stresu a na zlepšenie kvality života.

TNF

Faktor nekrózy nádoru. Druh modifikátora biologickej odpovede (látka, ktorá môže posilniť prirodzenú odpoveď tela na ochorenie).

TNFERáda

Produkt génovej terapie, ktorý sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny v kombinácii s rádioterapiou.

TNP-470

Liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory angiogenézy. Bráni rastu nových krvných ciev do solídneho nádoru.

tokladesin

Látka, ktorá sa skúma ako protirakovinový liek. Je to analóg látky, ktorá sa prirodzene vyskytuje v tele (monofosfát cyklického adenozínu).

tolerancia imunitného systému

Neschopnosť imunitného systému odpovedať na antigén, ktorý predtým spôsobil imunitnú odpoveď.

tolerancia lieku

Stav, ktorý sa vyskytne, keď si telo zvykne na liek, takže je potrebná vyššia dávka lieku alebo je potrebný iný liek.

tomografia

Séria detailných snímok vnútorných oblastí tela. Tieto snímky sú vytvorené počítačom pripojeným na röntgenový prístroj.

tonzila

Jedna z dvoch malých útvarov lymfoidného tkaniva na obidvoch stranách hrdla.

topická chemoterapia

Liečba protirakovinovými liekmi, ktoré sa aplikujú na kožu vo forme roztoku alebo krému.

topický

Na povrchu tela.

topotekan

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory topoizomerázy.

topotekan

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory topoizomerázy.

torakálny

Týkajúci sa hrudníka.

torakocentéza

Odobratie tekutiny z pleurálnej dutiny pomocou ihly zavedenej medzi rebrá.

torakoskopia

Použitie tenkej, osvetlenej trubice (nazýva sa endoskop) na vyšetrenie vnútrajška hrudníka.

torakotómia

Operácia na otvorenie hrudníka.

toremifen

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antiestrogény. Toremifen blokuje účinok hormónu estrogénu v tele. Môže pomáhať pri regulácii rastu niektorých druhov rakoviny a môže oddialiť alebo znížiť riziko návratu rakoviny.

tositumomab

Monoklonálna protilátka, ktorá sa používa pri liečbe určitých druhov non-Hodgkinovho lymfómu. Keď sa tositumomab podáva spolu s tositumomabom s iódom I 131 (forma tositumomabu, ktorá bola chemicky zmenená pridaním rádioaktívneho jódu), vznikne kombinácia, ktorá sa nazýva Bexxarov režim.

totipotentný

Týkajúci sa buniek, ktoré sú schopné vyvinúť sa na akýkoľvek druh buniek, ktoré sa nachádzajú v tele.

toxický

Týkajúci sa jedu alebo niečoho škodlivého pre telo. Toxické látky zvyčajne spôsobujú nežiaduce vedľajšie účinky.

toxín

Jed, ktorý vytvárajú niektoré živočíchy, rastliny alebo baktérie.

toxoid tetanu

Látka odvozená od toxínu uvoľneného baktériou, ktorá spôsobuje ochorenie tetanus. Používa sa ako vakcína na prevenciu tetanu alebo na posilnenie imunitnej odpovede na iné vakcíny.

tPA

Aktivátor tkanivového plazminogénu. Proteín, ktorý vytvára telo a ktorý pomáha rozpúšťať krvné zrazeniny. Môže sa tiež vyrobiť v laboratóriu. Používa sa na liečbu srdcového infarktu a mozgovej príhody. Skúma sa tiež v súvislosti s liečbou rakoviny. Aktiváza patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú systémové trombolytické lieky. Nazýva sa tiež rekombinantný aktivátor tkanivového plazminogénu (r-tPA), Aktiváza a Altepláza.

TPA

12-O-tetradekanoylforbol-13-acetát. Liek, ktorý sa skúma v súvislosti s liečbou hematologickej rakoviny.

trachea

Dýchacia cesta, ktorá vedie z larynxu do pľúc. Nazýva sa tiež priedušnica.

tracheoezofágový otvor

Malý otvor vytvorený chirurgom medzi ezofágom a tracheou. Chlopňa zabraňuje vniknutiu potravy do trachey, avšak prepúšťa vzduch do ezofágu, aby mohla vzniknúť ezofágová reč.

tracheostómia

Operácia na vytvorenie otvoru (stómy) do priedušnice. Tento otvor sa tiež môže nazývať tracheostómia.

tracheostomická trubica

Zakrivená kovová alebo plastová trubica dlhá asi 5 cm, ktorá sa zavádza do chirurgicky vytvoreného otvoru (tracheostómia) priedušnice, aby ostala otvorená.

tracheostomické tlačidlo

Plastová rúrka dlhá asi 1 až 4 centimetre umiestnená v chirurgicky vytvorenom otvore (tracheostómia) v priedušnici, aby ostala otvorená.

transabdominálny ultrazvuk

Postup, ktorý sa používa na vyšetrenie orgánov v bruchu. Ultrazvukové zariadenie sa pevne pritlačí na kožu brucha. Zvukové vlny z tohto zariadenia sa odrážajú od tkanív a vytvárajú ozveny. Počítač premení tieto ozveny na snímok, ktorý sa nazýva sonogram.

transcendentálna meditácia

TM. Duševná technika, ktorá sa používa na podporu relaxácie, na zníženie stresu a na zlepšenie kvality života.

transdermálny

Cez kožu.

transformácia

Zmena, pri ktorej sa z normálnej bunky stane malígna bunka.

transfúzia

Infúzia zložiek krvi alebo celej krvi do krvného obehu. Krv môže byť darovaná niekým iným alebo môže byť odobraná pacientovi a uchovávaná až do použitia.

transkutánná elektrická stimulácia nervov

TENS. Technika, pri ktorej sa na niektoré oblasti kože aplikuje slabý elektrický prúd pomocou malého sieťového zdroja pripojeného na dve elektródy.

transperineálna biopsia

Postup, pri ktorom sa odoberie vzorka tkaniva z prostaty na vyšetrenie pod mikroskopom. Vzorka sa odoberie pomocou tenkej ihly, ktorá sa zavedie cez kožu medzi mieškom a konečníkom do prostaty.

transplantácia

Náhrada tkaniva vlastným tkanivom pacienta alebo tkanivom iného človeka.

transplantácia kmeňových buniek

Metóda nahradenia nezrelých krvotvorných buniek, ktoré boli zničené protirakovinovou liečbou. Kmeňové bunky sa podávajú človeku po liečbe, aby sa kostná dreň mohla zregenerovať a pokračovať v tvorbe zdravých krvných buniek.

transplantácia kostnej drene

Postup na obnovu kostnej drene, ktorá bola zničená liečbou vysokými dávkami protirakovinových liekov alebo ožiarení. Transplantácia môže byť autológna (vlastná kostná dreň jedinca sa pred liečbou uchová), alogénna (kostná dreň darovaná od niekoho iného) alebo syngénna (kostná dreň darovaná identickým dvojčaťom).

transplantácia nervov

Nahradenie poškodeného nervu časťou zdravého nervu, ktorý bol odobratý z inej časti tela. Tento postup sa skúma v súvislosti s prevenciou erektilnej dysfunkcie u mužov po operácii rakoviny prostaty.

transplantácia periférnych kmeňových buniek

Metóda náhrady krvotvorných buniek zničených protirakovinovou liečbou. Nezrelé krvné bunky (kmeňové bunky) z cirkulujúcej krvi, ktoré sa podobajú na bunky kostnej drene, sa podajú pacientovi po liečbe. To pomáha obnoviť kostnú dreň, ktorá môže ďalej vytvárať zdravé krvné bunky. Transplantácia môže byť autológna (uchované vlastné krvné bunky jedinca), alogénna (krvné bunky darované niekým iným) alebo syngénna (krvné bunky darované identickým dvojčaťom). Nazýva sa tiež podpora periférnych kmeňových buniek.

transplantácia placentálnej krvi

Prenos krvi z placenty do jedinca, ktorého vlastný systém krvotvorby je potlačený. Placentálna krv obsahuje vysokú hladinu kmeňových buniek potrebných na tvorbu nových krvných buniek. Skúma sa tiež v súvislosti s liečbou rakoviny a závažných krvných porúch, napríklad aplastickej anémie. Nazýva sa tiež transplantácia pupočníkovej krvi.

transplantácia pupočníkovej krvi

Injekcia pupočníkovej krvi na regeneráciu krvotvorného systému jedinca, ktorý bol potlačený protirakovinovými liekmi, rádioterapiou alebo obidvomi druhmi liečby. Skúma sa v súvislosti s liečbou rakoviny a závažných krvných porúch, napríklad aplastickej anémie. Pupočníková krv obsahuje vysoké koncentrácie kmeňových buniek potrebných na tvorbu nových krvných buniek.

transplantačný chirurg

Lekár, ktorý sa špecializuje na transplantačnú chirurgiu. Chirurg nahrádza orgán pacienta orgánom od inej osoby.

transrektálna bopsia

Postup, pri ktorom sa z prostaty odoberie vzorka tkaniva pomocou tenkej ihly, ktorá sa zavedie cez konečník do prostaty. Na riadenie ihly sa zvyčajne používa transrektálny ultrazvuk (TRUS). Vzorka sa vyšetří pod mikroskopom, či neobsahuje rakovinu.

transrektálny ultrazvuk

TRUS. Postup, pri ktorom sa sonda vysielajúca vysokoenergetické zvukové vlny, zavedie do konečníka. Zvukové vlny sa odrážajú od vnútorných tkanív alebo orgánov a vytvárajú ozveny. Ozveny tkaniva vytvárajú sonogram. TRUS sa využíva na hľadanie abnormalít v konečníku a okolitých štruktúrach vrátane prostaty. Nazýva sa tiež endorektálny ultrazvuk.

transuretrálna biopsia

Postup, pri ktorom sa odoberie vzorka tkaniva z prostaty na vyšetrenie pod mikroskopom. Cez uretru sa do prostaty zavedie tenká, osvetlená trubica a ostrou slučkou sa odoberie kúsok tkaniva.

transuretrálna ablácia pomocou ihly

Postup, ktorý sa používa na liečbu benígnej hypertrofiie prostaty (BPH). Malá sonda, ktorá vyžaruje nízku hladinu rádiovfrekvenčnej energie sa zavedie cez uretru do prostaty. Energia zo sondy zohreje a zničí abnormálne tkanivo prostaty bez poškodenia uretry. Nazýva sa tiež transuretrálna rádiovfrekvenčná ablácia.

transuretrálna resekcia

Operácia pomocou zvláštneho prístroja zavedeného cez uretru. Nazýva sa tiež TUR.

transuretrálna resekcia prostaty

Chirurgický postup na odobratie tkaniva z prostaty pomocou nástroja zavedeného cez uretru. Nazýva sa tiež TURP.

transvaginálny ultrazvuk

Postup, ktorý sa používa na vyšetrenie pošvy, maternice, Falloповých kanálikov, vaječníkov a močového mechúra. Do pošvy sa zavedie prístroj, pričom sa od vnútorných orgánov v oblasti panvy odrážajú zvukové vlny. Tieto zvukové vlny vytvárajú ozveny, ktoré počítač využije na vytvorenie snímku, ktorý sa nazýva sonogram. Nazýva sa tiež TVS.

trastuzumab

Druh monoklonálnej protilátky, ktorý sa používa na detekciu alebo liečbu rakoviny. Monoklonálne protilátky sú látky vyrobené v laboratóriu, ktoré dokážu lokalizovať rakovinové bunky a naviazať sa na ne. Trastuzumab blokuje účinky rastového faktora proteínu HER2, ktorý prenáša rastové signály na bunky rakoviny prsníka.

Traumeel® S

Látka, ktorá obsahuje minerály a výťažky zo 14 rastlín vrátane beladony, arniky, ľubovníka bodkovaného a echinacey. Skúma sa ako roztok na premývanie úst pri liečbe orálnej mukozitídy (bolestivé afly v ústach) spôsobenej protirakovinovou liečbou. Je tiež známy ako homeopatický liek.

tráviaci systém

Orgány, ktoré prijímajú potravu a menia ju na produkty, ktoré telo môže využiť, aby ostalo zdravé. Odpadové látky, ktoré telo nemôže využiť, odchádzajú z tela pomocou pohybu čriev. K tráviacemu systému patria slinné žľazy, ústa, pažerák, žalúdok, pečeň, pankreas, žlčník, tenké črevo, hrubé črevo a konečník.

tráviaci trakt

Orgány, cez ktoré prechádza potrava a tekutiny po prehltnutí a strávení. K týmto orgánom patria ústa, pažerák, žalúdok, tenké a hrubé črevo a konečník.

treosulfan

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú alkylačné činidlá.

trepanačný otvor

Malý otvor v lebke urobený chirurgickou vŕtačkou.

tretinoin

Forma vitamínu A, ktorá sa používa pri liečbe akné. Tiež sa skúma v súvislosti s prevenciou rakoviny a liečbou akútnej promyelocytickej leukémie, zvyčajne v kombinácii s inými liekmi. Nazýva sa tiež kyselina transretinoová.

triacetyluridín

Látka, ktorá sa skúma pre schopnosť chrániť gastrointestinálny trakt pred vedľajšími účinkami fluóruuracilu. Je to prekursor uridínu, čo je zložka RNA.

triamcinolón

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s prevenciou nemelanómnej rakoviny kože. Je to protizápalový liek, ktorý sa aplikuje na kožu na zmiernenie svrbenia, vyrážok a infekcií. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú lokálne kortikosteroidy.

Triapine®

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibitory ribonukleotidreduktázy. Nazýva sa tiež 3-amínopyridín-2-karboxaldehydtiosemikarbazón a 3-AP.

tributyín

Triglyceridový liek, ktorý môže inhibovať bunkový rast a indukovať bunkovú diferenciáciu. Diferenciačné činidlá môžu byť účinné pri zmene rakovinových buniek na normálne bunky.

trichotiodystrofia

Dedičný stav charakterizovaný riedkymi a lámavými vlasmi, malým vzrastom a mentálnou retardáciou.

trijódtyronín

Tyreoidný hormón. Nazýva sa tiež liotyronín sodný alebo T3.

trimetoprim-sulfametoxazol

Antibiotikum, ktoré sa používa na liečbu infekcie a na prevenciu pneumocystis carinii pneumonia.

trimetrexát glukuronát

Liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antimetabolity. Používa sa pri liečbe pneumocystis carinii pneumonia a skúma sa v súvislosti s liečbou rakoviny.

triptorelin

Hormonálny protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú analógy hormónu uvoľňujúceho gonadotropín.

troglitazon

Liek, ktorý sa používa na liečbu diabetes. Skúma sa pre účinok na zníženie rizika rastu rakovinových buniek v tukovom tkanive.

trojklaný nerv

Hlavný senzorický nerv hlavy a tváre a motorický nerv svalov, ktoré sa používajú pri žuvaní. Nazýva sa tiež piaty kraniálny nerv.

trombocyt

Krvná bunka, ktorá pomáha brániť krvácaniu tvorbou krvných zrazenín. Nazýva sa tiež krvná doštička.

trombocytopenia

Pokles počtu krvných doštičiek v krvi, ktorý môže ľahko viesť k podliatinám a nadmernému krvácaniu z rán alebo ku krvácaniu slizníc a iných tkanív.

tromboflebitída

Zápal žily, ktorý sa vyskytuje pri tvorbe krvných zrazenín.

trombohemoragická príhoda

Proces, ktorý zahŕňa krvnú zrazeninu alebo krvácanie, napríklad srdcový infarkt alebo mozgovú porážku.

trombopoetín

Faktor stimulujúci kolónie, ktorý stimuluje tvorbu krvných buniek, zvlášť krvných doštičiek, počas chemoterapie. Je to cytokín patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú hematopoetické (krvotvorné) lieky.

trombóza

Tvorba alebo prítomnosť krvnej zrazeniny v krvnej cieve.

tropisetron

Látka, ktorá sa používa na prevenciu nevoľnosti a vracania spôsobených chemoterapiou.

troxacitabin

Liek, ktorý sa skúma ako protirakovinový prostriedok.

TRUS

Transrektálny ultrazvuk. Postup, pri ktorom sa sonda vysielajúca vysokoenergetické zvukové vlny, zavedie do konečníka. Zvukové vlny sa odrážajú od vnútorných tkanív alebo orgánov a vytvárajú ozveny. Ozveny tkaniva vytvárajú sonogram. TRUS sa využíva na hľadanie abnormalít v konečníku a okolitých štruktúrach vrátane prostaty. Nazýva sa tiež endorektálny ultrazvuk.

tuberózna skleróza

Genetická porucha, pri ktorej sa v obličkách, v mozgu, v očiach, v srdci, v pľúcach a v koži vytvárajú benígne (nerakovinové) nádory. Toto ochorenie môže zapríčiniť kŕče, mentálnu nespôsobilosť a rôzne druhy kožných lézií.

tubulovilózný adenóm

Druh polypu, ktorý vrastá do hrubého čreva a do iných miest gastrointestinálneho traktu a niekedy aj do iných častí tela. Tieto adenómy sa môžu zvrhnúť na malígne (rakovinové).

TUR

Operácia pomocou zvláštneho prístroja zavedeného cez uretru. Nazýva sa tiež transuretrálna resekcia.

turecké sedlo

Priehľbenina kosti na báze lebky, kde sa nachádza hypofýza.

TURP

Chirurgický postup na odobratie tkaniva z prostaty pomocou nástroja zavedeného cez uretru. Nazýva sa tiež transuretrálna resekcia prostaty.

TVS

Postup, ktorý sa používa na vyšetrenie pošvy, maternice, Fallopopových kanálikov, vaječníkov a močového mechúra. Do pošvy sa zavedie prístroj, pričom sa od vnútorných orgánov v oblasti panvy odrážajú zvukové vlny. Tieto zvukové vlny vytvárajú ozveny, ktoré počítač využije na vytvorenie snímku, ktorý sa nazýva sonogram. Nazýva sa tiež transvaginálny ultrazvuk.

tymidín

Chemická zlúčenina, ktorá sa nachádza v DNA. Používa sa tiež na liečbu mukozitídy.

tymóm

Nádor týmusu, orgánu, ktorý je súčasťou lymfatického systému a nachádza sa v hrudníku za hrudnou kosťou.

tympania

Napuchnutie brucha spôsobené plynmi v črevách alebo v peritoneálnej dutine. Nazýva sa tiež meteorizmus.

týmus

Orgán, ktorý je súčasťou lymfatického systému, v ktorom rastú a množia sa T-lymfocyty. Týmus sa nachádza v hrudníku za hrudnou kosťou.

tyreoglobulín

Forma, ktorú získa tyreoidný hormón, keď sa uchováva v bunkách štítnej žľazy. Ak bola štítna žľaza odstránená, tyreoglobulín by sa nemal objaviť v krvnom teste. Lekári merajú hladinu tyreoglobulínu v krvi, aby zistili rakovinové bunky štítnej žľazy, ktoré v tele ostali po liečbe.

tyreoidný hormón

Štítna žľaza vytvára T3 (trijódtyronín) a T4 (tyroxín), ktoré sa považujú za tyreoidné hormóny. T3 a T4 majú rovnaké účinky na bunky. Tyreoidný hormón ovplyvňuje tep srdca, krvný tlak, telesnú teplotu a hmotnosť. T3 a T4 sa uchovávajú vo forme tyreoglobulínu, ktorý sa znova môže zmeniť na T3 a T4.

tyroidea

Žľaza nachádzajúca sa pod larynxom, ktorá vytvára tyreoidný hormón. Tyroidea pomáha regulovať rast a metabolizmus.

tyreoidektómia

Operácia na odstránenie časti štítnej žľazy alebo celej štítnej žľazy.

TZT-1027

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú tubulínové inhibítory. Nazýva sa tiež soblidotin.

U**ubichinón**

Látka nachádzajúca sa vo väčšine tkanív tela a v mnohých potravinách. Môže sa tiež vyrobiť v laboratóriu. Telo ju využíva na tvorbu energie pre bunky a ako antioxidant. Skúma sa v súvislosti s liečbou rakoviny a zmiernením vedľajších účinkov spôsobených určitou protirakovinovou liečbou. Nazýva sa tiež koenzým Q10, Co Q10 a vitamín Q10.

UCN-01

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú analógy staurosporínu.

účinnosť

Efektívnosť. V medicíne schopnosť zasahovať (napríklad pomocou lieku alebo operácie) tak, aby vznikol žiaduci prínos.

udržiavacia liečba

Liečba, ktorá sa podáva, aby primárna (pôvodná) liečba ďalej účinkovala. Udržiavacia liečba sa často podáva, aby sa rakovina udržala v remisii.

UGT1A1

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Je to enzým, ktorý sa vytvára v pečeni a v čreve.

uhličitan vápenatý

Minerál, ktorý sa primárne používa ako doplnok pri prevencii osteoporózy. Tiež sa skúma v súvislosti s prevenciou rakoviny.

uhlík-11-acetát

Rádioaktívna forma uhlíka, ktorá sa používa pri snímkoch pozitronemisnej tomografie (PET).

uhlohydrát

Molekula cukru. Uhlohydráty môžu byť malé a jednoduché (napríklad glukóza) alebo veľké a zložené (napríklad polysacharidy ako je škrob, chitín alebo celulóza).

ulcerácia

Vytváranie prasklín na koži alebo na povrchu orgánu. Vred sa vytvorí, keď povrchové bunky odumrú a uvoľnia sa. Vredy môžu byť spojené s rakovinou a inými ochoreniami.

ulcerózna kolitída

Chronický zápal hrubého čreva, pri ktorom sa v jeho výstelke vytvárajú vredy. Pre tento stav je príznačná bolesť brucha, kŕče a vylučovanie hnisu, krvi a hlienu z čriev.

ultrafialové žiarenie

UV žiarenie. Neviditeľné lúče, ktoré sú súčasťou energie zo slnka. UV žiarenie sa tiež vytvára pomocou horského slnka a solárií. UV žiarenie môže poškodiť kožu a spôsobiť melanóm a iné druhy rakoviny kože. UV žiarenie, ktoré dopadá na zemský povrch, je vytvorené z dvoch druhov lúčov, ktoré sa nazývajú UVA lúče a UVB lúče. UVB lúče

spôsobujú spálenie vo väčšej miere ako UVA lúče. Avšak UVA lúče prenikajú hlbšie do kože. Vedci si dlho mysleli, že UVB žiarenie môže spôsobiť melanóm a iné druhy rakoviny kože. Teraz si myslia, že UVA žiarenie môže tiež poškodzovať kožu, čo vedie k rakovine kože a spôsobuje predčasné starnutie kože. Z tohto dôvodu kožní špecialisti odporúčajú, aby ľudia používali slnečné blokátory, ktoré odrážajú, absorbujú alebo rozptyľujú obidva druhy UV žiarenia.

ultrasonografia

Postup, pri ktorom sa vysokoenergetické zvukové vlny (ultrazvuk) odrážajú od vnútorných tkanív alebo orgánov a vytvárajú ozveny. Ozveny sa zobrazia na obrazovke ultrazvukového prístroja, pričom sa vytvára snímka tkanív tela, ktorá sa nazýva sonogram. Nazýva sa tiež ultrazvuk.

ultrasonogram

Počítačová snímka vnútorných oblastí tela vytvorená odrazom vysokoenergetických zvukových vln (ultrazvuk) od vnútorných tkanív alebo orgánov. Nazýva sa tiež sonogram.

ultrazvuk

Postup, pri ktorom sa vysokoenergetické zvukové vlny (ultrazvuk) odrážajú od vnútorných tkanív alebo orgánov a vytvárajú ozveny. Ozveny sa zobrazia na obrazovke ultrazvukového prístroja, pričom sa vytvára snímka tkanív tela, ktorá sa nazýva sonogram. Nazýva sa tiež ultrasonografia.

ultrazvuková energia

Forma liečby, ktorá sa skúma ako protirakovinová liečba. Intenzifikovaná zvuková energia môže byť namierená na rakovinové bunky, ktoré sa zohrejú a zničia.

ultrazvukový prevodník

Zariadenie vytvárajúce zvukové vlny, ktoré sa odrážajú od tkanív tela a vytvárajú ozveny. Prevodník tiež prijíma ozveny a vysiela ich do počítača, ktorý ich využíva na vytvorenie snímky, ktorá sa nazýva sonogram. Prevodníky (nazývajú sa tiež sondy) sa vyrábajú v rôznych tvaroch a veľkostiach a pomocou nich sa vytvárajú snímky rôznych častí tela. Prevodník môže prechádzať cez povrch tela alebo sa môže zaviesť do otvoru, napríklad do konečníka alebo pošvy.

únava

Stav, pre ktorý je príznačná mimoriadna ústatoť a neschopnosť pracovať v dôsledku nedostatku energie. Únava môže byť akútna alebo chronická.

unilaterálna salpingooforektómia

Operácia na odstránenie vaječníka a Fallopiovho kanála na jednej strane tela.

unilaterálny

Týkajúci sa jednej strany tela.

úplná blokáda androgénov

Liečba, ktorá sa používa na elimináciu mužských pohlavných hormónov (androgénov) v tele. To sa môže vykonať pomocou operácie, hormonálnej liečby alebo kombinácie oboch.

úplná blokáda estrogénov

Liečba, ktorá sa používa na elimináciu estrogénu v tele. To sa môže vykonať pomocou operácie, rádioterapie, chemoterapie alebo kombináciou týchto metód.

úplná hysterektómia

Operácia na odstránenie celej maternice vrátane krčka. Niekedy sa neodstráni celý krčok. Nazýva sa tiež celková hysterektómia.

úplná metastázektómia

Operácia na odstránenie všetkých metastáz (nádory vytvorené z buniek, ktoré sa rozšírili z primárneho nádoru).

úplná odpoveď

Vymiznutie všetkých príznakov rakoviny ako odpoveď na liečbu. To vždy neznamená, že rakovina bola vyliečená. Nazýva sa tiež úplná remisia.

úplná remisia

Vymiznutie všetkých príznakov rakoviny ako odpoveď na liečbu. To vždy neznamená, že rakovina bola vyliečená. Nazýva sa tiež úplná odpoveď.

úplný krvný obraz

CBC. Test na kontrolu počtu červených krviniek, bielych krviniek a krvných doštičiek vo vzorke krvi. Nazýva sa tiež krvný obraz.

uracil

Protirakovinový liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú alkylačné činidlá.

urachus

Fibrózny povrazec, ktorý spája močový mechúr s pupkom. Urachus sa vytvára ako zárodočný stvol počas vývinu plodu a trvá celý život. Nazýva sa tiež stredný umbilikálny ligament.

určený dávkou

Opisuje vedľajšie účinky lieku alebo inej liečby, ktoré sú závažné, a preto sa nemôže zvýšiť ani dávka ani intenzita liečby.

ureter

Trubica, ktorá z obličiek odvádza moč do močového mechúra.

ureteronefrektómia

Operácia na odstránenie obličky a močovodu. Nazýva sa tiež nefroureterektómia.

ureteroskopia

Vyšetrenie vnútrajška obličky a močovodu. Cez močovú rúru sa do močového mechúra, močovodu a renálnej panvičky (časť obličky, ktorá zberá, zadržiava a odvádza moč) zavedie tenká, osvetlená trubica (ktorá sa nazýva ureteroskop).

uretra

Trubica, cez ktorú moč odchádza z tela. Vyprázdňuje moč z močového mechúra.

urinalýza

Test, ktorým sa určuje obsah moču.

urinárna inkontinencia

Neschopnosť udržať moč v močovom mechúri.

urinárny

Týkajúci sa moču alebo orgánov tela, ktoré vytvárajú a vylučujú moč.

urinárny trakt

Orgány tela, ktoré vytvárajú a vylučujú moč. Patria k nim obličky, močovody, močová rúra a močový mechúr.

urogenitálny

Časti tela, ktoré hrajú úlohu pri reprodukcii a/alebo pri zbavovaní sa odpadových látok formou moču.

urokináza

Liek, ktorý rozpúšťa krvné zrazeniny alebo bráni ich tvorbe.

urológ

Lekár, ktorý sa špecializuje na ochorenia urinárnych orgánov u žien a urinárnych a pohlavných orgánov u mužov.

urológ-onkológ

Lekár, ktorý sa špecializuje na liečbu rakoviny urinárneho systému.

urostómia

Operácia na vytvorenie otvoru zvnútra tela smerom von, čím sa vytvorí nová cesta na vylučovanie moču.

urotélium

Výstelka močovodov, močového mechúra a močovej rúry.

úroveň Karnofského výkonnosti

KPS. Štandardný spôsob stanovenia schopnosti pacientov s rakovinou vykonávať bežné úlohy. Skóre Karnofského výkonnosti je v rozsahu od 0 do 100. Vyššie skóre znamená, že pacient je schopný lepšie vykonávať každodenné činnosti. KPS sa môže použiť na určenie pacientovej prognózy, na stanovenie zmien pacientovej schopnosti pracovať, alebo pri rozhodnutí, či pacient môže byť zaradený do klinickej skúšky.

ursodiol

Liek, ktorý sa používa na rozpúšťanie žlčkových kameňov u ľudí, ktorí nemôžu podstúpiť operáciu na ich odstránenie. Tiež sa skúma v súvislosti s prevenciou kolorektálnej rakoviny. Ursodiol patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú anticholelitiká.

Ústavná revízna rada

IRB. Skupina vedcov, lekárov, duchovných a spotrebiteľov v každom zdravotníckom zariadení, ktorí sa podieľajú na klinickej skúške. IRB sú určené na ochranu účastníkov štúdie. Kontrolujú a musia schváliť plán liečby pre každú klinickú skúšku. Dohliadajú na to, či je skúška dobre naplánovaná, či nezahŕňa prílišné riziká a či je zaručená bezpečnosť pacientov.

ústna sliznica

Vnútorá výstelka líc a pier.

uterus

Malý, dutý hruškovitý orgán v panve ženy. Je to orgán, v ktorom sa vyvíja plod. Nazýva sa tiež maternica.

útočisková terapia CNS

Chemoterapia alebo rádioterapia centrálného nervového systému (CNS) ako preventívna liečba. Podáva sa na zničenie rakovinových buniek, ktoré môžu byť v mozgu a v mieche, hoci sa tu nezistila rakovina. Nazýva sa tiež profylaxia CNS.

útroby

Mäkké vnútorné orgány tela vrátane pľúc, srdca a orgánov tráviaceho, vylučovacieho a reprodukčného systému.

UV žiarenie

Ultrafialové žiarenie. Neviditeľné lúče, ktoré sú súčasťou energie zo slnka. UV žiarenie sa tiež vytvára pomocou horského slnka a solárií. UV žiarenie môže poškodiť kožu a spôsobiť melanóm a iné druhy rakoviny kože. UV žiarenie, ktoré dopadá na zemský povrch, je vytvorené z dvoch druhov lúčov, ktoré sa nazývajú UVA lúče a UVB lúče. UVB lúče spôsobujú spálenie vo väčšej miere ako UVA lúče. Avšak UVA lúče prenikajú hlbšie do kože. Vedci si dlho mysleli, že UVB žiarenie môže spôsobiť melanóm a iné druhy rakoviny kože. Teraz si myslia, že UVA žiarenie môže tiež poškodzovať kožu, čo vedie k rakovine kože a spôsobuje predčasné starnutie kože. Z tohto dôvodu kožní špecialisti odporúčajú, aby ľudia používali slnečné blokátory, ktoré odrážajú, absorbujú alebo rozptyľujú obidva druhy UV žiarenia.

UVA žiarenie

Druh ultrafialového (UV) žiarenia. UV lúče sú neviditeľné lúče, ktoré sú súčasťou energie pochádzajúcej zo slnka. UVA žiarenie sa vytvára tiež pomocou horského slnka a solárií. Vedci si myslia, že UVA žiarenie môže spôsobiť poškodenie kože, ktoré vedie k rakovine kože a k predčasnému starnutiu kože. Z tohto dôvodu kožní špecialisti odporúčajú, aby ľudia používali slnečné blokátory, ktoré odrážajú, absorbujú alebo rozptyľujú ultrafialové žiarenie.

UVB žiarenie

Druh ultrafialového (UV) žiarenia. UV lúče sú neviditeľné lúče, ktoré sú súčasťou energie pochádzajúcej zo slnka. UVB žiarenie spôsobuje spálenie kože a vedci si dlho mysleli, že môže spôsobiť melanóm a iné druhy rakoviny kože. Kožní špecialisti odporúčajú, aby ľudia používali slnečné blokátory, ktoré odrážajú, absorbujú alebo rozptyľujú ultrafialové žiarenie.

V

vagína

Svalový kanál vychádzajúci z maternice do vonkajšej časti tela. Nazýva sa tiež pôrodný kanál.

vaginálny

Týkajúci sa vagíny (pôrodný kanál).

vakcinácia

Liečba vakcínou.

vakcína

Látka alebo skupina látok, ktoré majú spôsobiť odpoveď imunitného systému na nádor alebo na mikroorganizmy, napríklad baktérie alebo vírusy. Vakcína môže pomôcť telu rozoznať a zničiť rakovinové bunky alebo mikroorganizmy.

vakcína ALVAC-CEA

Rakovinová vakcína obsahujúca kanárčí vírus pravých kiahní (ALVAC) kombinovaný s génom ľudského karcinoembryonálneho antigénu (CEA).

vakcína kravských kiahní a CEA

Rakovinová vakcína obsahujúca gén karcinoembryonálneho antigénu (CEA).

vakcína z buniek predstavujúcich antigén

Vakcína vyrobená z antigénov a buniek predstavujúcich antigén (APC). Nazýva sa tiež APC vakcína.

vakcína z celého nádoru

Vakcína vyrobená z buniek celého nádoru, ktoré boli v laboratóriu zmenené.

vakcína z dendritických buniek

Vakcína vyrobená z antigénov a dendritických buniek predstavujúcich antigén (APC).

vakcína z nádorových antigénov

Vakcína vytvorená z nádorových antigénov (proteíny izolované z nádorových buniek).

vakcínové adjuvans

Látka pridaná do vakcíny na posilnenie imunitnej odpovede, takže je potrebné menšie množstvo vakcíny.

valacyklovir

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s prevenciou hubových, bakteriálnych a vírusových infekcií u pacientov po transplantácii kmeňových buniek s bunkami nainfikovanými cytomegalovírusom. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antivírusové lieky.

valdekoxyb

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou bolesti a iných vedľajších účinkov protirakovinovej liečby. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory COX-2.

valeriána

Valeriana officinalis. Rastlina, ktorej korene sa používajú ako sedatívum a na liečbu určitých zdravotných problémov. Skúma sa ako prostriedok na zlepšenie spánku u pacientov s rakovinou, ktorí podstupujú liečbu. Nazýva sa tiež valeriána lekárska.

valeriána lekárska

Valeriana officinalis. Rastlina, ktorej korene sa používajú ako sedatívum a na liečbu určitých zdravotných problémov. Skúma sa ako prostriedok na zlepšenie spánku u pacientov s rakovinou, ktorí podstupujú liečbu. Nazýva sa tiež valeriána.

valganciklovir

Protivírusový prostriedok, ktorý sa skúma v súvislosti s liečbou cytomegalovíru spojeného s AIDS. V tele sa mení na ganciklovir.

vankomycín

Antibiotikum, ktoré sa používa na liečbu rezistentných bakteriálnych infekcií.

vápenatá soľ kyseliny penténovej

Liek, ktorý chráni zdravé tkanivá pred toxickými účinkami protirakovinových liekov.

vápnik

Minerál, ktorý sa nachádza v zuboch, kostiach a iných telesných tkanivách.

vapreotid

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú analógy somatostatínu.

varikózna žila

Stav, pri ktorom je žila, najčastejšie v nohách, permanentne zväčšená, skrútená a bolestivá. Môže to byť spôsobené nesprávnou funkciou chlopní v žile alebo slabosťou stien žily.

vaskulárny endoteliálny rastový faktor

VEGF. Látka, ktorú vytvárajú bunky a ktorá stimuluje tvorbu nových krvných ciev.

Vaterova papila

Rozšírenina vývodov pečene a pankreasu v mieste, kde vstupujú do tenkého čreva.

vazektómia

Operácia, pri ktorej sa rozrežú alebo odpoja dve trubice, ktoré zo semenníkov odvádzajú spermie.

vazomotorický

Ovplyvňujúci zužovanie a rozširovanie krvných ciev.

väzbové činidlo

Látka, ktorá spôsobuje, že voľná zmes drží pohromade. Napríklad väzbové činidlá sa môžu využiť pri vytváraní tuhých tabliet zo sypkého prášku.

vedec

Človek, ktorý študuje vedu, zvlášť človek, ktorý je aktívny v určitej oblasti výskumu.

vedľajší účinok

Problém, ktorý sa vyskytne, keď liečba ovplyvní tkanivá alebo orgány iné ako je liečený orgán. K častým vedľajším účinkom protirakovinovej liečby patrí únava, bolesť, nevoľnosť, vracanie, znížený počet všetkých krvných buniek, vypadávanie vlasov a afty v ústach.

VEGF

Vaskulárny endoteliálny rastový faktor. Látka, ktorú vytvárajú bunky a ktorá stimuluje tvorbu nových krvných ciev.

vektor retrovírusu

Vírusová RNA, ktorá sa používa na prenos genetického materiálu do bunky.

veľkobunkový karcinóm

Rakovina pľúc, pri ktorej sú bunky pod mikroskopom veľké a vyzerajú abnormálne.

veľký granulárny lymfocyt

Druh bielej krvinky obsahujúcej granuly s enzýmami, ktoré môžu zabíjať nádorové bunky alebo mikrobiálne bunky. Nazýva sa tiež prirodzená killer-bunka.

venepunkcia

Prepichnutie žily ihlou za účelom odobratia krvi. Nazýva sa tiež flebotómia.

venlafaxín

Antidepressívum, ktoré sa používa na liečbu návalov u žien s rakovinou prsníka.

Viagra

Látka, ktorá sa používa na liečbu erektilnej dysfunkcie. Sildenafil uvoľňuje hladké svaly penisu, čím umožní zvýšený tok krvi a erekciu. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory fosfodiesterázy. Nazýva sa tiež sildenafil.

vilózny adenóm

Druh polypu, ktorý rastie v hrubom čreve a na iných miestach gastrointestinálneho traktu a niekedy aj v iných častiach tela. Tieto adenómy môžu byť malígne (rakovinové).

vilus

Malý výbežok podobný vlasu, často na povrchu slizníc. Množné číslo je villi.

vinblastín

Protirakovinový liek patriaci do skupiny rastlinných liekov, ktoré sa nazývajú alkaloidy zimozeleňa. Je to mitotický inhibítor.

vindesin

Protirakovinový liek patriaci do skupiny rastlinných liekov, ktoré sa nazývajú alkaloidy zimozeleňa.

vinkristín

Protirakovinový liek patriaci do skupiny rastlinných liekov, ktoré sa nazývajú alkaloidy zimozeleňa.

vinorelbin

Protirakovinový liek patriaci do skupiny rastlinných liekov, ktoré sa nazývajú alkaloidy zimozeleňa.

vinylchlorid

Látka, ktorá sa používa na výrobu plastov. Expozícia voči vinylchloridu môže zvýšiť riziko vzniku rakoviny pečene, mozgu a pľúc, lymfómu a leukémiu.

vírus hepatitídy B

Vírus, ktorý spôsobuje hepatitídu (zápal pečene). Na druhých sa prenáša prostredníctvom krvi alebo sexuálnym stykom. Týmto vírusom sa môžu nainfikovať aj deti narodené infikovaným matkám.

vírusový

Týkajúci sa vírusu.

vírusový vektor

Druh vírusu, ktorý sa používa pri liečbe rakoviny. Vírus sa v laboratóriu zmení tak, aby nemohol spôsobiť ochorenie. Vírusové vektory vytvárajú nádorové antigény (proteíny nachádzajúce sa na nádorových bunkách) a môžu stimulovať protinádorovú imunitnú odpoveď v tele. Vírusové vektory sa tiež môžu použiť na prenos génov, ktoré môžu zmeniť rakovinové bunky na normálne bunky.

virtuálna kolonoskopia

Metóda v rámci štúdie na vyšetrenie hrubého čreva vytvorením série röntgenov (nazýva sa CT-snímka) pomocou výkonného počítača na rekonštrukciu 2-D a 3-D snímok vnútorného povrchu hrubého čreva na základe týchto röntgenov. Tieto snímky sa môžu uložiť, dá sa s

nimi manipulovať na vytvorenie lepšieho zorného uhla a dajú sa znova prezerať po tejto procedúre, dokonca aj po niekoľkých rokoch. Nazýva sa tiež počítačová tomografická kolografia.

virulencia

Schopnosť mikroorganizmov poškodiť hostiteľa.

virulentný

Vzťahuje sa na schopnosť vírusu alebo baktérie poškodiť hostiteľa.

Virulizin

Látka, ktorá aktivuje niektorý druh buniek imunitného systému a skúma sa v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú prostriedky biologickej liečby.

vírus

Mikroorganizmus, ktorý môže infikovať bunky a spôsobiť ochorenie.

viscerálny

Týkajúci sa útrobov, čo sú mäkké vnútorné orgány tela vrátane pľúc, srdca a orgánov tráviaceho, vylučovacieho, reprodukčného a obehového systému.

visilizumab

Monoklonálna protilátka, ktorá sa viaže na CD3 (látka, ktorá sa nachádza na T-bunkách) a skúma sa v súvislosti s liečbou ochorenia štep-verzus-hostiteľ (GVHD). Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú monoklonálne protilátky.

viskotoxín

Člen skupiny malých proteínov vytvorených rastlinou imelo, ktoré sú schopné zabíjať bunky a môžu stimulovať imunitný systém.

vitálny

Nevyhnutný na udržanie života. Vitálna funkcia je dýchanie.

vitamín

Kľúčová živina, ktorú telo potrebuje v malých množstvách pre rast a silu. Patrí sem napríklad vitamín A, C a E.

vitamín A

Látka, ktorá sa používa na prevenciu rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú retinoidy.

vitamín E

Látka, ktorá sa používa na prevenciu rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú tokoferoly.

vitamín K

Látka, ktorá podporuje zrážanie krvi.

vitamín Q10

Látka nachádzajúca sa vo väčšine tkanív tela a v mnohých potravinách. Môže sa tiež vyrobiť v laboratóriu. Telo ju využíva na tvorbu energie pre bunky a ako antioxidant. Skúma sa v súvislosti s liečbou rakoviny a zmiernením vedľajších účinkov spôsobených určitou protirakovinovou liečbou. Nazýva sa tiež koenzým Q10, Co Q10 a ubichinón.

vláknina

Časti ovocia a zeleniny, ktoré sú nestráviteľné. Nazýva sa tiež balast. Vlákna môže byť účinná pri prevencii rakoviny.

vlasatobunková leukémia

Zriedkavý druh leukémie, pri ktorej sú v kostnej dreni, v slezine a v periférnej krvi prítomné abnormálne B-lymfocyty (druh bielej krvinky). Pod mikroskopom tieto bunky vyzerajú akoby boli pokryté tenkými výrastkami podobnými vlasu.

vlasový folikul

Otvor na povrchu kože, cez ktorý vyrastá vlas.

VNP20009

Geneticky modifikovaná baktéria Salmonelly, ktorá sa vstrekuje do nádoru. Skúma sa pre schopnosť zmenšiť solídne nádory.

VNP40101M

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú alkylačné činidlá.

vnútorná radiácia

Postup, pri ktorom sa rádioaktívna látka uzavretá v ihlách, jadrách, drôtikoch alebo katéetroch zavedie do nádoru alebo do okolia nádoru. Nazýva sa tiež brachyterapia, implantačná radiácia alebo intersticiálna rádioterapia.

vodný

Týkajúci sa vody.

voľnopredajný liek

OTC. Liek, ktorý je možné kúpiť bez lekárskeho predpisu. K takýmto liekom patria napríklad niektoré analgetiká (zmierňujú bolesť). Nazýva sa tiež liek bez lekárskeho predpisu.

voľný radikál

Vysoko reaktívna látka, ktorá často obsahuje kyslík a vytvára sa pri rozdelení molekúl na produkty s nespárovanými elektrónmi (proces sa nazýva oxidácia). Voľné radikály môžu poškodiť dôležité bunkové molekuly, napríklad DNA, lipidy alebo iné časti bunky.

von Hippel-Lindauov syndróm

Zriedkavá dedičná porucha, pri ktorej krvné cievy rastú abnormálne v očiach, v mozgu, v mieche, v nadobličkách alebo v iných častiach tela. U ľudí s von Hippel-Lindauovým syndrómom je zvýšené riziko vzniku niektorých druhov rakoviny.

vonkajšia radiácia

Rádioterapia využívajúca prístroj, ktorý vysokoenergetické lúče namieri na rakovinový nádor. Nazýva sa tiež radiácia vonkajšími lúčmi.

vorikonazol

Liek, ktorý lieči infekcie spôsobené hubami.

vorozol

Hormonálna liečba, ktorá sa používa na zníženie tvorby estrogénu.

vulva

Vonkajšie ženské genitálne orgány vrátane klitoris, vaginálnych pyskov a otvoru do pošvy.

vulválna rakovina

Rakovina vulvy (vonkajšie ženské genitálne orgány vrátane klitoris, vaginálnych pyskov a otvoru do pošvy).

výberová chyba

Chyba pri výbere jednotlivcov v skupinách, ktorí sa zúčastnili na štúdiu. V ideálnom prípade by jedinci v štúdiu mali byť veľmi podobní a vybraní z väčšej populácie (napríklad všetci jednotlivci s rovnakým ochorením alebo stavom). Ak sú významné rozdiely, výsledky štúdie nemusia byť platné.

Výbor pre ochranu dát a monitoring

Nezávislá skupina, ktorá dozerá na klinické skúšky a správy o výsledkoch, aby posúdila, či sú prijateľné. Táto skupina určuje, či skúšku treba zmeniť alebo ukončiť.

vyčnievajúci dermatofibrosarkóm

Druh nádoru, ktorý sa začína ako tvrdý uzlík a ktorý rastie pomaly. Tieto nádory sa zvyčajne nachádzajú v zamši (vnútorná vrstva dvoch hlavných vrstiev tkaniva, ktoré tvoria kožu) končatín alebo trupu tela. Môžu vrastať do okolitého tkaniva, avšak nešíria sa do iných častí tela.

vyhľadávanie údajov o lekároch

PDQ. Vyhľadávanie údajov o lekároch je online databáza, ktorú vyvinul a udržiava Národný onkologický inštitút. Je určená pre najnovšie, spoľahlivé a presné informácie o rakovine, dostupné zdravotníckym odborníkom i verejnosti. PDQ obsahuje prehľad protirakovinovej liečby, skríningu, prevencie, genetickej a podpornej starostlivosti, register klinických skúšok o rakovine z okolitého sveta a zoznamy lekárov a odborníkov, ktorí poskytujú genetické služby, a organizácií, ktoré poskytujú onkologickú starostlivosť. Väčšina týchto informácií je dostupná na webovom mieste Cancer.gov. Viac špecifických informácií o PQD sa nachádza na <http://cancer.gov/cancer-information/pdq/>.

vyhodnotiteľné ochorenie

Ochorenie, ktoré sa nedá priamo zmerať, čo sa týka veľkosti nádoru, ale dá sa vyhodnotiť pomocou iných metód, špecifických pre príslušnú klinickú skúšku.

vyhodnotiteľní pacienti

Pacienti, ktorých odpoveď na liečbu sa dá zmerať, pretože sa získal dostatok informácií.

výplach

Postup, pri ktorom sa na vyčistenie pošvy a krčku maternice použije voda alebo roztok lieku.

výrastková hmota

Zhluk tkaniva s výrastkami alebo hrotmi na povrchu.

výskumná štúdia

Druh štúdie, pri ktorej sa pozorujú jednotlivci alebo sa stanovujú určité výsledky. Nezahŕňa žiadny pokus ovplyvňovať výsledok (napríklad nepodáva sa žiadna liečba).

výskumník

Bádateľ v klinickej skúške alebo v klinickej štúdiu.

výsledok falošne-negatívneho testu

Výsledok testu, ktorý naznačuje, že človek nemá špecifické ochorenie alebo stav, keď v skutočnosti má takéto ochorenie alebo stav.

výsledok falošne-pozitívneho testu

Výsledok testu, ktorý naznačuje, že človek má špecifické ochorenie alebo stav, keď v skutočnosti nemá takéto ochorenie alebo stav.

vysokodávková diaľková brachyterapia

Druh vnútornej radiačnej terapie, pri ktorej sa rádioaktívny zdroj medzi jednotlivými liečbami odstráni. Nazýva sa tiež vysokodávková diaľková rádioterapia alebo diaľková brachyterapia.

vysokodávková diaľková rádioterapia

Druh vnútornej radiačnej terapie, pri ktorej sa rádioaktívny zdroj medzi jednotlivými liečbami odstráni. Nazýva sa tiež vysokodávková diaľková brachyterapia alebo diaľková brachyterapia.

vysokodávková chemoterapia

Intenzívna liečba na ničenie rakovinových buniek, ktorá však ničí aj bunky kostnej drene a môže spôsobiť ďalšie závažné vedľajšie účinky. Vysokodávková chemoterapia sa zvyčajne podáva pred transplantáciou kostnej drene alebo kmeňových buniek na obnovu kostnej drene.

vysokoenergetická fotónová terapia

Druh rádioterapie, pri ktorom sa využívajú vysokoenergetické fotóny (jednotky svetelnej energie). Vysokoenergetické fotóny prenikajú hlboko do tkanív, aby sa dostali k nádoru, pričom vysielajú menej žiarenia do povrchových tkanív, napríklad do kože.

vysokoriziková rakovina

Rakovina, ktorá sa pravdepodobne zopakuje ale rozšíri.

vysokoúčinná antiretrovírusová liečba

HAART. Liečba infekcie spôsobenej ľudským vírusom imunodeficiencie (HIV), pri ktorej sa používa kombinácia niekoľkých antiretrovírusových liekov. Tieto lieky inhibujú schopnosť vírusu množiť sa v tele a spomaľujú vývin AIDS.

vyšetrenie konečníka pohmatom

DRE. Vyšetrenie, pri ktorom lekár do konečníka zavedie natretý gumový prst, aby zistil abnormality.

vyšetrenie panvy

Vyšetrenie pošvy, krčku maternice, maternice, Fallopiových kanálov, vaječníkov a konečníka.

výtok z bradavky

Tekutina pochádzajúca z bradavky.

vývod

V medicíne trubica alebo cieva tela, cez ktorú prechádzajú tekutiny.

vývod pankreasu

Časť systému vývodov v pankrease. Pankreatické šťavy obsahujúce enzýmy sa uvoľňujú do týchto vývodov a prúdia do tenkého čreva.

výživa

Prijímanie a využitie potravy a iných živín telom. Výživa je trojstupňový proces. Po prvé, potrava alebo nápoj sa skonzumuje. Po druhé, telo rozloží potravu alebo nápoj na živiny. Po tretie, živiny putujú krvným obehom do rôznych častí tela, kde sa využijú ako „palivo“ a na mnohé ďalšie účely. Aby malo telo správnu výživu, človek musí jesť a piť dostatočné množstvo potravín, ktoré obsahujú dôležité živiny.

výživár

Zdravotnícky odborník so zvláštnym školením v oblasti výživy, ktorý môže poskytnúť pomoc pri výbere potravín a nápojov. Nazýva sa tiež dietetik.

výživový doplnok

Vitamíny, minerály alebo iné látky prijímané ústami okrem výživy.

VX 853

Liek, ktorý sa skúma pre schopnosť spôsobiť menšiu rezistenciu rakovinových buniek voči účinkom chemoterapie.

VX-710

Liek, ktorý sa skúma pre schopnosť spôsobiť menšiu rezistenciu rakovinových buniek voči účinkom chemoterapie.

vzdialená rakovina

Vzťahuje sa na rakovinu, ktorá sa rozšírila z pôvodného (primárneho) nádoru do vzdialených orgánov alebo do vzdialených lymfatických uzlín.

vzorka biopsie

Tkanivo odobraté z tela a preskúmané pod mikroskopom na zistenie ochorenia.

W**Waldenstromova makroglobulinémia**

Indolentný (pomaly postupujúci) druh non-Hodgkinovho lymfómu, pre ktorý sú príznačné abnormálne hladiny protilátok IgM v krvi a zväčšená pečeň, slezina alebo lymfatické uzliny. Nazýva sa tiež lymfoplazmacytický lymfóm.

warfarín

Liek, ktorý bráni zrážaniu krvi. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antikoagulanty (lieky na riedenie krvi).

WBC

Biela krvinka. Vzťahuje sa na krvnú bunku, ktorá neobsahuje hemoglobín. K bielym krvinkám patria lymfocyty, neutrofil, eozinofily, makrofágy a mastocyty. Tieto bunky sa vytvárajú v kostnej dreni a pomáhajú telu bojovať proti infekciám a iným ochoreniam.

Wermerov syndróm

Zriedkavá, dedičná porucha, ktorá postihuje endokrinné žľazy a môže spôsobiť nádory prítomnej žľazy a podmozgovej žľazy a pankreasu. Nádory (zvyčajne benígne) spôsobujú, že tieto žľazy vylučujú veľké hladiny hormónov, čo môže viesť k ďalším zdravotným problémom, ako sú obličkové kamene, problémy s plodnosťou a závažné vredy. V niektorých prípadoch nádory vnútri pankreasu sa môžu zvrhnúť na rakovinu. Nazýva sa tiež syndróm mnohopočetnej endokrinnéj neoplázie typu 1 a mnohopočetná endokrinná adenomatóza.

Whippleov postup

Druh operácie, ktorý sa používa na liečbu rakoviny pankreasu. Odstráni sa hlava pankreasu, dvanástorník, časť žalúdka a okolité tkanivá.

Whitmore-Jewettov klasifikačný systém

Systém na klasifikáciu rakoviny prostaty, ktorý využíva stupne ABCD. Stupeň „A“ a „B“ sa vzťahuje výlučne na rakovinu prostaty. Stupeň „C“ sa vzťahuje na rakovinu, ktorá prerástla prostatu, ale ešte sa nerozšírila do lymfatických uzlín alebo na iné miesta tela. Stupeň „D“ sa vzťahuje na rakovinu, ktorá sa rozšírila do lymfatických uzlín alebo na iné miesta v tele. Nazýva sa tiež klasifikačný systém ABCD alebo Jewettov klasifikačný systém.

Wilmsov nádor

Rakovina obličiek, ktorá sa zvyčajne vyskytuje u detí do 5 rokov.

Wilmsov nádor I. stupňa

Rakovina, ktorá sa nachádza len v obličke a dá sa úplne odstrániť operáciou.

Wilmsov nádor II. stupňa

Rakovina sa rozšírila do tkaniva v okolí obličky, do krvných ciev alebo do renálneho sínusu (časť obličky, cez ktorú vstupuje a vystupuje krv a tekutiny). Rakovina sa dá úplne odstrániť operáciou.

Wilmsov nádor III. stupňa

Rakovina sa rozšírila do tkanív v okolí obličky a nedá sa úplne odstrániť operáciou. Rakovina sa môže šíriť do krvných ciev alebo orgánov v blízkosti obličky alebo do celého brucha. Rakovina sa tiež môže šíriť do lymfatických uzlín v blízkosti obličky.

Wilmsov nádor IV. stupňa

Rakovina sa rozšírila do orgánov vzdialených od obličiek (napríklad do pľúc, pečene, kostí a mozgu).

Wilmsov nádor V. stupňa

Rakovinové bunky sa nachádzajú v oboch obličkách.

Wobe-Mugos E

Zmes vytvorená z výťažku teľacieho týmusu a enzýmov (proteíny, ktoré urýchľujú chemické reakcie v tele) z papáje, z pankreasu krávk a z pankreasu ošípaných. V Európe sa používa pri liečbe mnohých druhov rakoviny a infekcií spôsobených herpes-vírusom.

X**xenoimplantát**

Bunky jedného druhu transplantované do iného druhu.

xerogram

Obraz tela zachytený na papieri a nie na filme. Nazýva sa tiež xerorádiograf.

xerorádiograf

Obraz tela zachytený na papieri a nie na filme. Nazýva sa tiež xerogram.

xerorádiografia

Druh röntgenu, pri ktorom sa obraz tela zachytí na papier a nie na film.

xerostómia

Suché ústa. Vyskytuje sa, keď telo nie je schopné vytvárať sliny.

XK469

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory topoizomerázy II beta.

XR9576

Látka, ktorá sa skúma pre schopnosť prekonať rezistenciu nádorových buniek voči protirakovinovým liekom. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antranilínové kyslé deriváty. Nazýva sa tiež tarichidar.

Y**YM598**

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou pokročilej rakoviny prostaty a bolesti spôsobenej rakovinou prostaty, ktorá sa rozšírila do kostí. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antagonisti receptora endotelínu ETA.

ytrium

Zriedkavý kovový prvok. Rádioaktívna forma yttria sa používa pri rádioterapii a pri niektorých druhoch imunoterapie.

ytrium Y 90 ibritumomab tiuxetan

Protirakovinový liek, ktorý je kombináciou monoklonálnej protilátky a rádioizotopu (ytrium 90). Monoklonálne protilátky sú laboratórne vyrobené látky, ktoré dokážu lokalizovať rakovinové bunky a naviazať sa na ne. Nazýva sa tiež monoklonálna protilátka IDEC-Y2B8.

ytrium Y 90 SMT 487

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Nazýva sa tiež ytrium Y 90-DOTA-tyr3-oktreotid.

ytrium Y 90-DOTA-tyr3-oktreotid

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Nazýva sa tiež ytrium Y 90 SMT 487.

Z**začiatok účinku**

Čas, ktorý je potrebný, aby liek začal účinkovať.

záchranná liečba

Liečba, ktorá sa poskytuje, keď rakovina nereagovala na iné druhy liečby.

záchvat

Krč; náhly, mimovoľný pohyb svalov.

zamša

Spodná alebo vnútorná vrstva dvoch hlavných vrstiev tkaniva, ktoré tvoria kožu.

zápal

Sčervenanie, opuch, bolesť a/alebo pocit tepla v určitej oblasti tela. Je to ochranná reakcia na poranenie, ochorenie alebo podráždenie tkanív.

zápalová rakovina prsníka

Druh rakoviny prsníka, pri ktorom je prsník červený a napuchnutý, s pocitom tepla. Aj koža na prsníku môže byť zbrázdnená, čo sa nazýva peau d'orange (ako kôra pomaranča). Sčervenanie a teplo sa vyskytujú preto, lebo rakovinové bunky blokujú lymfatické cievy v koži.

zápalové ochorenie čreva

Všeobecný výraz, ktorý sa vzťahuje na zápal hrubého čreva a konečníka. Zápalové ochorenie čreva zahŕňa ulceratívnu kolitídu a Crohnovu chorobu.

zápalový

Týkajúci sa zápalu (sčervenanie, opuch, bolesť a pocit tepla, čo pomáha chrániť tkanivo postihnuté poranením alebo ochorením).

zárodočná bunka

Reprodukčná bunka tela. Zárodočné bunky sú vajíčka u žien a spermie u mužov.

závislý od dávky

Vzťahuje sa na účinky liečby pomocou lieku. Ak sa účinky zmenia spolu so zmenou dávky lieku, potom sú účinky závislé od dávky.

zázvor

Zingiber officinale. Rastlina s koreňom, ktorý sa používa pri varení a v niektorých kultúrach sa používa na liečbu nevoľnosti, vracania a ďalších zdravotných problémov. Skúma sa v súvislosti s liečbou nevoľnosti a vracania spôsobených protirakovinovou chemoterapiou.

zberný kanálik

Posledná časť dlhej, zatočenej trubice, ktorá zbiera moč z nefrónov (bunkové štruktúry v obličke, ktoré filtrujú krv a vytvárajú moč) a posúva ho do obličkovej panvičky a močovodov. Nazýva sa tiež renálny zberný kanálik.

zberný vačok

Vačok vytvorený z kúska tenkého čreva na zachytávanie moču po odstránení močového mechúra.

ZD 1839

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú tyrozínkinázové inhibítory receptora epidermálneho rastového faktora (EGFR). Nazýva sa tiež gefitinib.

ZD0473

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú analógy platiny.

ZD6474

Látka, ktorá sa skúma v súvislosti s liečbou rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú antagonisti receptora vaskulárneho endoteliálneho rastového faktora-2 (VEGF-2).

zdedený

Prenesený pomocou génov z rodičov na potomstvo (deti).

zidovudin

Liek, ktorý inhibuje ľudský vírus imunodeficiencie (HIV) zapríčiňujúci AIDS. Nazýva sa tiež AZT. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú systémové antivirotiká.

zikonotid

Liek, ktorý sa používa pri liečbe chronickej bolesti. Nazýva sa tiež SNX 111.

zileuton

Látka, ktorá sa používa na prevenciu symptómov astmy a ktorá sa skúma v súvislosti s prevenciou pľúcnej rakoviny. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú inhibítory leukotriénov.

zmenšenie nádoru

Chirurgické odstránenie čo najväčšej časti nádoru.

zmierňujúca starostlivosť

Starostlivosť na zlepšenie kvality života pacientov, ktorí majú vážne alebo život ohrozujúce ochorenie. Cieľom zmierňujúcej starostlivosti je vyliečiť čo najskôr symptóm tohto ochorenia, vedľajšie účinky spôsobené liečbou ochorenia a psychologické, sociálne a duchovné problémy spojené s ochorením alebo liečbou, alebo im zabrániť. Nazýva sa tiež paliatívna starostlivosť, podporná starostlivosť a liečba symptómov.

zmiešaný glióm

Mozgový nádor, ktorý sa vyskytuje u viac ako jedného druhu mozgových buniek vrátane astrocytov, ependýmových buniek a oligodendrocytov.

zmiešaný névus

Druh materského znamienka, ktoré je vytvorené skupinou névovových buniek nachádzajúcich sa v pokožke a v zamši (dve hlavné vrstvy tkaniva, ktoré tvoria kožu).

zobrazenie

Metódy, ktoré vytvárajú obrazy vnútorných oblastí tela.

zobrazenie funkcie pomocou magnetickej rezonancie

Neinvazívna metóda, ktorá sa používa na pozorovanie funkcie mozgu alebo iných orgánov pomocou detekcie zmien v chemickom zložení, v prietoku krvi alebo kombinácie obidvoch.

zobrazenie magnetickej rezonancie

MRI. Postup, pri ktorom sa na vytvorenie detailných snímok vnútorných častí tela využívajú rádiové vlny a silný magnet pripojený na počítač. Na týchto snímkoch je vidieť rozdiel medzi normálnym a chorým tkanivom. MRI vytvára lepšie snímky orgánov a mäkkého tkaniva ako iné snímacie techniky, napríklad CT alebo röntgen. MRI je zvlášť užitočná na zobrazenie mozgu, miechy, mäkkého tkaniva kíbov a vnútrajška kostí. Nazýva sa tiež zobrazenie nukleárnej magnetickej rezonancie.

zobrazenie nukleárnej magnetickej rezonancie

NMRI. Postup, pri ktorom sa na vytvorenie detailných snímok vnútorných častí tela využívajú rádiové vlny a silný magnet pripojený na počítač. Na týchto snímkoch je vidieť rozdiel medzi normálnym a chorým tkanivom. MRI vytvára lepšie snímky orgánov a mäkkého tkaniva ako iné snímacie techniky, napríklad CT alebo röntgen. MRI je zvlášť užitočná na

zobrazenie mozgu, miechy, mäkkého tkaniva kíbov a vnútrajška kostí. Nazýva sa tiež zobrazenie magnetickej rezonancie (MRI).

zobrazenie perfúzie pomocou magnetickej rezonancie

Druh zobrazenia pomocou magnetickej rezonancie (MRI), ktoré sa používa na kontrolu toku krvi do normálneho a chorého tkaniva.

zoledronát

Liek patriaci do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú bisfosfonáty. Používa sa na prevenciu fraktúry kostí a na zmiernenie bolesti u ľudí s rakovinou, ktorá sa rozšírila do kostí.

Zollinger-Ellisonov syndróm

Porucha, pri ktorej nádory ostrovčekových buniek pankreasu vytvárajú veľké množstvá gastrínu (hormón), čo vedie k nadmernej tvorbe kyseliny v žalúdku a je možné, že aj k peptickému vredu (vred žalúdku alebo hornej časti tenkého čreva).

Zoloft®

Liek, ktorý sa používa na liečbu depresie. Patrí do skupiny liekov, ktoré sa nazývajú selektívne inhibítory sérotonínu (SSRI). Nazýva sa tiež sertralín.

zosuchidar trihydrochlorid

Látka, ktorá sa skúma pre schopnosť zvrátiť rezistenciu voči chemoterapii. Nazýva sa tiež LY335979.

zoškrabávacía biopsia

Postup, pri ktorom sa abnormalita kože a tenká vrstva okolitej kože odoberie malou žiletkou na vyšetrenie pod mikroskopom. Pri tomto postupe nie je potrebné zošívanie.

zubný implantát

Malý kovový kolík v čelusti ako imitácia zubného koreňa. Zubné implantáty sa môžu použiť na upevnenie umelého zuba alebo zubov, korunky alebo mostíka.

zväzok elektrónov

Prúd elektrónov (malé negatívne nabité častice nachádzajúce sa v atómoch), ktoré sa môžu využiť pri rádioterapii.

zvládnutie výnimočnej situácie

V medicíne liečebný plán, ktorého výsledkom je bezprostredný úžitok vzhľadom na žiaduce zmeny v správaní. Je založený na princípe, že ak je dobré správanie odmenené, je ľahšie ho zopakovať. Preto sa často využíva pri liečbe narkómie a alkoholizmu a skúma sa ako metóda na zastavenie fajčenia.

Ž

žalúdok

Orgán, ktorý je súčasťou tráviaceho systému. Pomáha pri trávení potravy jej zmiešaním s tráviacimi šťavami a premenou na riedku tekutinu.

žeň-šeň

Rastlina s koreňom, ktorý sa v niektorých kultúrach používa na liečbu určitých zdravotných problémov. Môže mať protirakovinové účinky.

živina

Chemická zlúčenina (napríklad bielkovina, tuk, uhlohydrát, vitamíny alebo minerály), ktorá vytvára potraviny. Takéto zlúčeniny telo využíva na rôzne funkcie a rast.

živočíšny model

Živočích s rovnakým alebo podobným ochorením ako je ľudské ochorenie. Živočíšne modely sa využívajú na výskum vývinu a postupu ochorenia a na testovanie nových liekov skôr ako sa podajú ľuďom. Zvieratá s transplantovanými ľudskými rakovinovými tkanivami alebo inými tkanivami sa nazývajú xenoimplantátové modely.

žľaza

Orgán, ktorý vytvára jednu alebo viac látok, napríklad hormóny, tráviace šťavy, pot, slzy, sliny alebo mlieko. Endokrinné žľazy uvoľňujú látky priamo do krvného obehu. Exokrinné žľazy uvoľňujú látky do vývodu alebo otvoru, dovnútra alebo mimo tela.

žlč

Tekutina, ktorú vytvára pečeň a ktorá sa zhromažďuje v žlčníku. Žlč sa vylučuje do tenkého čreva, kde pomáha tráviť tuky.

žlčník

Hruškovitý orgán nachádzajúci sa pod pečeňou. V žlčníku sa koncentruje a uchováva žlč.

žlčovod

Trubica, cez ktorú žlč prechádza do pečene i mimo pečene.

žlčový

Týkajúci sa pečene, žlčovodov a/alebo žlčníka.

žlčový kameň

Tuhá látka, ktorá sa vytvára v žlčníku alebo v žlčovodoch. Žlčové kamene sú vytvorené z cholesterolu alebo iných látok, ktoré sa nachádzajú v žlčníku. Môžu sa vyskytovať ako jeden veľký kameň alebo ako množstvo drobných kamienkov. Ich veľkosť je rôzna; sú vo veľkosti golfovej loptičky až po zrnká piesku. Nazývajú sa tiež choletit.

žltáčka

Stav, pri ktorom sú koža a očné bielka žlté, moč je tmavý a farba stolica je svetlejšia ako zvyčajne. Žltáčka sa vyskytuje, keď pečeň nepracuje správne alebo keď je zablokovaný žlčovod.